

JOHN LE CARRÉ

SPIONUL CARE A IESIT DIN JOC

Câștigător al Premiului CWA Dagger of Daggers
pentru cel mai bun thriller din ultimii 50 de ani

John le Carré

**SPIONUL CARE A IEȘIT
DIN JOC**

JOHN LE CARRÉ

SPIONUL CARE A
IEȘIT DIN JOC

rao international publishing company

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LE CARRÉ, JOHN

Spionul care a ieșit din joc / John le Carré; trad.: Cristina Tache. - București: RAO International Publishing Company, 2007

ISBN 978-973-103-220-7

I. Tache, Cristina Michaela (trad.)

821.111-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

JOHN LE CARRÉ
The Spy Who Came in from the Cold
© 1963 le Carré Productions
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză
CRISTINA MICHAELA TACHE

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

2007

ISBN 978-973-103-220-7

Introducere

Spionul care a ieșit din joc, cea de-a treia carte a mea, mi-a schimbat viața și mi-a pus la încercare aptitudinile. Până la publicarea ei scrisesem literalmente în secret, din interiorul zidurilor lumii secrete, sub un alt nume și în lipsa unei atenții serioase din partea criticilor. După ce această carte a ajuns în librării, s-au sfârșit definitiv zilele mele de liniște și de evoluție armonioasă, oricât de mult m-aș fi străduit să le recreez, făcând, de exemplu, o escapadă pe o insulă grecească împreună cu familia. De aceea, *Spionul care a ieșit din joc* este ultima carte din perioada inocenței mele, și, după ea, orice s-ar fi întâmplat, experimentele mele aveau cu siguranță să se desfășoare în public. Ani la rând nu avea să mai existe pentru industria de profil nimic de genul unei cărți „mici“ de le Carré – o titulatură în același timp râvnită și detestată de către orice autor care se respectă.

Am scris cartea în mare grabă, într-un interval de vreo cinci săptămâni. Am scris-o la primele ore ale dimineții, în locuința mea din Königswinter, închiriată de Ambasada Britanică, în timpul meu liber la biroul de la ambasadă și chiar și la volanul mașinii mele în timp ce traversam Rinul cu feribotul sau când parcam uneori lângă uriașul Mercedes blindat (sau era BMW?) al cancelarului Adenauer, în drumul său falnic spre serviciu. Produceam emoție la Cancelarie când le povesteam ce ziar citea, iar secția de presă a ambasadei se grăbea întotdeauna să deducă numele scriitorilor importanți

care ar fi putut influența gândirea marelui om, deși eu am bănuială că nu era vorba despre nici unul: trecuse de mult vremea când acesta ar fi putut fi influențat. Uneori îi surprindeam privirea și, din când în când, mi se părea chiar că-mi zâmbește, așa cum stăteam în micuța mea mașină Hillman Huskie, cu număr de înmatriculare diplomatic. Însă începuse deja să semene cu un bătrân șef de trib al pieilor roșii, iar expresiile chipului său nu aveau nimic în comun cu cele ale muritorilor obișnuiți.

Bineînțeles, ceea ce mă pusese în mișcare era Zidul Berlinului: zburasem cu avionul de la Bonn ca să arunc o privire de îndată ce începuse ridicarea lui. M-am dus împreună cu un coleg de la ambasadă, și, în timp ce ne holbam la fețele ca de nevăstuică ale micilor escroci cu creierele spălate care păzeau cel mai recent bastion al Kremlinului, mi-a spus să-mi șterg rânjetul de pe față. Nu-mi dădusem seama că rânjesc, așa că trebuie să fi fost o grimasă din aceea lunguroasă care mă apucă în momente îngrozitor de serioase. Nu era cu siguranță nimic de râs în ceea ce vedeam, iar în sinea mea nu simțeam decât dezgust și groază, și exact asta trebuia să simt: Zidul nu era altceva decât fațadă, precum și simbolul perfect al monstruoșității unei ideologii care o luase razna.

Uităm teroarea prea ușor. Acasă la mine, în Königswinter, muncitorii zugrăveau pereții sufrageriei când am auzit veștile despre primele baricade. Ca niște buni germani, și-au spălat bidinelele fără o vorbă și, ca niște buni familiști, s-au dus acasă. Într-un conclav secret, la ambasadă s-au discutat planuri de evacuare. Dar unde pleci când lumea e pe cale să se sfârșească? La punctul de control Charlie, cum a ajuns foarte repede să fie cunoscut punctul de trecere Friedrichstrasse, tancuri americane și din blocul sovietic stăteau față-n față de-a lungul unei fâșii de drum de vreo câteva zeci de metri, cu tunurile îndreptate unele către celelalte. Din când în când, își turau motoarele, care duduiau puternic, chipurile să le mențină calde și pregătite să înainteze, dar, în realitate, era un

joc psihologic, cum fac boxerii înainte de lupta cea mare. Undeva, dincolo de Zid, rețele întregi de agenți secreți britanici, americani și francezi fuseseră surprinși în afara jocului, moțâind. După știința mea, nici unul nu prevăzuse evenimentul, și acum aveau fie nevoiți să-și accepte eșecul. Oricum, probabil că mulți dintre ei erau devotați altcuiva. Alții aveau să devină ceea ce se cheamă agenți rămași în spatele liniilor inamice, care, din acel moment, urmau să comunice prin intermediul stațiilor ascunse și al altor metode convenite, cum ar fi mesajele scrise secrete, puse la punct doar pentru această eventualitate. Odată cu ridicarea Zidului, industria spionajului intra mai mult în clandestinitate, devenea mai plină de primejdii, mai problematică și, cu siguranță, mai supraaglomerată decât fusese vreodată. Nu pot decât să-mi închipui ce gândeau agenții sovietici, aceia blocați în Germania de Vest. Desigur însă că nu erau de fapt blocați, ci pur și simplu condamnați la o serie de inconveniente mai mari în administrarea vieților lor secrete.

Iar Zidul rămânea în picioare. Era consolidat și din ce în ce mai înalt. Era apărat de zone minate, iar pământul din jur era atât de minuțios curățat, încât ai fi putut descoperi urmele unui iepure. Din când în când, cineva escalada Zidul, forța trecerea prin el sau săpa pe sub el, ori își făcea un planor și zbura peste el. Există o întreagă și lungă istorie cu povești despre acte de îndrăzneală nebună, și toți bărbații și toate femeile acelea care reușeau să evadeze reprezentau niște eroi, poate pentru că erau așa de puțini, dar în mod sigur pentru că erau atât de curajoși. Citind știrile de azi din Germania de Est, cei care își amintesc Zidul pot face o legătură directă între eroismul celor puțini și apropiata eliberare a celor mulți. Din acest punct de vedere, propaganda noastră occidentală era într-un tot adevărată: regimul est-german era într-adevăr detestat de cei pe care îi conducea. Fugarii au fost avangarda a ceea ce este acum o măreață armată populară, și aproape toate acuzațiile îndreptate împotriva baronilor

corupți din conducerea est-germană se dovedesc a fi fost justificate. Ceea ce face, probabil, ca romanul meu să fie cu atât mai înfricoșător.

Ce m-a determinat să-l scriu? De unde a apărut ideea? Ei bine, la o atât de mare depărtare în timp, aproape orice răspuns ar fi, pesemne, tendențios. Știu că, în viața profesională, eram profund nefericit și că sufeream, trăind stări extreme de singurătate și de confuzie în ceea ce privea viața mea personală. E posibil ca o parte din acea singurătate și acea amărăciune să-și fi găsit loc în personajul Alec Leamas. Știu că voiam să fiu îndrăgostit și că propriu-mi trecut și caracterul meu introvertit făceau acest lucru imposibil. Așa că, poate sârma ghimpată și mașinațiunile complotului au compensat alte obstacole care stăteau între mine și libertate. Fusesem sărac prea multă vreme, beam mult, începusem să mă îndoiesc cât se poate de profund că luasem o hotărâre înțeleaptă în ceea ce privește alegerea profesiei. Procesul firesc al integrării într-o instituție, apoi lupta în tentativa de a scăpa de ea, toate acestea îmi dominau relația maritală și pe cea cu munca mea. A te holba la Zid era ca și când te-ai fi holbat la frustrarea însăși, și asta îmi provoca o mânie care se regăsește în carte. În interviurile din vremea aceea, sunt sigur că nu am amintit nimic din toate astea. Poate că eram încă spion într-o prea mare măsură sau poate nu mă cunoșteam suficient de bine pentru a înțelege că, spunând o poveste ingenioasă, făceam un soi de ordine amară în propriul meu haos.

Cu siguranță, n-am mai scris din nou așa niciodată, și, un timp, singurul lucru inteligent pe care-l puteai spune despre mine era că sunt genul de scriitor cu o singură carte, că *Spionul care a ieșit din joc* era o baftă grozavă, iar toate celelalte erau nimicuri. Cartea care i-a urmat – *The Looking Glass War* –, mult mai aproape de realitatea și de durerea pe care le trăisem, a fost respinsă de criticii britanici ca fiind plictisitoare și nerealistă. Și poate că așa și era, căci nu-mi amintesc nici măcar un singur glas amabil printre britanici.

Dar aplauzele pentru *Spionul...* fuseseră atât de puternice, încât oricât mă puteam ascunde în spatele lor, și știam asta. Căsnicia mea s-a destrămat, am trecut prin majoritatea simptomelor asemănătoare sevrăului, pe care faima le inoculează în mintea scriitorilor, chiar dacă ei pretind că nu e așa. Mi-am găsit o nouă soție înțeleaptă și m-am adunat. La urma urmelor, supraviețuisem. Nu mai aveam scuze ca să nu scriu cât puteam de bine, să nu-mi exploatez talentul până la limită, și să văd ce se află sau ce nu se află dincolo de el.

Dar bineînțeles că n-o să uit niciodată vremea când un gest dezgustător al istoriei a coincis cu un mecanism disperat dinlăuntrul meu, dând la iveală, în șase săptămâni, cartea care mi-a schimbat viața.

JOHN LE CARRÉ

Punctul de control

Americanul îi întinse încă o ceașcă de cafea lui Leamas și spuse:

– De ce nu vă duceți înapoi să vă culcați? Vă dăm noi un telefon dacă apare.

Leamas nu răspunse nimic, ci doar scruta strada pustie pe fereastra punctului de control.

– Nu puteți să așteptați la nesfârșit, domnule. Poate o să vină altă dată. Putem cere ca poliția germană să ia legătura cu Agenția: puteți să vă întoarceți aici în douăzeci de minute.

– Nu, replică Leamas, e aproape întuneric.

– Dar nu puteți să așteptați la nesfârșit; a întârziat nouă ore față de momentul stabilit.

– Dacă vrei să pleci, pleacă! Ai fost foarte bun, adăugă Leamas. O să-i spun lui Kramer că ai fost al naibii de bun.

– Dar cât o să mai așteptați?

– Până vine.

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație și rămase în picioare între cei doi polițiști nemișcați. Binocurile lor erau ațintite asupra punctului de control din partea estică.

– Așteaptă să se facă întuneric, murmură Leamas, știu sigur.

– Dimineată ați spus că o să vină cu muncitorii.

Leamas se întoarse spre el.

– Agenții nu sunt avioane. Nu au orare. E deconspirat, e fugar, e înspăimântat. Acum, în momentul ăsta, Mundt e pe

urmele lui. Nu are decât o singură șansă. Să-l lăsăm să-și aleagă singur momentul.

Bărbatul mai tânăr ezită, voia să plece și nu găsea prilejul.

Sună o sonerie în interiorul gheretei. Așteptară, brusc în alertă. Un polițist spuse în germană:

– Opel Rekord negru, cu numere de înregistrare din vest.

– Nu vede așa departe în lumina amurgului, face doar presupuneri, șopti americanul, adăugând: Cum de-a știut Mundt?

– Taci, îi porunci Leamas de la fereastră.

Unul dintre polițiști ieși din gheretă și se duse spre amplasamentul din saci cu nisip, la doar câțiva pași de linia albă de demarcație care tăia strada precum linia de fund a unui teren de tenis. Celălalt așteptă până când tovarășul lui se ghemui în spatele telescopului din amplasament, apoi lăsă binoclul, luă cascheta neagră din cuierul de lângă ușa și și-o așeză cu grijă pe cap. Undeva, la înălțime, deasupra punctului de control, lumina reflectoarelor se trezi la viață, proiectând fascicule de lumină ca la teatru pe drumul care se întindea în fața lor.

Polițistul își începu comentariul. Leamas îl știa pe dinafară.

– Mașina oprește la primul control. Doar un singur ocupant, femeie. Escortată la ghereta Poliției pentru controlul documentelor.

Așteptară în tăcere.

– Ce spune? întrebă americanul.

Leamas nu răspunse. Luă un binoclu și scrută punctul de control est-german.

– Controlul documentelor încheiat. Urmează al doilea control.

– Domnule Leamas, asta e omul dumneavoastră? insistă americanul. Ar trebui să sun la Agenție.

– Așteaptă!

– Unde-i mașina acum? Ce face?

– Controlul valutar, vama, răspunse scurt și tăios Leamas.

Leamas studie mașina. Lângă portiera șoferului erau doi. *Vopo*¹, unul vorbea, celălalt stătea deoparte, așteptând. Un al treilea se tot învârtea fără grabă în jurul mașinii. Se opri lângă portbagaj, apoi se întoarse la șofer. Voia cheia. Deschise portbagajul, se uită înăuntru, îl închise, dădu cheia înapoi și făcu vreo treizeci de metri pe drumul pe care, la jumătatea distanței dintre cele două puncte de control inamice, stătea drepti o santinelă est-germană singuratică, o siluetă bondoacă în cizme și cu pantaloni largi, ca niște burlane. Cei doi stăteau unul lângă altul, vorbind stânjenți în lumina reflectoarelor.

Cu un gest grăbit și neglijent, făcură semn că mașina poate pleca. Aceasta ajunsese lângă cele două santinele aflate la mijlocul drumului și se opri din nou. Santinelele se învârtiră în jurul mașinii, se îndepărtară, vorbiră iar între ele; în cele din urmă, aproape împotriva voinței lor, o lăsară să-și continue drumul spre sectorul vestic, peste linia de demarcație.

– Așteptați un bărbat, domnule Leamas? întrebă americanul.

– Da, un bărbat.

Ridicându-și gulerul hainei scurte, Leamas ieși în vântul înghețat de octombrie. Îi reveni în minte mulțimea de afară. Acolo, în interiorul gheretei, uitai de figurile acelea nedumerite. Oamenii se schimbă, dar expresiile lor rămân aceleași. Era asemenea mulțimii neajutorate care se strânge la un accident de mașină, când nimeni nu știe cum s-a întâmplat sau dacă trebuie cumva să miște victima. În lumina reflectoarelor se vedea ridicându-se fum sau praf, un vâl mișcător, dar constant, între marginile luminii.

Leamas se îndreptă spre mașină și i se adresă femeii:

– Unde este?

– Au venit după el și a fugit. A luat bicicleta. De mine nu puteau ști.

– Unde s-a dus?

¹ *Vopo*, termen care vine de la *Volks Polizei*, Poliția Populară (n.tr.)

– Aveam o cameră lângă Brandenburg, deasupra unei cârciumi. Acolo ținea câte ceva, bani, acte. Bănuiesc că s-o fi dus acolo. O să vină pe urmă.

– În seara asta?

– A zis că vine în seara asta. Toți ceilalți au fost prinși – Paul, Viereck, Ländser, Salomon. Nu are mult timp.

În tăcere, Leamas o țintui cu privirea preț de o clipă.

– Și Ländser?

– Aseară.

Lângă Leamas stătea un polițist.

– Trebuie să plecați de aici, le porunci acesta. E interzis să blocați punctul de trecere.

Leamas se întoarse pe jumătate.

– Du-te dracului, se răsti el.

Neamțul încremeni, dar femeia interveni:

– Urcă! O să ne ducem până la colț.

Leamas urcă în mașină alături de ea și porniră încet spre o stradă laterală.

– Nu știam că ai mașină, observă el.

– E a soțului meu, răspunse ea cu indiferență. Karl nu ți-a pomenit niciodată despre faptul că sunt măritată, nu?

Leamas nu răspunse.

– Eu și soțul meu lucrăm la o firmă de optică. Ne-au permis să facem afaceri. Karl nu ți-a spus decât numele meu de fată. Nu voia să am de-a face cu... ține.

Leamas scoase o cheie din buzunar.

– Probabil că o să vrei să stai undeva, spuse cu o voce care suna apatică. Pe Albrecht-Dürer-Strasse, lângă Muzeu, e un apartament. Numărul 28A. Găsești acolo tot ce vrei. O să-ți telefonez când vine.

– Stau aici, cu tine.

– Nu rămân aici. Du-te la apartament! O să te sun. N-are nici un rost să aștepti acum.

Dar vine aici, la punctul ăsta de trecere.

Leamas o privi surprins.

– Ți-a spus el asta?

– Da. Îl știe pe unul dintre *Vopo*, fiul proprietarului apartamentului. Asta ar putea să-i fie de ajutor. De aceea a ales ruta asta.

– Și ți-a spus *ție* lucrul asta?

– Are încredere în mine. Mi-a spus totul.

– Dumnezeu!

Îi dădu cheia și se înapoie din frigul de afară în ghereta de la punctul de control. Polițiștii mormăiau între ei când intra; tipul mai masiv îi întoarse spatele ostentativ.

– Îmi pare rău, se scuză Leamas. Îmi pare rău că am tipat.

Deschise o servietă ponosită și scotoci în ea până găsi ceea ce căuta: o sticlă de whisky plină pe jumătate. Tipul mai în vârstă o acceptă cu o mișcare din cap, turnă în fiecare cană până la jumătate și apoi completează cu cafea neagră.

– Unde s-a dus americanul? întrebă Leamas.

– Cine?

– Băiatul de la CIA. Cel care era cu mine.

– Ora de culcare, replică cel mai vârstnic și râseră toți.

Leamas lăsă cana jos și zise:

– Care sunt regulile voastre ca să deschideți focul pentru a acoperi pe cineva care vine încoace? Un fugar.

– Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva decât dacă *Vopo* trag spre sectorul nostru.

– Asta înseamnă că nu puteți trage până când individul nu trece de graniță?

Tipul mai în vârstă afirmă:

– Nu putem să deschidem foc de acoperire, domnule...

– Thomas, replică Leamas. Thomas.

Își strânseseră mâinile, cei doi polițiști rostindu-și și ei numele.

– Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva. Asta-i adevărul. Ni se spune că asta ar însemna război.

– Prostii, ripostă polițistul cel tânăr, căruia whisky-ul îi dădea curaj. Dacă n-ar fi fost aliații aici, Zidul ar fi dispărut până acum.

- Și Berlinul la fel, mormăi tipul mai în vârstă.
- Un om al meu vine în seara asta, rosti Leamas brusc.
- Aici? La punctul ăsta de control?
- Merită din plin să-l scoatem de acolo. Oamenii lui

Mundt sunt pe urmele lui.

– Mai sunt locuri pe unde se poate escalada Zidul, observă polițistul mai tânăr.

– Nu e genul ăla. O să încerce să meargă la noroc; are acte, dacă actele mai sunt încă valabile. Are bicicletă.

În ghereta de la punctul de control nu era decât o singură lumină, o veioză cu abajur verde, dar strălucirea reflectoarelor umplea încăperea, ca o lună artificială. Se lăsase întunericul și, odată cu el, liniștea. Vorbeau ca și când le-ar fi fost teamă să nu fie auziți. Leamas se duse la fereastră, așteptând; în fața lui, drumul, iar de-o parte și de alta, Zidul, o priveliște murdară și urâtă de structuri masive din beton și de linii de sârmă ghimpată, scaldat într-o lumină galbenă chioară, semănând cu decorul de fundal al unui lagăr de concentrare. La est și la vest de Zid se întindea partea nerefăcută a Berlinului, o lume pe jumătate în ruină, creionată bidimensional, rămășiță a războiului.

„Lua-o-ar naiba pe femeia aia, își spuse Leamas, și pe prostul de Karl care a mințit în legătură cu ea.“ Mintise prin omisiune, așa cum fac toți agenții din lume. Îi înveți să înșele, să-și acopere urmele, iar ei te înșală și pe tine. O adusesese doar o dată, după cina aia din Schürzstrasse, anul trecut. Karl tocmai dăduse marea lovitură și Control voise să-l întâlnească. Control apărea mereu când era vorba de succese. Cinaseră împreună – Leamas, Control și Karl. Lui Karl îi plăcea la nebunie genul ăsta de lucruri. Apăruse cu un aer de puști de la școala de duminică, scrobrit și strălucitor, scoțându-și palarea plin de respect. Control îi strânsese mâna timp de cinci minute și-i spusese:

Vreau să știi cât suntem de mulțumiți, Karl, al naibii de mulțumiți!

Leamas urmărise scena și reflectase în sinea lui: „Asta o să ne coste încă vreo două sute pe an“. După ce terminaseră de mâncat, Control le strânsese din nou mâinile cu putere, dăduse din cap cu înțeles și, lăsându-i să creadă că trebuie să plece și să-și riște viața altundeva, se întorsese la mașina sa cu șofer. Pe urmă Karl râsese, și râsese și Leamas cu el, apoi terminaseră șampania și încă mai râdeau de Control. După aceea se duseseră la Alter Fass, Karl insistase să meargă, și acolo îi aștepta Elvira, o blondă de patruzeci de ani, dură ca stânca.

– Asta e secretul meu cel mai bine păstrat, Alec, îi mărturisise Karl, iar Leamas se înfuriase. După asta se certaseră.

– Cât știe? Cine e? Cum ai cunoscut-o?

Karl se îmbufnase și refuzase să răspundă. Pe urmă, situația se înrăutățise. Leamas încercase să schimbe rutina, locurile de întâlnire și parolele, dar lui Karl nu îi plăcuse. Știa ce se ascunde în spatele acestui lucru și nu-i plăcea.

– Dacă n-ai încredere în ea, oricum e prea târziu, replicase el, iar Leamas a înregistrat ideea și și-a ținut gura.

Dar pe urmă acționase cu prudență, îi spusese lui Karl mult mai puțin, se folosisese de mai multe trucuri din tehnica spionajului. Și acum ea era aici, afară, în mașină, știind totul, cunoscând întreaga rețea, casa conspirativă, totul; iar Leamas se jură, nu pentru prima oară, să nu se mai încreadă niciodată într-un agent.

Se îndreptă spre telefon și formă numărul lui de acasă. Frau Martha răspunse.

– O să avem musafiri în Dürer-Strasse, o anunță el, un bărbat și o femeie.

– Căsătoriți? întrebă Martha.

– Oarecum, replică Leamas, iar ea izbucni în râsul acela infricoșător.

În timp ce puneă receptorul în furcă, unul dintre polițiști se întoarse spre el.

– *Herr* Thomas! Repede!

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație.

– Un bărbat, *Herr* Thomas, șopti polițistul mai tânăr, pe bicicletă.

Leamas luă binoclul.

Era Karl, silueta era inconfundabilă chiar și de la distanța aceea, înfodolit într-un impermeabil militar vechi, împingând bicicleta. „A reușit, își zise Leamas, trebuie să fi reușit, a trecut de controlul documentelor, mai are de trecut doar prin controlul valutar și prin vamă.” Leamas îl urmări pe Karl cum își sprijină bicicleta de balustradă, apoi cum se îndreaptă calm spre ghereta vămii. „Nu exagera”, spuse el în gând. În cele din urmă, Karl ieși, îi făcu vesel cu mâna tipului de la barieră, și stâlpul alb cu roșu țâșni, ridicându-se încet. Terminase, venea spre ei, reușise. Doar cei doi *Vopo* din mijlocul drumului, linia de demarcație și apoi, gata, era în zona de siguranță.

În acel moment, Karl păru să audă un zgomot, să simtă pericolul, se uită peste umăr, începu să pedaleze cu înversunare, aplecându-se mult peste ghidon. Mai era santinela singuratică de pe pod, care se întorsese și-l urmărea cu privirea pe Karl. Apoi, complet pe neașteptate, reflectoarele se aprinseră, albe și strălucitoare, prinzându-l pe Karl în lumina lor și tintuindu-l ca pe un iepure în lumina farurilor. Se auzi sunetul tânguitor, ca de fierăstrău, al unei sirene și apoi ordine strigate cu mânie. În fața lui Leamas, cei doi polițiști se lăsară în genunchi, scrutând împrejurimile printre sacii cu nisip care-i protejau; cu gesturi scurte și îndemânaticе, își puseră rapid încărcătoarele în armele automate.

Santinela est-germană trase, cu mare grijă, departe de ei, în propriul sector. Primul glonț păru să-l arunce pe Karl înainte, al doilea să-l tragă înapoi. Într-un fel sau altul încă se mai mișca, era încă pe bicicletă, și trecu pe lângă santinelă, care continua să tragă în el. Apoi se prăbuși, rostogolindu-se la pământ, și auziră foarte limpede zgomotul bicicletei care cădea. Leamas spera din tot sufletul că murise.

Cambridge Circus¹

Urmări cu privirea cum pista de la Tempelhof se scufundă sub el, rămânând undeva, în urmă. Leamas nu era genul care să se piardă în reflecții, și nici unul înclinat spre filozofie. Știa că e terminat – era un fapt cu care de-acum înainte era nevoit să trăiască, așa cum trebuie să trăiești cu ideea că ai cancer sau că ești la închisoare. Știa că nu există nici un fel de pregătire care să fi putut acoperi prăpastia dintre atunci și acum. Privea eșecul așa cum, într-o bună zi, avea să privească moartea, cu resentimentul cinic și curajul singuraticului. Rezistase mai mult decât majoritatea; și acum era înfrânt. Se spune că un câine trăiește atât timp cât are dinți; metaforic vorbind, dinții lui Leamas fuseseră scoși, și Mundt fusese cel care îi scosese.

Cu zece ani în urmă, ar fi putut alege cealaltă cale – existau slujbe de funcționar în clădirea aceea guvernamentală anonimă din Cambridge Circus, iar Leamas ar fi putut să accepte una dintre ele și să o păstreze până la Dumnezeu știe ce vârstă; dar Leamas nu era croit așa. Să te aștepti ca Leamas să părăsească activitatea operativă pentru chestiile alea teoretice tendențioase, care țineau de interesele ascunse și pur egoiste

¹ Cambridge Circus, cunoscută intersecție londoneză; în romanele sale, le Carré se referă la Serviciul Secret Britanic numindu-l *The Circus*, pentru că se presupune că sediul acestuia este în Cambridge Circus. (n.tr.)

din Whitehall¹, era ca și cum ai fi cerut unui jocheu să devină contabil. Rămăsese la Berlin, conștient că Serviciul Cadre hotărâse ca dosarul lui să fie revizuit la sfârșitul fiecărui an – îndărătnic, refractar, disprețuind instrucțiunile, spunându-și că o să apară ceva. Munca de agent secret are o lege morală – este justificată de rezultate. Chiar și sofistica din Whitehall cocheta cu această lege, iar Leamas obținuse rezultate. Până la venirea lui Mundt.

Era ciudat cât de iute înțelesese Leamas că Mundt era piază rea.

Hans-Dieter Mundt, născut cu patruzeci și doi de ani în urmă la Leipzig. Leamas îi cunoștea dosarul, îi era familiară fotografia din interiorul copertilor; chipul dur, inexpresiv de sub părul blond; știa pe dinafară povestea accederii lui la putere ca numărul doi în Abteilung², și ca șef eficient al Departamentului operațional. Mundt era detestat chiar în cadrul propriului departament. Leamas știa acest lucru, dovedit de altfel de cei care dezertau, și de către Riemeck, care, în calitate de membru al Comitetului Executiv al SED³, lua parte la ședințele Comitetului de Securitate împreună cu Mundt, și îi era groază de el. Întocmai după cum se dovedise ulterior, pentru că Mundt îl ucisese.

Până în 1959, Mundt fusese un mărunț funcționar în Abteilung, și opera la Londra, sub acoperirea Misiunii Est-Germane a Oțelului. S-a întors în grabă în Germania, după ce și-a omorât doi dintre propriii agenți numai ca să-și salveze pielea, și nu s-a mai auzit nimic de el mai bine de un

¹ Arteră principală în capitala britanică, unde se găsesc sediile ministerelor, de aceea termenul „Whitehall” este folosit deseori pentru a desemna administrația guvernamentală. (n.tr.)

² *Abteilung* (germ.) – departament, secție; în roman, termenul se referă la Securitatea est-germană. (n.tr.)

³ SED – în germană, Sozialistische Einheitspartei Deutschlands – Partidul Socialist Unit din Republica Democrată Germană (n.tr.)

an. Cu totul pe neașteptate, a reapărut la Centrul Abteilung din Leipzig ca șef al Departamentului de logistică, sarcina sa fiind să aloce bani, echipament și personal pentru misiuni speciale. La sfârșitul aceluia an a survenit lupta acerbă pentru putere în Abteilung. A fost redus drastic numărul ofițerilor sovietici de legătură, ca și influența acestora, mulți din vechea gardă au fost concediați pe motive ideologice și s-au ridicat trei oameni: Fiedler, ca șef al Contraspionajului, Jahn a preluat de la Mundt atribuțiile de șef al Departamentului de logistică, iar Mundt însuși a luat cireșa de pe tort – director adjunct la Departamentul operațional, la vârsta de patruzeci și unu de ani. Atunci s-a schimbat stilul de lucru. Primul agent pe care l-a pierdut Leamas a fost o fată. Era doar o verigă nesemnificativă în rețea; era folosită pentru misiuni de curierat. Au împușcat-o mortal în plină stradă, când ieșea de la cinema, în Berlinul de Vest. Poliția nu l-a găsit niciodată pe ucigaș, iar Leamas a fost înclinat la început să nu considere incidentul ca având legătură cu activitatea ei. O lună mai târziu, un hamal din gara din Dresda, agent din rețeaua lui Peter Guillam la care se renunțase, a fost găsit mort și mutilat lângă o șină de cale ferată. Leamas știa că nu mai este o coincidență. Curând după aceea, doi membri ai unei alte rețele aflate sub controlul lui Leamas au fost arestați și condamnați la moarte, după o judecată sumară. Și a continuat tot așa: implacabil și fără remușcări.

Iar acum îl aveau pe Karl, iar Leamas părăsea Berlinul așa cum venise – fără să aibă nici măcar un agent de doi bani. Mundt câștigase.

Leamas era un tip scund, cu păr cenușiu-închis tuns scurt, și cu alura unui înotător. Era foarte puternic. Forța aceasta era vizibilă în mușchii spatelui și-ai gâtului, în umerii vâjnoși, precum și în forma butucănoasă a mâinilor și a degetelor.

Era foarte practic în ce privește îmbrăcămintea, ca de altfel în ce privește majoritatea lucrurilor, chiar și ochelarii pe care îi purta din când în când aveau rame de metal. Cele

mai multe dintre costumele sale erau din fibre sintetice și nici unul nu avea vestă. Prefera cămășile în stil american, cu nasturi la capetele gulerului, și pantofi de antilopă, cu tălpi de cauciuc.

Avea un chip plăcut, musculos, și o gură încăpățânată, cu buze subțiri. Ochii erau câprui și mici; irlandez, după unii. Era greu să-l plasezi într-o categorie pe Leamas. Dacă ar fi intrat într-un club londonez, portarul nu l-ar fi confundat în mod sigur cu un membru; într-un bar de noapte din Berlin îi dădeau de obicei masa cea mai bună. Părea un tip care poate provoca scandal, un tip care își drămuia cu grijă banii, un tip care nu era chiar un gentleman.

Stewardsa îl găsea interesant. Bănuia că e nordic, ceea ce ar fi putut fi, și bogat, ceea ce nu era. Îi dădea cincizeci de ani, ceea ce era destul de aproape de adevăr. Bănuia că e neinsurat, ceea ce era pe jumătate adevărat. Cândva, cu mult timp în urmă, avusese loc un divorț; undeva erau și niște copii, acum adolescenți, care își primeau pensiile alimentare de la o bancă privată destul de ciudată din City.

— Dacă mai doriți un whisky, ar fi bine să vă grăbiți. Aterizăm pe aeroportul din Londra în douăzeci de minute, îl anunță stewardsa.

— Nu mai vreau.

N-o privi; se uita pe geam la câmpurile verzi-cenușii din Kent.

Fawley îl aștepta la aeroport și îl duse cu mașina la Londra.

— Control e destul de supărat în legătură cu Karl, zise el, privindu-l pieziș pe Leamas.

Leamas încuviință din cap.

— Cum s-a întâmplat? întrebă Fawley.

— A fost împușcat. Mundt i-a venit de hac.

— E mort?

– Aș zice că da, de-acum. Ar fi mai bine să fi murit. Aproape reușise. N-ar fi trebuit să se grăbească, nu puteau fi siguri. Cei din Abteilung au ajuns la punctul de control imediat după ce fusese lăsat să treacă. Au dat drumul la sirenă, iar un *Vopo* l-a împușcat cu câțiva metri înainte de a ajunge la linia de demarcație. S-a mai mișcat o clipă după ce a căzut, apoi nu s-a mai clintit.

– Bietul amărât!

– Chiar așa, aprobă Leamas.

Lui Fawley nu-i plăcea Leamas, iar dacă Leamas știa, nu-i păsa. Fawley era un obișnuit al cluburilor și purta cravate tipice, perora despre talentele sale sportive și își aroga o oarecare însemnătate în corespondența oficială. Îl considera suspect pe Leamas, iar Leamas îl considera un prost.

– La ce serviciu ești? întrebă Leamas.

– La Cadre.

– Îți place?

– E fascinant.

– Eu ce fac acum? Mă retrag?

– Mai bine să-ți spună Control, bătrâne.

– Tu știi?

– Bineînțeles!

– Atunci de ce dracu' nu-mi spui?

– Regret, bătrâne, replică Fawley, iar Leamas fu deodată cât pe ce să-și piardă cumpătul.

Apoi se gândi că probabil Fawley minte oricum.

– Bine, dar sper că n-ai nimic împotriva să-mi spui un lucru. Trebuie să-mi caut un apartament în Londra?

– Nu, nu cred, bătrâne, răspunse Fawley, scărpinându-se după ureche.

– Nu? Slăvă Domnului!

Parcară lângă Cambridge Circus, la un parcometru, și intrară împreună în hol.

– N-ai legitimație de acces, nu? Ar fi bine să completezi hârtiuța asta, bătrâne.

– De când avem noi legitimații de acces? McCall mă cunoaște, la fel de bine ca pe maică-sa.

– E doar o formalitate nouă. Centrul se mărește, să știi.

Leamas nu spuse nimic, făcu un semn din cap spre McCall, apoi intră în lift fără legitimație.

Control îi strânse mâna cu multă grijă, ca și cum ar fi fost doctor și i-ar fi pipăit oasele.

– Cred că ești groaznic de obosit, roști pe un ton de scuză. Te rog, ia loc. Aceeași voce monotonă, afectată, hârâită.

Leamas se așeză pe un scaun, cu fața spre un șemineu electric, verde-oliv, pe care se găsea, în echilibru, un vas cu apă.

– Ți se pare că e frig? întrebă Control.

Era aplecat deasupra focului, frecându-și mâinile. Pe sub sacoul negru purta un pulover, unul maro cam jerpelit. Leamas și-o amintea pe soția lui Control, o femeie micuță, prostuță, pe care o chema Mandy, și care părea să creadă că soțul ei face parte din Consiliul de Conducere al Cărbunelui. Bănuia că ea tricotase puloverul.

– Problema e că aerul este atât de uscat, continuă Control. Învingi frigul și atmosfera devine uscată. La fel de periculos. Se duse la birou și apăsă pe un buton. O să încercăm să facem rost de niște cafea, adăugă el. Ginnie lipsește, asta-i problema. Mi-au trimis o fată nouă. Chiar e păcat.

Era mai scund decât și-l amintea Leamas; altminteri, exact la fel. Aceeași detașare afectată, aceeași îngâmfare plină de prețiozitate; aceeași groază de curent; curtenitor, după o formulă care nu se potrivea deloc cu experiența lui Leamas. Același zâmbet languros, aceeași sfială elaborată, același devotament conciliant față de un cod al bunelor maniere pe care pretindea că-l găsește ridicol. Aceeași banalitate.

Aduse un pachet de țigări de pe birou și-i întinse una lui Leamas.

– O să vezi că astea sunt mai scumpe, zise el, iar Leamas încuviință docil din cap.

Strecurând țigările în buzunar, Control se așeză. O vreme se așternu liniștea; în cele din urmă, Leamas spuse:

– Riemeck e mort.

– Da, așa e, replică Control ca și când Leamas ar fi făcut o remarcă inteligentă. Mare păcat. Mare... Presupun că fata – Elvira – a vorbit?

– Așa bănuiesc.

Leamas nu intenționa să-l întrebe de unde știa de Elvira.

– Și Mundt a pus să fie împușcat, adăugă Control.

– Da.

Control se ridică și se învârti prin încăpere căutând o scrumieră. Găsi una și o așeză cu stângăcie pe podea, între cele două scaune.

– Cum te-ai simțit? Vreau să zic, când Riemeck a fost împușcat? Ai văzut cum s-a întâmplat, nu?

Leamas ridică din umeri.

– M-am enervat al naibii de tare, răspunse el.

Control întoarse capul într-o parte și închise ochii pe jumătate.

– Sunt sigur că a fost mai mult de-atât. Ai fost supărat, nu? Ar fi o chestie mai mult decât normală.

– Am fost supărat. Cine n-ar fi?

– Îți plăcea Riemeck – ca om?

– Cred că da, mărturisi Leamas neputincios, apoi adăugă: Nu prea are rost să intrăm în amănunte.

– Cum ți-ai petrecut noaptea, ce-a mai rămas din ea, după ce Riemeck a fost împușcat?

– Ia ascultă, ce-i chestia asta? Unde bați? întrebă Leamas infuriat.

– Riemeck a fost ultimul, cugetă Control, ultimul dintr-o serie de morți. Dacă nu mă înșală memoria, a început cu fata, cea împușcată în fața cinematografului, în Wedding. Pe urmă a fost tipul din Dresda și arestările de la Jena. Ca în povestea cu cei zece negri mititei. Acum Paul, Viereck și Ländser – toți morți. Și, în final, Riemeck.

Zâmbi dezaprobat. E o rată cam mare a pierderilor. Mă întrebam dacă nu ți-a ajuns.

– Dacă nu mi-a ajuns? Ce vrei să spui?

– Mă întrebam dacă nu ești obosit. Epuizat.

Urmă o tăcere lungă.

– Depinde de tine, răspunse Leamas în cele din urmă.

– Trebuie să trăim fără compasiune, nu? Desigur, asta e imposibil. Ne prefacem unii față de alții, mă refer la duritatea asta a noastră, dar, în realitate, nu suntem așa, adică... nu poți fi în toiul acțiunii permanent, trebuie să te mai și retragi... pricepi ce vreau să zic?

Leamas pricepea. Cu ochii minții, vedea lungul drum din afara Rotterdamului, drumul acela lung și drept pe lângă dune, și valul de refugiați care îl străbăteau; vedea micul avion la kilometri întregi depărtare, vedea procesiunea aceea care se oprea și-l privea; și avionul venind spre ei, aproape atingând dunele; vedea haosul, iadul acela fără sens, în timp ce bombele loveau drumul.

– Nu pot să vorbesc așa, Control, zise el în cele din urmă. Ce vrei să fac?

– Vreau să mai rămâi activ o vreme.

Leamas nu răspunse, așa încât Control continuă:

– Etica activității noastre, așa cum văd eu lucrurile, se bazează pe o ipoteză simplă, și anume, că nu suntem niciodată agresorii. Crezi că-i cinsti?

Leamas aprobă cu o mișcare a capului. Orice, numai să evite să vorbească.

– În felul ăsta facem lucruri dezagreabile, doar că suntem *in defensivă*. Chestia asta, cred, este corectă. Noi facem lucruri neplăcute pentru ca oamenii obișnuți de aici și din alte părți să poată dormi în siguranță noaptea în paturile lor. E prea romantic? Sigur că, din când în când, ne ocupăm cu treburi foarte urâte. Zâmbi șmecherește ca un școlar. Și atunci când cumpănim moralitatea, ne tentează mai degrabă comparațiile

necinstite; la urma urmelor, doar nu poți compara idealurile uneia dintre părți cu metodele celeilalte, nu?

Leamas nu mai înțelegea nimic. Auzise că tipul spunea o mulțime de aiureli înainte de a înfige cuțitul, dar nu-i mai fusese dat să audă așa ceva niciodată.

– Trebuie să compari metodă cu metodă, și ideal cu ideal. Aș zice că, de la război încoace, metodele noastre – ale noastre și cele ale părții adverse – au devenit foarte asemănătoare. Nu poți fi mai puțin necruțător decât partea adversă pur și simplu pentru că *politica* guvernului tău este generoasă, nu-i așa? Râse încetisor în barbă și apoi preciză: Chestia asta nu se cuvine *absolut deloc*.

„Pentru numele lui Dumnezeu, reflectă Leamas, e ca și cum ai lucra pentru un afurisit de cleric. Ce urmărește *de fapt*?”

– Din cauza asta, continuă Control, cred că ar trebui să încercăm să ne descotorosim de Mundt... Ei, fir-ar, făcu, întorcându-se enervat spre ușă. Unde este cafeaua aia nenorocită?

Traversă încăperea până la ușă, o deschise și vorbi cu o fată nevăzută din cealaltă încăpere. Când reveni, adăugă:

– Cred cu toată sinceritatea că *ar trebui* să scăpăm de el, dacă putem.

– De ce? Nu mai avem nimic în Germania de Est, absolut nimic. Chiar tu ai spus-o adineaori – Riemeck a fost ultimul. Nu mai avem ce apăra.

Control se așeză și-și privi mâinile o vreme.

– Nu e întru totul adevărat, răspunse în cele din urmă. Dar nu cred că e cazul să te plictisesc cu amănunte.

Leamas ridică din umeri.

– Spune-mi, continuă Control, te-ai săturat de spionaj? Iartă-mă dacă repet întrebarea. Vreau să zic că, aici, înțelegem acest fenomen, îți dai seama. Întocmai ca la proiectanții de avioane... cred că termenul este uzură. Te rog să spui dacă e așa.

Lui Leamas îi reveni în minte zborul spre casă din dimineața aceea și se miră.

– Dacă ai fi obosit, adăugă Control, ar trebui să găsim altă cale de a avea grijă de Mundt. Ideea care-mi trece mie prin minte este puțin cam neobișnuită.

Fata aduse cafeaua. Puse tava pe birou și turnă în două cești. Control așteaptă până ieși din încăpere.

– Ce *netoată*, exclamă, parcă pentru sine. Mi se pare surprinzător că nu mai găsești una bună. Tare aș fi vrut să nu plece Ginnie în concediu în astfel de momente. Un timp, amestecă în cafea cu deznădejde. E absolut necesar să-l discredităm pe Mundt, întări el. Ia zi, bei mult? Whisky și chestii din astea?

Leamas crezuse că este obișnuit cu Control.

– Beau nițel. Mai mult decât majoritatea, presupun.

Control aprobă din cap cu înțelegere.

– Ce știi despre Mundt?

– E un asasin. A fost aici cu vreun an sau doi în urmă, lucra la Misiunea Est-Germană a Oțelului. Pe vremea aceea aveam acolo un consilier, Maston.

– Exact.

– Mundt avea un agent, soția unui diplomat. A ucis-o.

– A încercat să-l omoare pe George Smiley. Și bineînțeles că l-a împușcat pe soțul femeii. E un tip dezgustător. Fost membru în organizația hitleristă de tineret, chestii de genul ăsta. Nici pe departe tipul comunistului intelectual. Un adept al Războiului Rece.

– Ca și noi, observă sec Leamas.

Control nu zâmbi.

– George Smiley cunoștea bine cazul. Nu mai lucrează pentru noi, dar cred că ar trebui să-l găsești. Face niște chestii legate de Germania secolului al șaptesprezecelea. Locuiește în Chelsea, chiar dincolo de Sloane Square. Bywater Street, o știi?

– Da.

– Și Guillam s-a ocupat de caz. E în Satelittes Four, la etajul unu. Mă tem că toate s-au schimbat de pe vremea când le știai tu.

– Da.

– Stai o zi sau două cu ei. Ei știu ce am de gând. Apoi mă întrebam dacă nu ai chef să petreci sfârșitul de săptămână cu mine. Soția mea, adăugă el în grabă, are grijă de mama ei, din păcate. Nu vom fi decât noi doi.

– Mulțumesc! Mi-ar face plăcere.

– În felul ăsta putem vorbi despre toate în liniște. Ar fi foarte agreabil. Cred că ai putea să faci o mulțime de bani din asta. Tot ceea ce ai câștiga ar fi al tău.

– Mulțumesc.

– Asta, fără îndoială, dacă ești *sigur* că vrei să... nu-i vorba de uzură sau de chestii din astea?

– Dacă se pune problema să-l omor pe Mundt, sunt gata!

– Sincer, chiar ești? întrebă Control politicos. Apoi, după ce-l privi gânditor pe Leamas preț de-o clipă, zise: Da, cred că vorbești serios. Dar nu trebuie să ai impresia că ești *obligat* să spui asta. Ce vreau să zic e că, în lumea noastră, trecem atât de rapid de la ură la dragoste – ca anumite sunete pe care un câine nu le poate auzi. Tot ce rămâne la sfârșit este un fel de greață; nu mai vrei să produci suferință niciodată. Iartă-mă, dar nu asta ai simțit mai curând, atunci când Karl Riemeck a fost împușcat? Nu ură față de Mundt, nu dragoste pentru Karl, ci o senzație dureroasă de lehamite, ca o lovitură asupra unui trup amortit... Mi s-a spus că ai umblat toată noaptea – pur și simplu ai mers pe străzile Berlinului. Așa este?

– E adevărat că am fost să mă plimb.

– Toată noaptea?

– Da.

– Ce s-a întâmplat cu Elvira?

– Dumnezeu știe... Mi-ar plăcea să i-o coc lui Mundt, mărturisi Leamas.

– Bine... bine. Apropo, în caz că te întâlnești cu vreunul dintre vechii prieteni, nu cred că are rost să discuți despre chestia asta. De fapt, adăugă Control după un timp, în locul tău, eu nu mi-aș petrece prea mult timp cu ei. Lasă-i să creadă că ne-am purtat urât cu tine. E preferabil să fim consecvenți, nu-i așa?

Declinul

Nimeni nu fu foarte surprins când Leamas fu trecut pe linie moartă. În esență, Berlinul reprezentase ani de zile un eșec, și cineva trebuia să plătească oalele sparte. În plus, era bătrân pentru munca operativă, unde reflexele trebuie deseori să fie la fel de rapide ca acelea ale unui jucător de tenis profesionist. Leamas se descurcase bine în război, toată lumea știa asta. În Norvegia și în Olanda rămăsese cumva ostentativ în viață, iar la sfârșitul războiului îi dăduseră o medalie și-l lăsaseră să plece. Ulterior, bineînțeles că-l făcuseră să se întoarcă. Era un ghinion în legătură cu pensia lui, hotărât ghinion. Serviciul de contabilitate scăpase informația, în persoana lui Elsie. Elsie spusese la cantină că bietul Alec Leamas va trebui să se descurce doar cu 400 de lire sterline pe an, pentru că nu avea vechime neîntreruptă. Elsie credea sincer că asta era o regulă care ar fi trebuit schimbată; la urma urmelor, domnul Leamas își făcuse datoria, nu? Dar, uite, erau cu controlul financiar pe cap, nici pe departe ca-n vremurile apuse, și apoi, ce-ar fi putut face ei? Chiar și în zilele alea proaste din timpul lui Maston reușiseră să se descurce mai bine.

Leamas, li se spunea celor nou-veniți, reprezintă vechea școală; pasiune, curaj și crichet, și franceză învățată în școală. În cazul lui Leamas, aspectul ăsta s-a nimerit să nu fie corect, pentru că era bilingv în ce privește germana și

engleza, iar olandeza lui era admirabilă; și nici nu-i plăcea crichetul. Dar e drept că nu absolvise o universitate.

Contractul lui mai era valabil câteva luni, așa că îl trimiseră să-și desfășoare activitatea la Serviciul financiar. Serviciul financiar era diferit de cel de contabilitate; se ocupa de plățile peste hotare, de finanțarea agenților și a operațiunilor. Majoritatea treburilor de la Financiar ar fi putut fi făcute de un curier, dacă n-ar fi fost vorba de gradul mare de discreție pe care-l implicau, așa că Serviciul financiar era una dintre multele secții considerate drept un cimitir al elefanților pentru ofițerii care aveau să fie îngropați curând.

Leamas deveni nepăsător față de sine însuși.

Procesul acesta al nepăsării față de propria persoană este în general considerat unul care durează, dar în cazul lui Leamas nu era așa. În ochii colegilor lui se transformase dintr-un om dat deoparte în mod onorabil într-o epavă plină de resentimente și într-un bețiv – totul în doar câteva luni. Bețivii sunt caracterizați de un anume soi de stupiditate, mai ales când sunt treji, un soi de detașare de realitate pe care cei lipsiți de spirit de observație o interpretează drept confuzie și pe care Leamas o deprindea cu o viteză nefirească. Se deda la mici înșelăciuni, împrumuta sume nesemnificative de la secretare și neglijă să le înapoieze, sosea târziu sau pleca devreme sub vreun pretext mormăit printre dinți. La început, colegii îl tratau cu indulgență; poate că declinul lui îi speria la fel cum ne sperie ologii, cerșetorii și invalizii, pentru că ne temem că și noi am putea deveni ca ei; dar, în cele din urmă, neglijența și răutatea brutală, irațională de care dădea dovadă îl izolară.

Oarecum spre surprinderea oamenilor, lui Leamas nu părea să-i pese că e trecut pe linie moartă. Aveai impresia că voința i se năruise brusc. Secretarele începătoare, care nu voiau să creadă că serviciile de spionaj sunt populate de muritori obișnuiți, se neliniștiră când constatară că Leamas decăzuse în mod evident și definitiv. Avea mai puțină grijă

de felul în care arăta și îi păsa mai puțin de ce se petrecea în jurul lui, prânzea la cantina care era rezervată în mod normal personalului tânăr, și se zvonea că bea. Deveni un singuratic, aparținând acelei triste categorii de oameni activi lipsiți prematur de activitate; înotători cărora le este interzis să intre în apă sau actori alungați de pe scenă.

Unii spuneau că făcuse o greșală la Berlin și că de aceea rețeaua lui fusese anihilată; nimeni nu știa ce se întâmplase de fapt. Toți erau de acord că fusese tratat cu o asprime neobișnuită, chiar și de către un departament de cadre care nu era faimos pentru filantropie. Îl arătau cu degetul pe ascuns când trecea, așa cum bărbații arată spre un atlet din trecut, și spuneau:

– Țsta e Leamas. A făcut o gafă la Berlin. Jalnic felul în care a decăzut.

Apoi, într-o bună zi, dispăruse. Nu spusese nimănui la revedere, se pare că nici măcar lui Control. Lucrul ăsta nu era surprinzător în sine. Natura Serviciului excludea despărțirile elaborate și dăruirea de ceasuri de aur, dar, chiar și după aceste standarde, plecarea lui Leamas fusese foarte bruscă. Din câte-și puteau da seama, plecarea lui se petrecuse înainte de expirarea legală a contractului. Elsie de la Contabilitate dăduse una sau două frânturi de informații: Leamas scosese toți banii din salariu pe care-i mai avea, ceea ce, dacă Elsie nu se înșela, însemna că tipul avea probleme cu banca. Prima urma să-i fie plătită la sfârșitul lunii, nu știa cât, dar sigur nu era vorba de patru cifre, bietul băiat. Carnetul său de asigurări fusese trimis la vechea adresă. Cei de la Cadre aveau o adresă a lui, adăugase Elsie cu năduf, dar bineînțeles că nu o dezvăluiau, nu Serviciul cadre.

Pe urmă fusese povestea cu banii. Ajunsese la urechile oamenilor – ca de obicei, nimeni nu știa de unde – vestea că plecarea precipitată a lui Leamas avea legătură cu niște nereguli în conturile de la Serviciul financiar. Lipsea o sumă

măricică (nu din trei cifre, ci din patru, potrivit unei doamne cu păr albastru care lucra la centrala telefonică), dar reușiseră să o recupereze, aproape toată, și îi puseseră poprire pe pensie. Alții se arătau sceptici – dacă Alec ar fi vrut să jefuiască o casă de bani, spuneau ei, ar fi folosit alte metode, mai potrivite, și nu s-ar fi amestecat în conturile Instituției. Nu că n-ar fi fost în stare de asta – numai că ar fi făcut-o mai inteligent. Dar cei mai puțin impresionați de potențialul infracțional al lui Leamas arătau cu degetul la consumul mare de alcool, la cheltuielile pentru altă casă, la discrepanța fatală între cât era plătit acasă și sumele din străinătate, și, mai presus de toate, arătau acuzator spre tentațiile puse în calea unui individ care mănuieste sume mari de bani negri când știe că zilele sale în Serviciu sunt numărate. Toți erau de acord că, dacă Alec își vârâse mâinile în butoiul cu miere, era terminat pentru totdeauna – cei de la Departamentul de reorientare nici nu l-ar băga în seamă, iar cei de la Cadre nu i-ar da recomandări – sau i-ar da unele așa de glaciale, încât și cel mai entuziast angajator s-ar cutremura la vederea lor. Delapidarea era singurul păcat pe care Cadrele nu te lăsa în veci să-l uiți – și nici ei nu-l uitau vreodată. Dacă era adevărat că Alec fusese Centrul din Cambridge Circus, atunci avea să ducă mânia celor de la Cadre cu el în groapă, iar Serviciul cadre nu avea să dea vreun ban nici măcar pentru lînțoliu.

Vreo săptămână sau două după plecarea lui, câțiva se întrebaseră ce se alesese de el. Dar foștii săi prieteni învățaseră deja să se țină departe de el. Se transformase într-un pisălog plin de resentimente, care ataca sistematic Centrul și conducerea lui, ceea ce el numea „băieții de la cavalerie“, care, după cum spunea, îi administrau treburile ca și când ar fi fost un club al regimentului. Nu rata nici o ocazie să-i persifleze pe americani și serviciile lor secrete. Părea să-i urască mai mult decât ura Abteilung, la care nu se referea aproape niciodată. Dădea de înțeles că ei i-ar fi compromis rețeaua; asta

părea să fi devenit pentru el o obsesie, o slabă consolare care făcea din el o companie neplăcută, așa încât cei care îl cunoscuseră și, chiar dacă tacit, îl și plăcuseră, se debarasară de el. Plecarea lui Leamas nu produsese nici un val, doar o unduire ușoară a apei; alte vânturi și schimbarea anotimpurilor o făcuseră curând uitată.

Apartamentul lui era mic și mizer, cu un tapet cafeniu cu poze din Clovelly. Dădea direct în spatele unor depozite cenușii din piatră, ale căror ferestre fuseseră vopsite, din rațiuni estetice, cu creozot. Deasupra depozitului locuia o familie de italieni care se certau noaptea și băteau covoare dimineața. Leamas avea prea puține obiecte cu care să-și mai înfrumusețeze încăperile. Cumpăraseră câteva abajururi ca să mascheze becurile, și două așternuturi ca să înlocuiască bucățile de pânză de sac pe care i le dăduse proprietarul. Leamas tolera restul: perdelele cu modele florale, netivite, carpetele maro uzate și mobilierul greoi din lemn închis la culoare, ceva în genul unei camere de cămin a unui marinar. Pentru un șiling, avea apă fierbinte de la un boiler, o vechitură de culoare galbenă.

Avea nevoie de un serviciu. Era lefter. Așadar, poate că poveștile cu delapidarea erau adevărate. Leamas găsea că ofertele pe care i le făcuse Centrul de a-și schimba domiciliul și serviciul erau modeste și absolut nepotrivite. Întâi încercase să obțină o slujbă în comerț. O firmă care producea adezivi industriali se arătase interesată de solicitarea lui pentru postul de director adjunct și de funcționar la Personal. Fără să ia în seamă referințele nepotrivite pe care i le dăduse Centrul, firma nu cerea nici o calificare, și îi oferise șase sute de lire sterline pe an. Stătuse o săptămână, la sfârșitul căreia duhoarea oribilă a uleiului de pește râncezit îi pătrunsese în haine și în păr, umplându-i nările precum miasma morții. Oricât s-ar fi spălat, mirosul nu se ducea, așa că, în cele din urmă, Leamas se tunsese la piele și aruncase două dintre cele mai

bune costume ale sale. Mai petrecuse o altă săptămână încercând să vândă enciclopedii gospodinelor din suburbii, dar nu era genul de bărbat pe care să-l placă sau să-l înțeleagă gospodinele; nu aveau nevoie de Leamas, darămite de enciclopediile lui. Seară de seară se întorcea plictisit în apartamentul lui, cu mostra lui stupidă sub braț. La sfârșitul săptămânii de probă, telefonase la companie, spunându-le că nu vânduse nimic. Fără să se arate surprinși, îi reamintiseră de obligația de a restitui mostra dacă va înceta să mai lucreze pentru ei, și închiseseră. Leamas ieșise furios din cabina telefonică, lăsând acolo exemplarul din enciclopedie, se dusese la o cârciumă și se îmbătase criță pentru 25 de șilingi, pe care nu și-i putea permite. Îl aruncaseră în stradă pentru că strigase la o femeie care încerca să-l agate. Îi spusese să nu-l mai vadă pe acolo vreodată, dar o săptămână mai târziu uitaseră complet de asta. Leamas începuse să devină cunoscut în zonă.

Începuse să fie cunoscut și în alte părți, silueta cenușie, care-și târa picioarele, din *Mansions*¹. Nu făcea risipă de cuvinte, nu avea nici un prieten, bărbat, femeie sau animal. Bănuiau că are necazuri, că fugise de nevastă. Nu știa prețul la nimic, niciodată, nu și-l amintea când i se spunea. Își pipăia toate buzunarele de câte ori căuta mărunțiș, uita mereu să aducă un coș, întotdeauna cumpăra pungi. Nu era simpatizat, dar oamenilor aproape că le părea rău de el. Gândeau și că este murdar, fiindcă nu se bărbiera în weekend, iar cămașile îi erau veșnic îngălate. O oarecare doamnă McCaird din Sudbury Avenue îi făcuse curat timp de o săptămână, dar, neprimind nici măcar o vorbă politicoasă de la el, îl lăsase baltă. Era o sursă de informații importantă pe stradă, unde negustorii își spuneau unul altuia că trebuie să știe în caz că Leamas cere pe datorie. Sfatul doamnei McCaird fusese: fără credit. Leamas nu primea niciodată nici o scrisoare, spunea ea, iar ei se pusese de acord că era o chestie gravă. Nu avea

* *Mansions* – imobil cu mai multe apartamente (n.red.)

nici o poză, doar câteva cărți; părerea ei era că una dintre cărți era pornografică, dar nu putea fi sigură, pentru că era scrisă într-o limbă străină. Mai credea, de asemenea, că se descurca doar cu puțin, iar puținul acela era pe sfârșite. Știa că își încasează ajutorul social joia. Bayswater Street era avertizată și nu avea nevoie de un al doilea avertisment. Toți auziseră de la doamna McCaird că bea de stinge, lucru confirmat de cârciumar. Cârciumarii și servitoarele nu sunt genul care să dea pe datorie clienților lor, dar informațiile lor sunt prețuite de cei care fac asta.

Liz

În cele din urmă, acceptă slujba de la bibliotecă. Oficiul de Plasare a Forței de Muncă îl trimitea acolo în fiecare joi dimineață, când își încasa ajutorul de șomaj, dar el refuzase întotdeauna.

– Nu e chiar ceea ce-ai visat, spuse domnul Pitt, dar plata e onorabilă, iar munca e ușoară pentru un om cu carte.

– Ce fel de bibliotecă? întrebă Leamas.

– E Biblioteca pentru Cercetări Psihologice Bayswater. Este o fundație. Au mii de volume, de toate felurile, și le-au fost lăsate moștenire numeroase altele. Au nevoie de un om.

Îi luă ajutorul de șomaj și bucățica de hârtie.

– Sunt o adunătură bizară, adăugă domnul Pitt, dar, la urma urmelor, nici tu nu ești un tip statornic, nu? Cred că e momentul să faci o încercare, ce zici?

Era ceva ciudat în legătură cu Pitt. Leamas era sigur că-l mai văzuse undeva. În Centrul din Cambridge Circus, în timpul războiului.

Biblioteca semăna cu interiorul unei biserici, și era foarte frig. Sobele negre cu petrol, aflate la fiecare capăt al încăperii, o făceau să miroasă a parafină. În mijlocul sălii era un ghișeu, semănând cu boxa martorilor, și înăuntru ședea domnișoara Crail, bibliotecara.

Lui Leamas nu-i trecuse niciodată prin cap că ar putea lucra pentru o femeie. Nimeni de la Oficiul de Plasare nu suflase o vorbă despre asta.

– Sunt noul ajutor, spuse. Numele meu este Leamas.

Domnișoara Crail ridică ochii din cartoteca ei și-i aruncă o privire aspră, ca și când ar fi auzit un cuvânt urât:

– Ajutor? Cum adică, ajutor?

– Asistent. De la Oficiul de Plasare a Forței de Muncă. Domnul Pitt.

Împinse peste tejghea un formular tras la xerox, cu datele lui personale completate cu un scris înclinat. Domnișoara Crail îl luă și-l studie.

– Ești domnul Leamas. Nu era o întrebare, ci doar prima fază a unei investigații laborioase, menite să descopere toate faptele. Și ești de la Oficiul de Plasare.

– Nu. Am fost trimis de Oficiul de Plasare. Mi-au spus că aveți nevoie de un asistent.

– Înțeleg. Un zâmbet înțepenit.

În momentul acela sună telefonul: femeia ridică receptorul și începu să se certe cu cineva pe un ton violent. Leamas bănuia că se ceartă tot timpul; nu exista vreo introducere. Femeia ridică tonul și începu să se certe în legătură cu niște bilete la un concert. El ascultă un minut sau două, apoi se îndreptă spre rafturile cu cărți. Observă o fată într-una dintre nișe, cocoțată pe o scară și aranjând niște tomuri voluminoase.

– Sunt tipul cel nou, zise, și numele meu e Leamas.

Ea coborî de pe scară și-i strânse mâna, puțin cam formal.

– Eu sunt Liz Gold. Îmi pare bine! Ai cunoscut-o pe domnișoara Crail?

– Da, dar acum vorbește la telefon.

– Presupun că se ceartă cu mama ei. Ce-o să faci?

– Habar n-am! Treabă.

– Deocamdată înregistrăm; domnișoara Crail s-a apucat de un nou index.

Era înaltă, o fată neîndemânatică, lungă, cu talia înaltă și cu picioare lungi. Purta pantofi cu talpă plată, în genul celor de balet, ca să mai reducă din înălțime. Chipul ei, aidoma

trupului, era o combinație de elemente de dimensiuni mari, care păreau să ezite între urâtenie și frumusețe. Leamas bănuia că are în jur de douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani, și că este evreică.

– E o simplă chestiune de verificare a cărților, dacă sunt în raft. Fiecare carte are un număr de înregistrare. După ce ai verificat, treci în creion noua cotă și o marchezi în index.

– Și pe urmă ce se întâmplă?

– Numai domnișoara Crail are voie să treacă noua cotă cu cerneală. Asta e regula.

– Regula cui?

– A domnișoarei Crail. De ce nu începi cu arheologia?

Leamas încuviință din cap, și se îndreptară împreună spre următoarea firidă, unde, pe podea, se afla o cutie de pantofi plină de fișe.

– Ai mai făcut așa ceva? îl întrebă fata.

– Nu. Leamas se opri, luă mai multe fișe în mână și le răsfoi. M-a trimis domnul Pitt. De la Oficiul de Plasare a Forței de Muncă. Puse fișele înapoi. Numai domnișoara Crail poate trece cu cerneală și în fișe? se interesă el.

– Da!

Fata îl lăsă acolo și, după o clipă de ezitare, el luă o carte și se uită la prima pagină. Se numea *Descoperiri arheologice din Asia Minor*, volumul patru. Nu păreau să aibă decât volumul patru.

Era ora unu și lui Leamas îi era foame, așa că se duse spre nișa unde Liz Gold sorta volumele și întrebă:

– Ce se întâmplă la prânz?

– A, eu îmi aduc sendvișuri. Părea puțin încurcată. Dacă vrei, pot să-ți dau câteva. Nu e nici o cafenea prin apropiere.

Leamas refuză printr-o mișcare a capului.

– Mulțumesc, o să ies. Am de făcut niște cumpărături.

Fata îl urmări cum iese pe ușile batante.

Era două și jumătate când se întoarse. Mirosea a whisky. Avea o sacoșă plină de legume și o alta cu diverse produse de băcănie. Le puse jos, într-un colț al nișei și, plictisit, începu iar să se ocupe de cărțile de arheologie. Le ștampila de vreo zece minute când își dădu seama că domnișoara Crail îl urmărește.

– *Domnule Leamas!*

Era deja la jumătatea scării, așa că se uită în jos peste umăr și spuse:

– Da?

– Știți cumva de unde au apărut sacoșele astea?

– Sunt ale mele.

– Aha. Sunt ale dumneavoastră.

Leamas aștepta.

– Regret, continuă ea în cele din urmă, dar nu permitem aducerea cumpărăturilor în bibliotecă.

– Unde aş putea să le pun în altă parte? Nu e nici un loc unde să le *pot* pune.

– Nu în bibliotecă, replică ea.

Leamas o ignoră și-și îndreaptă din nou atenția supra secției de arheologie.

– Dacă v-ați lua doar pauza obișnuită pentru prânz, continuă domnișoara Crail, nu ați avea timp să faceți cumpărături. Nimeni dintre *noi* nu are, nici domnișoara Gold, nici eu; *noi* nu avem timp de cumpărături.

– De ce nu vă luați o jumătate de oră în plus? întrebă Leamas. Atunci ați avea timp. Dacă sunteți presată, puteți lucra o jumătate de oră în plus seara. Asta, dacă sunteți contrânsă.

Domnișoara Crail mai rămase câteva clipe privindul și evident gândindu-se la o replică. În cele din urmă anunță:

– O să discut chestia asta cu domnul Ironside. Și plecă.

La cinci și jumătate fix, domnișoara Crail își puse haina și, cu un: „Noapte bună, domnișoară Gold“, spus pe un ton ascuțit, ieși. Leamas bănuia că toată după-amiaza clocise în

mintea ce să spună sau ce să facă în legătură cu sacoșele de cumpărături. Se îndreptă spre nișa unde Liz Gold ședea pe treapta de jos a scării și citea ceea ce părea o broșură. Când îl văzu pe Leamas, îi dădu drumul în poșetă, cu un sentiment de vinovăție, și se ridică.

– Cine-i domnul Ironside? întrebă Leamas.

– Cred că nu există, răspunse ea. Este arma ei secretă când nu are replică. Odată am întrebat-o cine este. S-a tot codit, a făcut pe misterioasă spunând: „N-are importanță“. Cred că nu există.

– Nici în privința domnișoarei Crail nu sunt prea sigur, zise Leamas, iar Liz Gold zâmbi.

La ora șase fata încuie și dădu cheile custodelui, un bărbat foarte în vârstă, care suferise un șoc în Primul Război Mondial și care, după cum susținea Liz, stătea treaz toată noaptea în caz că avea loc vreun contraatac al nemților. Afară era un frig mușcător.

– Ai mult de mers? întrebă Leamas.

– Douăzeci de minute pe jos. Întotdeauna merg pe jos. Dar tu?

– Aproape, replică Leamas. Noapte bună!

Fără grabă, se întoarse în apartamentul lui. Intră și răsuci comutatorul de lumină. Nu se întâmplă nimic. Încercă lumina din minusculea bucătărie și, în cele din urmă, radiatorul electric vârat în priză lângă pat. Pe pragul ușii era o scrisoare. O ridică și se duse cu ea pe palierul cu lumină galbenă și palidă. Era de la compania de electricitate, care anunța cu regret că nu are altă soluție decât să întrerupă curentul electric până când se va rezolva problema fabuloasei sume de nouă lire, patru șilingi și opt penny.

Devenise dușmanul domnișoarei Crail, iar domnișoarei Crail tocmai dușmanii îi plăceau. Fie se uita încruntată la el, fie îl ignora, iar când se apropia, începea să tremure, privind

în stânga și-n dreapta, ori căutând ceva cu care să se apere, ori poate o cale de scăpare. Din când în când era grozav de ofensată, de exemplu atunci când el își agățase pelerina de ploaie în cuierul ei, iar ea stătuse tremurând în fața cuierului timp de cinci minute întregi, până când Liz observase și îl strigase pe Leamas. Leamas se dusesse la ea și o întrebase:

– Ce vă supără, domnișoară Crail?

– Nimic, ripostase ea cu voce găfăită și parcă înghițindu-și cuvintele. Absolut nimic.

– E ceva în neregulă cu haina mea?

– Absolut nimic.

– În regulă, replicase el și se duse la nișa lui.

În ziua aceea, domnișoara Crail tremurase fără încetare, și jumătate din dimineață purtase o conversație telefonică în șoaptă.

– Îi povestește mamei ei, îi explicase Liz. Întotdeauna îi spune mamei ei. Și despre mine îi spune.

Domnișoara Crail ajunsese să-l urască atât de tare pe Leamas, încât i se părea imposibil să comunice în vreun fel cu el. În zilele de leafă, când venea din pauza de masă, Leamas găsea pe a treia treaptă a scării lui un plic cu numele său scris greșit pe partea exterioară. Prima oară când se întâmplase, luase banii și plicul și se dusesse la ea spunând: „Se scrie L-E-A, domnișoară Crail, și are doar un singur S“, la care femeia rămăsese pur și simplu paralizată, rotindu-și ochii în cap și făcându-și furioasă de lucru cu creionul până când Leamas plecase. După aceea, ore întregi vorbise la telefon pe un ton conspirativ.

Cam la vreo trei săptămâni după ce Leamas începuse să lucreze la bibliotecă, Liz îl invită la cină. Pretinse că ideea i-a venit pe neașteptate, la ora cinci în după-amiaza aceea; părea să-și dea seama că, dacă l-ar fi invitat pentru a doua sau a treia zi, el ar uita, sau pur și simplu n-ar veni, așa că făcuse

invitația la ora cinci. Leamas părea că nu prea vrea să accepte, dar până la urmă fu de acord.

Merseră pe jos până la ea acasă, prin ploaie, și ar fi putut foarte bine să fie oriunde – la Berlin, la Londra, sau în orice alt oraș unde pietrele din pavaj se transformă în râuri de lumină în ploaia de seară, iar traficul se târăște deznădăjduit pe străzile ude.

A fost prima dintre numeroasele cine pe care Leamas avea să le ia în apartamentul ei. Venea când îl chema, iar ea îl invita adesea. El nu vorbea niciodată mult. Când își dăduse seama că îi place să vină, Liz luase obiceiul să așeze masa dimineata, înainte de a pleca la bibliotecă. Pregătea chiar și legumele dinainte, punea lumânările pe masă, pentru că îi plăcea la nebunie lumina lumânărilor. Știuse dintotdeauna că era ceva în neregulă cu Leamas și că, într-o zi, pentru vreun motiv pe care nu reușea să-l înțeleagă, el ar putea să rupă relația și atunci nu l-ar mai vedea niciodată. Încercă să-i spună că știe. Într-o seară, îi zise:

– Du-te, când vrei să pleci. N-o să te urmăresc niciodată, Alec, iar ochii lui câprui poposiră o clipă asupra ei.

– O să-ți spun când va trebui să plec, ripostă.

Apartamentul ei era compus doar dintr-un dormitor-sufragerie și o bucătărie. În sufragerie erau două fotolii, un divan, o bibliotecă plină cu cărți broșate, în special clasici pe care ea nu-i citise niciodată.

După ce mâncau, Liz obișnuia să-i vorbească, iar el stătea stea întins pe divan, fumând. Ea n-avea habar cât aude, nici nu-i păsa. Uneori se așeza în genunchi lângă pat, îi lua mâna și o lipea de obrazul ei, povestind.

Apoi, într-o seară, îl întrebă:

– Alec, tu în ce crezi? Nu râde, spune-mi!

Așteptase și, într-un târziu, el răspunse:

– Cred că autobuzul numărul 11 mă va duce în Hammersmith. Și nu cred că șofer va fi Moș Crăciun.

O vreme ea păru să cântărească spusele lui, apoi îl întrebă din nou:

– Dar în ce crezi?

Leamas ridică din umeri.

– Trebuie să crezi în ceva, insistă ea. Ceva cum ar fi Dumnezeu – știu că tu crezi, Alec. Ai uneori privirea aceea, ca și când ai avea o misiune specială, întocmai ca un preot. Alec, nu râde, e adevărat!

El negă cu o mișcare din cap.

– Îmi pare rău, Liz, ai înțeles total greșit. Nu-mi plac americanii și nici școlile publice. Nu-mi plac paradele militare și nici oamenii care se joacă de-a soldații. Fără să zâmbescă, adăugă: Și nu-mi plac discuțiile despre Viață.

– Alec, dar ai putea la fel de bine să zici...

– Ar fi trebuit să mai adaug, o întrerupse Leamas, că nu-mi plac cei care-mi spun ce trebuie să cred.

Știa că el începuse să se înfurie, dar nu se mai putea opri.

– Asta pentru că nu *vrei* să crezi, nu îndrăznești! Mintea ta e otrăvită, plină de ură. Ești fanatic, Alec. Știu că ești, dar nu știu în legătură cu ce. Ești un fanatic care nu vrea să convertească pe alții, iar asta e periculos. Ești ca un individ care... a jurat să se răzbune, sau ceva de genul ăsta.

Ochii căprui poposiră asupra ei. Când Leamas deschise gura, fu înspăimântată de amenințarea din glasul lui.

– Dacă aș fi în locul tău, spuse el tăios, mi-aș vedea de treaba mea!

Pe urmă zâmbi, un zâmbet șmecheresc. Nu mai zâmbise așa niciodată, și Liz știa că-și pune în joc farmecul.

– Dar Liz în ce crede? întrebă, iar femeia replică:

– Nu mă poți duce chiar așa de ușor, Alec.

Mai târziu în seara aceea, reluară discuția. Leamas aduse vorba, întrebând-o dacă este o persoană religioasă.

– M-ai înțeles greșit, total greșit, ripostă ea. Nu cred în Dumnezeu.

– Atunci în ce crezi?

– În istorie.

El o privi un moment uimit, apoi râse.

– O, Liz... o, *nu!* Ești o nenorocită de comunistă?

Ea încuviință din cap, înroșindu-se ca o fetiță când el râse, mânioasă și ușurată că lui nu-i păsa.

Îl convinse să rămână în seara aceea și deveniră amanți. El plecă la cinci dimineața. Liz nu reușea să înțeleagă; ea era așa de mândră, iar el părea rușinat.

Plecă de la ea și o luă pe străzile pustii, spre parc. Undeva pe drum, nu departe, la vreo douăzeci de metri de el, poate ceva mai mult, se vedea silueta unui bărbat în haină de ploaie, un tip scund și cam durduliu. Se sprijinea de gardul din parc, o umbră proiectată în ceața mișcătoare. Când Leamas se apropie, ceața păru să se îngroașe, învăluind silueta sprijinită de gard, dar când se împrăștie, tipul dispăruse.

Pe datorie

Apoi, într-o zi, cam la o săptămână după aceea, nu veni la bibliotecă. Domnișoara Crail fu încântată; până la 11.30 îi relatase maică-sii, iar după ce se întoarse de la masa de prânz, se postă în fața rafturilor de la secția de arheologie, unde obișnuia el să lucreze. Fixa rândurile de cărți cu privirea, concentrându-se într-o manieră teatrală, iar Liz știa că pretinde că încearcă să-și dea seama dacă Leamas furase ceva.

Liz o ignoră tot restul zilei, nu îi răspunse când i se adresase și lucră cu multă asiduitate. Când se lăsă seara, merse acasă și plânse până adormi.

A doua zi dimineăta, ajunse devreme la bibliotecă. Avea oarecum sentimentul că, dacă ajunge mai devreme acolo, Leamas ar putea veni și el mai repede; dar, pe măsură ce dimineăta se târa spre amiază, speranțele ei se năruiră și fu sigură că el nu va mai veni niciodată. Uitase să-și facă sendvișuri în dimineăta aceea, așa că se hotărî să ia un autobuz până pe Bayswater Road și să se ducă la ABC. Se simțea bolnavă și pustiită, dar nu-i era foame. Oare să se ducă să-l caute? Promisese să nu-l urmărească niciodată, dar el îi promisese să-i spună; să se ducă oare să-l caute?

Opri un taxi și dădu adresa lui.

Urcă scările murdare și întunecoase, și apăsă pe butonul soneriei de la ușa lui. Soneria părea stricată; nu auzi nimic. Pe

pragul ușii se aflau trei sticle de lapte și o scrisoare de la compania de electricitate. Ezită o clipă, apoi lovi cu putere în ușă, și auzi gemetele slabe ale unui bărbat. Se repezi pe scări la apartamentul de dedesubt, bătut cu forță și sună la ușă. Nu răspunse nimeni, și atunci coborî în fugă încă un rând de scări, trezindu-se în odaia din spate a unei băcănii. Într-un colț, o bătrână ședea pe un balansoar și se legăna înainte și înapoi.

– Apartamentul de la ultimul etaj, aproape că strigă Liz, e cineva acolo foarte bolnav. Cine are o cheie?

Bătrâna o privi un moment, apoi strigă spre camera din față unde se afla magazinul.

– Arthur, vino încoace, Arthur, e o fată aici!

Un bărbat în salopetă maro și cu o pălărie cenușie moale se uită spre ușă și zise:

– O fată?

– E cineva grav bolnav în apartamentul de la ultimul etaj, spuse Liz, nu se poate mișca până la ușă s-o descuie. Aveți o cheie?

– Nu, replică băcanul, dar am un ciocan. Și se repezîră împreună în sus pe scări, băcanul purtând încă pălăria pe cap, cu o șurubelniță grea și cu un ciocan în mână. Bătura în ușă cu putere și, cu râsuflarea tăiată, așteptară să răspundă cineva. Nu răspunse nimeni.

– Puțin mai înainte am auzit un geamăt, zău că da, șopti Liz.

– Plătești ușa dacă o sparg?

– Da.

Ciocanul făcu un zgomot îngrozitor. Din trei lovituri, bărbatul reuși să smulgă o bucată din tocul ușii, iar odată cu ea se desprinsă și yala. Liz intră prima, urmată de băcan. În încăperea era întuneric și un frig pătrunzător, dar pe patul din colț reușiră să deslușească silueta unui bărbat.

„O, Doamne, îi trecu prin cap lui Liz, dacă e mort nu cred că pot să-l ating“, dar se apropie de el și observă că era viu. Trase draperiile și îngenunche lângă pat.

– O să vă sun dacă am nevoie de dumneavoastră, mulțumesc, spuse fără să întoarcă privirea, și băcanul aprobă cu un semn din cap, apoi se duse în jos pe scări. Alec, ce s-a întâmplat? Din ce cauză ești bolnav? Ce s-a întâmplat, Alec?

Leamas își întoarse capul pe pernă. Ochiul lui adânciți în orbite erau închiși. Barba întunecată contrasta cu paloarea feței.

– Alec, trebuie să-mi spui, te rog, Alec!

Îi ținea mâna între ale ei. Lacrimile îi curgeau pe obraji. Disperată, se întreba ce să facă; apoi, se ridică, se repezi în bucătărioară și puse un ibric cu apă la fiert. Nu-i era foarte limpede ce avea să facă, dar o liniștea faptul că se ocupă cu ceva. Lăsă ibricul pe aragaz, își luă poșeta, luă cheia lui Leamas de pe noptieră și coborî în fugă toate cele patru etaje, ajunse în stradă, apoi traversă, și se duse la drogherie, la domnul Sleaman. Cumpără niște piftie de vițel, niște concentrat de carne de vită și un flacon de aspirină. Se îndreptă spre ieșire, apoi se întoarse și cumpără un pachet de pesmeți. Toate o costaseră 16 șilingi, ceea ce însemna că mai avea în poșetă patru șilingi și 11 lire sterline pe carnetul de cecuri, dar nu putea să scoată nici un ban până mâine. Când ajunse înapoi în apartament, ibricul tocmai începuse să sfârșie.

Făcu supă de carne cum o făcea mama ei, într-un pahar cu o linguriță în el ca să nu se spargă, și în tot acest timp își ținu privirea îndreptată spre el, ca și când i-ar fi fost teamă că putea muri.

Trebui să-l sprijine ca să-l facă să bea supă. Nu avea decât o pernă și nu existau pernute fantezi în încăpere, așa că luă pardesiul lui de după ușă, îl împături și îl aranjă în spatele pernei. O îngrozea ideea că-l atinge, era lac de sudoare, iar părul lui scurt și grizonat era ud și slinos. Puse ceașca lângă pat și îi ținu capul cu o mână, iar cu mâna cealaltă îi dădu supă. După câteva linguri, pisă două aspirine și i le puse în lingură. Îi vorbea ca unui copil, șezând pe marginea patului

și privindu-l; din când în când, își trecea degetele prin părul și peste fața lui, și îi șoptea numele fără încetare:

– Alec, Alec.

Încet-încet, Leamas începu să respire mai regulat, iar trupul i se relaxă atunci când, de la durerea și de la încordarea datorate febrei, alunecă spre liniștea somnului. Liz, care-l păzea, simțea că tot ce fusese mai rău trecuse. Pe neașteptate, își dădu seama că aproape se făcuse întuneric.

După care se simți rușinată, pentru că știa că ar fi putut face curățenie și ordine. Sări în picioare, aduse aspiratorul și o cârpă de praf de la bucătărie, și se apucă de treabă cu o energie frenetică. Găsi un șervet curat și-l puse pe noptieră, apoi spălă ceștile și farfurioarele desperecheate, împrăștiate peste tot în bucătărie. Când totul era gata, se uită la ceas, era opt și jumătate. Puse din nou ibricul pe aragaz, apoi se întoarse lângă pat. Leamas o privea.

– Alec, te rog, nu fi supărat, te rog! spuse. Plec. Promit că plec, dar lasă-mă să-ți pregătesc ceva ca lumea de mâncare! Ești bolnav, nu poți continua așa, ești... oh, Alec, și se prăbuși izbucnind în plâns, cu fața ascunsă în mâini, iar lacrimile-i curgeau printre degete, ca unui copil.

Leamas o lăsă să plângă, urmărind-o cu ochii lui câprui, iar cu mâinile ținea de cearșaf.

Îl ajută să se spele și să se bărbierească și găsi niște așternuturi curate. Îi dădu niște piftie de vițel și niște piept de pui din borcanul cumpărat de la domnul Sleaman. Ședea pe pat privindu-l cum mănâncă, și se gândea că nu mai fusese niciodată așa de fericită.

Curând, el adormi, iar ea îi trase pătura până la gât, apoi merse la fereastră. Dădu la o parte perdelele foarte uzate, ridică fereastra și privi afară. Încă două geamuri din curte mai erau luminate. Printr-unul se vedea umbra albastră și tremurătoare a unui ecran de televizor, cu siluetele din jurul lui șezând nemișcate și complet vrăjite; prin celălalt, o femeie

destul de tânără își puna bigudiuri. Liz ar fi vrut să plângă pentru visurile lor deșarte.

Adormise în fotoliu și se trezi când afară aproape se luminează; era înțepenită și-i era frig. Se apropie de pat: Leamas se mișcă în timp ce ea îl privea, și cu vârful degetului îi atinse buzele. El nu deschise ochii, dar o luă de braț și o trase ușurel pe pat; brusc, ea îl dori cu ardoare, nimic nu mai conta, și îl sărută iar și iar, apoi, când îl privi, Leamas părea să zâmbească.

Timp de șase zile, veni în fiecare zi. El nu-i vorbea niciodată prea mult și, o dată, când îl întreabă dacă o iubește, îi zise că nu crede în basme. Ea stătea întinsă pe pat, cu capul pe pieptul lui, și uneori el o apuca de păr cu degetele lui groase, ținând-o strâns, iar ea râdea și îi spunea că o doare. Vineri seara îl găsi îmbrăcat, dar neras, și se întrebă de ce nu se bărbierise. Se simțea neliniștită, dar nu își dădea seama de ce. Din încăpere lipseau lucruri mici, nesemnificative – ceasul și radioul portabil ieftin care fusese pe masă. Voia să întrebe și nu îndrăznea. Cumpăraseră niște ouă și șuncă, pe care le pregăti pentru cină, în timp ce el ședea pe pat fumând țigară de la țigară. Când cina fu gata, el se duse la bucătărie și se întoarse cu o sticlă de vin roșu.

Abia dacă scoase o vorbă în timpul cinei, iar ea îl urmărea cu privirea, fiind din ce în ce mai speriată, până când nu mai putu să suporte și, pe neașteptate, strigă:

– Alec... oh, Alec... ce se întâmplă? Ne despărțim?

El se ridică de la masă, îi luă mâinile, o sărută așa cum n-o mai făcuse niciodată, și îi vorbi îndelung, pe un ton blând, îi spuse lucruri pe care ea abia dacă le înțelegea, pe care le auzea doar pe jumătate, pentru că tot timpul știa că asta înseamnă sfârșitul și nimic nu mai conta.

– La revedere, Liz, îi spuse. La revedere, repetă, adăugând: Nu mă urmări. Nu din nou.

Liz dădu din cap și murmură:

– Așa cum am stabilit.

Era recunoscătoare pentru frigul mușcător din stradă și pentru întunericul care-i ascundea lacrimile.

A doua zi dimineața a fost momentul când Leamas ceru pe datorie la băcănie. Făcu asta fără prea multă măiestrie, neintenționând să-și asigure succesul. Ceru vreo șase articole – nu depășeau o liră sterlină – și, după ce fuseseră împachetate și puse într-o sacoșă, spuse:

– Mai bine îmi treceți în cont.

Băcanul zâmbi forțat, replicând:

– Mă tem că nu pot face așa ceva; „domnule“ lipsea cu desăvârșire.

– De ce dracu' nu? întrebă Leamas, iar cei care stăteau la coadă în spatele lui se foiră stingheriți.

– Nu te cunosc, ripostă băcanul.

– Fir-ar să fie, nu fi idiot, a făcut Leamas, vin aici de patru luni!

Băcanul se schimbă la față.

– Cerem întodeauna o referință de la bancă înainte de a da pe datorie, zise, iar Leamas își pierdu cumpătul.

– Vorbești tâmpenii, îi strigă. Jumătate dintre clienții tăi n-au călcat în viața lor într-o bancă și nici n-o vor face vreodată, fir-ar al dracu'!

Asta era o erezie de neiertat, mai ales că era adevărată.

– Nu te cunosc, repetă băcanul cu glas baritonal, și nu-mi plac! Acum, ieși din prăvălia mea! Și încercă să recupereze pachetul pe care, din păcate, Leamas îl ținea deja în mână.

Ulterior, părerile fură împărțite în legătură cu ce urmasse. Unii spuneau că, încercând să recupereze sacoșă, băcanul îl împinsese pe Leamas; alții, că nu. Fie că l-a împins, fie că nu, Leamas îl pocnise, majoritatea fiind de părere că de două ori, fără să-și elibereze mâna dreaptă, în care încă ținea pachetul.

Parcă ar fi administrat lovitura nu cu pumnul, ci cu latul mâinii stângi, și apoi, în aceeași mișcare fenomenal de iute, cu umărul stâng; iar băcanul căzuse instantaneu, rămânând nemîșcat. Mai târziu, la tribunal se afirmase – iar apărarea nu contestase – că băcanul are două răni: un pomete fracturat de la prima lovitură și un maxilar dislocat de la a doua. Presa cotidiană relatase incidentul în mod corespunzător, dar fără să intre prea mult în detalii.

Contactul

Noaptea zăcea pe patul său din celulă, ascultând zgomoatele care răzbăteau dinspre ceilalți prizonieri. Era un puști care plângea cu suspine și un ocaș bătrân care cânta *On Ilkley Moor bar t'at* și bătea ritmul în gamelă. Era un gardian care striga: "Gura, George, ticălos mizerabil ce ești", după fiecare vers, dar nimeni nu-l lua în seamă. Mai era un irlandez care cânta cântece despre IRA, deși ceilalți ziceau că e în pușcărie pentru viol.

În timpul zilei, Leamas făcea exerciții fizice cât putea de mult, în speranța că va dormi noaptea, dar în zadar. Noaptea știai că ești în închisoare: noaptea nu era nimic, nici o festă pe care să ți-o joace vederea, nici o iluzie care să te salveze de îngrădirea dezgustătoare a celulei. Nu puteai evita gustul închisorii, mirosul uniforme de pușcărie, duhoarea pestilențială a instalațiilor sanitare de pușcărie, dezinfectate din abundență, larma deținuților. Noaptea era momentul când umilința captivității devenea stăruitor de insuportabilă, acela era momentul când Leamas tânjea să se plimbe sub soarele prietenos al unui parc londonez. Acela era momentul în care ura cușca grotescă de oțel ce-l ținea captiv, în care trebuia să-și reprime cu toată puterea pornirea de a se năpusti cu pumnii asupra barelor de fier, de a le crăpa țeasta temnicerilor lui și de a țâșni afară, în libertate, în libertatea Londrei. Uneori se gândea la Liz. Își concentra imaginația asupra ei

scurt, așa cum ai îndrepta obiectivul unui aparat de fotografiat, își amintea preț de o clipă atingerea mângâietor-viguroasă a trupului ei prelung, apoi și-o alunga din minte. Leamas nu era tipul obișnuit să trăiască din visuri.

Îi disprețuia pe tovarășii săi de celulă, iar aceștia îl urau. Îl detestau pentru că reușea să fie ceea ce fiecare, în sufletul lui, ar fi vrut să fie: un mister. Ținea departe de colectivitate o latură semnificativă a personalității sale; nu putea fi atras, la ceasul mărturisirilor, să povestească despre iubita lui, despre familie sau despre copii. Nu știau nimic despre Leamas; așteptau, dar el nu le întindea nici o mână. Prizonierii nou-veniți sunt, în mare, de două feluri: pe de o parte, aceia care, din rușine, din frică sau sub imperiul spaimei, așteaptă cu groază fascinată să fie inițiați în știința vieții de închisoare, și, pe de altă parte, sunt aceia care profită de pe urma acestei situații noi ca să se facă îndrăgiți de comunitate. Leamas nu făcea nimic din toate astea. Părea că se mulțumește să-i disprețuiască pe toți, iar ei îl urau pentru că, asemenea lumii de afară, nu avea nevoie de ei. Cam după vreo zece zile se săturaseră de chestia asta. Cei mari nu-și primiseră omagiile; celor mici nu li se ușurase situația, așa că l-au înghesuit în timp ce stăteau la coadă pentru cină. Înghesuitul este un ritual de pușcărie înrudit cu practica înghiontirii din secolul al optsprezecelea. Are avantajul unui accident aparent, în care gamela deținutului este răsturnată, iar conținutul vărsat pe uniformă. L-au împins pe Leamas dintr-o parte, iar, din cealaltă, o mână binevoitoare s-a lăsat pe brațul lui, și lucrarea a fost gata. Leamas n-a spus nimic, i-a privit absent pe cei doi bărbați aflați în dreapta și în stânga lui, acceptând în tăcere mustrarea plină de ocări a unui gardian care știa prea bine ce se întâmplase.

Patru zile mai târziu, în timp ce săpa stratul de flori al închisorii, păru-se să se împiedice. Ținea sapa cu amândouă mâinile pe lângă corp, iar vârful cozii se vedea ieșind vreo

15 centimetri din pumnul drept. În timp ce se chinuia să-și recapete echilibrul, prizonierul din dreapta lui se încovoiasă cu un geamăt de durere, ținându-se cu mâinile de stomac. După întâmplarea asta, nu mai fusese niciodată înghesuit.

Poate că lucrul cel mai straniu din închisoare a fost pachetul învelit cu hârtie cafenie de la plecare. Într-un mod ridicul, îi amintea de ceremonia căsătoriei – cu acest inel mă unesc cu tine, cu acest pachet te redau societății. I l-au înmănat, l-au pus să semneze pentru el; conținea tot ce avea pe lumea asta. Nu mai era nimic altceva. Leamas îl simți ca fiind cel mai deumanizant moment din cele trei luni, așa că hotărî să arunce coletul de îndată ce avea să ajungă afară.

Părea un deținut tăcut, liniștit. Nu fuseseră plângeri împotriva lui. Directorul închisorii, care era vag interesat de cazul lui, punea, în secret, toată povestea pe seama sângelui irlandez pe care jura că-l ghicește în Leamas.

– Ce-ai de gând să faci, îl întreabă, după ce pleci de aici?

Leamas replică, fără cea mai mică umbră de zâmbet, că intenționa să o ia de la început, iar directorul îi zise că asta e un lucru foarte bun.

– Dar familia ta? N-ai putea să te împaci cu soția? îl întreabă.

– O să încerc, dar s-a recăsătorit, replică indiferent.

Ofițerul supraveghetor care răspundea de el sugeră că ar trebui să se facă infirmier la un azil de boli mintale din Buckinghamshire, iar Leamas fu de acord să facă o cerere de angajare. Își notă până și adresa, precum și orarul trenurilor din Marylebone.

– Acum linia este electrificată până la Great Missenden, adăugă ofițerul supraveghetor, iar Leamas replică imediat că lucrul acesta îi va fi de ajutor. Așa că îi dădură pachetul și Leamas plecă.

Luă autobuzul până la Marble Arch, apoi merse pe jos. Avea câțiva bani în buzunar și intenționa să se răsfete cu o masă pe cînste. Se gândea să traverseze Hyde Park până la

Piccadilly, apoi s-o ia prin Green Park și prin St. James's Park până în Piața Parlamentului, apoi să hoinărească pe Whitehall spre Strand unde se putea duce la cafeneaua aia mare de lângă stația Charing Cross, unde, pentru șase șilingi, să mănânce o friptură acceptabilă.

Londra era frumoasă în ziua aceea. Era o primăvară târzie și parcurile erau pline de brândușe și de narcise. Dinspre sud bătea un vânt răcoros care limpezea atmosfera; ar fi putut să se plimbe toată ziua. Dar încă avea pachetul și trebuia să scape de el. Coșurile de gunoi erau prea mici; ar fi fost absurd să încerce să împingă coletul într-unul dintre ele. Bănuia că ar fi trebuit să scoată din pachet una sau două chestii – documentele lui nenorocite – carnetul de asigurări, permisul de conducere și E.93 (ce-o mai fi fost și asta), într-un plic OHMS¹ galben-închis, dar, dintr-odată, nimic nu-l mai putea enerva. Se așeză pe o bancă și puse pachetul lângă el, nu prea aproape, apoi se trase puțin mai încolo. După câteva minute, se îndreptă din nou spre alee, lăsându-l unde era. Numai ce ajunsese la alee, și auzi un strigăt; se întoarse, poate puțin prea iute, și văzu un bărbat îmbrăcat cu o manta militară făcându-i semn cu o mână, în timp ce în cealaltă ținea pachetul învelit în hârtie cafenie.

Leamas, care își ținea mâinile în buzunare, nu și le scoase, ci rămase acolo, uitându-se peste umăr la tipul în manta militară. Bărbatul ezită, în mod evident așteptându-se ca Leamas să vină spre el sau să manifeste vreun interes, dar Leamas nu făcu nici una, nici alta. În schimb, ridică din umeri și își continuă drumul pe alee. Auzi încă un strigăt, dar îl ignoră, însă își dădu seama că omul venea după el. Auzi zgomotul pașilor pe pietriș, care se apropiau cu repeziciune, aproape alergând, și apoi o voce, puțin găfăită, puțin ofensată:

– Hei, dumneata, pe legea mea! – și imediat bărbatul îl ajunsese, așa că Leamas se opri, se răsuci și-l privi.

¹ OHMS – On His/Her Majesty's Service, În Serviciul Majestății Sale (n.tr.)

– Da?

– E pachetul dumitale, nu? L-ai lăsat pe bancă. De ce nu te-ai oprit când te-am strigat?

Înalt, cu păr castaniu, puțin ondulat; cravată portocalie și cămașă verde-deschis. „Puțintel arțăgos, puțin efeminat, cugetă Leamas. Ar putea fi un director de școală, fost LSE¹ care acum conduce un club de teatru de la periferie. Cu vederea slabă.“

– Poți să-l pui unde a fost, răspunse Leamas. Nu-l vreau. Bărbatul se schimbă la față.

– Nu poți să-l lași acolo pur și simplu, ripostă el, e gunoi.

– Ba, al naibii să fie, uite că pot! replică Leamas. Cuiva o să-i folosească la ceva. Voia să plece, dar străinul stătea încă în fața lui, ținând coletul cu amândouă mâinile, de parcă ar fi fost un bebeluș. Dă-te la o parte, hai, dă-mi voie, îi ceru Leamas.

– Uite ce e, începu străinul, ridicând tonul, încercam să-ți fac un serviciu; de ce trebuie să fii așa de necioplit?

– Dacă arzi de nerăbdare să-mi faci un serviciu, replică Leamas, de ce mă urmărești de jumătate de oră?

„E destul de bun, reflectă Leamas. Nici n-a clipit, dar trebuie să fie teribil de tulburat.“

– Credeam că ești cineva pe care l-am cunoscut la Berlin, dacă vrei să știi.

– De aceea m-ai urmărit o jumătate de oră?

Tonul lui Leamas era plin de sarcasm, iar ochii lui căprui nu-l slăbiră nici o secundă pe celălalt.

– De unde jumătate de oră? Te-am zărit la Marble Arch și mi s-a părut că ești Alec Leamas, un tip de la care am împrumutat niște bani. Lucram la BBC, în Berlin, și era acolo tipul ăsta de la care am luat niște bani. De atunci am avut mereu muștrări de conștiință, și de aceea te-am urmărit. Voiam să fiu sigur.

¹ LSE – London Stock Exchange – Bursa din Londra (n.tr.)

Leamas continua să-l privească, fără să scoată o vorbă, și se gândi că nu era chiar senzațional, dar era destul de bun. Povestea lui nu era nici pe departe plauzibilă – dar asta nu conta. Chestia era că fabricase una nouă și continua să se agate de ea și după ce Leamas distrusese ceea ce promitea să fie o abordare clasică.

– Eu sunt Leamas, rosti el în cele din urmă, tu cine dracu' ești?

Spuse că-l cheamă Ashe, cu „e“, se grăbi să adauge, dar Leamas știa că minte. Pretindea că nu e prea sigur că Leamas e cu adevărat cine se pretinde a fi, așa că, în timp ce mâncau, deschiseră pachetul și se uitară la carnetul de asigurări, „ca un cuplu de poponari care privește o ilustrată porno“, cugetă Leamas. Ashe comandă prânzul, ezitând o idee prea mult în legătură cu prețul, și băură niște Frankewein, ca să le reamintească de zilele de odinioară. Leamas începu prin a insista că nu și-l amintește pe Ashe, iar Ashe răspunse că e surprins. O spuse cu tonul acela care sugera că se simte jignit. Zicea că se întâlniseră la o petrecere, pe care o dădea Derek Williams în apartamentul lui de lângă Kuddam (asta o știa corect), unde fuseseră toți ziaristii; Alec ținea minte asta cu siguranță, nu-i așa? Nu, Leamas nu-și amintea. Ei, atunci sigur că și-l amintea pe Derek Williams de la *Observer*, tipul ăla *draguț* care dădea niște petreceri așa de reușite, la care se mânca pizza? Leamas nu prea avea memoria numelor, și, la urma urmelor, vorbeau despre anul 1954; cursese multă apă pe râu de atunci... Ashe își aminti (numele lui de botez era William, și, fiindcă veni vorba, majoritatea îl strigau Bill). Ashe își amintea *cu exactitate*. Băuseră cocteilurile alea din brandy și *crème de menthe*, și erau toți destul de beți, iar Derek făcuse rost de niște fete chiar grozave, jumătate din trupa cabaretului de la Malkasten, *fără doar și poate* acum Alec își amintea,

nu? Leamas reflecta că probabil o să-i revină în minte, dacă Bill va continua să mai povestească nițel.

Bill asta și făcu, improvizând, desigur, dar îi ieși bine, exagerând puțin partea cu sexul, cum sfârșiseră ei într-un club de noapte cu trei dintre fetele alea; Alec, un tip de la biroul consultantului politic și Bill, iar Bill fusese foarte jenat pentru că nu avea bani la el și plătise Alec, apoi Bill voise să ducă fata acasă și Alec îi împrumutase încă o hârtie de zece...

– Dumnezeu, exclamă Leamas, acum îmi amintesc, sigur că da!

– *Știam* că o să-ți aduci aminte, replică Ashe fericit, încuviințând din cap către Leamas, pe deasupra paharului; știi ce, hai să jucăm și repriza a doua, e *atât* de amuzant!

Ashe era tipic pentru acea categorie care se comportă în relațiile umane în conformitate cu principiul provocării și al reacției. Acolo unde era slăbiciune de caracter, progresa; unde dădea de rezistență, se retrăgea. El însuși neavând păreri sau gusturi speciale, se bizuia pe orice era pe placul celor cu care se întovărășea. Era la fel de dornic să bea ceai la Fortnum's, cum era și să bea bere la Prospect of Whitby; asculta muzică militară în St. James's Park sau jazz într-un subsol din Compton Street; vocea îi tremura, plină de compasiune, când vorbea de Sharpeville, sau de indignare din cauza creșterii populației de culoare din Marea Britanie. Lui Leamas îi repugna acest rol vizibil pasiv; scotea la iveală tiranul din el, așa încât, pe nesimțite, îl aducea pe celălalt într-o situație fără ieșire, după care el se retrăgea, iar Ashe se chinuia neconținut să iasă din câte vreo fundătură în care-l ademenise Leamas. Au fost momente în după-amiaza aceea când Leamas și-a jucat rolul pervers cu atâta nerușinare, încât Ashe ar fi avut un motiv justificat să pună capăt conversației – și nu în ultimul rând pentru că plătea pentru asta; dar n-o făcuse. Omulețul trist

cu ochelari care ședea singur la masa de alături, adâncit într-o carte despre fabricarea rulmenților, ar fi putut deduce, dacă ar fi ascultat, că Leamas dădea frâu liber înclinațiilor sale sadice – sau poate (dacă ar fi fost un tip de o subtilitate aparte) că Leamas dovedește, spre propria satisfacție, că numai un individ cu un puternic motiv ascuns ar accepta un astfel de tratament.

Era aproape ora patru când cerură nota de plată, iar Leamas încercă să insiste să-și plătească partea lui. Ashe nici nu voia să audă, plăti nota și scoase carnetul de cecuri pentru a-și achita datoria față de Leamas.

– Douăzeci dintre cele mai bune, spuse, și completează data pe foaia de cec.

După care ridică privirea spre Leamas, cu ochii larg deshiși și pe un ton foarte îndatoritor.

– Ia zi, n-ai nimic împotriva să-ți dau un cec, nu?

Leamas se schimbă puțin la față și replică:

– În momentul ăsta nu am nici o bancă – abia m-am întors din străinătate, e o chestie pe care trebuie s-o rezolv. Mai bine-mi dai cecul și-l încasez de la banca ta.

– Ei, dragă amice, nici nu mă *gândesc* la asta! Ar trebui să te duci în Rotherhithe ca să-l încasezi!

Leamas ridică din umeri, iar Ashe râse, și se înțelesesă să se întâlnească în același loc în ziua următoare, la ora unu, când Ashe avea să aibă asupra lui bani gheață.

Ashe luă un taxi de la colț, de pe Compton Street, iar Leamas îi făcu semn cu mâna până când nu îl mai văzu. Apoi, se uită la ceas. Era ora patru. Bănuia că încă era urmărit, așa că merse pe jos până în Fleet Street și bău o cafea în barul Black and White. Se uită la vitrinele librăriilor, citi ziarele de seară expuse la standurile de ziare, apoi, total pe neașteptate, ca și când ideea i-ar fi venit în ultimul moment, sări într-un autobuz. Autobuzul mergea în Ludgate Hill,

unde a fost blocat într-un ambuteiaj, lângă o stație de metrou; Leamas se dădu jos și luă metrul. Cumpără un bilet de șase penny, rămase la capătul vagonului și, la stația următoare, apăsă pe buton și coborî. Luă un alt tren spre Euston, refăcând traseul înapoi până la Charing Cross. Era ora nouă când ajunse în stație și se făcuse destul de frig. În curtea exterioară era oprită o camionetă, iar șoferul acesteia dormea dus. Leamas aruncă o privire la numărul de înmatriculare, se duse în față și strigă prin geam:

– Ești de la Clements?

Șoferul se trezi cu o tresărire și întrebă:

– Domnul Thomas?

– Nu, replică Leamas. Thomas n-a putut să vină. Eu sunt Amies din Hounslow.

– Hai sus, domnule Amies, răspunse șoferul deschizând portiera.

O luară spre vest, spre King's Road. Șoferul cunoștea drumul.

Control deschise ușa.

– George Smiley e plecat, îl anunță el. Am împrumutat casa. Intră!

Control aprinse lumina din hol doar după ce Leamas intră, iar ușa de la intrare fu închisă.

– Am fost urmărit până la ora prânzului, zise Leamas.

Se duseră în mica sufragerie. Peste tot erau cărți. Era o încăpere primitoare; înaltă, cu ornamente în relief din secolul al optsprezecelea, cu ferestre lungi și cu un șemineu plăcut.

– M-au agățat dimineață. Un tip pe nume Ashe. Leamas își aprinse o țigară. Un homosexual. Ne întâlnim din nou mâine.

Control ascultă cu atenție povestirea lui Leamas, pas cu pas, începând cu ziua în care-l pocnise pe Ford, băcanul, până la întâlnirea cu Ashe, din dimineața aceea.

– Cum ți s-a părut în închisoare? se interesă Control. După ton, la fel de bine l-ar fi putut întreba pe Leamas cum

s-a distrat în vacanță. Îmi pare rău că n-am putut să-ți oferim condiții mai bune, să-ți asigurăm niște înlesniri, dar chestia asta nu se face niciodată.

– Bineînțeles că nu.

– Trebuie să fim consecvenți. La fiecare mișcare trebuie să fim consecvenți! În plus, ar fi o greșeală să risipim vraja. Înțeleg că ai fost bolnav. Îmi pare rău! Ce-ai avut?

– Doar febră.

– Cât ai stat în pat?

– Vreo zece zile.

– Foarte neplăcut; și bineînțeles că n-a fost nimeni să aibă grijă de tine...

Se așternu o tăcere lungă.

– Știi că e în Partid, nu? întrebă Control calm.

– Da, replică Leamas.

Din nou tăcere. Apoi continuă:

– Nu vreau ca ea să fie implicată în asta.

– De ce ar fi? ripostă Control tăios și, pentru o clipă, doar pentru o clipă, lui Leamas îi trecu prin minte că-i străpunsese masca aceea a detașării pedante. Cine a sugerat că ar trebui implicată?

– Nimeni, replică Leamas. Am ridicat problema, asta-i tot. Știu cum sunt chestiile astea – toate, operațiuni ofensive. Întotdeauna apar și aspecte colaterale, lucrurile iau întorsături neașteptate, în direcții neprevăzute. Crezi că ai prins un pește și, când colo, te trezești că ai prins un altul. Vreau să nu fie amestecată în povestea asta.

– Ei, sigur, sigur...

– Cine-i tipul ăla, Pitt, de la Oficiul Forțelor de Muncă? Nu era la noi, în Cambridge Circus, în timpul războiului?

– Nu știu pe nimeni cu numele ăsta. Pitt, zici?

– Da.

– Nu, nu-mi spune nimic. La Oficiul Forțelor de Muncă?

– Ei, pentru numele lui Dumnezeu, mormăi Leamas deslușit.

– Îmi pare rău, rosti Control ridicându-se. Îmi neglijez îndatoririle de gazdă. Bei ceva?

– Nu. Vreau să plec în seara asta, Control. Să mă duc la țară să mai exersez. E deschisă Casa?

– Am aranjat pentru o mașină, răspunse Control. La ce oră te întâlnești cu Ashe mâine – la unu?

– Da.

– O să-l sun pe Haldane să-i spun că vrei să joci. Și ar trebui să te duci la doctor. Pentru febra aia.

– N-am nevoie de doctor!

– Cum vrei tu...

Control își turnă un whisky și începu să privească alene cărțile din biblioteca lui Smiley.

– De ce nu-i aici Smiley? întrebă Leamas.

– Nu-i place operațiunea, răspunse Control pe un ton indiferent. I se pare dezgustătoare. Înțelege că e necesară, dar nu vrea să participe. Are febră recurentă, adăugă Control cu un zâmbet bizar.

– N-aș zice că m-a primit tocmai cu brațele deschise.

– Sigur. Nu vrea să fie implicat. Dar ți-a spus despre Mundt; ți-a descris situația?

– Da.

– Mundt e un tip foarte *dur*, medită Control cu glas tare. N-ar trebui să uităm asta nici un moment. Și un bun ofițer de informații.

– Smiley știe motivul operațiunii? Interesul special pentru ea?

Control confirmă cu o mișcare a capului și luă o înghițitură de whisky.

– Și, cu toate astea, nu-i place?

– Nu e o chestiune de etică. E ca un chirurg care s-a săturat de sânge. E mulțumit că operează alții în locul lui.

– Spune-mi, continuă Leamas, cum de ești așa de sigur că povestea asta ne va duce unde vrem? De unde știi că est-germanii se ocupă de ea, și nu cehii sau rușii?

– Stai liniștit, ripostă Control cu emfază, problema asta a fost rezolvată!

În timp ce se îndreptau spre ușă, Control puse ușor mâna pe umărul lui Leamas:

– Este ultima ta misiune, rosti el. După asta, poți să te retragi. În legătură cu fata aceea – vrei să facem ceva pentru ea, bani sau altceva?

– După ce se termină totul. O să am eu însumi grijă atunci.

– Foarte bine! Ar fi foarte riscant să facem ceva acum.

– Vreau doar să fie lăsată în pace, repetă Leamas apăsător. Vreau doar să nu fie amestecată. Nu vreau să aibă dosar, nimic! Vreau să fie dată uitării!

Făcu un semn din cap către Control, apoi se strecură afară, în aerul nopții. În frig.

Kiever

A doua zi, Leamas sosi cu douăzeci de minute mai târziu la întâlnirea cu Ashe, mirosind a whisky. Cu toate astea, când îl zări, Ashe afișă aceeași plăcere nedisimulată. Pretinse că și el de-abia atunci sosise, că întârziase puțin ducându-se la bancă. Îi întinse un plic lui Leamas.

– Două bancnote, îi explică Ashe. Sper că e-n regulă.

– Mulțumesc, replică Leamas. Hai să bem ceva!

Nu se bărbierise, iar gulerul îi era murdar. Chemă chelnerul și ceru un whisky mare pentru el și un gin cu bitter pentru Ashe. După ce sosiră băuturile, Leamas turnă apa gazoasă în pahar cu o mână tremurândă, și aproape vărsă pe de lături.

Luară un prânz bun, cu multă băutură, și Ashe fu acela care întreținu conversația. După cum se așteptase Leamas, la început povesti despre el însuși, o șmecherie veche, dar care nu era rea.

– Ca să fiu foarte sincer, m-am apucat de o chestie destul de bună în ultima vreme, mărturisi Ashe – sunt liber profesionist și fac reportaje englezești pentru presa străină. După Berlin, am cam făcut tâmpenii la început. Corporația nu mi-a reînnoit contractul, așa că am acceptat o slujbă: să conduc o oribilă publicație săptămânală siropoasă despre pasiunile celor trecuți de șaizeci de ani. Poți să-ți *închipui* ceva mai înspăimântător? Chestia a căzut la prima grevă a tipografilor. Nici nu pot să-ți spun ce ușurat am fost. Pe urmă, o vreme

am locuit cu mama, în Cheltenham; are un magazin de anti-chități și, slavă Domnului, se descurcă foarte bine. După asta, am primit o scrisoare de la un vechi prieten, pe nume Sam Kiever, care punea pe picioare o mică afacere: o agenție de presă unde să se producă mici reportaje despre stilul de viață englezesc, special croite pentru ziarele străine. Știi genul – șase sute de cuvinte despre Morris Dance¹. Sam avea totuși o șmecherie nouă: vindea materialul gata tradus, și să știi că e cu totul altceva. Îți închipui întotdeauna că oricine poate plăti un traducător sau o poate face el însuși, dar, dacă ai nevoie de o jumătate de coloană de umplură pentru articolele despre alte țări, nu *vrei* să risipești timp și bani pe traducere. Găselnița lui Sam a fost să ia legătura direct cu editorii – a cutreierat Europa în lung și-n lat ca un țigan, bietul de el, dar a câștigat *cu vârf și-ndesat*.

Ashe se opri, așteptând ca Leamas să accepte invitația de a vorbi despre el însuși, dar Leamas o ignoră. Se mulțumi să dea fără chef din cap, apoi spuse:

– Grozav de bun.

Ashe ar fi vrut să comande vin, dar Leamas anunță că rămâne la whisky, și băuse deja patru pahare mari când sosi cafeaua. Părea să nu fie deloc în formă; avea obiceiuri de bețiv, așa cum apuca marginea paharului cu toată gura înainte să bea, ca și cum mâna nu l-ar fi ascultat și ar fi putut să-i scape băutura.

Ashe tăcu un moment. Apoi întreabă:

– Nu-l cunoști pe Sam, nu?

– Sam?

În vocea lui Ashe se strecură o notă de iritare:

– Sam Kiever, șeful meu. Tipul despre care îți povesteam.

– Și el a fost la Berlin?

¹ Morris Dance – vechi dans popular englez (n.red.)

– Nu. Știe bine germana, dar nu a locuit niciodată la Berlin. A făcut ceva muncă de liber-profesionist. S-ar putea să-l fi întâlnit. E un drăguț.

– Nu prea cred.

Pauză.

– Ce intenționezi să faci zilele astea, bătrâne? întrebă Ashe.

Leamas ridică din umeri.

– Eu sunt pe tușă, replică și rânji prosteste. Scos din cărți și pus pe tușă.

– Am uitat: ce făceai tu la Berlin? Nu erai unul dintre misterioșii care se ocupau de Războiul Rece?

„Dumnezeule, se gândi Leamas, precipiți lucrurile puțin cam tare!“

Leamas ezită, apoi roși și spuse pe un ton violent:

– Băiat bun la toate pentru nemernicii ăia de yankei, ca noi toți, de altfel.

– Știi, replică Ashe ca și când ar fi rumegat ideea de ceva timp, ar trebui să-l cunoști pe Sam. Ți-ar plăcea; apoi, adăugă din senin: Auzi, Alec, nici nu știu cum pot să dau de tine!

– Nu poți, ripostă Leamas sec.

– Nu înțeleg, bătrâne. Unde stai?

– Pe-aici. Trăiesc cam de pe-o zi pe alta. Nu am serviciu. Ticăloșii n-au vrut să-mi dea o pensie decentă!

Ashe părea îngrozit.

– Dar, Alec, asta-i cumplit! De ce nu mi-ai spus? Uite ce e, de ce nu vii să stai la mine? E foarte mic, dar e loc pentru încă o persoană, dacă nu te deranjează un pat pliant. Nu poți să stai în copac, pur și simplu, dragul meu!

– Mă mulțumesc cu foarte puțin, replică Leamas, băându-se peste buzunarul în care era plicul. O să-mi găsesc o slujbă, adăugă hotărât; o să-mi găsesc de lucru cam într-o săptămână. Și o să fie totul bine.

– Ce fel de serviciu?

– A, nu știu. Orice.

– Dar nu poți să te risipești așa, Alec! Vorbești germana ca un neamț, îmi amintesc asta. Trebuie să existe o mulțime de lucruri pe care să le poți face!

– Am făcut tot felul de lucruri. Am vândut enciclopedii pentru o nenorocită de firmă americană, am sortat cărți într-o bibliotecă de psihologie, am pontat într-o fabrică imputită de adezivi. Ce dracu' *pot* eu să fac?

Nu se uita la Ashe, ci la masa din fața lui, iar buzele lui nervoase se mișcau cu repeziciune. Ashe nu rămase indiferent la agitația lui, și se aplecă peste masă, vorbind cu emfază, aproape triumfal.

– Alec, dar ai nevoie de *contacte*, nu înțelegi? Știi cum e, și eu am trăit o vreme de azi pe mâine. În astfel de momente trebuie să *cunoști* oameni! Nu știu ce făceai la Berlin, și nu vreau să știu, dar nu era genul de muncă în care să întâlnești indivizi importanți, nu? Dacă eu nu l-aș fi întâlnit pe Sam la Poznan acum cinci ani, *încă* mi-aș duce zilele de azi pe mâine. Uite ce e, Alec, vino să stai cu mine vreo săptămână. O să-l întrebăm pe Sam, și poate pe vreunul dintre vechii băieți din presă care au fost la Berlin, dacă o fi careva în oraș.

– Dar nu mă pricep să scriu, spuse Leamas. N-aș putea să pun pe hârtie nici măcar o iotă.

Ashe își lăsă mâna pe brațul lui Leamas.

– Ei, haide, nu te agita, rosti el cu glas liniștitor, să luăm lucrurile pe rând. Unde-ți sunt catrafusele?

– Ce anume?

– Lucrurile tale: hainele, bagajele, chestii din astea.

– Nu am nimic. Am vândut tot ce am avut, cu excepția pachetului.

– Ce pachet?

– Pachetul învelit în hârtie cafenie pe care l-ai luat tu din parc. Cel de care încercam eu să scap.

Ashe avea un apartament în Dolphin Square. Era întocmai cum se așteptase Leamas – mic și fără personalitate, cu câteva amintiri din Germania, așezate în grabă: halbe de bere, o pipă țărănească și câteva piese Nymphenburg, de calitate îndoielnică.

– Îmi petrec sfârșitul de săptămână cu mama, la Cheltenham, vorbea Ashe. Folosesc locul ăsta doar în timpul săptămânii. E destul de comod, adăuga el indiferent.

Aranjară patul pliant în minuscula cameră de zi. Era în jur de patru și jumătate.

– De când stai aici? întrebă Leamas.

– O – cam de un an sau poate mai demult.

– L-ai găsit ușor?

– Știi, apartamentele astea vin și se duc. Îți scrii numele pe o listă și într-o bună zi te sună și-ți spun că ai obținut unul.

Ashe pregăti ceaiul și îl băură, Leamas rezervat, ca unul neobișnuit cu confortul. Chiar și Ashe părea puțin cam tăcut. După ce băură ceaiul, Ashe spuse:

– Ies să fac ceva cumpărături înainte să închidă magazinele, după care vom hotări ce avem de făcut în legătură cu toate cele. Poate că o să-i dau un telefon lui Sam în seara asta, mai târziu – după mine, cu cât vă întâlniți mai curând, cu atât mai bine. De ce nu dormi puțin? Arăți dărâmat!

Leamas încuviință din cap și rosti:

– Ești al naibii de cumsecade – făcu un gest neîndemânatic cu mâna – toate astea...

Ashe îl bătu pe umăr, își luă mantaua militară și ieși.

De îndată ce Leamas socoti că Ashe e departe de clădire, iar el e în siguranță, puse cu grijă zăvorul la ușa de la intrare și o luă pe scări către holul central, unde se găseau două cabine telefonice. Formă un număr din Maida Vale și ceru cu secretara domnului Thomas. Imediat, se auzi o voce de fată:

– Secretara domnului Thomas la telefon!

– Sun din partea domnului Sam Kiever, explică Leamas. A acceptat invitația și speră să ia legătura cu domnul Thomas personal în această seară.

– O să-i transmit domnului Thomas. Știe unde să vă găsească?

– În Dolphin Square, replică Leamas, și-i dădu adresa. La revedere!

După ce puse câteva întrebări la recepția clădirii, se întoarse în apartamentul lui Ashe și se așeză pe patul pliant privindu-și mâinile împreunate. După o vreme, se întinse. Se hotărî să urmeze sfatul lui Ashe și să se odihnească puțin. Închizând ochii, și-o aminti pe Liz culcată alături de el în apartamentul din Bayswater, și se întrebă în treacăt ce s-o fi ales de ea.

Fu trezit de Ashe, care era însoțit de un tip mărunțel, cam durduliu, cu păr lung și sur pieptănat pe spate, și cu un costum la două rânduri. Vorbea cu un ușor accent central-european; poate nemțesc, era greu de spus. Zicea că îl cheamă Kiever – Sam Kiever.

Băură câte un gin tonic, iar Ashe fu cel care vorbi în cea mai mare parte a timpului. Era exact ca pe vremuri, la Berlin, spunea el: băieții împreună, iar noaptea era lumea lor. Kiever mărturisi că nu vrea să întârzie prea mult; trebuia să lucreze a doua zi. Căzură de acord să mănânce la un restaurant chinezesc pe care îl știa Ashe – era vizavi de secția de poliție Limehouse și puteai să-ți aduci tu vinul. În mod destul de ciudat, Ashe avea niște vin de Burgundia în bucătărie, și îl luară cu ei în taxi.

Cina fu foarte bună și băură amândouă sticlele de vin. Kiever deveni puțin mai comunicativ la cea de-a doua: tocmai se întorsese dintr-o călătorie în Germania de Vest și în Franța. Franța era într-o situație jalnică, de Gaulle era pe picior de plecare, și numai Dumnezeu știa ce avea să urmeze.

Cu o sută de mii de *colons* demoralizați care se întorceau din Algeria, presupunea că fascismul era ca și asigurat.

– Dar ce se-ntâmplă cu Germania? întrebă Leamas, dându-i apă la moară.

– Depinde doar dacă yankeii pot sau nu să păstreze controlul.

– Ce vrei să spui? întrebă Leamas.

– Chiar asta. Dulles le-a dat un soi de politică externă cu o mână, Kennedy o ia înapoi cu cealaltă. Încep să fie cam arțăgoși.

Leamas aprobă cu o mișcare a capului și replică:

– Al naibii de tipic pentru yankei!

– Lui Alec se pare că nu-i plac verii noștri americani, interveni Ashe fără tragere de inimă, iar Kiever murmură, cu un dezinteres total:

– A, zău?

„Kiever lasă loc de întors“, cugetă Leamas. Ca unul obișnuit cu caii, te lăsa să vii tu spre el. Dădea de minune impresia unui individ care bănuiește că i se va cere o favoare, și care nu se lasă cumpărat prea ușor.

După cină, Ashe sugera:

– Știi un loc în Wardour Street – tu ai fost acolo, Sam. Serviciul e foarte bun. De ce nu chemăm un taxi să ne ducă?

– O clipă, întrerupse Leamas, și ceva din vocea lui îl făcu pe Ashe să-i arunce iute o privire. Spuneți-mi doar un lucru: cine plătește pentru distracția asta?

– Eu, se grăbi Ashe să răspundă. Eu și Sam.

– Ați discutat despre chestia asta?

– Ei bine, nu.

– Pentru că n-am o lețcaie; tu știi asta, nu? În orice caz, nu am bani de aruncat aiurea.

– Bineînțeles, Alec. Până acum am avut grijă de tine, nu?

– Da, replică Leamas. Ai avut.

Părea gata să mai spună ceva, pentru ca apoi să se răzgândească. Ashe arăta îngrijorat, nu ofensat, iar Kiever era la fel de impenetrabil ca și mai devreme.

Leamas refuză să vorbească în taxi. Ashe încercă vreo câteva vorbe de împăcare, dar Leamas se mulțumi să ridice din umeri iritat. Ajunseră în Wardour Street, coborâră, dar nici Leamas, nici Kiever nu făcură vreo tentativă de a plăti taxiul. Ashe îi conduse pe o alee îngustă, pe lângă o vitrină plină de reviste „deocheate“, iar la capătul aleii strălucea o lumină stridentă de neon: „Pussywillow Club. Doar pentru membri“. De ambele părți ale ușii de la intrare erau fotografii cu fete, iar în dreptul fiecăreia era prinsă o bucățiță de hârtie îngustă, pe care scria de mână: „Material de studiu. Doar pentru membri“.

Ashe apăsă pe sonerie. Ușa fu de îndată deschisă de un individ foarte vânjos, îmbrăcat într-o cămașă albă și în pantaloni negri.

– Sunt membru, spuse Ashe. Acești doi domni sunt cu mine.

– Să vedem legitimația!

Ashe scoase o legitimație de un galben-deschis din portofel și i-o întinse.

– Oaspeții dumneavoastră plătesc o liră sterlină fiecare, taxă de membru temporar. Cu recomandarea dumneavoastră, da?

Dădu să înapoieze legitimația și, în același moment, Leamas se întinse peste Ashe și o luă. O privi preț de o clipă, apoi i-o înapoie lui Ashe.

Scoțând două lire sterline din buzunarul pantalonilor, Leamas le puse în mâna întinsă a tipului de la intrare.

– Două lire pentru musafiri, îi porunci el și, ignorând protestele pline de uimire ale lui Ashe, îi conduse dincolo de draperia de la intrare, în holul slab luminat al clubului. Se

întoarce spre portar: Găsește-ne o masă și o sticlă de scotch. Și ai grijă să fim lăsați în pace!

Portarul ezită o clipă, hotărî să nu protesteze și-i conduse în jos, pe scări. În timp ce coborau, auziră tânguiala nedeslușită a unei muzici în surdină.

Portarul îi conduse la o masă separată din fundul încăperii. O trupă cu doi instrumentiști cânta, iar fetele răspândite prin sală ședeau în grupuri de câte două sau trei. Două se ridicară, dar portarul le făcu semn din cap să se oprească.

Ashe îi aruncă o privire jenată lui Leamas în timp ce așteptau whisky-ul. Kiever părea ușor plictisit. Chelnerul aduse o sticlă și trei pahare, și-l urmăriră în tăcere în timp ce turna câte puțin whisky în fiecare. Leamas luă sticla de la chelner și turnă tot pe atât în fiecare pahar. Odată treaba făcută, se aplecă peste masă spre Ashe și-l întrebă:

– Acum poate o să-mi spui ce dracu' se întâmplă?

– Ce vrei să spui? Vocea lui Ashe părea nesigură. Ce vrei să spui, Alec?

– M-ai urmărit de la poarta închisorii din ziua când am fost eliberat, începu Leamas calm, cu o afurisită de poveste idioată cum că m-ai întâlnit în Berlin. Mi-ai dat bani pe care nu mi-i datorai. Mi-ai plătit mese scumpe și mă găzduiești în apartamentul tău.

Chipul lui Ashe își schimbă culoarea:

– Dacă asta e....

– Nu mă întrerupe, îi porunci Leamas vehement. Fir-ar al naibii, fii amabil și ascultă până termin! Legitimația de membru pentru clubul ăsta este eliberată pe numele cuiva care se cheamă Murphy. E numele tău?

– Nu, nu este.

– Să înțeleg că un prieten pe nume Murphy ți-a împrumutat legitimația de membru?

– Din întâmplare, nu. Dacă vrei să știi, vin uneori aici ca să găsesc o fată; am folosit un nume fals ca să mă înscriu în club.

– Atunci de ce Murphy figurează drept chiriașul apartamentului tău? insistă Leamas fără milă.

În cele din urmă, Kiever fu cel care vorbi:

– Tu du-te acasă, îi spuse lui Ashe. Mă ocup eu de asta.

O fată făcea striptease, o târfă tânără cu o vânătaie închisă la culoare pe coapsă. Trupul ei avea goliciunea aceea jalnică, fusiformă, stânjenitoare pentru că este lipsită de eroticism; pentru că este rudimentară și nu stârnește dorințe. Se răsucea lent, cu mișcări smucite ale brațelor sau ale picioarelor, ca și când ar fi auzit doar frânturi din muzică, privind grupul lor cu interesul precoce al unui copil aflat în compania adulților. Tempoul muzicii crescuse pe neașteptate, iar fata reacționă întocmai ca un câine la fluierat, țopăind înainte și înapoi. Scoțându-și sutienul pe ultima notă, îl ținu deasupra capului, etalându-și trupul slăbănog, cu cele trei petice de paiete stridente atârând ca niște vechi podoabe în bradul de Crăciun.

Leamas și Kiever o urmăreau în tăcere.

– Presupun că o să-mi spui că am văzut chestii mai bune la Berlin, zise în cele din urmă Leamas, de parcă ar fi făcut o sugestie, iar Kiever își dădu seama că este încă furios.

– Bănuiesc că *tu* ai văzut, ripostă Kiever pe un ton afabil. Am fost deseori la Berlin, dar mi-e teamă că nu-mi plac barurile de noapte.

Leamas nu răspunse.

– Ține cont că nu sunt un pudic, sunt doar rațional. Dacă vreau o femeie, știu soluții mai ieftine ca să găsesc una; dacă vreau să dansez, cunosc locuri mai bune ca s-o fac.

Probabil Leamas nici nu asculta.

– Poate-mi spui de ce m-a agăţat fătălăul ăla, îi sugerează el. Kiever aprobă din cap.

– Absolut. Eu i-am spus.

– De ce?

– Mă interesezi. Vreau să-ţi fac o propunere, o propunere jurnalistică.

Urmă o pauză.

– Jurnalistică, repetă Leamas. Înţeleg.

– Conduc o agenţie, un serviciu care realizează reportaje internaţionale. Se plăteşte bine – foarte bine chiar – pentru materiale interesante.

– Cine publică materialele?

– De fapt, se plăteşte atât de bine, încât un tip cu experienţa ta privind... scena internaţională, un tip care are cunoştinţele tale, mă înţelegi, care a furnizat materiale convingătoare bazate pe fapte, ar putea să scape într-un timp relativ scurt de grijile financiare în viitor.

– Cine publică materialele, Kiever?

Se simţea o urmă de ameninţare în vocea lui Leamas şi, preţ de o clipă, doar preţ de o clipă, peste chipul neted al lui Kiever păru să se aştearnă teama.

– Clienţi internaţionali. Am un corespondent la Paris care plasează o mare parte dintre chestii. Adesea nici măcar nu ştiu *cu adevărat* cine publică. Mărturisesc, adăugă cu un zâmbet dezarmant, că nici nu-mi pasă prea mult. Tipii plătesc şi mai cer. Înţelegi, Leamas, sunt genul de indivizi care nu fac mare caz în legătură cu amănuntele neimportante; plătesc imediat şi sunt foarte bucuroşi să facă plăţile în bănci străine, de exemplu, unde nimeni nu-şi bate capul cu lucruri cum ar fi impozitele.

Leamas nu spuse nimic. Ținea paharul cu amândouă mâinile, cu privirea ținută spre el. „Dumnezeule, acţionează în pripă, cugetă Leamas; e indecent! Îşi aminti o glumă stupidă de music-hall – «Asta e o ofertă pe care nici o fată

respectabilă n-ar putea să o accepte – și, în plus, nici nu știu cât valorează». Din punct de vedere tactic, au dreptate să se grăbească. Sunt sărac lipit, cu experiența închisorii încă proaspătă în minte, cu un puternic resentiment social. Sunt cal bătrân, nu am nevoie de dresaj; nu trebuie să pretind că mi-au vexat onoarea de gentleman englez. Pe de altă parte, sigur se așteaptă la obiecții *practice*.“ Probabil se așteptau să-i fie frică; pentru că Serviciul îi urmărea pe trădători așa cum ochiul lui Dumnezeu l-a urmărit pe Cain prin deșert.

Și în final, probabil știau că era un joc riscant; și că totodată caracterul nestatornic al hotărârii omenеști poate reduce la zero cea mai bine gândită metodă de spionaj; că escrocii, mincinoșii și criminalii pot rezista la orice măgulire, în timp ce gentlemanii respectabili ar face orice pentru un plic de bani care li se întinde în cantina departamentului.

– Va trebui să plătească al dracului de mult, mormăi Leamas în cele din urmă.

Kiever îi mai turnă niște whisky.

– Oferă cincisprezece mii de lire sterline, plata în numerar. Bani sunt deja în seifurile de la Banque Cantonale din Berna. După fabricarea unor acte de identitate corespunzătoare, pe care le vei primi de la clienții mei, vei putea să scoți banii. Clienții mei își rezervă dreptul de a-ți pune întrebări pe perioada unui an, pentru care vei primi alte cinci mii de lire sterline. Te vor ajuta cu orice... probleme de acomodare care s-ar putea ivi.

– Cât de repede vrei un răspuns?

– Acum. Nu trebuie să-ți așterni pe hârtie toate amintirile. Te vei întâlni cu clientul meu, iar el va aranja ca materialul să fie... scris de un „negru“.

– Unde trebuie să mă întâlnesc cu el?

– Ne-am gândit că ar fi spre binele tuturor să vă întâlniți în afara Regatului Unit. Clientul meu a propus Olanda.

– Nu am pașaport, spuse Leamas sec.

– Mi-am permis să-ți fac eu rost de unul, replică Kiever suav; nimic din vocea sau din atitudinea lui nu sugera că ar fi făcut altceva decât să negocieze un convenabil aranjament de afaceri. Zburăm la Haga mâine-dimineată la 9.45. Ce-ar fi să mergem la mine să discutăm și alte amănunte?

Kiever plăti și luară un taxi spre o adresă dintr-o zonă șic, nu departe de St. James's Park.

Apartamentul lui Kiever era luxos și scump, dar tot ceea ce se găsea în el dădea impresia că fusese adunat în grabă. Se zice că există în Londra magazine care-ți vând cărți legate în piele la metru, și decoratori de interioare care-ți asortează culoarea pereților cu aceea a unui tablou. Lui Leamas, care nu era deosebit de receptiv la astfel de subtilități, îi venea greu să nu uite că se află în apartamentul cuiva și nu într-un hotel.

Kiever îl conduse în camera lui (care dădea într-o curte interioară întunecoasă și nu spre stradă), iar Leamas îl întrebă:

– De când ești aici?

– A, nu de prea mult timp. De câteva luni, nu mai mult, replică Kiever senin.

– Trebuie să coste o căruță de bani. Totuși, presupun că-l meriți.

– Mulțumesc!

În cameră se găseau o sticlă de scotch și un sifon, pe o tavă argintată. La celălalt capăt al încăperii era o ușă cu draperie, care dădea spre baie și spre toaletă.

– Un adevărat cuibușor de nebunii! Și totul e plătit de marele Stat Muncitoresc?

– Gura! se răsti Kiever mânios, adăugând: Dacă ai nevoie de mine, există un interfon care face legătura cu camera mea. O să fiu treaz.

– Cred că mă descurc singur cu nasturii, i-o întoarse Leamas.

- Atunci, noapte bună! rosti Kiever tăios și ieși din încăpere.
- „Și el e iritat la culme“, reflectă Leamas.

Leamas fu trezit de sunetul telefonului de pe noptieră.
Era Kiever.

- E ora șase, îl anunță el. Micul dejun la și jumătate.
- În regulă, replică Leamas și închise. Îl durea capul.

Kiever chemase probabil un taxi, pentru că la șapte sună soneria, iar Kiever întrebă:

- Ai luat tot?

– Nu am bagaj, răspunse Leamas, în afară de o periută de dinți și de un aparat de ras.

- De asta m-am ocupat. Altminteri, ești gata?

Leamas ridică din umeri.

- Presupun că da. Ai țigări?

– Nu, răspunse Kiever, dar poți să-ți cumperi în avion. Mai bine răsfoiește asta, zise, și-i întinse lui Leamas un pașaport britanic.

Era eliberat pe numele lui, cu propria lui fotografie, cu ștampila de la Ministerul de Externe, care lăsa urmă în relief pe colțul paginii unde era aplicată. Nu era nici nou, nici vechi; în el scria că Leamas este funcționar și că este necăsătorit. Ținându-l în mână pentru prima oară, Leamas se simțea puțin emoționat. Era ca și când s-ar fi căsătorit: orice s-ar fi întâmplat, nimic nu avea să mai fie la fel.

- Dar bani? întrebă Leamas.

- N-o să ai deloc nevoie. Firma plătește.

Le Mirage

Era frig în dimineața aceea; ceața inconsistentă era umedă și cenușie, și-ți pătrundea în piele. Aeroportul îi amintea lui Leamas de război: mașinării, pe jumătate ascunse în ceață, așteptându-și răbdătoare stăpânii; voci răsunătoare și ecourile lor, strigătul neașteptat și tăcânitul neobișnuit al unor tocuri de femeie pe pavajul de piatră; huruitul unui motor care ar fi putut fi în coasta ta. Peste tot, acel aer conspirativ care se naște între oamenii treziți de cu zori – aproape un aer de superioritate, venind din experiența comună a celor care au văzut noaptea risipindu-se și dimineața venind. Membrii personalului aveau mina aceea misterioasă inspirată de lumina zorilor și animată de frig, tratându-i pe pasageri și pe bagajele lor cu aceea detașare a oamenilor întorși de pe front: muritorii de rând nu reprezentau nimic pentru ei în acea dimineață.

Kiever îi făcuse rost de bagaje lui Leamas. Era un amănunt nostim: lui Leamas îi plăcu. Pasagerii fără bagaje atrăgeau atenția, și asta nu făcea parte din planul lui Kiever. Trecură de verificarea de la ghișeul companiei aeriene și urmară indicatorul către controlul pașapoartelor. A fost un moment ridicol când s-au rătăcit, iar Kiever a fost nepoliticos cu un hamal. Leamas bănuia că Sam Kiever era îngrijorat din cauza pașaportului. „Nu trebuie să fie, cugetă Leamas, nu-i nimic în neregulă cu el.“

Polițistul de la pașapoarte era un tinerel scund, cu cravată tipică pentru Serviciul de Informații al Armatei și cu o insignă misterioasă prinsă la rever. Avea o mustață roșcată și un accent din nord, pe care îl urâse toată viața.

– Veți fi plecat pentru mult timp, domnule? îl întrebă pe Leamas.

– Vreo două săptămâni, răspuse Leamas.

– Va trebui să aveți grijă, domnule. Pașaportul dumneavoastră expiră pe 31.

– Știu, replică Leamas.

Merseră unul alături de celălalt spre sala de așteptare pentru pasageri. Pe drum, Leamas îi zise:

– Ești o pacoste pe capul omului, și suspicios pe deasupra, nu-i așa, Kiever? iar celălalt râse încetisor.

– Nu te putem lăsa de capul tău, nu? Nu e prevăzut în contract, ripostă el.

Mai aveau de așteptat încă douăzeci de minute. Se așezară la o masă și comandară cafea.

– Și ia chestiile astea de aici, adăugă Kiever, arătând spre ceștile, spre farfuriile și spre scrumierele folosite de pe masă.

– Trece un cărucior pe la mese, răspuse chelnerul.

– Ia-le de aici, repetă Kiever furios. E dezgustător să lași mizeria asta așa!

Chelnerul se întoarse pur și simplu și plecă. Nu se duse spre tejghea și nu comandă cafelele lor. Kiever era livid, bolnav de furie.

– Pentru Dumnezeu, murmură Leamas, las-o baltă. Viața e prea scurtă.

– E un ticălos nerușinat, pufni Kiever.

– Bine, bine, dă-te în spectacol; ți-ai ales bine momentul! N-o să ne uite ăștia niciodată.

Formalitățile de pe aeroportul din Haga nu le puseră probleme. Kiever părea că-și revenise, nu mai era atât de agitat.

Devenise vesel și vorbăreț în timp ce parcurgeau distanța scurtă dintre avion și biroul vamal. Tânărul ofițer olandez aruncă o privire superficială către bagajele și către pașapoartele lor, apoi, cu o voce joasă, guturală, le ură într-o engleză greoaie:

– Vă doresc un sejur plăcut în Olanda!

– Mulțumesc, răspunse Kiever, pe un ton aproape prea îndatoritor, mulțumesc foarte mult!

De la biroul vamal străbătură un coridor până în sala de sosiri, în partea cealaltă a clădirilor aeroportului. Kiever se îndrepta către ieșirea principală, printre grupurile mici de călători care aruncau priviri neatente spre vitrinele butikurilor pline de parfumuri, de aparate de fotografiat și de fructe. Când trecură prin ușa rotativă din sticlă, Leamas privi înapoi. La chioșcul de ziare, adâncit într-un exemplar din *Continental Daily Mail*, stătea un omuleț cu ochelari și cu înfățișare de broscoi, un tip serios și îngrijorat. Avea aerul unui funcționar public. Ceva de genul ăsta.

În parcare îi aștepta o mașină, un Volkswagen cu număr olandez, condus de o femeie care nici nu îi băgă în seamă. Conducea încet, oprindu-se întotdeauna dacă semaforul era pe galben, iar Leamas bănuia că fusese instruită să conducă așa, și că erau urmați de o altă mașină. Se uită în oglinda laterală să vadă dacă recunoaște mașina, dar fără succes. La un moment dat văzu un Peugeot negru cu numere diplomatice, dar, când virară la un colț, în spatele lor era doar o furgonetă de mobilă. Cunoștea foarte bine Haga din timpul războiului, și încerca să-și dea seama încotro se îndreptau. Bănuia că se îndreptau spre nord-vest, spre Scheveningen. În curând lăsară suburbiile în urmă, apropiindu-se de un cartier de vile care mărgineau dunele înșirate de-a lungul falezei. Se opriră acolo. Femeia coborî, lăsându-i în mașină, și sunară la soneeria unui bungalow mic de culoare crem, care se afla la capătul apropiat al șirului. Pe verandă atârna o firmă din fier

forjat, pe care scria cu litere gotice de un albastru-deschis: Le Mirage. În fereastră se găsea un afiș care anunța că toate camerele sunt ocupate.

Ușa a fost deschisă de o femeie binevoitoare, plinuță, care își îndreptă privirea spre mașina în care se aflau ei. Privind înainte, coborî pe alee spre ei, zâmbind încântată. Îi amintea lui Leamas de o mătușă bătrână care-l bătuse odată, când era copil, pentru că-i deșirase niște sfoară.

– Drăguț din partea voastră că ați venit, exclamă ea. Suntem atât de *bucuroși* că ați venit!

Cu Kiever în frunte, au urmat-o în bungalow. Șoferița se întoarse la mașină. Leamas aruncă o privire în josul străzii pe care veniseră; o mașină neagră, un Fiat poate, sau un Peugeot, se oprise la câteva sute de metri depărtare. Din ea cobora un bărbat în impermeabil.

Odată intrați în hol, femeia îi strânse cu căldură mâna lui Leamas.

– Bine ați venit, bine ați venit la Le Mirage. Ați călătorit bine?

– Foarte bine, răspunse Leamas.

– Ați venit cu avionul sau pe mare?

– Cu avionul, vorbi Kiever. Un zbor lin, fără probleme.

Ai fi zis că e proprietarul companiei aeriene.

– O să vă pregătesc masa, anunță femeia. Un prânz special. O să vă fac ceva foarte bun. Ce să vă aduc?

– A, pentru numele lui Dumnezeu, mormăi Leamas în barbă, și în clipa aceea soneria a sunat din nou.

Femeia se duse repede la bucătărie; Kiever deschise ușa de la intrare.

Purta o haină de ploaie cu nasturi din piele. Era cam de înălțimea lui Leamas, dar mai în vârstă. Leamas îi dădu cam cincizeci și cinci de ani. Fața lui avea o pronunțată tentă cenușie și riduri adânci; era posibil să fi fost soldat. Întinse mâna spunând:

– Numele meu este Peters. Degetele lui erau prelungi și fine. Ați avut o călătorie plăcută?

– Da, răspunse repede Kiever; chiar lipsită de peripeții.

– Eu și domnul Leamas avem multe de discutat; nu cred că e nevoie să te reținem, Sam. Ai putea să iei Volkswagenul și să te întorci în oraș.

Kiever zâmbi. Leamas observă ușurarea din zâmbetul lui.

– La revedere, Leamas, îl salută Kiever pe un ton glumeț. Succes, bătrâne!

Leamas încuviință din cap, ignorând mâna întinsă a lui Kiever.

– La revedere, repetă Kiever și ieși fără zgomot pe ușa din față.

Leamas îl urmă pe Peters într-o încăpere din spate. La ferestre atârnau perdele grele de dantelă cu franjuri și cu fal-duri bogate. Pe pervaz se găseau ghivece cu flori; cactuși mari, un arbore de tutun și un pomișor ciudat cu frunze late, cerate. Mobilierul era masiv, imitație de mobilă stil. În mijlocul camerei se aflau o masă și două scaune sculptate. Masa era acoperită cu o cuvertură ruginie, care aducea mai degrabă cu un covor; pe masă, în dreptul fiecărui scaun, se găseau un bloc de hârtie și un creion. Pe un bufet erau whisky și sifon. Peters se îndreptă spre bufet și prepară două băuturi.

– Ascultă, începu Leamas brusc, de-acum încolo mă descurc și fără atâtea amabilități; înțelegi? Amândoi știm cam ce hram purtăm; amândoi suntem profesioniști. Ai un trădător plătit – să-ți fie de bine. Pentru numele lui Dumnezeu, nu pretinde că te-ai îndrăgostit de mine!

Părea iritat, nesigur pe el.

Peters încuviință din cap.

– Kiever mi-a spus că ești un tip orgolios, remarcă el fără patimă. Apoi adăugă, fără să zâmbească: Până la urmă, ce alte motive ar avea cineva să atace un comerciant?

Leamas bănuia că este rus, dar nu era sigur. Engleza lui era aproape perfectă, avea dezinvoltura și obiceiurile unui individ obișnuit de mult cu tot confortul civilizației.

Se așezară la masă.

– Ți-a spus Kiever cât o să te plătesc? îl iscodi Peters.

– Da. Cincisprezece mii de lire sterline, aflate într-o bancă din Berna.

– Așa e.

– Spunea că s-ar putea să mai ai întrebări pe parcursul anului viitor, preciză Leamas, și că ai plăti alte cinci mii dacă mă pun la dispoziția ta.

Peters aprobă din cap.

– Nu accept condiția asta, continuă Leamas. Știi la fel de bine ca mine că nu ține. Vreau să scot cele cincisprezece mii și să mă retrag. Oamenii tăi nu se poartă cu mânuși cu agenții trădători, și nici ai mei. N-o să stau cu mâinile-n sân la St. Moritz în timp ce tu anihilezi fiecare rețea pe care ți-o vând. Nu sunt proști; imediat și-ar da seama pe cine să caute. Din câte știm amândoi, deja sunt pe urmele noastre.

Peters încuviință din cap.

– Bineînțeles că ai putea să vii undeva, într-un loc mai... sigur, nu-i așa?

– În spatele Cortinei de Fier?

– Da.

Leamas doar clătină din cap în semn de refuz, continuând:

– Presupun că o să ai nevoie de vreo trei zile pentru un interogatoriu preliminar. După care, probabil că o să vrei să mă supui din nou unei anchete detaliate.

– Nu neapărat, ripostă Peters.

Leamas îl privi cu interes.

– Înțeleg, conchise el, au trimis expertul. Sau nu Moscova este la mijloc?

Peters nu răspunse; îl privea doar pe Leamas, cântărindu-l. Într-un târziu, luă creionul din fața lui și spuse:

– Ce-ar fi să începem cu perioada de pe front?

Leamas ridică din umeri.

– Cum vrei.

– Exact! Așa că o să începem cu activitatea ta din timpul războiului. Dă-i drumul, vorbește!

– M-am înrolat la unitatea de geniu în 1939. Eram pe terminate cu instruirea, când a venit un anunț prin care vorbitorilor de limbi străine li se făcea o ofertă: să lucreze într-un serviciu specializat în străinătate. Specializarea mea era olandeza și germana, știam bine franceza, și, oricum, mă săturasem de armată, așa că am făcut cerere. Cunoșteam bine Olanda; tata avea o fabrică de mașini-unelte la Leiden; locuisem acolo nouă ani. Am trecut prin interviurile obișnuite și am fost trimis la o școală lângă Oxford unde m-au învățat șmecheriile și matrapazlăcurile cunoscute.

– Cine conducea operațiunea?

– N-am aflat decât mai târziu. Apoi i-am întâlnit pe Steed-Asprey și pe un profesor universitar de la Oxford, pe care-l chema Fielding. Ei răspundeau de tot aranjamentul. În 1941 m-au trimis în Olanda și am stat acolo aproape doi ani. Pe atunci pierdeam agenți mai repede decât îi puteam găsi – era al naibii de greu! Olanda este o țară păcătoasă pentru genul ăsta de activitate – nu are de fapt nici un ținut sălbatic, nicăieri unde să nu fi „în stradă“ și să poți instala un sediu sau o stație radio. Tot timpul pe drum, tot timpul pe fugă. Ceea ce făcea ca jocul să fie unul foarte murdar. Am plecat în 1943, am stat vreo două luni în Anglia, după care m-am dus în Norvegia, care, prin comparație, a fost floare la ureche. În 1945 mi-au cumpărat tăcerea și m-am întors iar aici, în Olanda, unde am încercat să reiau vechea afacere a tatălui meu. N-a fost o idee bună, așa că m-am asociat cu un prieten vechi care conducea o agenție de turism în Bristol. Chestia asta a durat optsprezece luni, după care am fost nevoiți să

închidem și să vindem. Și pe urmă, din senin, am primit o scrisoare de la Departament, întrebându-mă dacă n-aș vrea să mă întorc la ei. Dar mă săturasem de toate astea, îmi ziceam, așa că le-am răspuns că o să mai reflectez, și am închiriat o casuță pe Lundy Island. Am stat acolo un an holbându-mă la stele și tăind frunză la câini, după care m-am plictisit din nou, așa că le-am scris. Pe la sfârșitul lui 1949 eram iar pe statul lor de plată. Bineînțeles că nu aveam vechime neîntre-ruptă în serviciu – de aici rezultând drepturi reduse de pensie și toate porcăriile obișnuite. Vorbesc prea repede?

– Deocamdată nu, replică Peters, turnându-i încă puțin whisky; o să le mai discutăm o dată, fără doar și poate, cu nume și cu date.

Se auzi o bătaie în ușă și intra femeia cu prânzul, un ade-vărat ospaț – diferite feluri de carne rece, pâine și supă. Peters împinse deoparte notițele și mâncară în liniște. Interogatoriul începuse.

Masa fu strânsă.

– Deci, te-ai întors înapoi în clădirea din Cambridge Circus, reluă Peters.

– Da. O vreme, mi-au dat sarcini de birou – prelucram rapoarte, făceam evaluări privind capacitatea militară a țării-lor din spatele Cortinei de Fier, identificam unități, chestii de genul ăsta.

– Ce secție?

– Sattelites Four. Am fost acolo din februarie 1950 până în mai 1951.

– Cine erau colegii tăi?

– Peter Guillam, Brian de Grey și George Smiley. Smiley ne-a părăsit la începutul lui 1951 și s-a dus la Contraspionaj. În mai 1951, am fost trimis la Berlin în calitate de CAZ – Controlor Adjunct Zonal. Asta implica toată activitatea operațională.

– Ce subalterni aveai?

Peters scria cu rapiditate. Leamas bănuia că folosește un fel de stenografie improvizată.

– Hackett, Sarrow și de Jong. De Jong a murit într-un accident de mașină în 1959. Am presupus că a fost ucis, dar n-am putut dovedi asta niciodată. Toți conduceau rețele, iar eu eram responsabil pentru toate. Vrei amănunte? întrebă sec.

– Sigur că da, dar mai încolo. Continuă!

– Era pe la sfârșitul lui 1954 când am prins primul pește mare în Berlin: Fritz Feger, numărul doi în Ministerul Apărării din Germania Democrată. Până atunci mersese greu, dar, în noiembrie 1954, l-am avut pe Fritz. A rezistat aproape doi ani, apoi, într-o bună zi, n-am mai știut nimic de el. Am auzit că a murit în închisoare. Au mai trecut trei ani până când am găsit pe cineva pe măsura lui. Pe urmă, în 1959, a apărut Karl Riemeck. Karl făcea parte din Comitetul Executiv al Partidului Comunist Est-German. A fost cel mai bun agent pe care l-am cunoscut.

– E mort, observă Peters.

Leamas păru rușinat:

– Eram acolo când a fost împușcat, șopti el. Avea o iubită care a apărut chiar înainte să moară. Îi spusese totul ei – cunoștea toată nenorocita aia de rețea. Nici nu-i de mirare că a fost anihilat.

– O să ne întoarcem la Berlin mai târziu. Spune-mi altceva: După ce a murit Karl, te-ai întors la Londra. Ai rămas la Londra pe toată perioada serviciului?

– Atât cât mai rămăsese din el, da.

– Ce fel de activitate ai desfășurat la Londra?

– Lucram la Departamentul financiar; supravegheam salariile agenților, făceam plăți externe pentru operațiuni clandestine. Și un copil ar fi putut să se descurce. Primeam

comanda și semnam documentele. Din când în când, mai aveam bătăi de cap legate de chestiuni de securitate.

– Aveați de-a face direct cu agenții?

– Cum am fi putut? Un rezident dintr-o anumită țară făcea o solicitare oficială. Cei în drept își puneau apostila și ne-o pasau nouă, ca să facem plata. În majoritatea cazurilor, transferam banii într-o bancă agreată din străinătate, de unde rezidentul putea să-i scoată chiar el, pentru a-i înmâna agentului.

– Cum erau recunoscuți agenții? După numele conspirative?

– După cifre. Cei din Cambridge Circus le spun „combinații”. Fiecărei rețele i se dădea o combinație; fiecare agent era recunoscut printr-un sufix adăugat la combinație. Combinația lui Karl era „opt A bară unu”.

Leamas asuda. Peters îl urmărea impasibil, cântărindu-l așa cum face un jucător profesionist la masa de joc. Cât valora Leamas? Ce l-ar doborî, ce l-ar atrage sau l-ar speria? Ce ura, și mai presus de toate, ce știa? Oare avea să-și păstreze asul pentru final, vânzându-l scump? Peters nu prea credea; Leamas era prea descumpănit ca să mai miște ceva. Era un tip care nu se simțea prea bine cu sine însuși, un tip care cunoștea o singură viață, avea o singură credință, și care le trădase pe ambele. Peters mai văzuse asta. Văzuse așa ceva la indivizi care trecuseră prin transformări ideologice totale, care, în ore târzii din noapte, își găsiseră un nou crez, și singuri, constrânși doar de puterea interioară a convingerilor lor, își trădaseră profesia, familia, țara. Chiar și aceia, așa plini de zel și de speranță cum erau, fuseseră nevoiți să lupte împotriva stigmatului trădării; chiar și aceia se luptau cu supliciul – o senzație aproape fizică – de a spune ceea ce fuseseră antrenați să nu dezvăluie niciodată, în veci. Întocmai că nelegiuitorilor cărora le era teamă să ardă Crucea, aceștia ezitau între instinctiv și material; iar Peters, prins în aceeași polaritate, trebuia să le ofere consolare și să le zdrobească

mândria. Era o situație de care erau amândoi conștienți; de aceea, Leamas respinsese vehement o relație apropiată cu Peters, pentru că mândria îl împiedica. Peters știa că, din aceste motive, Leamas va minți; va minți probabil doar prin omisiune, dar totuși va minți, din mândrie, din sfidare sau pur și simplu prin prisma perversității care îi caracterizează profesia; iar el, Peters, va trebui să dovedească minciunile. Știa, de asemenea, că însuși faptul că Leamas era profesionist ar fi putut să se întoarcă împotriva intereselor lui, deoarece Leamas avea să selecteze atunci când el, Peters, nu va dori nici o selecție; Leamas avea să anticipeze tipul de informații pe care le voia Peters – și, jucând așa, ar fi putut să omită frânturi de un interes vital pentru evaluatori. La toate astea, Peters adăuga vanitatea plină de toane a unui alcoolic, o epavă umană.

– Mă gândesc, observă el, să luăm acum activitatea ta de la Berlin și s-o detaliem puțin. Asta ar însemna din mai 1951 până în martie 1961. Mai bea ceva!

Leamas îl urmări cum ia o țigară din cutia de pe masă și o aprinde. Observă două lucruri: că Peters este stângaci și că, pentru a doua oară, pune țigara în gură invers, astfel încât numele producătorului să ardă primul. Era un gest care-i plăcea lui Leamas: arăta faptul că Peters, ca și el, fusese fugar.

Peters avea o față ciudată, lipsită de expresie și cenușie. Probabil culoarea îi dispăruse de pe chip cu mult timp în urmă – poate în vreo închisoare, în zilele de început ale Revoluției –, și acum trăsăturile sale erau formate, iar Peters avea să arate așa până la sfârșitul zilelor sale. Numai părul țepos, grizonat ar fi putut să devină alb, fața însă avea să rămână neschimbată. Leamas se întreabă în treacăt care o fi numele adevărat al lui Peters, dacă o fi căsătorit. Era ceva foarte ortodox la el, iar lui Leamas îi plăcea asta. Era liniștea forței, a încrederii. Dacă Peters mințea, avea sigur un motiv.

Minciuna era calculată, o minciună necesară, foarte diferită de perfidia stângace a lui Ashe.

Ashe, Kiever, Peters; era un progres din punct de vedere al calității, al autorității, ceea ce pentru Leamas era axiomatic referitor la ierarhia unei rețele de spionaj. Presupunea că reprezintă și un progres din punct de vedere ideologic. Ashe, mercenarul, Kiever, călătorul, și acum, Peters, pentru care scopul și mijloacele erau identice.

Leamas începu să vorbească despre Berlin. Peters îl întrerupea rareori, rareori punea vreo întrebare sau făcea vreun comentariu, dar când o făcea, dovedea o curiozitate tehnică și o pricepere care se potriveau pe deplin cu temperamentul lui Leamas. Părea chiar că Leamas reacționează la profesionalismul lipsit de patimă al celui care-l interoga – aveau acest lucru în comun.

Fusese nevoie de mult timp pentru a construi de la Berlin o rețea bună pentru Zona Estică, începu Leamas să explice. Cu multă vreme în urmă, orașul era ticsit de agenți de mână a doua: spionajul era discreditat și făcea atât de mult parte din viața cotidiană a Berlinului, încât puteai să recrutezi un tip la un cocteil, să-l instruiești în timpul cinei, iar a doua zi, la micul dejun, să fie deja anihilat. Era un coșmar pentru profesioniști: zeci de agenții, dintre care jumătate infiltrate de opoziție, mii de drumuri înfundate; prea multe fire conducătoare, prea puține surse, prea puțin spațiu de operare. E drept, se înregistrase un succes cu Feger în 1954. Dar, în 1956, când fiecare departament al Serviciului era ahtiat după informații de calitate, s-au potolit. Feger îi năvălise la marfă de mână a doua, care era doar cu un pas înaintea știrilor din presă. Aveau nevoie de chestii adevărate – și au trebuit să mai aștepte încă trei ani până le-au obținut.

Apoi, într-o bună zi, de Jong s-a dus la un picnic într-o pădure de la marginea Berlinului de Est. Avea număr de înmatriculare militar britanic la mașina pe care a parcat-o și a

încuiat-o pe un drum neamenajat de lângă canal. După picnic, copiii lui, care duceau coșul, au luat-o la fugă înainte. Când au ajuns la mașină s-au oprit, au ezitat, au dat drumul la coș și au fugit înapoi. Cineva forțase portiera mașinii – mânerul era rupt și portiera întredeschisă. De Jong a înjurat când și-a amintit că lăsase aparatul de fotografiat în torpedou. S-a apropiat și a examinat mașina. Încuietoarea fusese forțată; de Jong a bănuț că fusese folosită o bară din oțel, genul de obiect pe care-l poți ascunde în mânecă. Dar aparatul de fotografiat era acolo, la fel și haina lui și niște pachete ale soției. Pe locul șoferului se afla o cutie de tutun, iar înăuntrul ei se găsea un mic cartuș. De Jong știa exact ce conținea: era rolfilmul de la un aparat în miniatură, probabil un Minox.

De Jong s-a întors acasă și a dezvoltat filmul. Conținea procesele-verbale ale ultimei ședințe a Comitetului Executiv al Partidului Comunist Est German, SED. Printr-o stranie coincidență, a avut confirmarea și dintr-o altă sursă; fotografiile nu erau truate.

Atunci a fost momentul când Leamas a preluat cazul. Avea grozavă nevoie de un succes. Nu produsese practic nimic de când venise la Berlin, și începea să treacă de limita de vârstă obișnuită pentru activitate operațională cu normă întreagă. Exact la o săptămână după asta, a luat mașina lui de Jong, s-a dus în același loc și a pornit într-o plimbare.

De Jong alesese un loc pustiu pentru picnic: o fâșie de canal, vreo câteva cazemate cu zidăria mușcată de bombe, unele dintre ele arse, câmpuri nisipoase și, spre est, o pădure rară de pini, care se întindea la vreo două sute de metri de drumul cu pietriș ce mărginea canalul. Dar locul avea avantajul pustietății – ceva ce se găsea greu în Berlin –, iar supravieherea era imposibilă. Leamas s-a plimbat prin pădure. N-a încercat să pândască mașina, pentru că nu știa din ce direcție s-ar fi putut face abordarea. Dacă ar fi fost văzut urmărind

mașina din pădure, ar fi distrus șansele de a păstra încrederea informatorului său. N-ar fi trebuit să-și facă griji.

Când a revenit, nu era nimic în mașină. Așa că s-a întors la Berlin, și-i venea să-și tragă palme că fusese așa de prost; Comitetul Executiv nu urma să se întrunească decât peste două săptămâni. Trei săptămâni mai târziu, a împrumutat mașina lui de Jong și a luat cu el o mie de dolari în hârtii de câte douăzeci, puse într-un coș de picnic. A lăsat mașina neîncuiată timp de două ore, și când s-a întors, în torpedou era o cutie de tutun. Coșul de picnic dispăruse.

Filmul era plin de informații de primă mână. În următoarele șase săptămâni, a mai făcut asta de două ori, și de fiecare dată s-a întâmplat același lucru.

Leamas știa că dăduse peste o mină de aur. A botezat sursa cu numele conspirativ de Mayfair și a trimis o scriitoare pesimistă la Londra. Leamas știa că, dacă oferea Londrei o breșă cât de mică, cei de acolo aveau să controleze cazul direct, lucru pe care el dorea cu disperare să-l evite. Acesta era probabil singurul gen de operațiune care ar fi putut să-l salveze de pensionare, și era exact genul acela de treabă suficient de importantă pentru ca Londra să vrea să preia controlul. Chiar dacă i-ar fi ținut la distanță, tot exista pericolul ca oficialii din Cambridge Circus să vină cu idei, cu teorii, să facă tot felul de sugestii, să îndemne la precauție, să ceară acțiune. I-ar fi pretins să plaseze numai bancnote noi, în speranța de a da de urma dolarilor, ar fi vrut să fie trimise acasă rolfilmele pentru a fi analizate, ar fi pregătit operațiuni stângace de urmărire și ar fi pus toate departamentele la curent. Înainte de toate, cel mai mult ar fi vrut să pună departamentele în temă; iar chestia asta, a precizat Leamas, ar fi dat naștere unui uriaș scandal. Timp de trei săptămâni a lucrat ca un nebun. A trecut prin sită fină fiecare dosar cu profilul membrilor Comitetului Executiv. A alcătuit o listă cu toți funcționarii mărunți care ar fi putut avea acces la procesele-verbale.

Studiind lista de pe ultima pagină a facsimilelor, a extins numărul total de posibili informatori la treizeci și unu, în care intrau funcționarii și secretarele.

Confruntându-se cu sarcina aproape imposibilă de a identifica un informator din dosarele incomplete ale celor treizeci și unu de candidați, Leamas s-a întors la materialul original, lucru pe care, a zis el, ar fi trebuit să-l facă mai demult. A fost uimit de faptul că în nici unul dintre procesele-verbale fotocopyate pe care le primise până atunci paginile nu erau numerotate, că nici unul nu purta o ștampilă cu „strict secret“, și că în exemplarele al doilea și al patrulea erau cuvinte tăiate cu creionul sau cu carioca. În cele din urmă, a ajuns la o concluzie importantă: că fotocopiile nu se refereau la procesele-verbale în sine, ci la *ciornele* documentelor. Ceea ce plasa sursa în interiorul Secretariatului, iar Secretariatul era foarte redus ca număr de persoane. Ciornele proceselor-verbale fuseseră foarte bine și cu mare atenție fotografiate: acest lucru sugera că fotograficul avusese timp la dispoziție și o încăpere pentru dezvoltat.

Leamas s-a întors la lista alcătuită. Din Secretariat făcea parte un tip pe care-l chema Karl Riembeck, fost caporal în corpul medical al armatei, care fusese timp de trei ani prizonier de război în Anglia. Sora lui locuia în Pomerania când au invadat-o rușii, și de atunci nu mai știa nimic despre ea. Era căsătorit și avea o fiică pe care o chema Carla.

Leamas a hotărât să riște. A aflat de la Londra numărul de prizonier de război al lui Riembeck, care era 29012, și data eliberării lui, care era 10 noiembrie 1945. A cumpărat o carte est-germană de science-fiction pentru copii și a scris pe coperta interioară, în germană, cu ortografia unui adolescent: „Această carte îi aparține Carlei Riembeck, născută pe 10 decembrie 1945, la Bideford, North Devon. Semnat Extraterestra 29012“, iar dedesubt a adăugat: „Solicitanții care doresc să facă o călătorie în spațiu să se prezinte

pentru indicații la C. Riemeck în persoană. Anexat găsiți un formular de cerere. Trăiască Republica Populară a Spațiului Democratic!”

A tras niște linii pe o coală de hârtie, a făcut niște coloane cu nume, cu adrese și cu vârste și a scris în josul paginii:

„Fiecare candidat va fi interviuat personal. Scrieți la adresa obișnuită menționând când și unde doriți să fiți contactați. Cererile vor fi analizate în șapte zile. C.R.”

A pus coala de hârtie în interiorul cărții. Leamas s-a dus la locul obișnuit, tot cu mașina lui de Jong, lăsând cartea pe scaunul din față, de lângă volan, cu cinci bancnote uzate de câte o sută de dolari în interiorul copertei. Când s-a întors Leamas, cartea dispăruse, și în locul ei, pe scaunul mașinii, era o cutie de tutun. În ea se găseau trei rolfilme. Leamas le-a dezvoltat în noaptea aceea: unul dintre filme conținea, ca de obicei, procesele-verbale de la ultima ședință a Comitetului Executiv; în cel de-al doilea era un proiect de revizuire a relațiilor Germaniei de Est cu COMECON, iar cel de-al treilea conținea organizarea Serviciului est-german de spionaj, având anexate funcțiile departamentelor și detalii privind personalități.

Peters l-a întrerupt:

– Stai așa, a zis el. Vrei să spui că toate aceste informații veneau de la Riemeck?

– De ce nu? Știi la cât de multe avea acces.

– E puțin probabil, a observat Peters mai mult pentru el; trebuie să fi avut ajutor.

– Chiar a avut, mai târziu; ajung și la asta.

– Știu ce-o să-mi spui. Dar nu ai avut niciodată impresia că primea ajutor de *sus*, precum și de la agenții pe care i-a recrutat după aceea?

– Nu. Nu, niciodată nu am avut impresia asta. Nu mi-a trecut niciodată prin cap.

– Acum, când te gândești la asta, pare probabil?

– Nu în mod deosebit.

– Când ai trimis tot materialul ăsta la sediu, cei de la Londra nu au făcut niciodată vreo aluzie la faptul că informațiile erau extraordinar de cuprinzătoare chiar și pentru un tip care deținea funcția lui Riemeck?

– Nu.

– Au întrebat vreodată de unde făcuse Riemeck rost de aparatul de fotografiat, cine-l instruisese în tehnica fotografierii documentelor?

Leamas a ezitat.

– Nu... Sunt sigur că nu au întrebat niciodată.

– Remarcabil, a observat Peters sec. Îmi pare rău, te rog continuă! N-am avut intenția să te întrerup.

Leamas reluă povestirea, arătând cum, exact la o săptămână după aceea, s-a dus cu mașina la canal, dar de data asta se simțea neliniștit. Când a cotit pe drumul neamenajat, a văzut trei biciclete în iarbă și, la vreo două sute de metri în jos, pe canal, trei bărbați pescuind. S-a dat jos din mașină și a luat-o spre liziera pădurii de pe partea cealaltă a câmpului. Nu făcuse decât vreo câteva zeci de metri, când a auzit un strigăt. S-a uitat de jur împrejur și l-a zărit pe unul dintre bărbați făcându-i semn cu mâna să se apropie. Ceilalți doi se întorseseră și-l priveau și ei. Leamas purta un impermeabil vechi; ținea mâinile în buzunare, și era prea târziu să le scoată. Știa că tipii de pe margini îl acopereau pe cel din mijloc și că, dacă scoate mâinile, probabil îl împușcă; vor crede pesemne că are un revolver în buzunar. Leamas s-a oprit la câțiva metri de tipul aflat în centru.

– Vrei ceva? l-a întrebat Leamas.

– Tu ești Leamas? Era un omuleț grăsuliu, foarte sigur pe el. Vorbea englezește.

– Da.

– Care este numărul tău de identificare britanic?

– PRT liniuța L 58003 liniuța unu.

– Unde ai petrecut noaptea de VJ¹?

– La Leiden, în Olanda, în atelierul tatălui meu, cu niște prieteni olandezi.

– Să facem o plimbare, domnule Leamas. Nu-ți trebuie impermeabilul. Scoate-l și lasă-l jos, acolo unde ești. Prietenii mei o să aibă grijă de el.

Leamas a ezitat, a ridicat din umeri, apoi și-a dat jos impermeabilul. După care au pornit împreună, în pas sprinten, spre pădure.

– Știi la fel de bine ca și mine cine era, spuse Leamas pe un ton obosit, al treilea om ca importanță în Ministerul de Interne, Secretarul Comitetului Executiv al SED, șeful Comitetului de Coordonare pentru Protecția Poporului. Presupun că așa aflate despre de Jong și despre mine: văzuse dosarele noastre de contraspionaj de la Abteilung. Deținea cheia pentru trei probleme: Comitetul Executiv, informații directe privind politica internă și privind chestiunile economice, plus acces la dosarele Serviciului de Securitate Est-German.

– Dar numai acces *limitat*. Niciodată nu ar permite cuiva din afară să dețină controlul tuturor dosarelor, insistă Peters.

Leamas ridică din umeri.

– Dar au făcut-o, replică el.

– Ce-a făcut cu banii primiți?

– După aceea după-amiază nu i-am mai dat nici un ban. Cei de la Centru au preluat frâiele chestiunii imediat. Banii intrau într-o bancă vest-germană. Chiar mi-a înapoiat banii pe care-i dădusem eu. Londra s-a ocupat de asta.

– Cât de mult le-ai spus celor de la Londra?

– Totul, după aceea. A trebuit. În mișcarea următoare, cei de la Centru au comunicat Departamentelor. Apoi, adăugă Leamas cu venin, a fost doar o chestiune de timp până să-i pună

¹ VJ – în engleză „Victory over Japan“, ziua victoriei împotriva Japoniei, în al Doilea Război Mondial (n.tr.)

capăt. Având toate Departamentele în spate, cei de la Londra au devenit lacomi. Au început să facă presiuni asupra noastră, cerând mai mult, voiau să-i dea mai mulți bani. În cele din urmă, a trebuit să-i sugerăm lui Karl să recruteze alte surse, pe care le-am preluat ca să formăm o rețea. A fost o tâmpenie crasă, a fost o uriașă constrângere asupra lui Karl, l-a pus în pericol, i-a subminat încrederea în noi. A fost începutul sfârșitului.

– Cât ai scos de la el?

Leamas ezită.

– Cât? Dumnezeuule, nu știu! A durat nefiresc de mult. Cred că era terminat cu mult înainte de a fi prins. Procedura a început să se aplice în ultimele câteva luni, cred că deja începuseră să-l suspecteze și îl țineau departe de chestiile bune.

– Una peste alta, ce ți-a dat? stăruii Peters.

Pas cu pas, Leamas reconstitui activitatea completă a lui Karl Riemeck. Memoria lui era, constată Peters cu satisfacție, remarcabil de exactă având în vedere cât de mult obișnuia să bea. Putea să spună date și nume, își amintea reacția Londrei, natura coroborării, acolo unde era cazul. Își amintea sume de bani cerute și plătite, datele recrutării altor agenți în rețea.

– Regret, făcu Peters în cele din urmă, dar nu cred că un singur om, oricât de bine plasat, oricât de atent, oricât de harnic, ar fi putut să adune o gamă atât de largă și detaliată de informații. Chiar dacă ar fi făcut-o, nu ar fi fost în stare niciodată să fotografieze materialul.

– *A fost în stare*, insistă Leamas, brusc supărat, ei, drăcia dracului, a făcut-o, și cu asta, basta!

– Iar cei de la Centru nu ți-au spus niciodată să abordezi chestiunea asta cu el, pentru a explica exact cum și când a văzut toate informațiile?

– Nu, se răsti Leamas, Riemeck era foarte sensibil în legătură cu aspectul ăsta, iar cei de la Londra erau mulțumiți să lase lucrurile așa.

– Ca să vezi, mormăi Peters gânditor. Apoi întrebă: Ai auzit cumva despre femeia aceea?

– Ce femeie? ripostă Leamas tăios.

– Amanta lui Karl Riemeck, cea care a venit în Berlinul de Vest în seara în care a fost împușcat.

– Ce-i cu ea?

– A fost găsită moartă acum o săptămână. Ucisă. A fost împușcată dintr-o mașină când ieșea din apartamentul ei.

– A fost cândva apartamentul meu, observă Leamas mecanic.

– Poate știa mai multe despre rețeaua lui Riemeck decât tine, își dădu cu părerea Peters.

– Ce dracu' vrei să spui? întrebă pe un ton imperativ Leamas.

Peters ridică din umeri.

– Totul este foarte ciudat, observă el. Mă întreb cine a ucis-o.

După ce epuizară cazul lui Karl Riemeck, Leamas continuă să-i povestească despre alți agenți mai puțin spectaculoși, apoi despre organizarea biroului său din Berlin, despre comunicații, despre personal, despre ramificații secrete – apartamente, mijloace de transport, echipamente de înregistrare și de fotografiere. Stătuseră de vorbă până noaptea târziu și toată ziua următoare, iar când, în cele din urmă, Leamas se prăvăli în pat, în a doua seară, știa că dăduse în vileag toate informațiile deținute de el cu privire la Serviciile Secrete Aliate din Berlin, și mai știa că băuse două sticle de whisky în două zile.

Un singur lucru îl nedumerea: insistența lui Peters cum că Riemeck trebuie să fi avut un ajutor, că trebuie să fi avut un colaborator la nivel înalt. Și Control îi pusese aceeași întrebare – acum își amintea –, îl întrebasese despre posibilitățile de acces ale lui Riemeck. Cum puteau fi amândoi așa de siguri că Riemeck nu se descurcase singur? Bineînțeles că

avusese ajutoare; cum fuseseră, de exemplu, paznicii de la canal, în ziua în care îl întâlnise Leamas. Dar ăștia reprezentau fleacuri, erau nesemnificativi – Karl îi povestise despre ei. Dar Peters – care, la urma urmelor, probabil că știa cu exactitate pe cât anume reușise Karl să pună mâna – refuzase să creadă că Riemeck se descurcase singur. În această chestiune, Peters și Control erau evident de acord.

Poate că era adevărat. Poate că mai era cineva. Poate că acesta era Personajul Special pe care Control ținea atât de mult să-l apere de Mundt. Asta ar însemna că el, Karl Riemeck, colaborase cu acest personaj special și furnizase ceea ce ambii obținuseră împreună. Poate că despre asta vorbiseră Control și Karl între patru ochi, în seara aceea, în apartamentul lui Leamas din Berlin.

În orice caz, mâine va afla. Mâine avea să-și joace cartea.

Se întreba cine o ucisese pe Elvira. Și se mai întreba *de ce* o uciseră. Desigur – aici există un sens, o posibilă explicație –, Elvira, care cunoștea identitatea colaboratorului special al lui Riemeck, fusese ucisă de către *acel* colaborator... Nu, era prea trasă de păr! Ipoteza asta pierdea din vedere dificultatea traversării din Est în Vest: Elvira fusese, la urma urmelor, ucisă în Berlinul de Vest.

Se întreba de ce anume Control nu-i spusese niciodată că Elvira fusese ucisă. Ca să poată reacționa cum se cuvine atunci când avea să-l anunțe Peters? Nu găsea nici un rost în a face speculații. Control avea, desigur, motivele lui; de obicei, erau așa de întortocheate, că îți trebuia o săptămână să le înțelegi.

În timp ce adormea, mormăi:

– Karl a fost al naibii de bleg! Îi plăcea femeia aia, sunt sigur de asta.

Elvira era moartă acum, și așa-i trebuia. Își aminti de Liz.

Ziua a doua

Peters veni a doua zi, la opt dimineața, și, fără nici un fel de introducere, se așezară la masă, luând-o de la capăt.

– Deci, te-ai întors la Londra. Ce-ai făcut acolo?

– M-au pus la naftalină. Mi-am dat seama că s-a terminat cu mine când idiotul ăla de la Cadre m-a așteptat la aeroport. A trebuit să mă duc imediat la Control și să-i dau raportul despre Karl. Era mort – ce altceva se mai putea spune?

– Ce-au făcut cu tine?

– La început, au zis că pot să pierd vremea prin Londra și să aștept până când aveam să îndeplinesc condițiile să ies la pensie. Au fost așa de-al dracu' de amabili, încât m-am înfuriat – le-am spus că, dacă sunt așa de dornici să arunce cu banii, de ce nu fac ceva la mintea cocoșului, adică să socotească toată perioada cât lucrasem pentru ei, în loc să cotcodăcească despre vechime neîntreruptă în activitate. Când le-am spus asta, s-au supărat. M-au trimis la Serviciul financiar, unde erau o mulțime de femei. Nu-mi amintesc prea multe despre partea asta – atunci am început să cam trag la măsca. Treceam printr-o perioadă destul de proastă.

Își aprinse o țigară. Peters mișcă din cap, aprobând.

– De fapt, ăsta a fost motivul pentru care mi-au dat un șut. Nu le convenea că beau.

– Spune-mi ce îți *amintești* despre Serviciul financiar, îl îndemnă Peters.

– Era o chestie plictisitoare. N-am fost niciodată croit pentru munca de birou. Știam asta. De aia m-am și agățat într-atâta de Berlin. Știam, când m-au rechemat, că o să mă treacă pe linie moartă, dar, Doamne...!

– Ce-ai făcut?

Leamas ridică din umeri.

– Stăteam toată ziua cu fundul pe scaun, în aceeași încăpere cu două femei. Thursby și Larrett. Le ziceam Joi și Vineri. Rânji cam prosteste. Peters îl privea fără să înțeleagă. Nu făceam altceva decât să împingem hârtii, continuă Leamas. Venea o scrisoare de la Financiar: „Este autorizată plata a șapte sute de dolari către cutare și cutare, începând din data de... Vă rugăm, aveți amabilitatea să vă ocupați“ – în esență, asta era treaba. Joi și Vineri le mutau de colo-colo o vreme, le îndosariau, le ștampilau, iar eu semnam un cec sau aranjam cu banca să facă un transfer.

– Ce bancă?

– Blatt și Rodney, o bancă mică, dar cu ștaif, din City. În rândul celor de la Centru circulă un soi de teorie, cum că absolvenții de la Eton sunt discreți.

– Păi, atunci, de fapt, tu știai numele tuturor agenților din toată lumea?

– Nu neapărat. Tocmai asta era șmecheria, înțelegi? Eu semnam cecul sau ordinul către bancă, dar în dreptul numelui celui plătit lăsam loc liber. Era totul semnat și pe urmă dosarul se întorcea la Dispeceratul Special.

– Cine sunt ăștia?

– Sunt cei care dețin datele personale ale agenților. Ei completau numele și puneau la poștă ordinele. Al naibii de inteligent, trebuie să recunosc.

Peters păru dezamăgit.

– Vrei să spui că nu aveai nici o posibilitate să afli numele celor care erau plătiți?

– Nu, în general, nu.

– Nici măcar din când în când?

– Din când în când mai ajungeam la faze aiurea. Toată viermuiala aia între Plăți, Financiar și Dispeceratul Special se lăsa, evident, cu câte o păruială. Prea complicat. Și pe urmă, câteodată, dădeam peste o chestie specială care ne mai lumina nițel viața. Leamas se ridică. Am făcut o listă cu toate plățile de care-mi amintesc, continuă el. E în camera mea. O aduc.

Îeși din încăpere, cu mersul acela cam târșăit pe care-l afisase de la venirea în Olanda. Când se întoarse, ținea în mână vreo două coli de hârtie liniată, rupte dintr-un caiet ieftin.

– Le-am scris aseară, afirmă. M-am gândit că economisim timp.

Peters luă notițele și le citi încet și cu atenție. Părea impresionat.

– Bine, zâmbi el. Foarte bine.

– Pe urmă mi-am amintit o vorbă: Bulgărele de Zăpadă. M-am ales cu vreo două călătorii de pe urma lui. Una la Copenhaga și una la Helsinki. Doar ca să scap de bani, să-i pun în bancă.

– Cât?

– Zece mii de dolari la Copenhaga, patruzeci de mii de mărci vest-germane la Helsinki.

Peters puse creionul jos.

– Pentru cine? întrebă el.

– Dumnezeu știe! Bulgărele de Zăpadă funcționa pe sistemul depozitelor bancare. Cei de la Serviciu mi-au dat un pașaport britanic fals; m-am dus la Banca Scandinavă Regală din Copenhaga și la Banca Națională a Finlandei din Helsinki, am depus banii și am scos un extras de cont pentru contul comun – pentru mine, pe numele fals, și pentru încă cineva – presupun că era agentul, sub identitate falsă. Am lăsat la cele două bănci un specimen de semnătură a codeținătorului contului. Primisem acest lucru de la Biroul Central. Ulterior, agentul primea extrasul de cont și un pașaport fals, pe care-l arăta la bancă atunci când scotea banii.

Tot ce știam era numele fals. Se auzea vorbind și totul îi suna atât de ridicol de neverosimil.

– Procedeu ăsta era unul obișnuit?

– Nu. Era un tip de plată special. Există o listă de subscripții.

– Ce e asta?

– Avea un nume de cod cunoscut de foarte puțini oameni.

– Care era numele de cod?

– Ți-am spus – Bulgărele de Zăpadă. Operațiunea acoperirea plăți neregulate în valoare de zece mii de dolari în diferite valute și în diferite capitale.

– Întotdeauna în capitale?

– Din câte știu, da. Îmi amintesc că am citit în dosar că mai fuseseră plăți de genul ăsta înainte să vin eu în secție, dar, în cazurile alea, Serviciul financiar îl pusese pe rezidentul local să o facă.

– Plățile alea care s-au efectuat înainte de venirea ta, unde s-au făcut?

– Una în Oslo. Nu-mi aduc aminte unde a fost cealaltă.

– Numele fals al agentului era mereu același?

– Nu. Era o precauție suplimentară de securitate. Mai târziu, am aflat că șterpelisem toată tehnica de la ruși. Era cea mai elaborată schemă de plată pe care o văzusem. În mod asemănător, folosisem un nume fals diferit și, bineînțeles, câte un alt pașaport pentru fiecare călătorie. „Chestia asta o să-i facă plăcere, o să-l ajute să umple golurile.”

– Pașapoartele false care i se dădeau agentului pentru a putea scoate banii: știai ceva despre ele? Cum erau realizate și expediate?

– Nu știam. A, cu excepția faptului că trebuiau să conțină vize pentru țara unde urmau să fie depuși banii. Și ștampile de intrare.

– Ștampile de intrare?

– Da. Bănuiam că pașapoartele nu erau niciodată folosite la graniță – doar prezentate la bancă ca act de identificare.

Probabil că agentul călătorea cu pașaportul lui, intra cât se poate de legal în țara unde se afla banca, apoi folosea pașaportul fals la bancă. Asta era presupunerea mea.

– Știi vreun motiv pentru care plățile se făceau înainte prin rezidenți, iar ulterior de către cineva care venea de la Londra?

– Cunosc motivul. Le-am întrebat pe femeile de la Serviciul financiar, Joi și Vineri. Control era foarte dornic să...

– *Control?* Vrei să zici că însuși Control conducea cazul?

– Da, el îl conducea. Se temea ca rezidentul să nu fie recunoscut la bancă. Așa că folosea un curier: pe mine.

– Când ai făcut acele călătorii?

– La Copenhaga, pe 15 iunie. Am zburat înapoi în aceeași seară. La Helsinki, spre sfârșitul lui septembrie. Am stat acolo două nopți, m-am întors în jur de 28. M-am distrat un pic la Helsinki.

Rânji, dar Peters nu băga de seamă.

– Și celelalte plăți, când au fost făcute?

– Nu-mi amintesc. Regret.

– Dar sigur una a fost la Oslo?

– Da, la Oslo.

– Ce interval de timp era între primele două plăți, plățile făcute de rezidenți?

– Nu știu. Nu mare, cred. Poate o lună. Posibil ceva mai mult.

– Ai avut impresia că agentul opera de ceva vreme, dinainte de a se face prima plată? Dosarul arăta ceva în sensul asta?

– N-am idee. Dosarul cuprindea pur și simplu doar plățile adevărate. Primele plăți, la începutul lui 1959. Nu mai era nici o altă dată în dosar. Asta este principiul care funcționează atunci când ai acces limitat. Părți dintr-un singur caz se găsesc în dosare diferite. Doar cineva care are dosarul principal ar putea să le pună cap la cap.

Acum Peters scria neconținut. Leamas presupunea că undeva, în încăpere, era ascuns un magnetofon, dar transcrierea ulterioară avea să dureze. Ceea ce nota acum Peters avea să constituie cadrul pentru telegrama din seara asta către Moscova, în timp ce, la Ambasada Sovietică din Haga, fetele aveau să stea toată noaptea să telegrafieze transcrierea cuvânt cu cuvânt, pe fragmente orare.

– Spune-mi, vorbi Peters, astea sunt sume mari de bani. Aranjamentele pentru plata lor erau foarte complicate și costisitoare. Tu ce-ai înțeles din toată povestea?

Leamas ridică din umeri.

– Ce puteam să înțeleg? M-am gândit că sursa lui Control trebuie să fi fost al naibii de bună, dar n-am văzut niciodată materialul, așa că nu știu. Nu-mi plăcea modul în care se făcea – era prea complicat, prea ingenios. De ce nu se putea pur și simplu să se întâlnească cu el și să-i dea banii gheață? Chiar îl lăsa să treacă diferite granițe cu propriul pașaport, având unul fals în buzunar? Mă îndoiesc, făcu Leamas.

Venise momentul să bage povestea puțin în ceață. „Lasă-l să umble după potcoave de cai morți.“

– Ce vrei să spui?

– Vreau să zic că, din câte știu, banii n-au fost niciodată retrași din bancă. Presupunând că era un agent sus-pus din spatele Cortinei de Fier –, banii ar fi trebuit să fie într-un depozit pentru el, pentru momentul când ar fi putut ajunge la ei. Cel puțin, așa am presupus eu. Nu m-am gândit atât de mult la toată povestea. De ce-aș fi făcut-o? Face parte din munca noastră să fim la curent doar cu fragmente din întreg. Știi bine asta. Dacă ești curios, să te ajute Dumnezeu, o să ai de muncă!

– Dacă banii nu au fost scoși, așa cum sugerezi, de ce era nevoie de toată tevatura cu pașapoartele?

– Când eram la Berlin, am făcut un aranjament pentru Karl Riemeck, pentru cazul în care vreodată ar fi fost nevoit să fugă și nu ar fi putut să dea de noi. Aveam pentru el un

pașaport vest-german fals, pe care îl păstram la o adresă din Düsseldorf. Ar fi putut să-l obțină oricând, urmând o procedură aranjată din timp. Nu expira niciodată – Serviciul de Călătorii speciale reînnoia pașaportul și vizele atunci când expirau. Control este posibil să fi urmat aceeași tehnică și cu tipul ăsta. Nu știu, e doar o presupunere.

– Cum de ești sigur că se eliberau pașapoarte?

– În dosar erau procese-verbale între Serviciul financiar și Serviciul de Călătorii speciale. Călătorii speciale este departamentul care aranjează acte de identitate false și vize.

– Înțeleg. Peters medită o clipă, apoi întreabă: Ce nume ai folosit la Copenhaga și la Helsinki?

– Robert Lang, inginer electronist, din Derby. Asta a fost la Copenhaga.

– Când exact ai fost la Copenhaga? întreabă Peters.

– Ți-am spus, pe 15 iunie. Am ajuns acolo dimineata, în jur de 11.30.

– Ce bancă ai folosit?

– Ei, pentru numele lui Dumnezeu, Peters, ripostă Leamas brusc enervat, Banca Scandinavă Regală! E trecut pe listă.

– Voiam doar să fiu sigur, replică celălalt pe un ton egal și, continuând să scrie, adăugă: Și pentru Helsinki, ce nume?

– Stephen Bennett, inginer naval din Plymouth. Am fost acolo, adăugă Leamas pe un ton sarcastic, la sfârșitul lui septembrie.

– Ai fost la bancă în ziua în care ai sosit?

– Da. Era pe 24 sau pe 25, nu sunt sigur, după cum ți-am spus.

– Ai luat banii cu tine din Anglia?

– Bineînțeles că nu! N-am făcut decât să-i transferăm în contul rezidentului, în fiecare caz. Rezidentul i-a scos, s-a întâlnit cu mine la aeroport cu banii într-o servietă, iar eu i-am dus la bancă.

– Cine este rezidentul din Copenhaga?

– Peter Jensen, un tip care lucra la librăria universității.

– Și care erau numele care-ar fi putut fi folosite de agent?

– Horst Karlsdorf în Copenhaga. Cred că asta era, da, asta era, îmi amintesc. Tot îmi venea să zic Karlshorst.

– Datele lui?

– Director, de la Klagenfurt, din Austria.

– Și celălalt? Numele pentru Helsinki?

– Fechtmann. Adolf Fechtmann din St. Gallen, Elveția.

Avea un titlu – da, exact: doctor Fechtmann, arhivar.

– Înțeleg. Amândoi vorbitori de germană?

– Da, am observat asta. Dar nu poate fi neamț.

– De ce nu?

– Eu eram șeful organizației din Berlin, nu? Aș fi fost la curent. Un agent la nivel înalt din Germania de Est ar fi trebuit să fie condus din Berlin. Aș fi știut.

Leamas se ridică, se duse la bufet și își turnă un whisky. Nu se sinchisea de Peters.

– Tu însuși ai spus că existau precauții speciale, procedee speciale în acest caz. Poate că n-au considerat că trebuie să știi.

– Nu fi tâmpit, ripostă Leamas tăios, bineînțeles că aș fi știut.

Ăsta era momentul de care trebuia să țină cu dinții; îi făcea să creadă că sunt mai deștepți, conferea credibilitate restului informațiilor lui. „O să vrea cu siguranță să facă propriile deducții, *în ciuda celor relatate de tine*, spusese Control. Trebuie să le dăm materialul și să rămânem sceptici în ce privește concluziile lor. Bazează-te pe inteligența și pe judecata lor, pe suspiciunea unuia față de celălalt – asta trebuie să facem.“

Peters aprobă din cap, ca și când ar fi confirmat un adevăr trist.

– Ești un tip foarte orgolios, Leamas, observă el din nou.

Curând după aceea, Peters plecă. Îi zise bună ziua lui Leamas și o luă pe drum, de-a lungul falezei. Era ora prânzului.

Ziua a treia

Peters nu apăru nici în după-amiaza aceea, nici în dimineața următoare. Leamas rămase în casă, așteptând, cu iritare crescândă, un mesaj, dar nu veni nici unul. O întrebasese pe cea care avea grijă de casă, dar femeia zâmbise doar și ridicase din umerii masivi. Pe la 11.00, a doua zi dimineața, hotărî să iasă să se plimbe pe faleză; cumpără țigări și căscă gura plictisit la mare.

Pe plajă era o fată care arunca bucățele de pâine la pescăruși. Era cu spatele la el. Briza mării se juca cu părul ei lung și negru și-i umfla haina, făcând ca trupul ei să pară un arc întins către mare. Atunci a înțeles ce-i oferise Liz; lucrul pe care va trebui să meargă și să-l caute, dacă va ajunge vreodată să se întoarcă în Anglia: grija pentru mărunțișuri – credința în viața obișnuită; simplitatea care te făcea să rupi câteva bucățele de pâine, să le pui într-o pungă, să te duci pe plajă și le arunci la pescăruși. Era respectul ăsta pentru fleacuri, care lui nu-i fusese niciodată îngăduit; fie că era pâine pentru pescăruși, fie că era dragoste, orice ar fi fost, se va duce înapoi și va încerca să găsească acest lucru; o s-o roage pe Liz să-l găsească pentru el. O săptămână, poate două, și o să ajungă acasă. Control spusese că poate să păstreze toți banii pe care-i vor plăti – și asta ar trebui să fie suficient. Cu cincisprezece mii de lire sterline, o recompensă și o

pensie de la Centru, un bărbat – cum ar spune Control – își poate permite să se retragă, sau, cum se zice, să iasă din joc.

Făcu un ocol și se întoarse la bungalow la douăsprezece fără un sfert. Femeia îi dădu drumul înăuntru fără o vorbă, dar, după ce se duse în camera din spate, Leamas o auzi ridicând receptorul și formând un număr de telefon. Vorbise numai câteva secunde. La douăsprezece și jumătate îi aduse prânzul și, spre bucuria lui, câteva ziare englezești, pe care le citi mulțumit până la ora trei. Leamas, care în mod obișnuit nu lectura nimic, citi ziarele pe îndelete și cu mare concentrare. Își amintea detalii, cum ar fi numele și adresele oamenilor care constituiau subiectul știrilor mărunte. O făcea aproape inconștient, ca pe un soi de exercițiu personal de exersare a memoriei, și asta-l absorbea cu totul.

La trei veni Peters, și, de îndată ce îl zări, Leamas știu că se întâmplă ceva. Nu se așezară la masă; Peters nu își scoase mantaua de ploaie.

– Am vești proaste pentru tine, vorbi Peters, ești căutat în Anglia. Am auzit azi-dimineață. Porturile sunt supravegheate.

Leamas replică impasibil:

– Care-i acuzația?

– Teoretic, pentru că nu te-ai prezentat la o secție de poliție în perioada prevăzută de lege după eliberarea condiționată din închisoare.

– Și în realitate?

– Circulă vorba că ești căutat pentru o infracțiune care intră sub incidența legii privind documentele secrete. Fotografia ta este în toate ziarele londoneze de seară. Explicațiile și titlurile sunt foarte vagi.

Leamas rămăsese în picioare, nemișcat.

Era opera lui Control. Control declanșase hăituiala cu surle și trâmbițe. Nu exista altă explicație. Chiar dacă Ashe sau Kiever fuseseră băgați la zdup, chiar dacă vorbisera, tot Control era răspunzător pentru vânatoarea asta. „Vreo două

săptămâni, spusese. Bănuiesc că o să te ducă undeva pentru interogatoriu – poate chiar în străinătate. Cu toate astea, două săptămâni ar trebui să fie suficiente ca să termini. După aceea, lucrurile ar trebui să se pună singure în mișcare. Va trebui să te dai la fund aici în timp ce se produc reacțiile pe care le așteptăm; dar sunt sigur că n-ai nimic împotriva. Am fost de acord să te păstrez pe linie operativă în statele de plată până când va fi eliminat Mundt: mi s-a părut calea cea mai corectă.“

Și acum chestia asta.

Asta nu făcea parte din invoială; era altceva. Ce dracu' trebuia să facă? Ieșind acum din joc, refuzând să meargă mai departe cu Peters, însemna să năruiască operațiunea. Era posibil și ca Peters să mintă, ca asta să fie un test – un motiv în plus pentru care ar trebui să meargă înainte. Dar dacă se duce, dacă va fi de acord să se ducă în Est, în Polonia, în Cehoslovacia sau Dumnezeu știe unde, nu exista nici un motiv valabil pentru care ei să-i dea drumul să iasă, nu exista nici un motiv valabil (având în vedere că, teoretic, era căutat în Vest) pentru care el ar vrea să i se dea drumul să iasă.

Era mâna lui Control la mijloc – era sigur de asta. Condițiile fuseseră prea generoase, știuse acest lucru de la început. Ei nu aruncau cu banii aiurea pentru nimic – nu și în cazul în care se gândeau că te-ar putea pierde. Astfel de bani erau o recompensă pentru neplăcerile și pentru pericolele pe care Control nu le-ar fi recunoscut deschis. Astfel de bani constituiau un avertisment; Leamas nu luase în seamă avertismentul.

– Ei, cum dracu' au reușit să ajungă la asta? întrebă el calm. Păru să-i treacă prin cap un gând și zise: Prietenul tău, Ashe, ar fi putut să le spună, bineînțeles, sau Kiever...

– E posibil, replică Peters. Știi la fel de bine ca mine că astfel de lucruri sunt întotdeauna posibile. În meseria noastră nu există certitudini. Adevărul e, continuă el cu un glas în

care se citea parcă nerăbdare, că toate țările din Europa Occidentală te caută probabil în acest moment.

Păru că Leamas nu auzi replica lui Peters.

– M-ai prins, nu-i așa, Peters? mormăi el. Oamenii tăi se strâmbă probabil de răs. Sau chiar ei au fost cei care au vândut pontul?

– Îți supraestimezi importanța, rosti Peters acru.

– Atunci de ce ai pus să fiu urmărit, spune-mi? M-am dus la plimbare dimineață. Doi omuleți în costume cafenii, cam la douăzeci de metri unul în spatele celuilalt, mi-au fost coadă tot drumul pe faleză. Când m-am întors, îngrijitoarea te-a sunat.

– Hai să ne rezumăm la ce știm, îl îndemnă Peters. Cum au ajuns autoritățile din țara ta să afle de tine nu ne preocupă în mod special acum. Chestia e că au dat de tine.

– Ai adus ziarele de seară care apar la Londra?

– Bineînțeles că nu. Nu se găsesc aici. Am primit o telegramă de la Londra.

– Minți! Știi foarte bine că oamenilor voștri le este îngăduit să comunice doar cu Centrul.

– În cazul ăsta s-a primit permisiunea unei legături directe între două baze din afară, ripostă Peters mânios.

– Mai, să fie, făcu Leamas cu un zâmbet prefăcut, tu trebuie să fii o rotiță importantă. Sau – păru că-l bate un gând – te pomenești că în povestea asta nici nu e amestecat Centrul?

Peters ignoră întrebarea.

– Cunoști alternativa. Ne lași să avem grijă de tine, ne lași să-ți aranjăm o plecare în siguranță, sau ești pe cont propriu, și cu certitudinea că, în cele din urmă, vei fi prins. Nu ai acte false, bani, nimic. Pașaportul tău britanic va expira în zece zile.

– Mai există și o a treia posibilitate. Dă-mi un pașaport elvețian, niște bani și lasă-mă să fug. Pot să-mi port singur de grijă.

- Mă tem că acest lucru nu este de dorit.
 - Vrei să spui că n-ai sfârșit interogatoriul. Până când nu termini, nu pot fi cedat inamicului, sunt indispensabil?
 - În mare, așa stau lucrurile.
 - După ce termini interogatoriul, ce-o să faci cu mine?
- Peters ridică din umeri.
- Ce propui?
 - O identitate nouă. Poate un pașaport scandinav. Bani.
 - Teoretic, e o soluție, replică Peters, dar o să le-o sugerez superiorilor mei. Vii cu mine?

Leamas ezită, apoi zâmbi puțin nesigur și întreabă:

- Dacă n-aș veni, ce-ai face? La urma urmelor, am o poveste foarte interesantă de spus, nu?
- Poveștile de genul ăsta sunt foarte greu de dovedit. În seara asta eu o să plec. Ashe și Kiever... ridică din umeri, ce importanță au ei?

Leamas se îndreaptă spre fereastră. Deasupra cenușiei Mării a Nordului se aduna furtuna. Urmărea pescărușii zburând în cercuri pe sub norii plumburii. Fata dispăruse.

- Bine, spuse într-un târziu, aranjează totul.
- Nu e nici un avion spre Est până mâine. E un zbor spre Berlin într-o oră. O să-l luăm pe acela. Avem foarte puțin timp.

Rolul pasiv pe care-l avea în seara aceea îi oferea din nou lui Leamas ocazia să admire eficiența simplă a aranjamentelor lui Peters. Pașaportul fusese întocmit cu mult timp în urmă – cei de la Centru se gândiseră probabil la asta. Era elaborat pe numele lui Alexander Thwaite, angajat al unei agenții de voiaj, și era plin de vize și de ștampile de frontieră – vechiul, uzatul pașaport al călătorului profesionist. La aeroport, polițistul de la frontiera olandeză dădu doar din cap și puse ștampila, totul formal, ca să fie în regulă – Peters era cu vreo patru-cinci persoane mai în urmă la coadă și nu dădu atenție formalităților.

După ce intrară în zona rezervată doar pasagerilor, Leamas observă un chioșc de ziare. Erau expuse ziare din mai multe țări: *Le Figaro*, *Le Monde*, *Neue Zürcher Zeitung*, *Die Welt* și vreo șase publicații britanice, cotidiene și săptămânale. În timp ce privea, vânzătoarea veni în fața chioșcului și împinse un exemplar din *Evening Standard* pe raft. Leamas străbătu în grabă micul magazin și luă ziarul de pe raft.

– Cât costă? întrebă. Tocmai băga mâna în buzunarul pantalonilor, când își dădu brusc seama că nu are bani olandezi.

– Treizeci de cenți, răspunse fata. Era destul de drăguță; brunetă și veselă.

– Nu am decât doi șilingi englezești. Asta înseamnă un gulden. E bine?

– Da, vă rog, răspunse ea, și Leamas îi întinse florinul.

Se uită înapoi; Peters era încă la ghișeul pentru controlul pașapoartelor, cu spatele la Leamas. Fără să ezite, se îndreptă direct spre toaleta bărbaților. Acolo aruncă o privire rapidă, dar atentă pe fiecare pagină, apoi îndesă ziarul în coșul de gunoi și ieși. Era adevărat: fotografia lui era în ziar, cu câteva rânduri vagi dedesubt. Se întreba dacă Liz o văzuse. Se îndreptă gânditor spre sala de așteptare. Zece minute mai târziu, se imbarcau în avionul cu destinația Hamburg și Berlin. Pentru prima oară de când începuse totul, lui Leamas îi era frică.

Prietenii lui Alec

Tipii se duseră la Liz în aceeași seară.

Camera lui Liz Gold era la capătul dinspre nord al Bayswater Street. Avea două paturi de o persoană, un șemineu cu gaze, gri-antracit, destul de drăguț, care scotea un șuierat modern în locul bolboroselii de modă veche. Uneori, când Leamas era acolo, Liz obișnuia să-și oprească privirea asupra focului, când șemineul arunca singura lumină din încăpere. El stătea întins pe patul ei, cel mai depărtat de ușă, iar Liz stătea lângă el și-l săruta, sau urmărea focul din cămin, cu fața lipită de a lui. Acum îi era teamă să se gândească prea mult la el, pentru că uitase cum arată, așa că-și lăsa mintea să-l închipuie pentru câteva clipe; de pildă, cu ochii minții se ducea spre zări îndepărtate, amintindu-și un fleac pe care-l spusese sau îl făcuse el, un anume fel în care o privise, sau, cel mai adesea, o ignorase. Țasta era cel mai groaznic lucru când mintea i se oprea asupra lui: nu avea nimic care să-i amintească de el: nici o fotografie, nici un suvenir, nimic. Nici măcar un prieten comun – doar domnișoara Craile de la bibliotecă, a cărei ură față de el fusese răzbunată prin plecarea lui spectaculoasă. Liz trecuse pe la cămăruța lui odată și-l văzuse pe proprietar. Nu știuse exact de ce o face, dar își adunase tot curajul și se dusesse. Proprietarul îi spusese lucruri foarte drăguțe despre Alec; domnul Leamas își plătise chiria ca un adevărat gentleman, până la sfârșit; pe urmă

rămăsese dator o săptămână sau două și dăduse pe acolo un amic al domnului Leamas și plătise bani frumoși, fără să pună întrebări. Întotdeauna spusese și va spune despre domnul Leamas că este un gentleman. Fără fumuri de școli înalte, să ne-nțelegem, nimic de genul scrobit, ci cu adevărat un om de onoare. Din când în când, îi plăcea să se mai încrunte un pic, și bineînțeles că bea doar un strop mai mult decât îi făcea bine, deși niciodată nu părea băut când venea acasă. Dar tipul ăla scund care venise, un individ mărunțel, caraghios și timid, cu ochelari, afirma că domnul Leamas îi ceruse, în mod expres, să achite chiria pe care o mai datora. Și dacă nici asta nu dovedea că este un adevărat domn, atunci el, proprietarul, să fie al naibii dacă știa ce ar mai putea-o face. De unde avea banii, Dumnezeu știe, dar domnul Leamas ăla era un tip serios, să fie clar! Doar lui Ford, băcanul, îi făcuse ceea ce mulți ar fi vrut să-i facă încă de la război. Camera? Da, camera fusese închiriată unui domn din Coreea, la două zile după ce îl arestaseră pe domnul Leamas.

Probabil că din acest motiv Liz continua să lucreze la bibliotecă – pentru că, acolo măcar, el exista încă; scările, rafturile, cărțile, cartotecile, toate erau lucruri pe care el le știa și le atinsese, și poate că, într-o bună zi, avea să se întoarcă la ele. Zisese că nu se va întoarce niciodată, dar ea nu credea asta. Să crezi așa ceva era ca și cum ai spune că n-o să te faci niciodată bine. Domnișoara Crail susținea că el avea să se întoarcă: descoperise că-i datora niște bani – o parte din salariu – și o înfuria faptul că monstrul ei fusese atât de lipsit de monstruozitate, încât să nu-i ridice. După ce plecase Leamas, Liz nu contenise nici o clipă să-și pună aceeași întrebare; de ce îl lovise pe domnul Ford? Știa că are un temperament groaznic, dar asta era altceva. Avusese intenția s-o facă încă de la bun început, de îndată ce scăpase de febră. Altfel, de ce și-ar fi luat la revedere de la ea cu o seară înainte? Știa că avea să-l pocnească pe domnul Ford în ziua

următoare. Refuza să accepte cealaltă variantă, singura posibilă, de altminteri: că se plictisise de ea și-i spusese la revedere, iar a doua zi, încă tulburat de despărțirea lor, își pierduse cumpătul cu domnul Ford și-l lovise. Știa, știuse dintotdeauna, că Alec avea ceva de făcut. Chiar și el îi spusese asta. Ce anume era, putea doar să ghicească.

La început, se gândise că avusese ceva de împărțit cu domnul Ford, o ură profundă care-și avea rădăcinile cu mulți ani în urmă. Ceva în legătură cu vreo fată, sau poate cu familia lui Alec. Dar era suficient să te uiți la domnul Ford și totul apărea ridicol. Era tipul clasic de *petit-bourgeois*, precaut, vanitos, meschin. Și oricum, dacă între Alec și domnul Ford era o chestie de răzbunare, de ce se dusesse Alec după el la magazin sâmbăta, chiar când era mare aglomerație pentru cumpărăturile de sfârșit de săptămână, și îl vedea toată lumea?

Discutaseră despre acest lucru la ședința de partid a organizației din care făcea ea parte. George Hanby, trezorierul filialei locale, tocmai trecea prin fața băcăniei lui Ford când se întâmplase. Nu zărise prea multe din cauza mulțimii, dar vorbise cu un tip care văzuse toată scena. Hanby fusese așa de impresionat, încât sunase la ziarul *Worker*¹, care trimisese un om la proces – de fapt, asta era motivul pentru care *Worker* considerase subiectul demn de pagina din mijloc. Era pur și simplu un caz de protest – de conștiință socială bruscă și de ură față de clasa conducătoare, după cum scria *Worker*. Individul ăla cu care vorbise Hanby (era doar un ins mărunțel, obișnuit, cu ochelari, tipul funcționarului) zicea că totul fusese extrem de neașteptat – voia, de fapt, să spună spontan, și asta-i dovedise încă o dată lui Hanby fragilitatea țesăturii din care era făcut sistemul capitalist. Liz fusese foarte tăcută cât timp vorbise Hanby: nimeni nu știa, desigur, despre ea și despre Leamas. Atunci și-a dat seama că-l urăște pe George Hanby; era un individ micuț, încrezut, cu o imaginație

¹ *Daily Worker* – Muncitorul

murdară, care-i arunca mereu priviri pofticioase și care încerca mereu s-o atingă.

Și atunci veniseră bărbații aceia.

Se gândi că sunt puțin cam prea eleganți ca să fie polițiști: veniseră cu o mașină micuță, cu antenă deasupra. Unul era scund și destul de durduliu. Avea ochelari și purta haine bizare, scumpe; era un omuleț cumsecade, neliniștit, iar Liz avea oarecum încredere în el, fără să știe de ce. Celălalt era mai lustruit, dar nu înfumurat, cu o siluetă oarecum băiețoasă, deși, după cum bănuia Liz, nu avea mai puțin de patruzeci de ani. Ziceau că sunt de la Brigada Specială, și aveau legitimații cu fotografii învelite în plastic. Grăsuliul fu cel care vorbi în cea mai mare parte a timpului.

– Înțeleg că erai prietenă cu Alec Leamas, începu el.

Liz era gata să se înfurie, dar durduliul era așa de serios, încât i se păru stupid să se supere.

– Da, răspunse ea. De unde știți?

– Am aflat din întâmplare zilele trecute. Când mergi la... închisoare, trebuie să menționezi cea mai apropiată rudă. Leamas a spus că nu are. Era o minciună, de fapt. L-au întrebat pe cine ar trebui să anunțe în caz că i s-ar întâmpla ceva în închisoare. A zis că pe tine.

– Înțeleg.

– Mai știe cineva că erați prieteni?

– Nu.

– Nu v-au vizitat ziași, creditorii, nimeni?

– Nu, v-am mai spus. Nimeni altcineva nu știa. Nici măcar părinții mei, nimeni. Am lucrat împreună la bibliotecă – la Biblioteca de Cercetări în Psihologie –, dar numai domnișoara Crail, bibliotecara, știe asta. Nu cred că i-a trecut vreodată prin cap că este ceva între noi doi. E ciudată, adăugă Liz cu simplitate.

Omulețul o iscodi cu privirea foarte serios preț de-o clipă, apoi o întrebă:

– V-a surprins când Leamas l-a bătut pe domnul Ford?

– Da, bineînțeles!

– De ce credeți că a făcut-o?

– Habar nu am! Fiindcă domnul Ford nu voia să-i dea pe datorie, bănuiesc. Dar cred că mereu a avut intenția asta. Se întreba dacă nu vorbește prea mult, dar tânjea să spună cuiva despre asta, era așa de singură, și nu părea să facă vreun rău. Dar în seara aceea, în seara dinainte de a se întâmpla, am stat de vorbă, continuă ea. Am luat masa, un soi de cină specială; Alec zicea că așa se cuvine, și eu am știut că era ultima noastră seară. Adusese de undeva o sticlă de vin roșu; nu mi-a plăcut prea mult. Alec l-a băut aproape pe tot. Și pe urmă l-am întrebat: „Asta înseamnă rămas-bun?“, adică, dacă se terminase totul.

– Ce v-a răspuns?

– A zis că are ceva de făcut. Nu prea am înțeles ce voia să spună, chiar n-am priceput.

Urmă o tăcere lungă, iar omulețul părea mai îngrijorat decât până atunci. Într-un final, o întrebă:

– L-ați crezut?

– Nu știu. Brusc, îi era grozav de frică pentru Alec, și nu știa de ce.

Bărbatul continuă s-o chestioneze:

– Leamas are doi copii dintr-o căsătorie, v-a spus?

Liz nu răspunse.

– În ciuda acestui fapt, a indicat numele dumneavoastră ca fiind cea mai apropiată rudă. De ce credeți că a făcut asta?

Omulețul părea jenat de propria întrebare. Își privea mâinile cămoase și flasce, pe care le ținea în poală împreunate. Liz roși.

– Îl iubeam, replică ea.

– Dar el vă iubea?

– Poate. Nu știu.

– Îl mai iubiți?

– Da.

– A spus vreodată că se va întoarce? întrebă bărbatul mai tânăr.

– Nu.

– Dar v-ați luat rămas-bun? întrebă celălalt repede.

– V-ați luat rămas-bun? Omulețul repetă întrebarea rar, binevoitor. Nu i se mai poate întâmpla nimic, vă asigur. Dar vrem să-l ajutăm, și dacă aveți cumva habar de ce l-a pocnit pe Ford, dacă aveți cea mai vagă idee despre ceva ce a zis, poate întâmplător, sau despre ceva ce a făcut, vă rog să ne spuneți, de dragul lui Alec.

Liz clătină din cap.

– Vă rog să plecați, le ceru ea. Vă rog, nu-mi mai puneți întrebări. Vă rog să plecați în momentul acesta.

În timp ce se îndrepta spre ușă, bărbatul mai vârstnic ezită, apoi scoase din portofel o carte de vizită și o puse pe masă, cu blândețe, ca și când ar fi putut face vreun zgomot. Liz se gândi că este un omuleț foarte timid.

– Dacă, vreodată, aveți nevoie de ajutor... dacă se întâmplă ceva legat de Leamas sau... dați-mi telefon, o rugă el. Înțelegeți?

– Cine sunteți?

– Sunt un prieten al lui Alec Leamas. Ezită. Încă ceva, adăugă el, o ultimă întrebare. Alec știa că sunteți... Alec știa despre Partid?

– Da, replică ea deznădăjduită. I-am spus.

– Partidul știe despre dumneavoastră și Alec?

– V-am spus. Nimeni nu știa. Apoi, lividă, strigă pe neașteptate: Unde este? Spuneți-mi unde este! De ce nu vreți să-mi spuneți unde este? Pot să-l ajut, nu înțelegeți? O să am grijă de el... chiar dacă a înnebunit, nu-mi pasă, jur că nu-mi pasă... I-am scris la închisoare; n-ar fi trebuit, știu. Îi spuneam doar că poate să se întoarcă oricând. Că-l voi aștepta mereu...

Nu mai putea vorbi, suspina întruna, stând în picioare în mijlocul încăperii, cu chipul sfâșiat de durere ascuns în mâini; omulețul o urmărea cu privirea.

– A plecat în străinătate, rosti el cu blândețe. Nu știm exact unde este. Nu e nebun, dar n-ar fi trebuit să vă spună toate chestiile alea. Păcat.

Bărbatul mai tânăr interveni:

– O să avem grijă de dumneavoastră. Cu bani și cu lucruri din astea.

– Cine sunteți? întrebă Liz din nou.

– Prieteni ai lui Alec, repetă bărbatul tânăr. Prieteni buni.

Îi auzi coborând scările în liniște și apoi ieșind în stradă. De la fereastră îi urmări cum se urcă în mașina mică și neagră și cum o iau în direcția parcului.

Apoi își aminti de cartea de vizită. Se duse spre masă, o luă și o ținu în lumină. Era o lucrătură scumpă, mai mult decât își putea permite un polițist, se gândi ea. Imprimată în relief. Nici un titlu înaintea numelui, vreo secție de poliție sau ceva. Doar numele, cu „Domnul“ înainte – și cine mai auzise de un polițist care să locuiască în Chelsea?

„Domnul George Smiley, Bywater Street nr. 9, Chelsea.“
Și dedesubt, numărul de telefon.

Era foarte straniu.

În Est

Leamas își desfăcu centura de siguranță.

Se spune că oamenii condamnați la moarte trec prin momente neașteptate de exaltare; ca și cum, aidoma moliilor în foc, distrugerea lor ar fi întâmplător totuna cu împlinirea. Fiind o consecință directă a propriei decizii, Leamas trăia o senzație comparabilă; ușurarea, de scurtă durată, dar consolatoare, îl susținu o vreme. A fost urmată de teamă și de foame.

Începea să încetinească ritmul. Control avea dreptate.

Observase asta prima oară în timpul cazului Riemeck, la începutul anului trecut. Karl trimisese un mesaj: avea ceva special pentru el și se ducea într-una dintre rarele sale călătorii în Germania de Vest; o conferință pe teme juridice la Karlsruhe. Leamas reușise să-și aranjeze un zbor spre Köln, și a luat o mașină de la aeroport. Era încă dis-de-dimineată, și sperase să nu prindă circulația intensă de pe autostradă, dar camioanele grele se puseseră deja în mișcare. A condus 70 de kilometri într-o jumătate de oră, strecurându-se prin trafic, expunându-se riscurilor ca să ajungă la timp; însă, odată, o mașină mică, probabil un Fiat, s-a vârat, făcându-și loc, pe banda de viteză, cu vreo câteva zeci de metri în fața lui. Leamas a călcat frâna, aprinzând farurile pe faza lungă și claxonând, și, cu ajutorul lui Dumnezeu, a evitat Fiatul; l-a evitat la mustață. În timp ce depășea mașina, a văzut cu coada ochiului patru copii pe bancheta din spate, făcându-i

cu mâna și râzând, și chipul idiot, speriat al tatălui, la volan. A continuat să conducă, înjurând, și brusc, s-a întâmpat; dintr-odată mâinile îi tremurau febril, îi ardea fața, inima îi bătea să-i spargă pieptul. A reușit să tragă pe dreapta, într-un refugiu, s-a urnit din mașină cu greutate și a rămas în picioare respirând anevoios, privind țintă fluxul de camioane uriașe care treceau parcă zburând. Cu ochii minții a văzut mica mașină prinsă între ele, lovită, zdrobită, până nu mai rămăsese nimic din ea, nimic în afară de jelitul frenetic al claxoanelor și de fulgerarea luminilor albastre; și trupurile sfâșiate ale copiilor, ca ale refugiaților uciși pe drumul de dincolo de dune.

A condus foarte încet restul drumului și a ratat întâlnirea cu Karl.

N-a mai condus niciodată fără ca într-un colț al minții sale să nu reînvie imaginea copiilor ciufuliți care-i făceau cu mâna de pe bancheta din spate a mașinii aceleia, și a tatălui lor, care apuca strâns volanul, precum un fermier coarnele plugului.

Control ar fi numit-o febră.

Ședea posomorât în scaunul lui aflat pe aripa avionului. Era o americană lângă el, care purta pantofi cu tocuri înalte, din plastic. Avu un impuls de moment să-i strecoare un bilet pentru oamenii din Berlin, dar alungă ideea imediat. Ar fi crezut că-i face avansuri, Peters ar observa asta. Și, pe deasupra, ce rost ar fi avut? Control știa ce se întâmplase; Control era responsabil pentru ce se întâmplase. Nu era nimic de spus.

Se întreba ce avea să se întâmple cu el. Control nu pomenise nimic despre asta doar despre tehnică:

„Nu le da totul dintr-odată, fă-i să asude pentru ce vor. Zăpăcește-i cu amănunte, omite diverse chestii, revino asupra celor spuse. Fii supărăcios, fii ticălos, fii dificil. Arată-le că bei de stingi; nu ceda în privința ideologiei, n-o să creadă asta. Vor să aibă de-a face cu un tip pe care l-au cumpărat; vor ciocnirea dintre contrarii, Alec, nu un individ pe jumătate

convertit. Mai presus de orice, vor să *deducă*. Terenul este pregătit; am făcut asta cu mult timp în urmă, lucruri mărunte, indicii dificile. Tu ești ultima etapă a vânătorii de comori.“

Fusese nevoit să accepte s-o facă; nu te poți retrage din marea luptă atunci când toate bătăliile preliminare au fost date pentru tine.

„Îți pot garanta un singur lucru: merită. Merită pentru interesul nostru special, Alec. Rămâi în viață și am câștigat o mare victorie.“

Nu se gândise că ar putea suporta tortura. Își aminti o carte de Koestler în care bătrânul revoluționar se pregătise fizic pentru tortură ținându-și bețe de chibrit aprinse la degete. Nu citise prea mult, dar citise asta și își amintise.

Era aproape întuneric când aterizară la Tempelhof. Leamas urmări cum luminile Berlinului se înalță să-l întâmpine, simți zguduitorul când avionul atinse pământul, văzu autoritățile vamale și de la Biroul de Imigrație care înaintau, ieșind din penumbră.

Preț de o clipă, Leamas fu îngrijorat ca nu cumva vreo fostă cunoștință să-l recunoască din întâmplare la aeroport. El și Peters mergeau unul lângă altul, străbatând interminabilele holuri, trecând prin controlul sumar de la vamă și de la Biroul de Imigrație, și, cum nici un chip familiar nu se întorsese încă să-l salute, își dădu seama că neliniștea sa fusese, în realitate, speranță; speranța că, într-un fel sau în altul, hotărârea sa tacită de a merge mai departe va fi revocată de împrejurări.

Îl intriga faptul că Peters nu se mai obosea să se lepede de el; era ca și cum Peters ar fi considerat Berlinul Occidental un teren sigur, unde vigilența și securitatea puteau fi mai laxe; o simplă etapă de ordin tehnic în drumul spre Est.

Străbăteau holul mare al aeroportului, îndreptându-se spre intrarea principală, când Peters păru deodată să se răzgândească, schimbă brusc direcția și îl duse pe Leamas către o intrare laterală mai mică, dând într-o parcare și într-o stație

de taxiuri. Acolo, Peters ezită o clipă, rămânând sub lumina de deasupra ușii, apoi își puse geamantanul pe jos lângă el, luă ziarul pe care-l ținea sub braț, îl împături, îl înghesui în buzunarul stâng al impermeabilului, după care apucă din nou geamantanul. Imediat, din direcția parcării, o pereche de faruri țâșni la viață, luminile fiind mai întâi puse pe fază scurtă, apoi stinse.

– Haide, zise Peters, pornind sprinten să traverseze distanța până la mașină.

Leamas îl urma mai încet. Când ajunseră la primul rând de mașini, portiera din spate a unui Mercedes negru fu deschisă dinăuntru, și în același timp se aprinse lumina de interior. Peters, care era cu câțiva metri înaintea lui Leamas, se duse repede spre mașină, îi spuse ceva în șoaptă șoferului, apoi îl strigă pe Leamas:

– Uite mașina! Grăbește-te!

Era un Mercedes 180 vechi, iar Leamas se urcă fără o vorbă. Peters se așeză în spate, lângă el. Când ieșeau din parcare, depășiră un DKW¹ mic, cu doi bărbați în față. La vreo douăzeci de metri mai încolo, pe drum, se afla o cabină telefonică. Un bărbat vorbea la telefon și îi urmări trecând, vorbind întruna. Leamas privi pe luneta mașinii și văzu că DKW-ul îi urmărește. „Ce mai primire“, reflectă el.

Mergeau destul de încet. Leamas ședea cu mâinile pe genunchi, privind drept în față. În seara aceea nu voia să vadă Berlinul. Era ultima lui șansă, știa asta. Așa cum stătea acum, putea să-i aplice lui Peters o lovitură la gât cu latul palmei, și să-i rupă carotida. Ar putea să coboare din mașină și să fugă, alergând în zigzag, pentru a evita gloanțele trase din mașina din spate. Ar fi liber – existau oameni în Berlin care ar fi avut grijă de el – ar putea să scape.

Nu făcu însă nimic.

¹ Dampf Kraft Wagen – automobil cu propulsor pe sistem de aburi, fabricat în Germania, între 1928 și 1966. (n.tr.)

Se dovedi a fi foarte ușor să traversezi frontiera dintre cele două zone ale Berlinului. Leamas nu se așteptase nicio dată să fie atât de simplu. Vreo zece minute pierdură vremea, și Leamas bănuî că trebuiau să treacă la o anumită oră, prestabilită. Când se apropiară de punctul de control vest-german, autoturismul DKW porni în trombă și îi depăși, cu zgomotul ostentativ al unui motor suprasolicitat, oprindu-se lângă cabina polițistului. Mercedesul aștepta la vreo treizeci de metri în urmă. Două minute mai târziu, bariera roșu cu alb se ridică, lăsând DKW-ul să treacă, și, în același moment, trecu și Mercedesul, cu motorul urlând, în viteza a doua, cu șoferul lipit de spătarul scaunului, ținând volanul cu mâinile întinse.

În timp ce parcurgeau cei 50 de metri care separau cele două puncte de control, Leamas înregistrase vag noile fortificații din partea estică a zidului – obstacole antitanc, așa-numiții „dinți de balaur“, turnuri de observație și linii duble de sârmă ghimpată. Lucrurile începuseră să se precipite.

Mercedesul nu opri la al doilea punct de control; fuseseră deja ridicate barierele, iar ei trecură imediat, polițiștii *Vopo* limitându-se la a-i urmări prin binoclu. Autoturismul DKW dispăruse, și când Leamas îl zări, zece minute mai târziu, era din nou în spatele lor. Acum mergeau cu viteză – Leamas crezuse că aveau să se oprească mai întâi în Berlinul de Est, poate să schimbe mașinile, să se felicite unii pe alții pentru o operațiune de succes, dar continuară drumul spre est, prin oraș.

– Unde mergem? îl întrebă pe Peters.

– Am ajuns. Republica Democrată Germană. Ei ți-au aranjat un loc unde să stai.

– Credeam că vom merge mai departe, spre est.

– Așa o să facem. Întâi însă, petrecem o zi sau două aici. Ne-am gândit că nemții ar trebui să aibă o discuție cu tine.

– Înțeleg.

– La urma urmelor, cea mai mare parte a activității tale s-a desfășurat în Germania. Le-am trimis amănunte din declarația ta.

– Și au vrut să mă vadă?

– Nu au avut niciodată pe cineva ca tine, nimic atât de... aproape de sursă. Oamenii mei au convenit că trebuie să le dăm ocazia să se întâlnească cu tine.

– Și de aici? Unde mergem din Germania?

– Tot spre est.

– Cu cine mă întâlnesc din partea germană?

– Are vreo importanță?

– Nu în mod special. Doar că-i cunosc după nume pe majoritatea celor din Abteilung, asta-i tot. Mă întrebam doar.

– Pe cine te-ai aștepta să întâlnești?

– Pe Fiedler, replică Leamas prompt, adjunctul de la Securitate. Omul lui Mundt. El se ocupă de toate interogatoriile importante. E un ticălos.

– De ce?

– O mică brută ticăloasă. Am auzit cum procedează. L-a prins pe unul dintre agenții lui Peter Guillam, și, al dracului, aproape că l-a omorât.

– Spionajul nu e un joc de crichet, remarcă Peters acru, după care amândoi tăcură.

„Deci Fiedler e“, cugetă Leamas.

Leamas îl cunoștea prea bine pe Fiedler. Îl știa din fotografiile de la dosar și din rapoartele foștilor lui subordonați. Un individ zvelt, ordonat, destul de tânăr, cu trăsături regulate. Păr negru, ochi căprui-deschis; inteligent și brutal, după cum îl caracterizase Leamas. Un trup mlădios și sprinten, dotat cu o minte răbdătoare, tenace; un om aparent fără ambiții personale, dar necruțător în ce privește distrugerea altora. Fiedler era o raritate în Abteilung – nu participa la intrigi, părea mulțumit să trăiască în umbra lui Mundt, fără perspectiva de a promova. Nu se putea spune despre el că

este membru al unei tabere sau al alteia; nici chiar cei care lucraseră cu el în Abteilung nu puteau spune unde se situa în ierarhia de putere a instituției. Fiedler era un singuratic; temut, detestat, un individ care nu inspira încredere. Orice intenții ar fi avut, erau bine ascunse sub masca unui sarcasm distructiv.

„Fiedler este miza noastră cea mai mare“, îi explicase Control. Erau împreună la masă – Leamas, Control și Peter Guillam –, în căsuța aia oribilă din Surrey, ca a celor șapte pitici, în care locuia Control cu nevastă-sa, o femeie mică și rotunjoară, înconjurați de măsuțe indiene sculptate, cu tăblii de bronz. „Fiedler este acolitul care într-o bună zi îl va înjunghia pe la spate pe marele preot. Este singurul care-i poate face față lui Mundt – și aici Guillam aprobase cu o mișcare a capului – și-l urăște de moarte. Fiedler este, bineînțeles, evreu, iar Mundt este exact contrariul. O combinație absolut nepotrivită. Sarcina noastră a fost, declarase el, arătând spre Guillam, să-i oferim lui Fiedler arma cu ajutorul căreia să-l distrugă pe Mundt. Iar a ta, dragul meu Leamas, va fi să-l încurajezi s-o folosească. Indirect, desigur, pentru că nu te vei întâlni cu el niciodată. Cel puțin așa sper, din tot sufletul.“

Râseseră cu toții atunci, inclusiv Guillam. În momentul acela păruse o glumă bună; bună, în accepțiunea lui Control, în orice caz.

Probabil că trecuse de miezul nopții.

De o bună bucată de vreme mergeau pe un drum neamenajat, parțial prin pădure, parțial prin câmp deschis. Se opriră, iar în clipa următoare DKW-ul se trase lângă ei. Când el și Peters s-au dat jos din mașină, Leamas constată că în celălalt autoturism erau acum trei persoane. Doi coborau deja. Cel de-al treilea ședea pe bancheta din spate și citea niște

hârtii la lumina din interiorul mașinii, o siluetă neclară, pe jumătate în umbră.

Parcaseră lângă niște grajduri părăsite; clădirea era la vreo treizeci de metri mai încolo. În lumina farurilor, Leamas desluși o fermă joasă, cu pereți de lemn și de cărămidă văruiată. Coborâră. Luna era sus pe cer, și strălucea atât de puternic, încât dealurile împădurite din spate se profilau foarte clar pe cerul palid al nopții. Se îndreptară spre casă, Peters și Leamas în față, iar ceilalți doi bărbați în spatele lor. Bărbatul din a doua mașină încă nu făcea nici o mișcare; rămăsese înăuntru, citind.

Când se apropiară de ușă, Peters se opri, așteptându-i și pe ceilalți doi. Unul din ei avea o legătură de chei în mâna stângă, jucându-se cu ele; celălalt, care se ținea deoparte, cu mâinile în buzunare, îl acoperea.

– Nu vor să riște nimic, îl atenționează Leamas pe Peters. Oare ce își închipuie despre mine?

– Nu sunt plătiți să gândească, replică Peters și, întorcându-se spre unul din ei, întreabă în germană: Vine și el?

Neamțul ridică din umeri și se răsuci spre mașină.

– O să vină, răspunse; îi place să vină singur.

Intrară în casă, în urma bărbatului. Casa era construită ca o cabană de vânatoare, în parte veche, în parte nouă. Era prost luminată, cu becuri care atârnavă din tavan. Totul avea un aer de loc părăsit, mușegăit, ca și când ar fi fost descuiat doar cu acea ocazie. Mici detalii trădau pe alocuri caracterul oficial – o înștiințare cu instrucțiuni în caz de incendiu, uși vopsite în verde, ca în instituții, cu încuietori masive; iar în camera de zi, care era amenajată destul de confortabil, se găseau mobilă veche, grea, grozav de zgâriată, și inevitabilele fotografii ale liderilor sovietici. Pentru Leamas, toate aceste amănunte care ieșeau din anonimătatea însemnau identificarea involuntară a Abteilung-ului cu birocrăția. Era un aspect care îi era familiar din Cambridge Circus.

Peters se așeză, iar Leamas îl imită. Timp de zece minute, poate mai mult, așteptară, apoi Peters îi vorbi unuia din cei doi bărbați care rămăseseră în picioare, stânjeniți, în cealaltă parte a încăperii:

– Du-te și spune-i că așteptăm. Și găsește-ne ceva de mâncare, ne e foame.

Tipul se îndreptă spre ușă, când Peters îi strigă:

– Și whisky – spune-le să aducă whisky și niște pahare!

Bărbatul ridică din umerii solizi, indiferent, apoi ieși, lăsând ușa deschisă în urma lui.

– Ai mai fost aici? întrebă Leamas.

– Da, replică Peters, de mai multe ori.

– Pentru ce?

– Genul ăsta de treburî. Nu pentru același lucru, dar genul nostru de activitate.

– Cu Fiedler?

– Da.

– E bun?

Peters ridică din umeri.

– Pentru un evreu, nu e rău, replică, iar Leamas, auzind un sunet în celălalt capăt al camerei, se întoarse și îl văzu pe Fiedler în pragul ușii.

Într-o mână avea o sticlă de whisky, iar în cealaltă, pahare și niște apă minerală. Nu putea să fie mai înalt de 1,65 metri. Purta un costum bleumarin, la un singur rând; sacoul era croit prea lung. Era genul alunecos, ca un animal de pradă; avea ochii căprui-deschis. Nu se uita la ei, ci la paznicul de la ușă.

– Pleacă, îi porunci. Avea o voce furnăită, cu un ușor accent saxon. Du-te și spune-i celuiilalt să ne aducă de mâncare!

– I-am spus, strigă Peters. Știu deja. Dar n-au adus nimic.

– Sunt teribil de formali, observă Fiedler sec în engleză. După părerea lor, ar trebui să avem servitori care să aducă mâncarea.

Fiedler petrecuse perioada războiului în Canada. Leamas își aminti lucrul acesta, acum că observase accentul. Părinții lui fuseseră evrei nemți refugiați, marxiști, și familia nu se întorsese acasă până în 1946, dornică să ia parte la construcția Germaniei lui Stalin, indiferent de prețul personal pe care ar fi urmat să-l plătească.

– Salut, adăugă Fiedler uitându-se către Leamas, în treacăt, parcă. Mă bucur să te văd!

– Salut, Fiedler!

– Ai ajuns la capătul drumului.

– Ce dracu' vrei să zici? ripostă Leamas imediat.

– Vreau să spun că, indiferent de ce ți-a zis Peters, nu mergi mai departe spre est. Îmi pare rău! Părea amuzat.

Leamas se întoarse spre Peters.

– E adevărat? Glasul îi tremura de furie. E adevărat? Spune-mi!

Peters confirmă cu o mișcare a capului.

– Da, eu sunt intermediarul. Am fost nevoiți s-o facem așa. Îmi pare rău, adăugă.

– De ce?

– *Force majeure*¹, interveni Fiedler. Interogatoriul tău inițial s-a desfășurat în Vest, unde numai o ambasadă ne putea furniza legăturile de care aveam nevoie. Republica Democrată Germană nu are ambasade în Vest. Nu încă. De aceea, secția noastră de legătură a aranjat să ne bucurăm de toate facilitățile, de mijloace de comunicare și de imunitate, care acum nu ne sunt permise.

– Nemernicule, șuieră Leamas, nemernic nenorocit! Știi că nu m-aș da pe mâna serviciilor voastre idioate, asta a fost motivul, nu? De asta ai folosit un rus!

– Am folosit Ambasada Sovietică de la Haga. Ce altceva puteam face? Până atunci a fost operațiunea noastră. E absolut

¹ Caz de forță majoră (n.tr.)

rezonabil. Nici noi, nici altcineva n-ar fi avut cum să știe că tocmai oamenii tăi din Anglia te vor căuta așa de repede.

– Nu? Nici măcar când voi înșivă i-ați pus pe urmele mele? Nu asta s-a întâmplat, Fiedler? Hai, spune, nu-i așa? „Nu uita: întotdeauna să arăți că-i detești, îi explicase Control. Așa vor prețui ceea ce obțin de la tine.“

– E o aluzie absurdă, ripostă Fiedler scurt. Aruncând o privire către Peters, adăugă ceva în rusește.

Peters încuviință din cap, apoi se ridică în picioare.

– La revedere, îi spuse lui Leamas. Mult noroc!

Zâmbi cu un aer obosit, înclină din cap spre Fiedler, apoi se îndreptă către ușă. Puse mâna pe mâner, dar se răsuci și se adresă din nou lui Leamas:

– Mult noroc!

Părea că-și dorește ca Leamas să spună ceva, dar pe-semne că Leamas nu-l auzea. Se făcuse foarte palid, își ținea mâinile libere pe lângă trup, cu degetele mari în sus, ca și cum ar fi fost gata de luptă. Peters rămăsese în ușă.

– Ar fi trebuit să-mi dau seama, începu Leamas, pe tonul inegal, strident al unui individ extrem de mânios. Ar fi trebuit să-mi dau seama că nu ai avea niciodată curajul să-ți rezolvi singur treburile murdare, Fiedler! Tipic pentru mizerabila voastră țărișoară divizată și pentru Serviciul vostru mic și jalnic, l-ați pus pe unchiu' cel înțelept să se ocupe de codoșlăcuri în locul vostru. Voi nici nu sunteți o țară, nu sunteți un guvern, sunteți o dictatură de mâna a cincea din care fac parte nevrozați politici. Arătând cu degetul în direcția lui Fiedler, de parcă ar fi vrut să-l împungă, strigă: Te cunosc eu, nenorocit sadic ce ești! E tipic pentru tine. Ai fost în Canada în timpul războiului, nu-i așa? Un loc al naibii de potrivit în care să te afli în acele vremuri, nu? Pariez că, de fiecare dată când trecea pe cer câte un avion, te ascundeai, băgai capul ăsta sec în fustele mămicuței. Și acum ce ești? Un umil acolit lingușitor și insignifiant, al lui Mundt și al douăzeci și două

de divizii rusești în poartă la maică-ta! Află că te compătimesc, Fiedler, pentru ziua în care o să te trezești și-o să vezi că au dispărut! Va fi măcel atunci, și nu vor mai fi nici mămicuța, nici unchiul cel înțelept să te scape de ceea ce meriți!

Fiedler ridică din umeri.

– Consider-o ca pe o vizită la dentist, Leamas. Cu cât se rezolvă mai repede, cu atât mai curând poți să pleci acasă. Mănâncă puțin și du-te să te culci!

– Știi foarte bine că nu mă pot duce acasă, ripostă Leamas. Ai avut tu grijă de asta! M-ați distrus definitiv în Anglia, ați fost nevoiți, amândoi. Știați al naibii de bine că n-aș fi venit niciodată aici, dacă n-aș fi fost obligat!

Fiedler își privea degetele subțiri și puternice.

– Nu prea e momentul să filozofăm, remarcă el, dar să știi că nu ai cu adevărat motive să te plângi. Toată activitatea noastră – a mea și a ta – își are rădăcinile în teoria potrivit căreia întregul este mai important decât individul. De aceea, un comunist vede serviciul secret din țara lui ca pe o prelungire a brațului său, și tot de aceea, în propria voastră țară, spionajul este învăluit într-un fel de *pudeur anglaise*. Exploatarea indivizilor nu poate fi justificată decât prin nevoile colective, nu? Mi se pare puțin ridicol că ești așa de indignat. Nu ne aflăm aici pentru a studia legile etice ale vieții la țară în Anglia. La urma urmelor, adăugă micios, nici propria ta purtare nu a fost, din punctul de vedere al puritanului, ireproșabilă.

Leamas îl urmărea pe Fiedler cu o expresie de dezgust.

– Îți cunosc stratagema. Ești cățelușul lui Mundt, nu? Se spune că vrei să-i iei locul. Presupun că acum o să primești funcția lui. A venit timpul ca dinastia Mundt să ia sfârșit; poate că asta e momentul.

– Nu înțeleg, ripostă Fiedler.

– Eu sunt marele tău succes, nu? rânji Leamas batjocoritor. Fiedler păru să reflecteze o clipă, apoi ridică din umeri.

– Operațiunea a fost un succes. Dacă însă tu te-ai ridicat la nivelul ei, asta e discutabil. O să vedem. Dar a fost o operațiune bună. A dat satisfacție singurei cerințe din profesia noastră: a funcționat.

– Bănuiesc că tu îți arogi meritele? insistă Leamas, aruncând o privire în direcția lui Peters.

– Nu se pune problema meritului, replică Fiedler tranșant, absolut deloc. Se așază pe brațul unei canapele, îl privește gânditor pe Leamas preț de un moment, apoi continuă: Totuși, ești îndreptățit să fii revoltat în legătură cu un singur lucru. Cine le-a spus oamenilor tăi că noi am pus mâna pe tine? Nu noi. Poate nu mă crezi, dar, întâmplător, e adevărat. Nu noi le-am spus. Noi nici măcar nu am vrut ca ei să știe. Ne bătea gândul, la un moment dat, să te determinăm să lucrezi pentru noi mai târziu, dar acum ideea mi se pare ridicolă. Așadar, cine le-a spus? Erai pierdut, umblând fără rost de colo-colo, nu aveai nici o adresă, nici o legătură, nici un prieten. Atunci, cum dracu' au știut că ai dispărut? Cineva le-a spus – puțin probabil să fi fost Ashe sau Kiever, căci ambii sunt arestați.

– Arestați?

– Așa se pare. Nu în mod special pentru ce-au făcut în cazul tău, dar mai erau și alte chestii...

– Măi, să fie, ca să vezi!

– E adevărat ce-am spus adineaori. Noi ne-am fi mulțumit cu raportul lui Peters din Olanda. Ai fi putut să-ți iei banii și să pleci. Dar nu ne spuseseși totul; iar eu vreau să știu totul. La urma urmelor, prezența ta aici ne face probleme, să știi.

– Păi, ai făcut o gafă. O știu al naibii de bine – și să fii sănătos!

Se lăsă tăcerea și, în acest timp, Peters făcu o mișcare bruscă și deloc prietenoasă, înclinând capul spre Fiedler, apoi ieși din încăpere fără zgomot.

Fiedler luă sticla de whisky și turnă puțin în fiecare pahar.

– Mă tem că nu avem sifon, zise el. Ți place apa? Am cerut sifon, dar au adus o porcărie de limonadă.

– Ei, ia du-te dracului! se răsti Leamas. Deodată se simțea foarte obosit.

Fiedler clătină din cap.

– Ești un tip foarte orgolios, observă el, dar n-are importanță. Mânâncă și du-te să te culci!

Unul din paznici intră cu o tavă cu mâncare – pâine neagră, cârnați și salată verde.

– E cam frugal, remarcă Fiedler, dar foarte bun. Mă tem că nu sunt cartofi. E lipsă de cartofi pentru moment.

Începură să mănânce în tăcere, Fiedler cu foarte mare atenție, ca un om care-și numără kaloriile.

Paznicii îl conduseră pe Leamas în camera lui. Îl lăsară să-și ducă singur bagajul – același bagaj de care Kiever îi făcuse rost înainte de a pleca din Anglia –, traversând, încadrat de cei doi, coridorul larg din mijloc, care străbătea casa începând de la ușa de intrare. Ajunseră la o ușă dublă mare, vopsită în verde-închis, iar unul din gardieni o descuie; îl poftiră pe Leamas să intre primul. Acesta deschise ușa și se trezi într-un mic dormitor de cazarmă cu două priciuri, cu un scaun și cu un birou rudimentar. Parcă ar fi fost într-un lagăr. Pe pereți se vedeau poze cu fete, iar ferestrele aveau obloane. În colțul cel mai îndepărtat al încăperii se mai afla o ușă. Îi făcură semn să continue să meargă înainte. Își puse bagajul jos și deschise ușa. Cea de-a doua încăpere era aidoma primei, dar avea un singur pat, iar pereții erau goi.

– Aduceți geamantanele alea, le ceru el. Sunt obosit. Se întinse pe pat, complet îmbrăcat, iar în câteva minute dormea dus.

O santinelă îl trezi cu micul dejun: pâine neagră și cafea ersatz. Se dădu jos din pat și merse la fereastră.

Casa se găsea pe o colină înaltă. De sub fereastra lui, terenul cobora într-o pantă abruptă, astfel că se vedeau coroanele pinilor peste creastă. Dincolo de ei, se întindeau în zare dealuri nesfârșite, spectaculoase în simetria lor, împovărate de copaci. Ici și colo, câte un fâgaș pentru bușteni sau câte o potecă de incendiu apăreau ca o separație între pini, precum o linie fină, cafenie. Ai fi zis că e toiagul lui Aaron, despărțind în mod miraculos mări uriașe de păduri acaparatoare. Nu se vedea nici o urmă de om; nici o casă sau biserică, nici măcar ruinele vreunei așezări vechi – numai drumul, drumul galben, neamenajat, o linie trasă cu creionul peste vale. Nu se auzea nici un sunet. Părea incredibil că o întindere așa de vastă poate fi învăluită în atâta liniște. Ziua era răcoroasă, dar senină. Probabil plouase peste noapte; pământul mustea de apă, și întregul peisaj se contura atât de limpede pe fundalul cerului alburui, încât Leamas distinge copaci chiar și pe cele mai îndepărtate dealuri.

Se îmbracă fără grabă, în timp ce își sorbea cafeaua amară. Aproape că terminase cu îmbrăcatul și se pregătea să mănânce pâinea neagră, când Fiedler intră în cameră.

– Bună dimineața, îl salută el vesel. Nu vreau să te întrepun de la micul dejun. Se așază pe pat.

Leamas trebuia să-i recunoască acest merit lui Fiedler: avea cutezanță. Nu că ar fi fost vorba de vreo vitejie venind să-l vadă pe el – santinelele, bănuia Leamas, se aflau încă în încăperea alăturată. Dar era în atitudinea lui un soi de răbdare, un țel bine definit, pe care Leamas îl sesiza și îl admira.

– Ne-ai pus o problemă interesantă, remarcă Fiedler.

– V-am spus tot ce știu.

– A, nu, zâmbi Fiedler. Nu ne-ai spus! Ne-ai spus tot ce erai conștient că știi.

– Al naibii de inteligent, mormăi Leamas printre dinți, împingând deoparte mâncarea și aprinzându-și o țigară – ultima pe care o mai avea.

– Dă-mi voie să-ți pun eu *ție* o întrebare, sugeră Fiedler, cu bonomia exagerată a unuia care te invită să iei parte la un joc. Ca ofițer de spionaj experimentat, *tu* ce ai face cu informațiile pe care ni le-ai dat nouă?

– Ce informații?

– Dragul meu Leamas, nu ne-ai oferit decât o parte dintre informațiile secrete. Ne-ai povestit despre Riemeck: știam despre Riemeck. Ne-ai relatat despre modul de organizare a rețelelor tale din Berlin, despre personalitățile din cadrul lor, despre agenți. Toate astea, dacă pot spune așa, sunt fumate. Exacte – e drept. Tablou de ansamblu foarte bun, lectură fascinantă, pe alocuri informații suplimentare bune, ici și colo un peștișor pe care să-l pescuim noi din baltă. Dar nu – dacă pot să fiu sincer și direct –, nu informații secrete care să valoreze cincisprezece mii de lire sterline. Zâmbi din nou. Nu la rata de schimb actuală!

– Uite ce e, replică Leamas. Nu eu am propus târgul ăsta, ci voi. Tu, Kiever și Peters. Nu eu am venit în genunchi la prietenii tăi poponari, ca să fac comerț cu informații vechi. Oamenii tăi au aranjat târgul, Fiedler, au spus un preț și și-au asumat riscul. În afară de asta, n-am primit nici măcar un nenorocit de penny. Așa că nu da vina pe mine dacă operațiunea a dat chix. „Fă-i să vină ei spre tine“, cugetă Leamas.

– Nu e un eșec, replică Fiedler, doar că nu s-a sfârșit. Nici nu poate să se sfârșească. Ne-ai spus ce *știi*. Am zis că ne-ai oferit o parte din întreg. Mă refer la Bulgărele de Zăpadă. Te mai întreb o dată – ce-ai face *tu* dacă eu, Peters sau altcineva ți-ar fi spus *ție* o poveste similară?

Leamas ridică din umeri.

– M-aș simți prost, răspunse; s-a mai întâmplat. Primești un indiciu, poate mai multe, că se află un spion în nu știu ce

departament sau la nu știu ce nivel. Ei, și? Nu poți să arestezi un întreg serviciu guvernamental. Nu poți să pui capcane pentru un întreg departament. Te ții pe aproape și nu poți decât să sperii la mai mult. Trebuie să iei aspectul ăsta în considerație. În cazul operațiunii Bulgărele de Zăpadă, nici măcar nu se poate spune în ce țară activează.

– Leamas, tu ești un tip care acționează, nu unul care evaluează. Asta-i limpede, observă Fiedler râzând. Dă-mi voie să-ți pun câteva întrebări elementare.

Leamas nu zise nimic.

– Dosarul – dosarul real privind operațiunea Bulgărele de Zăpadă: ce culoare avea?

– Gri cu o cruce roșie pe el – asta înseamnă acces limitat.

– Era ceva anexat pe exterior?

– Da, un avertisment. Legat de acces. Cu o explicație, în care se spune că orice persoană neautorizată al cărei nume nu figurează în dosar, și care se găsește întâmplător în posesia lui, trebuie să-l înapoieze imediat nedeschis la Serviciul financiar.

– Cine era pe lista de subscripții?

– Pentru Bulgărele de Zăpadă?

– Da.

– Asistentul personal al lui Control, Control, secretara lui Control; Serviciul financiar, domnișoara Bream de la Arhiva Specială și secția Satellites Four. Cred că asta-i tot. Și Dispeceratul Special, presupun – de ei nu sunt sigur.

– Satellites Four? Ei ce fac?

– Se ocupă cu țările din spatele Cortinei de Fier, minus Uniunea Sovietică și China. Acoperă Zona.

– Adică RDG?

– Adică Zona.

– Nu e neobișnuit ca o întreagă secție să se afle pe o listă de acces?

– Ba da, probabil că este. N-am de unde să știu – n-am mai avut de-a face cu materiale cu acces limitat. Doar la Berlin, desigur; acolo a fost însă cu totul altceva.

– În vremea aceea, cine făcea parte din Satellites Four?

– Ah, Doamne! Guillam, Haverlake, de Jong, cred. De Jong tocmai se întorsese de la Berlin.

– *Toți* au avut permisiunea să vadă dosarul ăsta?

– Nu știu, Fiedler, ripostă Leamas enervat. Și, în locul tău...

– Păi, atunci, nu e ciudat că o secție întreagă se afla pe lista de acces, în timp ce toți ceilalți semnatori sunt persoane individuale?

– Îți explic că nu știu – cum aș putea să știu? Nu eram decât un simplu funcționar în chestia asta.

– Cine a dus dosarul de la un semnatar la altul?

– Bănuiesc că secretarele... nu-mi amintesc. Fir-ar să fie, dar au trecut multe luni de când...

– Atunci, cum de secretarele nu erau pe listă? Secretara lui Control era.

O clipă se așternu liniștea.

– Ba nu, ai dreptate! Acum îmi amintesc, spuse Leamas, cu o notă de surprindere în glas. O treceam din mână-n mână.

– Cine altcineva de la Serviciul financiar a mai avut de-a face cu dosarul?

– Nimeni. Când am sosit eu în secție, asta era treaba mea. Înainte, se ocupase una dintre femei, dar am preluat-o eu când am venit, și fuseseră scoase de pe listă.

– Deci tu singur transmiteai dosarul în mână cititorului următor?

– Da... da, cred că da.

– Cui i l-ai transmis?

– Nu... nu-mi amintesc.

– *Gândește-te!* Fiedler nu ridicase vocea, dar tonul său sugera deodată o insistență care îl luă pe Leamas prin surprindere.

– Asistentului personal al lui Control, mi se pare, ca să vadă ce acțiuni aveam în desfășurare și ce recomandam.

– Cine a adus dosarul?

– Ce vrei să spui?

Leamas părea descumpănit.

– Cine ți-a adus dosarul ca să-l citești? Ți l-a adus cineva de pe listă, probabil.

Leamas își trecu ușor degetele peste obraz preț de-o clipă, cu un gest involuntar de nervozitate.

– Da, probabil. Vezi tu, Fiedler, e teribil de greu; trăgeam serios la măsă pe atunci; tonul îi era bizar de conciliant. Nici nu-ți dai seama ce greu e să...

– Te mai întreb o dată. Gândește-te! Cine ți-a adus dosarul?

Leamas se așeză la masă și clătină din cap neputincios.

– Nu-mi amintesc! S-ar putea să-mi aduc aminte. Dar, în acest moment, nu-mi amintesc, pur și simplu nu pot. N-are nici un rost să mă chinui de pomană.

– Nu putea fi fata aia a lui Control, nu? Întotdeauna *înapoia* dosarul asistentului personal al lui Control. Așa ai zis. Deci persoanele de pe listă trebuie să-l fi văzut *înaintea* lui Control.

– Da, presupun că așa este.

– Pe urmă, mai este domnișoara Bream, de la Arhiva Specială.

– Ea nu era decât persoana care răspundea de seiful pentru dosarele speciale. Când nu era activ, acolo se ținea dosarul.

– Atunci, rosti Fiedler mioros, trebuie să fi fost adus de cei din secția Satellites Four, nu?

– Da, presupun că da, făcu Leamas pe un ton disperat, ca și cum nu s-ar fi ridicat la înălțimea inteligenței lui Fiedler.

– Cei de la Satellites Four la ce etaj lucrau?

– La doi.

– Și cei de la Financiar?

– La patru. Lângă Arhiva Specială.

– Îți amintești *cine* l-a adus? Sau îți amintești, de exemplu, să fi mers jos pentru a lua dosarul pentru ei?

Deznădăjduit, Leamas negă printr-o mișcare a capului; apoi, brusc, se întoarse către Fiedler, strigând:

– Da, da, îmi amintesc! Bineînțeles că-mi amintesc! Peter mi l-a dat! Leamas părea că se trezise, chipul i se înroșise, era emoționat. Așa a fost: odată am luat dosarul de la Peter, în camera lui. Am pâlăvrăgit împreună despre Norvegia. Am fost amândoi acolo, în armată.

– Peter Guillam?

– Da, Peter – uitasem de el. Se întorsese de la Ankara cu câteva luni înainte. El era pe listă! Peter era – bineînțeles! Asta este. Scria „Satellites Four“ și „PG“ în paranteză, inițialele lui Peter. Altcineva făcuse asta mai înainte, iar cei de la Arhiva Specială lipiseră o bucatică de hârtie albă peste numele vechi și trecuseră inițialele lui Peter.

– Ce teritoriu acoperea Guillam?

– Zona. Germania de Est. Chestii economice; conducea o secție mică, un fel de secție izolată. El era tipul. Mi-a adus și mie dosarul o dată, acum îmi amintesc. Cu toate astea, nu avea agenți în subordine: nu prea știu cum a intrat el în afacerea asta – Peter și încă vreo doi făceau niște cercetări legate de crizele de alimente. De fapt, făceau evaluări.

– Ai discutat despre asta cu el?

– Nu, este o chestiune tabu. Nu se face așa cu dosarele speciale. Am primit un perdaf în legătură cu asta de la tipa de la Arhiva Specială, Bream: fără discuții, fără întrebări, mi s-a explicat.

– Dar, având în vedere măsurile complicate de securitate din jurul operațiunii Bulgărele de Zăpadă, e posibil, nu-i așa, ca așa-zisa muncă de cercetare a lui Guillam să fi implicat coordonarea parțială a acestui agent, Bulgărele de Zăpadă?

– I-am spus lui Peters, rosti Leamas aproape strigând, și izbi cu pumnul în masă. E o mare prostie să-ți închipui că

s-ar fi putut desfășura vreo operațiune împotriva Germaniei Democrate fără știința mea – fără știința organizației din Berlin. Aș fi știut, nu înțelegi? De câte ori să-ți mai spun asta? Aș fi știut!

– Sigur că da, spuse cu blândețe Fiedler, bineînțeles că ai fi știut. Se ridică și se îndreaptă spre fereastră. Ar trebui să vezi peisajul toamna, murmură el, privind pe geam; e minunat când fagii își schimbă culoarea.

Bolduri sau agrafe

Lui Fiedler îi plăcea la nebunie să pună întrebări. Uneori, întrucât era avocat, întreba doar pentru simpla lui plăcere, ca să demonstreze discrepanța dintre ceea ce era evident și adevărul perfectibil. Avea, cu toate acestea, acea curiozitate stăruitoare care, pentru ziariști și pentru avocați, este un țel în sine.

În după-amiaza aceea se duseră să se plimbe, mergând pe drumul cu pietriș până în vale, apoi intrară în pădure pe o cărare largă, plină de hârtoape, mărginită de bușteni doborâți cu securea. Fiedler scormonea întruna, fără să găsească nimic. Despre clădirea din Cambridge Circus, și despre oamenii care lucrau acolo. Din ce clasă socială proveneau, în ce parte a Londrei locuiau, soții și soțiile lucrau în același departament? Întrebă despre salarii, despre concedii, despre starea morală, despre cantină; întrebă despre viața lor amoroasă, despre bârfele lor, despre filozofia lor. Cel mai mult îl chestionă despre filozofia lor.

Pentru Leamas, asta fu cea mai grea întrebare dintre toate.

– Ce vrei să spui prin filozofie? ripostă el. Nu suntem marxiști, nu suntem nimic, doar oameni.

– Atunci, sunteți creștini?

– Nu mulți, cred. Nu cunosc mulți.

– Ce-i determină s-o facă, atunci? insistă Fiedler; trebuie să aibă o filozofie.

– De ce trebuie? Poate că nu știu, poate că nici măcar nu le pasă. Nu toată lumea are o filozofie, răspunse Leamas, puțin deznădăjduit.

– Atunci, spune-mi, care este filozofia ta?

– Oh, pentru numele lui Dumnezeu! i-o retează Leamas, și un timp merseară în tăcere.

Dar pe Fiedler nu era chip să-l oprești.

– Dacă nu știu ce vor, cum de sunt așa de siguri că au dreptate?

– Cine dracu' a zis că au dreptate? ripostă Leamas iritat.

– Dar atunci, care este justificarea? Care este? Pentru noi e ușor, după cum ți-am spus și aseară. Abteilung și alte organizații asemănătoare sunt prelungirea naturală a brațului Partidului. Se află în avangarda luptei pentru Pace și pentru Progres. Sunt pentru partid ceea ce este partidul pentru socialism: *sunt* avangarda. Stalin a spus asta – zâmbi sec –, nu e la modă să-l citezi pe Stalin, dar el a zis odată că „O jumătate de milion de oameni lichidați înseamnă statistică, iar un om ucis într-un accident de circulație este o tragedie națională“. Râdea, vezi tu, de sensibilitățile burgheze ale maselor. A fost un mare cinic. Dar ce a vrut el să spună este valabil și azi, Leamas: o mișcare care se apără de contrarevoluție nu se poate împiedica de exploatarea – sau de eliminarea – câtorva indivizi. Totul este un întreg, n-am pretins niciodată că suntem absolut corecți în procesul de raționalizare a societății. Un roman a spus-o, nu-i așa, în Biblia creștină: este convenabil ca un om să moară în folosul celor mulți.

– Probabil, replică Leamas pe un ton plictisit.

– Deci ce crezi? Care e filozofia ta?

– Cred, pur și simplu, că sunteți o gașcă de nemernici, făcu Leamas pe un ton violent.

Fiedler incuviință din cap.

– E un punct de vedere pe care-l înțeleg. Este primitiv, negativ și foarte prostesc, dar este un punct de vedere, există. Dar ceilalți de la Centru?

– Nu știu. De unde să știu?

– N-ai discutat niciodată filozofie cu ei?

– Nu. Nu suntem nemți. Ezită, apoi adăugă, pe un ton vag: Presupun că nu le place comunismul.

– Și asta justifică, de exemplu, curmarea unei vieți omenești? Asta justifică o bombă într-un restaurant aglomerat? Asta justifică agenții tăi de doi bani?

Leamas ridică din umeri.

– Presupun că da.

– Vezi tu, pentru noi, justifică, vorbești în continuare Fiedler, eu însumi aș pune o bombă într-un restaurant, dacă acest lucru ne-ar duce mai departe pe drumul nostru. După care aș trage linia – atâtea femei, atâtea copii; și tot așa, pe drumul ales. Dar creștinii – iar societatea voastră este una creștină –, creștinii e posibil să nu tragă linie.

– De ce nu? Trebuie să se apere, nu?

– Dar ei cred în caracterul sacru al vieții omenești. Ei cred că orice om are un suflet care poate fi salvat. Cred în sacrificiu.

– Nu știu. Nu-mi prea pasă, replică Leamas. Nici lui Stalin nu i-a păsat, nu?

Fiedler zâmbi.

– Îmi plac englezii, murmură, aproape pentru sine. Și lui taică-meu i-au plăcut. Îi îndrăgea foarte mult pe englezi.

– Asta mă încălzește foarte tare, replică Leamas, după care rămase din nou tăcut.

Făcură o oprire în timp ce Fiedler îi întinse o țigară lui Leamas și i-o aprinse.

Începură să urce panta abruptă. Lui Leamas îi făcea plăcere exercițiul, și mergea în față cu pași mari, cu umerii aduși. Fiedler venea în urma lui, cu pas ușor și ager, ca un

terrier în urma stăpânului. Probabil că se plimbau de o oră, poate mai mult, când, deodată, arborii se răriră și deasupra lor apăru cerul. Ajunseseră pe coama unei mici coline, și în fața lor se vedea masa compactă de pini, întreruptă ici și colo de pâlcuri cenușii de fagi. Dincolo de vale, Leamas zări cabana de vânătoare cocoțată sub coama dealului din față, așa cum se profila, scundă și întunecată, pe fundalul copacilor. În mijlocul poienii se afla o bancă rudimentară lângă o stivă de bușteni și lângă ce mai rămăsese – urme jilăvite – dintr-un foc de cărbuni.

– O să ne așezăm o clipă, anunță Fiedler, pe urmă trebuie să ne întoarcem. Se opri. Spune-mi, banii ăștia, sumele alea mari de bani din bănci străine, pentru ce erau, după părerea ta?

– Ce vrei să spui? Ți-am zis, erau plăți pentru un agent.

– Un agent din spatele Cortinei de Fier?

– Da, așa m-am gândit, replică Leamas cu glas obosit.

– De ce ai crezut asta?

– Mai întâi, fiindcă erau al naibii de mulți bani. Pe urmă, datorită complicațiilor legate de modul de plată; se luau măsuri speciale de securitate. Și, desigur, datorită faptului că era amestecat Control în poveste.

– Ce îți închipuiai că face agentul cu banii?

– Ascultă, ți-am mai spus – nu știu. Nici măcar nu știu dacă i-a ridicat. Nu știam nimic, nu eram decât un amărât de băiat bun la toate.

– Ce ai făcut cu parolele pentru conturi?

– Le-am predat de îndată ce m-am întors la Londra, împreună cu pașaportul falsificat.

– Banca din Copenhaga sau cea din Helsinki ți-a scris vreodată la Londra – vreau să zic, a scris celui pe al cărui nume era pașaportul?

– Nu știu. Bănuiesc că, oricum, orice scrisoare ar fi ajuns direct la Control.

– Avea și Control câte o mostră din speci­menele de sem­nătură pentru conturile pe care le deschideai pe nume false?

– Da. Le-am exersat îndelung, iar ei aveau mostre.

– Mai multe?

– Da. Pagini întregi.

– Aha. Deci scrisorile ar fi putut ajunge la bănci după ce deschideai tu conturile. Nu era nevoie să știi. Semnăturile ar fi putut fi falsificate și scrisorile trimise fără știrea ta.

– Da. Corect. Presupun că așa s-au întâmplat lucrurile. Am semnat de asemenea o mulțime de foi albe. Am bănu­it mereu că altcineva se ocupa de corespondență.

– Dar, în realitate, nu ai știut niciodată de existența unei astfel de corespondențe?

Leamas clătină din cap.

– Ai înțeles total greșit, replică el, ai înțeles complet pe dos. Era multă birocrație, iar asta făcea parte pur și simplu din activitatea cotidiană. Nu e un subiect căruia să-i fi acordat prea multă atenție. De ce s-o fi făcut? Erau chestii secrete, iar eu am fost toată viața implicat în afaceri în care tu știi doar o pârțică, iar altcineva știe restul. În plus, hârțogăraia mă plictisește de moarte. Nu mi-am bătut prea mult capul cu asta. Sigur că-mi plăcea să călătoresc, din diferitele operațiuni mai făceam rost de un ban care-mi era de folos. Dar nu ședeam toată ziua la birou, întrebându-mă ce-i cu Bulgărele de Zăpadă. Și, peste toate astea, adăugă oarecum jenat, trăgeam nițel la măsă.

– Mi-ai mai spus, remarcă Fiedler, și bineînțeles că te cred.

– Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie dacă mă crezi sau nu, ripostă Leamas furios.

Fiedler zâmbi.

– Mă bucur. Asta e calitatea ta, observă el, asta e marea ta calitate. Indiferența. Puțin resentiment aici, puțin orgoliu dincolo, dar asta nu înseamnă nimic: distorsiuni ale unui

magnetofon. Tu ești obiectiv. Mi-a trecut prin cap, continuă Fiedler după o scurtă pauză, că, totuși, ne-ai putea ajuta să stabilim dacă s-a ridicat vreo parte din banii aceia. Nimic nu te împiedică să scrii fiecărui din cele două bănci și să ceri un extras de cont. Am putea să zicem că stai în Elveția; să folosim o adresă unde, chipurile, ești cazat. Ai ceva împotriva acestui plan?

– Ar putea să meargă. Dar, oare, Control a corespondat independent cu banca, peste semnătura mea falsă? S-ar putea să nu se potrivească.

– Nu văd ce am avea de pierdut.

– Ce ai de câștigat?

– Dacă banii au fost scoși, ceea ce este îndoielnic, de acord, vom ști unde a fost agentul într-o anumită zi. Cred că ne-ar fi util să cunoaștem acest lucru.

– Visezi! N-o să-l găsești niciodată, Fiedler, nu pe baza unei astfel de informații. Odată ajuns în Occident, se poate duce la orice consulat, chiar și într-un orașel, ca să obțină viză pentru altă țară. Ce te face să crezi că ești mai isteț? Nici măcar nu știi dacă este est-german. Ce urmărești?

Fiedler nu răspunse imediat. Absent, privea țintă valea.

– Ai zis că ești obișnuit să cunoști doar o mică parte, și de aceea nu-ți pot răspunde la întrebare fără să-ți spun ceea ce nu ar trebui să știi. Ezită. Dar Bulgărele de Zăpadă a fost o operațiune împotriva noastră, te asigur.

– A noastră?

– Împotriva RDG. Zâmbi. A Zonei, dacă preferi. Nu sunt chiar așa de sensibil, de fapt.

Leamas îl studia acum pe Fiedler, și ochii lui căprui erau fixați meditativ asupra acestuia.

– Și eu? întrebă. Dacă, să zicem, refuz să scriu scrisorile? Începuse să ridice glasul: Nu crezi că e momentul să vorbim despre mine, Fiedler?

Fiedler aprobă printr-o mișcare a capului.

– De ce nu? replică el pe un ton amabil.

Urmă un moment de tăcere, apoi Leamas vorbește:

– Eu mi-am îndeplinit partea mea, Fiedler. Tu și Peters – înaintea ta – ați aflat tot ce știu. N-am fost niciodată de acord să scriu scrisori către bănci – așa ceva ar putea fi al naibii de periculos. Nu te îngrijorează, știu. Din punctul tău de vedere nu sunt indispensabil, pot fi eliminat.

– Ei bine, o să fiu cinstit cu tine, replică Fiedler. Există, după cum știi, două etape privind interogatoriul unui dezerter. În cazul tău, prima fază este aproape completă: ne-ai spus tot ceea ce, rațional, putem nota. Nu ne-ai spus dacă Serviciul tău preferă boldurile sau agrafele pentru prins hârtiile, pentru că nu te-am întrebat, și pentru că tu n-ai considerat că merită să spui fără să te întrebăm. În ambele cazuri avem de-a face cu un proces de selecție inconștientă. Este însă oricând posibil – și acest lucru ne îngrijorează, Leamas –, este absolut posibil ca într-o lună sau în două să avem pe nepusă masă nevoie disperată să aflăm despre acele cu gămălie și despre agrafele pentru hârtie, înțelegi, amănunte aparent ne semnificative. Asta face în mod normal parte din faza a doua, cea pe care tu nu ai acceptat-o în Olanda.

– Adică, vrei să zici că mă ții la naftalină până o să ai nevoie de mine?

– Profesiunea de fugar, remarcă Fiedler cu un zâmbet, cere multă răbdare. Foarte puțini sunt potriviți pentru asta.

– Pentru cât timp? insistă Leamas.

Fiedler nu răspunde.

– Ei bine?

Fiedler vorbește pe un ton brusc însuflețit:

– Îți dau cuvântul meu că, de îndată ce voi putea, îți voi da răspunsul la întrebare. Uite ce e, aș putea să te mint, nu? Aș putea zice o lună sau mai puțin, numai ca să te fac să fii mulțumit. Dar îți spun că nu știu, pentru că asta este adevărul.

Ne-ai dat niște indicii: până nu le verificăm, nici nu vreau să aud să-ți dăm drumul. Dar, după aceea, dacă lucrurile vor sta așa cum cred eu, vei avea nevoie de un prieten, iar acela voi fi eu. Îți dau cuvântul meu de neamț.

Leamas fu atât de surprins, încât o clipă rămase fără glas.

– Bine, acceptă el într-un târziu. Joc cum zici tu, Fiedler, dar dacă mă tragi pe sfoară, găsesc eu o cale să-ți rup gâtul.

– Poate că n-o să fie nevoie, replică Fiedler pe un ton egal.

Cel care trăiește izolat, nu separat de alții, ci singur este expus unor pericole psihologice evidente. În sine, practica înșelăciunii nu prezintă exigențe prea mari; e o chestiune de experiență, de cunoștințe profesionale, este ceva ce majoritatea dintre noi putem dobândi. Dar, în timp ce un șarlatan, un actor de teatru sau un jucător de cărți se poate întoarce, după ce-și joacă rolul, în rândul admiratorilor săi, agentul secret nu se bucură de un astfel de refugiu salvator. Pentru el, înșelăciunea este, înainte de toate, o problemă de autoapărare. Trebuie să se protejeze nu numai de pericolele din afară, ci și de cele dinăuntru, și împotriva celui mai firesc impuls; deși poate câștiga o avere, se întâmplă ca rolul său să-l împiedice să cumpere un aparat de ras; deși poate fi un erudit, e posibil să fie nevoit să nu mormăie decât banalități; chiar dacă ar fi un soț și un tată afectuos, trebuie, în orice situație, să se abțină față de cei în care, în mod firesc, ar trebui să se încreadă.

Conștient de tentațiile copleșitoare care-l asaltează pe un individ izolat permanent în iluziile sale, Leamas recurgea la metoda care constituia cea mai bună protecție pentru el; chiar și atunci când era singur, își impunea să trăiască având personalitatea pe care și-o asumase. Se spune că, aflat pe patul de moarte, Balzac se interesa cu ardoare de sănătatea și de prosperitatea personajelor pe care le crease. La fel și Leamas, care, fără să renunțe la forța inventivității, se identifica întru totul cu ceea ce plăsmuise. Înșușirile pe care le dovedea în fața lui Fiedler, nesiguranța neliniștită, aroganța protectoare

care ascundea jena, nu erau aproximări, ci extensii ale unor calități pe care chiar le avea; de aici și târșăitul ușor al picioarelor, aspectul neglijent, indiferența față de mâncare, și o dependență crescândă față de alcool și față de tutun. Când era singur, rămânea credincios acestor obiceiuri. Ba chiar le exagera puțin, bombănind pentru sine despre lucrurile nedrepte din Serviciu.

Doar foarte rar, așa ca acum, își permitea primejdiosul lux de a recunoaște marea minciună în care trăia.

Control avusese enorm de mare dreptate. Fiedler umbla ca un individ condus în somn în plasa pe care Control o desfășurase pentru el. Era straniu să observi identitatea de interese tot mai mare între Fiedler și Control: era ca și cum ar fi căzut de acord amândoi asupra aceluiași plan, iar Leamas fusese trimis să-l împlinească.

Poate că asta era răspunsul. Poate că Fiedler era „interesul special“ pe care Control lupta cu atâta disperare să-l păstreze. În astfel de chestiuni, era complet lipsit de curiozitate: știa că nu putea rezulta nimic bun din deducțiile sale. Cu toate acestea, spera din tot sufletul să fie adevărat. Era posibil, în cazul acesta, chiar era posibil, să se ducă acasă.

Scrisoare către un client

Leamas era încă în pat a doua zi dimineața, când Fiedler i-a adus scrisorile să le semneze. Una era pe hârtie de scris subțire, de culoare albastră, de la Seiler Hotel Alpenblick, Lake Spiez, Elveția; cealaltă, de la Palace Hotel, Gstaad.

Leamas citi prima scrisoare:

Către Domnul Director,
Banca Regală Scandinavă Ltd.
Copenhaga

Stimate domn,

Calătoresc de câteva săptămâni și nu am primit deloc corespondență din Anglia. Prin urmare, nu am primit răspuns la scrisoarea mea din 3 martie, prin care solicitam un extras de cont pentru depozitul pe care îl dețin în comun cu *Herr* Karlsdorf. Pentru a preîntâmpina o nouă întârziere, vă rog să aveți amabilitatea de a-mi trimite o copie a documentului la această adresă, la care voi rămâne două săptămâni, începând din 21 aprilie:

c/o Madame Y. de Sanglot,
Avenue des Colombes 13,
Paris XII,
Franța.

Îmi cer scuze pentru confuzia creată.

Al dumneavoastră,
(Robert Lang)

– Ce e cu toată povestea asta despre o scrisoare din 3 martie? întrebă. Nu le-am scris nici o scrisoare.

– Nu, nu le-ai scris. Din câte știm noi, nu le-a scris nimeni. Iar asta va neliniști banca. Dacă există vreo inadvertență între scrisoarea pe care le-o trimitem acum și scrisorile pe care le-au primit de la Control, vor presupune că soluția se găsește în scrisoarea *lipsă* din 3 martie. Reacția lor va fi să-ți trimită extrasul de cont, așa cum ai cerut, însoțit de o notă de acoperire prin care își vor exprima regretul că nu au primit scrisoarea ta din 3 martie.

Cea de-a doua scrisoare era la fel ca prima; doar numele erau diferite. Adresa din Paris era aceeași. Leamas a luat o coală de hârtie nescrisă și stiloul, și scrise de vreo șase ori cu mână sigură „Robert Lang“, apoi semnă prima scrisoare. Înclinând stiloul în spate, exersă cea de-a doua semnătură până fu mulțumit de ea, apoi scrise „Stephen Bennett“, sub conținutul celei de-a doua scrisori.

– Admirabil, remarcă Fiedler, absolut admirabil!

– Și acum, ce facem?

– Vor fi puse la poștă mâine, în Elveția, din Interlaken și Gstaad. Oamenii noștri din Paris îmi vor telegrafia răspunsurile de îndată ce vor sosi. O să avem răspunsul într-o săptămână.

– Și până atunci?

– Ne vom ține companie unul altuia, permanent. Știu că ți se pare detestabil, și îmi pare rău. Mă gândeam că putem să ne plimbăm, să mergem cu mașina puțin prin împrejurimi, printre dealuri, să mai pierdem vremea. Vreau să te relaxezi și să vorbești; să vorbești despre Londra, despre Cambridge Circus și despre ce înseamnă să lucrezi în Departament; povestește-mi despre bârfe, spune-mi despre cum se plătește, despre concedii, încăperi, hârtii și oameni. Știi tu, fleacuri și nimicuri, agrafe și bolduri. Vreau să cunosc toate lucrurile

mărunte, care nu au importanță. Apropo... În tonul vocii lui se simți o schimbare.

– Da?

– Avem aici diferite posibilități pentru cei care... pentru cei care petrec o anumită perioadă alături de noi. Posibilități de distracție și altele.

– Îmi oferiți o femeie? întrebă.

– Da.

– Nu, mulțumesc. Spre deosebire de tine, eu n-am ajuns la vârsta la care am nevoie de un pește.

Fiedler păru să nu bage în seamă replica. Vorbi repede mai departe:

– Dar în Anglia aveai o tipă, nu? Fata aia de la bibliotecă? Leamas se răsuci, cu brațele desfăcute.

– Un singur lucru! strigă. Doar un singur lucru – să nu mai pomeniști niciodată de asta, nici în glumă, nici ca amenințare, nici măcar ca să mă strângi cu ușa, Fiedler, pentru că n-o să țină în veci; izvorul o să sece, înțelegi, al naibii să fie, și n-o să mai scoți nici o vorbă de la mine, cât voi trăi. Să le transmiți chestia asta lui Mundt și lui Stammberger, sau oricăruia dintre șmecherii nenorociți care te-au instruit ce să-mi zici – să le transmiți vorbele mele.

– O să le spun, replică Fiedler; o să le spun. Dar s-ar putea să fie prea târziu.

După-amiază se duseră din nou să se plimbe. Cerul era întunecat și greu, iar aerul cald.

– N-am fost în Anglia decât o dată, remarcă Fiedler în treacăt, când eram în drum spre Canada cu părinții, înainte de război. Eram copil atunci, desigur. Am stat acolo două zile.

Leamas aprobă din cap.

– Acum pot să-ți spun, continuă Fiedler, că era cât pe ce să mă duc acolo acum câțiva ani. Trebuia să-l înlocuiesc pe Mundt în Misiunea Oțelului – știai că a fost odată la Londra?

– Știam, ripostă Leamas enigmatic.

– Întotdeauna m-am întrebat cum ar fi fost slujba aia.

– Jocul obișnuit de socializare cu celelalte Misiuni ale Blocului Estic, presupun. Contacte limitate cu sfera afacerilor britanice – nu prea multe. Vocea lui Leamas suna plictisită.

– Mundt s-a descurcat foarte bine; i s-a părut foarte ușor.

– Așa am auzit, spuse Leamas; a reușit chiar să ucidă vreo doi oameni.

– Deci ai auzit și despre asta?

– De la Peter Guillam. Era implicat în chestia asta împreună cu George Smiley. Mundt era să-l omoare și pe George.

– Cazul Fennan, murmură Fiedler meditativ. Uimitor cum a reușit Mundt să scape, nu?

– Cred că da.

– N-ai crede că un tip a cărui fotografie și ale cărui semne particulare se aflau într-un dosar la Ministerul de Externe, ca membru al unei Misiuni Străine, ar fi avut vreo șansă împotriva întregii Securități britanice.

– Din ce-am auzit eu, zise Leamas, nici nu țineau atât de mult să-l prindă.

Fiedler se opri brusc.

– Ce-ai zis?

– Peter Guillam mi-a spus că nu crede că au vrut să-l prindă pe Mundt, asta-i tot ce-am zis. Atunci aveam o altfel de organizare, aveam un Consultant – un tip pe care-l chema Maston – în locul unui Departament de Control operativ. Maston făcuse varză cazul Fennan încă de la început, așa zicea Guillam. Peter era de părere că, dacă l-ar fi prins pe Mundt, ar fi tulburat grozav apele – l-ar fi judecat și, probabil, l-ar fi spânzurat. Toate mizeriile care ar fi ieșit la iveală la proces ar fi pus capăt carierei lui Maston. Peter n-a aflat niciodată ce s-a întâmplat exact, dar era al naibii de convins că, în operațiunea de căutare a lui Mundt, nu s-au folosit toate forțele.

– Ești sigur de asta, ești sigur că Guillam ți-a spus toate astea exact așa, cu vorbele astea? Nu s-au folosit toate forțele?

– Bineînțeles că sunt sigur!

– Guillam n-a dat niciodată de înțeles că ar exista și alt motiv pentru care este posibil să-l fi lăsat pe Mundt să plece?

– Ce vrei să spui?

Fiedler clătină din cap, și își continuă plimbarea pe cârare.

– Misiunea Oțelului a fost închisă după cazul Fennan, remarcă Fiedler o clipă mai târziu, ca și cum ar fi făcut o constatare. De aceea nu m-am mai dus.

– Probabil că Mundt era extenuat de furios. În Balcani sau aici o fi posibil să scapi după ce ai comis un asasinat, dar la Londra, nu.

– Și cu toate astea, a reușit să scape, nu? se grăbi Fiedler să precizeze. Și a făcut o treabă bună.

– Cum ar fi recrutarea lui Kiever și a lui Ashe? Să-l ferească Dumnezeu!

– S-a vorbit destul de mult în presă despre tipa aia, Fennan.

Leamas ridică din umeri.

– Spune-mi altceva despre Karl Riemeck, începu iar Fiedler. Control s-a întâlnit o dată cu el, nu?

– Da, la Berlin, cam acum un an, poate ceva mai mult.

– Unde s-au întâlnit?

– Ne-am întâlnit toți în apartamentul meu.

– De ce?

– Lui Control îi plăcea teribil să intre-n joc când era vorba de un succes. Obținusem o grămadă de chestii grozave de la Karl – presupun că lucrurile decurseseră cum trebuie cu cei de la Londra. A venit într-o scurtă călătorie la Berlin și mi-a cerut să le aranjez o întâlnire.

– Te-a deranjat?

– De ce m-ar fi deranjat?

– Era agentul tău. E posibil să nu-ți fi convenit să se vadă cu alți ofițeri operativi.

– Control nu este ofițer operativ; este șef de departament. Karl știa asta și i-a gădilat vanitatea.

– Ați fost toți trei împreună, tot timpul?

– Da. Mă rog, nu chiar tot timpul. I-am lăsat singuri cam un sfert de oră, nu mai mult. Așa voise Control, avea nevoie de câteva minute singur cu Riemeck, Dumnezeu știe de ce, așa că am ieșit din apartament sub un pretext oarecare, nu mai țin minte. A, ba da, am pretins că nu mai avem scotch. Chiar m-am dus și am luat o sticlă, de fapt, am luat-o de la de Jong.

– Știi ce s-a petrecut între ei cât ai lipsit tu?

– De unde să știu? Oricum, nu mă prea interesa.

– Karl nu ți-a spus pe urmă?

– Nu l-am întrebat. Dintr-un anumit punct de vedere, Karl era un nemernic neobrăzat și cu tupeu, care mereu pretindea că mă are cu ceva la mână. Nu-mi plăcea felul în care râdea de Control pe la spate. Și ține cont, avea de ce s-o facă – era un spectacol destul de ridicol. La drept vorbind, chiar am râs împreună un pic de asta. N-avea nici un rost să te legi de vanitatea lui Karl; toată povestea cu întâlnirea era menită să-l impulsioneze.

– Karl era deprimat?

– Nu, nici vorbă. Se năvălise deja. Era plătit prea mult, iubit prea mult, i se acorda prea multă încredere. A fost vina mea într-o anumită măsură, dar și a Londrei, în egală măsură. Dacă nu l-am fi răsfățat așa, nu i-ar fi spus nenorocitei aleia de amante despre rețeaua lui.

– Elvira?

– Da.

O vreme merseră tăcuți, până când Fiedler se trezi din reverie, remarcând:

– Începi să-mi plăci. Dar mă nedumerește un singur lucru. E straniu – nu m-a îngrijorat înainte să te întâlnesc.

– Ce anume?

– De ce ai venit. De ce ai dezertat.

Leamas era pe punctul de a spune ceva, când Fiedler începu să râdă:

– Teamă mi-e că n-am fost prea diplomat, nu?

Petrecură săptămâna aceea făcând plimbări pe dealuri. Seara se întorceau la cabană, mâncau prost și udau cina mizerabilă cu o poșircă de vin alb, ședea la nesfârșit aplecați deasupra paharelor cu gin Steinhäger, în fața focului. Se pare că ideea cu focul aparținuse lui Fiedler – la început nu avuseseră, apoi, într-o zi, Leamas îl auzi din întâmplare spunându-i unui paznic să aducă niște bușteni. Pe urmă, seriile nu mai reprezentară o problemă pentru Leamas; după aerul proaspăt din timpul zilei, focul și alcoolul tare îl făceau să vorbească neîmpins de la spate, turuind despre Serviciul lui. Leamas presupunea că se înregistrează. Nu-i păsa.

Cu fiecare zi care trecea astfel, Leamas era conștient că tovarășul său devine din ce în ce mai tensionat. Odată ieșiră cu mașina, cu DKW-ul – era seara târziu –, și se opriră la o cabină telefonică. Fiedler îl lăsă în mașină, lăsă și cheile, și vorbi mult la telefon. Când se întoarse, Leamas îi zise:

– De ce n-ai sunat de la cabană?

Fiedler însă clătină doar din cap.

– Trebuie să fii atenți, replică; și tu trebuie să ai grijă.

– De ce? Ce se întâmplă?

– Banii pe care i-ai depus la banca din Copenhaga – le-am trimis o scrisoare, nu-ți amintești?

– Sigur că-mi amintesc.

Fiedler nu voi să spună mai mult, și continuă să conducă în tăcere spre dealuri. Acolo se opriră. Dedesubt, pe jumătate ascuns de pâlcul de pini falnici, care păreau ireali, era locul

unde se întâlneau două văi mari. Colinele abrupte, acoperite de păduri, ce străjuiau de o parte și de cealaltă, își contopeau treptat culorile cu asfințitul care împresura totul, pentru ca, într-un sfârșit, să rămână cenușii și lipsite de viață în amurg.

– Orice s-ar întâmpla, îl asigură Fiedler, nu-ți face griji. Totul va fi bine, înțelegi? Tonul abordat era foarte emfatic, iar mâna lui subțire se odihnea pe brațul lui Leamas. S-ar putea să fie nevoie să ai grijă puțin de tine, dar nu va dura mult, înțelegi? adăugă el.

– Nu. Și, cum nu-mi spui, o să aștept și o să văd. Nu-ți face prea multe griji pentru pielea mea, Fiedler. Își mișcă brațul, dar mâna lui Fiedler încă îl ținea.

Lui Leamas îi repugna să fie atins.

– Îl cunoști pe Mundt? întreabă Fiedler. Știi ceva despre el?

– Am vorbit despre Mundt.

– Da, repetă Fiedler, am vorbit despre el. El trage întâi, și pe urmă întreabă. Principiul intimidării. Un sistem bizar într-o profesiune în care se presupune că întrebările sunt întotdeauna mai importante decât trasul cu arma.

Leamas știa ce încearcă să-i spună Fiedler.

– E un sistem ciudat, doar dacă nu ți-e frică de răspunsuri, continuă Fiedler aproape șoptit.

Leamas aștepta. După o clipă, Fiedler reluă:

– N-a participat niciodată până acum la un interogatoriu. Întotdeauna a lăsat asta pe seama mea. Îmi spunea: „Interoghează-i tu, Jens, nimeni n-o face așa ca tine. Eu îi prind și tu-i faci să ciripească“. Zicea că oamenii care fac contraspionaj sunt întocmai ca pictorii – au nevoie de cineva cu un ciocan în spatele lor, care să lovească atunci când ei își termină opera, pentru că, altminteri, uită ce încearcă să realizeze. „Eu o să fiu ciocanul tău“, obișnuia să-mi spună. Era o glumă între noi, la început, apoi a început să capete importanță, atunci când s-a pornit să ucidă, să-i ucidă înainte să vorbească, exact cum ai spus și tu; unu ici, altul colo, împușcat

sau asasinat. L-am rugat, l-am implorat: „De ce nu-i ares-tăm? De ce nu-i lași pe mâna mea o lună sau două? La ce-ți folosesc, după ce-au murit?” Nu făcea decât să clatine din cap spre mine și să argumenteze că există o lege, potrivit că-reia ciulinii trebuie tăiați din rădăcină înainte să înflorească. Aveam senzația că avea răspunsul pregătit înainte ca eu să fi pus vreo întrebare. Este un bun ofițer operativ, foarte bun. A făcut minuni în Abteilung, știi bine. Are o serie de teorii în legătură cu asta; am stat de vorbă cu el serile, până târziu în noapte. Bea cafea, nimic altceva, doar cafea, tot timpul. Zice că nemții sunt prea introspectivi ca să fie agenți buni, și că totul se rezumă la contraspionaj. Spune că oamenii care lucrează în contraspionaj sunt ca niște lupi care rod oase uscate – trebuie să le iei oasele și să-i determini să gă-sească o nouă pradă –, înțeleg toate astea, știu ce vrea să spună. Dar a mers prea departe. De ce l-a omorât pe Viereck? De ce mi l-a luat? Viereck era o pradă nouă, nici măcar nu avusesem timp să luăm carnea de pe os, înțelegi ce zic. Atunci, de ce mi l-a luat? De ce, Leamas, de ce?

Mâna de pe brațul lui Leamas strângea cu putere; în in-tinericul total din mașină, Leamas își dădea seama de inten-sitatea înfricoșătoare a emoției lui Fiedler.

– M-am gândit la asta zi și noapte. Încă de când a fost împușcat Viereck, l-am rugat să-mi spună un motiv. La înce-put mi s-a părut de domeniul fantasticului. Îmi spuneam că sunt invidios, că mi se suie munca la cap, că văd trădare în spatele fiecărui copac; ni se mai întâmplă nouă, celor care ne învârtim în lumea asta. Dar nu m-am putut abține, Leamas, trebuia să aflu. Mai fuseseră și alte chestii înainte. Îi era frică – îi era teamă ca nu cumva să prindem vreunul care să vor-bească prea mult!

– Ce tot spui? Ți-ai pierdut mințile, replică Leamas, și în vocea lui se simțea o urmă de îngrijorare.

– Totul se leagă, înțelegi? Mundt a scăpat așa de ușor din Anglia; chiar tu mi-ai precizat asta. Și ce ți-a spus Guillam ție? Ți-a spus că nu *au vrut* să-l prindă! De ce nu? Îți zic eu de ce: era omul lor; ei l-au turnat, ei l-au prins, nu înțelegi, iar asta era prețul libertății lui – asta, și banii care i s-au plătit.

– Iar eu îți spun că ești nebun! șuiera Leamas. Te ucide dacă-i dă vreodată prin cap că inventezi chestii de genul asta. E la mintea cocoșului, Fiedler. Taci din gură și du-ne acasă!

În cele din urmă, strânsoarea puternică slăbi, eliberând brațul lui Leamas.

– Aici greșești, Leamas. Tu ai dat răspunsul, tu însuși, Leamas. De aceea avem nevoie unul de altul.

– Nu-i adevărat! strigă Leamas. Ți-am spus-o de nenumărate ori, nu puteau face așa ceva. Cei de la Centru n-ar fi putut să-l facă să acționeze împotriva Zonei, fără ca eu să știu! Pur și simplu nu exista această posibilitate administrativă. Ce vrei tu să insinuezi e că, fără știrea celulei din Berlin, Control însuși îl dirija pe adjunctul de la Abteilung. Ești nebun, Fiedler, ești complet sărit de pe fix! Brusc, începu să râdă încetisor. Poate că vrei să-i iei locul, biet amărât ce ești, s-a mai văzut asta, să știi. Dar genul asta de lucruri se petrec cu mare tam-tam.

Preț de o clipă, nici unul nu scoase o vorbă.

– Banii ăia din Copenhaga, începu Fiedler. Banca a răspuns la scrisoarea ta. Directorul se teme foarte tare să nu fi fost vreo greșeală. Banii au fost scoși de către celălalt posesor al contului, exact la o săptămână după ce i-ai depus tu. Data la care au fost scoși coincide cu vizita de două zile pe care a făcut-o Mundt în Danemarca, în februarie. S-a dus, sub un nume fals, ca să se întâlnească acolo cu un agent american pe care-l avem noi, și care participa la o conferință științifică internațională. Fiedler ezită, apoi adăugă: Presupun că ar trebui să scrii o scrisoare către bancă și să le spui că totul este în ordine.

Hai la bal

Liz se uita la scrisoarea de la organizația de partid, întrebându-se despre ce poate fi vorba. Era puțin intrigată. Trebuia să admită că îi făcea plăcere, dar de ce nu se consultaseră cu ea mai întâi? Oare comitetul organizației de cartier propusese numele ei sau era alegerea celor de la organizația centrală? Dar n-o cunoștea nimeni de la organizația centrală, din câte știa ea. Întâlnise, bineînțeles, vorbitori, nu prea des, iar la congresul organizației de cartier dăduse mâna cu liderul partidului. Poate că tipul acela de la Relații Culturale își amintise de ea, bărbatul acela blond, cam efeminat, care se purta întotdeauna atât de îndatoritor. Ashe, așa îl chema. Arătase un oarecare interes pentru ea, și presupunea că el ar fi putut să spună numele ei mai departe sau să-și amintească de ea atunci când a apărut bursa aceea. Era un individ bizar; după ședință, o dusesse la Black and White la o cafea, și o întrebase despre iubii ei. Nu fusese afectuos sau ceva de felul ăsta – la drept vorbind, ea chiar se gândise că e un pic cam homo –, dar el îi pusese un sac de întrebări despre ea. De când e în partid? Îi e dor de casă, fiindcă locuiește departe de părinți? Are mulți prieteni sau e doar cineva special după care i se aprinseseră călcâiele? Nu prea îi dăduse mare atenție, dar vorbele lui o atinseseră grozav la coarda sensibilă – statul muncitoresc din Republica Democrată Germană, conceptul de muncitor-poet, și alte chestii de genul ăsta. Cu siguranță,

știa totul despre Europa de Est, probabil călătorise mult. Bănuia că este profesor, după felul acela mai degrabă didactic, dezinvolt de a fi. După aceea, avusese loc o colectă pentru Fondul Luptei pentru Pace, iar Ashe pusese o liră sterlină; ea fusese absolut uluită. Asta era, acum nu se mai îndoia: Ashe își amintise de ea. El le spusese celor de la organizația de partid din Londra, iar aceștia transmisese organizației centrale, ceva de felul ăsta. I se părea o modalitate destul de bizară de a aborda lucrurile, dar, la urma urmelor, Partidul era mereu foarte secretos – presupunea că face parte din existența lui ca partid revoluționar. Lui Liz nu-i plăcea deloc secretomania asta – găsea că e ceva necinstit. Dar bănuia că este necesară și, slavă Domnului, erau nenumărați aceia cărora le făcea mare plăcere.

Citi scrisoarea din nou. Era scrisă pe hârtia organizației centrale, sus cu antetul roșu cu litere groase, și începea cu „Dragă tovarășă”; lui Liz îi suna așa de militaros, și ura chestia asta; de fapt, nu prea se obișnuise cu „tovarășă”.

Dragă tovarășă,

Am avut recent discuții cu tovarăși din Partidul Socialist Unit din Republica Democrată Germană, privind posibilitatea realizării unor schimburi între membrii de partid de aici și tovarășii noștri din Germania Democrată. Ideea este de a crea o bază pentru aceste schimburi de experiență între partidele noastre, luând în considerație funcțiile membrilor și dosarele lor. PSU este conștient de faptul că actualele măsuri discriminatorii luate de Ministerul britanic de Interne fac improbabilă venirea în Marea Britanie, în viitorul apropiat, a delegaților săi. Din acest motiv, PSU consideră că un schimb de experiență este cu atât mai important. Cu deosebită generozitate, ne-au invitat să alegem cinci secretari de filiale, cu experiență și cu rezultate bune în impulsționarea acțiunilor de stradă ale maselor. Fiecare tovarăș selectat va petrece trei săptămâni în RDG și va participa la discuții ale

organizațiilor locale, va studia progresele realizate în industrie și bunăstarea socială și va putea vedea cu propriii ochi exemple de provocări fasciste ale Occidentului. Aceasta este o ocazie măreață pentru tovarășii noștri de a profita de experiența unui tânăr sistem socialist.

De aceea, am cerut organizației de cartier să ne trimită numele unor cadre muncitorești tinere din zonă, cele mai potrivite pentru această călătorie, și numele dumneavoastră a fost printre cele alese. Dorim să mergeți, dacă puteți, și să participați la realizarea celei de-a doua părți a programului – aceea de a stabili contacte cu o organizație locală din RDG, ai cărei membri provin dintr-un mediu industrial asemănător și se confruntă cu același fel de probleme ca și dumneavoastră. Organizația de partid Bayswater South a fost cuplata cu Neuenhagen, o suburbie a orașului Leipzig. Freda Lüman, secretar al organizației Neuenhagen, vă pregătește o primire măreață. Suntem convinși că sunteți tovarășa potrivită pentru această acțiune, și că va fi un mare succes. Toate cheltuielile vor fi suportate de către Biroul Cultural al RDG.

Suntem convinși că înțelegeți că reprezintă o mare onoare, și suntem încrezători că nu veți lăsa ca motivele personale să vă împiedice să acceptați. Vizitele urmează să aibă loc la sfârșitul lunii viitoare, în jur de 23, dar tovarășii selectați vor călători separat, deoarece invitațiile nu sunt toate emise la aceeași dată. Vă rugăm să ne anunțați cât se poate de repede dacă acceptați, urmând ca noi să vă aducem la cunoștință alte amănunte.

Pe măsură ce citea, i se părea tot mai bizar. Pentru început – de unde știau că va putea să plece de la bibliotecă? Pe urmă, spre surprinderea ei, și-a amintit că Ashe o întrebase ce face în concediu, dacă își luase concediul pe anul ăsta și dacă trebuia să anunțe cu mult timp înainte dacă voia să ceară zile libere. De ce nu-i spusese cine erau ceilalți nominalizați?

Poate că nu exista nici un temei special pentru care ar fi trebuit s-o facă, dar părea oarecum ciudat că n-o făcuseră. Și apoi, era o scrisoare așa de *lungă*. La organizația centrală era o criză atât de mare de secretare, încât scrisorile erau în mod obișnuit scurte sau li se cerea tovarășilor să telefoneze. Scrisoarea asta însă era atât de bine alcătuită, atât de bine dactilografiată, că era foarte posibil *nici* să nu fi fost făcută la organizația centrală. Dar *era* semnată de secretarul cultural; era semnătura lui, fără nici un dubiu. O văzuse în josul paginii pe hârtii multiplicat, de nenumărate ori. Și scrisoarea avea stilul acela stângaci, semibirocratic, semimesianic care îi devenise familiar, fără să-i placă defel. Era o prostie să zici că avea rezultate bune privind impulsionarea acțiunilor de stradă ale maselor. Nu avea. La drept vorbind, detesta partea asta a muncii de partid – portavocile la porțile fabricilor, vânzarea ziarului *Daily Worker* la colțul străzii, umblatul din ușă-n ușă la alegerile locale. Activitățile legate de Lupta pentru Pace, astea n-o deranjau așa de tare, aveau un sens, însemnau ceva pentru ea. Pe stradă, te puteai uita la copii, la mamele care împingeau cărucioare și la bătrânii care sedeau în prag, și puteai să zici: „O fac pentru ei“. Asta *era* într-adevăr lupta pentru pace.

Numai că ea nu vedea la fel lupta pentru voturi și lupta pentru vânzări. Asta poate pentru că, se gândea ea, lupta îi făcea să se vadă așa cum sunt, nu atât de importanți pe cât se cred. Era ușor când erau vreo zece-doisprezece împreună la o ședință a organizației, plănuiind cum să reconstruiască lumea, cum să mărșăluiește în avangarda socialismului și discutând despre fatalismul istoriei. Dar, după aceea, ieșea în stradă cu brațele pline de exemplare din *Daily Worker*, deseori așteptând câte o oră sau două ca să vândă unul. Uneori trișa, așa cum făceau și ceilalți, și plătea ea pentru douăsprezece ziare, numai să termine cu asta și să plece acasă. La ședința următoare se laudau, uitând că dăduseră chiar ei banii ca să le

cumpere: „Tovarâşa Gold a vândut optsprezece exemplare sâmbătă seara – optsprezece!“ Apoi, chestia asta era trecută în procesul-verbal şi în buletinul organizaţiei. Cei de la organizaţia de cartier îşi frecau mâinile şi, cine ştie, poate avea să fie şi ea menţionată în chenarul acela mic de pe prima pagină despre Fondul Luptei pentru Pace. Era o lume aşa de mică, iar Liz şi-ar fi dorit ca ei să fie mai oneşti. Dar şi ea se amăgea singură în legătură cu toate astea. Poate că toţi o făceau. Sau poate că alţii înţelegeau mai bine *de ce* trebuie să minţi aşa de mult. I se părea atât de straniu că o făcuseră secretar al organizaţiei locale. Mulligan fusese cel care venise cu propunerea: „Tovarâşa noastră tânără, puternică şi atrăgătoare“. Crezuse că avea să se culce cu el dacă face în aşa fel încât să fie aleasă secretar. Ceilalţi votaseră pentru ea fiindcă o plăceau şi fiindcă ştia să bată la maşină. Fiindcă îşi făcea treaba şi nu încerca să-i determine pe ceilalţi să meargă să facă propagandă la sfârşit de săptămână. În orice caz, nu prea des. Votaseră pentru ea deoarece voiau o mică asociaţie decentă, drăguţă şi revoluţionară, fără multă tevdură. Totul era doar o mare făţarnicie. Se părea că Alec înţelesese asta; doar că n-o luase în serios. „Unii ţin canari, alţii intră în Partid“, remarcase el odată, şi era adevărat. Cel puţin în organizaţia din Bayswater South era adevărat, iar cei din organizaţia de cartier ştiau asta foarte bine. De aceea era aşa de ciudat că fusese nominalizată; de aceea refuza categoric să creadă că organizaţia de cartier avea vreun amestec în chestia asta. Explicaţia, era sigură de asta, era Ashe. Poate că i se aprinseseră călcâiele după ea, poate că nici nu era homo, ci doar părea.

Liz ridică din umeri cu o mişcare destul de exagerată, gestul acela mult prea apăsător, pe care oamenii îl fac când sunt emoţionaţi şi singuri. În orice caz, era în străinătate, era gratis şi suna foarte interesant. Nu fusese niciodată peste hotare, iar ea singură nu-şi putea permite această călătorie, asta era cert. Avea să fie destul de distractiv. Avea rezerve faţă de

nemți, asta era adevărat. Știa, i se spusese, că Germania de Vest este o putere militaristă și revanșardă, iar Germania de Est este democratică și pacifistă. Dar avea îndoieli că toți nemții buni sunt de o parte și toți cei răi de partea cealaltă. Și că nemții cei răi îi ucisese tatăl. Poate că din cauza asta o alesese Partidul – semn al unui generos act de reconciliere. Poate că asta avusese Ashe în minte atunci când îi pusese toate întrebările acelea. Bineînțeles, asta era explicația. Brusc, fu cuprinsă de un sentiment de afecțiune și de recunoștință față de Partid. Erau cu adevărat oameni cumsecade, iar ea era mândră și recunoscătoare că face parte dintre ei. Se duse la birou și deschise sertarul unde, într-un săculeț vechi de școală, ținea hârtia de scris a organizației și timbrele care se vindeau contra unei cotizații. Puse o coală de hârtie în vechia ei mașină de scris Underwood – o trimiseseră de la organizația de cartier când auziseră că știe să bată la mașină; sârea un pic, dar altminteri era bună – și dactilografie o scrisoare frumoasă, plină de recunoștință, prin care accepta. Organizația centrală era un lucru minunat – severă, mărinimoasă, impersonală, eternă. Erau oameni buni, extraordinari. Oameni care luptau pentru pace. În timp ce închidea sertarul, zări cartea de vizită a lui Smiley.

Și-l reaminti pe omulețul cu chip onest și zbârcit, stând în picioare în pragul ușii ei și spunând: „Partidul știa despre tine și Alec?” Ce proastă fusese! Ei bine, uite că astfel n-avea să se mai gândească la povestea aia.

Arestarea

Fiedler și Leamas parcurseră tot restul drumului înapoi cu mașina în tăcere. În amurg, dealurile erau negre și cavernoase, iar fasciculele de lumină se căzneau să străpungă întunericul care se furișa, precum luminile vapoarelor aflate pe mare, în larg.

Fiedler parcă mașina într-un șopron aflat într-o parte a cabanei și apoi se îndreptară împreună spre ușa din față. Erau pe punctul de a intra, când auziră un țipăt din direcția copacilor, urmat de o voce care striga numele lui Fiedler. Se întoarseră, și Leamas reuși să distingă în lumina crepusculară trei bărbați, la vreo douăzeci de metri depărtare, care păreau să îl aștepte pe Fiedler.

— Ce vreți? strigă Fiedler.

— Vrem să vorbim cu tine. Suntem de la Berlin.

Fiedler ezită.

— Unde dracu' sunt paznicii? îl întrebă pe Leamas. Ar trebui să fie un paznic la ușa din față.

Leamas ridică din umeri.

— De ce nu sunt aprinse luminile din hol? întrebă Fiedler din nou. Apoi, tot neconvins, începu să se îndrepte încet spre cei trei bărbați.

Leamas așteptă un moment, apoi, cum nu auzea nimic, înaintă prin casa neluminată până la anexa din spate. Era o baracă amărâtă, făcută de mântuială, din materiale proaste,

lipită de zidul din spate al clădirii și ascunsă din toate părțile de plantații de pini tineri. Baraca era împărțită în trei dormitoare alăturate; nu exista nici un coridor. Încăperea din mijloc îi fusese dată lui Leamas, iar camera cea mai apropiată de clădirea principală era ocupată de doi gardieni. Leamas nu aflase cine o ocupa pe cea de-a treia. Încercase odată să deschidă ușa care o lega de camera sa, dar era încuiată. Aflase că e o cameră de dormit doar iscodind cu privirea printr-o fantă în perdelele de dantelă, într-o dimineată devreme, când se dusesese să se plimbe. Cei doi paznici, care-l urmau pretutindeni la cincizeci de metri în urmă, nu dăduseră colțul cabanei, iar el se uitase înăuntru de la fereastră. Încăperea avea un singur pat, făcut, și un mic birou cu hârtii pe el. Bănuia că există cineva care, cu ceea ce se cheamă meticulozitate germană, îl observa din acel dormitor. Dar Leamas era un vulpoi prea bătrân ca să se lase enervat de supraveghere. În Berlin făcuse parte din viața obișnuită – dacă nu reușeai s-o dibuiești, cu atât mai rău: nu însemna decât că au mai multă grijă, sau că tu îți pierzi îndemânarea. De obicei, pentru că se pricepea la chestii de genul ăsta, pentru că era un tip cu spirit de observație și cu o memorie precisă – pentru că, pe scurt, era bun în meseria lui –, îi zărea oricum. Cunoștea formațiile preferate de o echipă de urmărire, cunoștea șmecheriile, slăbiciunile, scăpările de moment care ar fi putut să-i dea de gol. Pentru Leamas nu însemna nimic faptul că era supravegheat, dar, în timp ce mergea prin coridorul improvizat de la cabană spre baracă, și apoi, când s-a oprit în dormitorul paznicilor, a avut senzația foarte limpede că lucrurile nu erau în regulă.

Luminile din anexă erau controlate de la un panou central. Erau aprinse și stinse de o mână nevăzută. Dimineata, era adesea trezit de strălucirea bruscă a singurului bec din încăperea. Seara, era obligat să se grăbească la culcare de întinericul forțat. Nu era decât ora nouă când intră în anexă, iar luminile erau deja stinse. De obicei, rămâneau aprinse până

la unsprezece, dar acum erau stinse, și fuseseră coborâte obloanele. Lăsase deschisă ușa de legătură de la casă, astfel că lumina palidă a amurgului răzbătea din hol până la dormitorul paznicilor, deși străpungea cu greu întunericul, și așa putu să zărească cele două paturi goale. Cum stătea acolo în picioare și scruta încăperea, surprins s-o găsească goală, ușa din spatele lui se închise. Poate că singură, dar Leamas nu făcu nici o încercare s-o deschidă. Era întuneric beznă. Închisul ușii nu fusese însoțit de nici un sunet, de nici un țâcănit sau zgomot de pași. Pentru Leamas, ale cărui instincte erau brusc în alertă, era ca și cum fundalul sonor se oprise. Apoi simți fum de trabuc. Probabil că plutea în aer, dar până acum nu-și dăduse seama. La fel ca la un orb, simțul pipăitului și al mirosului se ascuțise în întuneric.

Avea chibrituri în buzunar, dar nu le folosi. Făcu un pas lateral, se lipi cu spatele de perete și rămase nemișcat. Pentru Leamas nu putea fi decât o explicație – îl așteptau să treacă din camera paznicilor într-a sa, așa că era hotărât să rămână unde era. Apoi, din direcția clădirii principale, de unde venise, auzi clar zgomot de pași. Fu încercată ușa care tocmai se închisese, cineva răsuci repede cheia în broască. Nici acum Leamas nu se clinti. Nu încă. Nu se mai putea amăgi: era prizonier în cabană. Cu mișcări foarte lente, Leamas se lăsă pe vine și, concomitent, introduse mâna în buzunarul lateral al hainei. Era foarte calm, se simțea aproape ușurat la gândul acțiunii, dar amintirile i se învălmășeau în minte. „Aproape întotdeauna ai o armă: o scrumieră, câteva monede, un stilou – orice găurește sau taie.“ Era învățătura preferată a sergentului acela galez, scund și blând, din casa de lângă Oxford, în timpul războiului: „Nu folosi niciodată ambele mâini deodată, nu cu un cuțit, cu un baston sau cu un pistol; lasă-ți brațul stâng liber și ține-l peste burtă. Dacă nu găsești nimic cu ce să lovești, ține palmele deschise, cu degetele mari încordate“. Luând cutia de chibrituri în mână

dreaptă, o strânse bine pe lungime și o sfărâmă dinadins, astfel încât bețele mici și ascuțite îi ieșiră printre degete. Odată rezolvată chestia asta, se furișă de-a lungul peretelui până la un scaun despre care știa că se află în colțul încăperii. Indiferent acum la zgomotul pe care-l făcea, împinse scaunul în mijlocul podelei. Numărându-și pașii în timp ce se întorcea dinspre scaun, se postă în unghiul format de cei doi pereți. În acest timp, auzi ușa de la camera sa deschizându-se cu zgomot. În zadar încerca să distingă silueta care probabil stătea în pragul ușii, însă nici din camera lui nu venea nici o lumină. Întunericul era impenetrabil. Nu îndrăznea să înainteze și să atace, căci scaunul era acum în mijlocul încăperii; era avantajul său tactic, pentru că el știa unde este scaunul, iar ei, nu. Trebuie să vină după el, trebuie; nu putea să-i lase să aștepte până când individul care era afară și-i ajuta ar fi ajuns la panoul central și ar fi aprins luminile.

– Hai, nenorociți mizerabili, șuieră în germană; sunt aici, în colț. Hai, veniți să mă prindeți, ce e, nu puteți?

Nici un sunet, nici o mișcare.

– Sunt aici, nu mă vedeți? Care-i problema? Ce e, copii, nu puteți?

După care auzi sunet de pași care înaintează, apoi, din nou, alții; pe urmă înjurătura cuiva care se împiedicase de scaun, și asta era semnul pe care-l aștepta Leamas. Aruncă fără grabă cutia de chibrituri, înainte cu grijă, furișându-se, pas cu pas, cu brațul stâng întins în poziția în care dai cren-gile deoparte în pădure ca să nu te rănească, până când atinse foarte ușor un braț și simți atingerea țesăturii aspre, înțepătoare a unei uniforme militare. Tot cu mâna stângă, Leamas îl bătu intenționat pe braț de două ori – două bătăi distincte – și auzi o voce speriată, șoptindu-i în ureche, în germană:

– Hans, tu ești?

– Taci, idiotule, șuieră Leamas și, în același moment, întinse brațul și-l apucă pe individ de păr, trăgându-i capul

înainte și în jos, apoi, într-o lovitură năprasnică, latul mâinii drepte țâșni spre ceafa bărbatului, îl trase iar în sus de braț, îl pocni în gâtleej cu o mișcare a pumnului deschis, după care îi dădu drumul să cadă acolo unde îl conducea forța gravitației. În timp ce trupul bărbatului se prăbușea, se aprinseră luminile.

În prag stătea un tânăr căpitan din Poliția Populară care fuma un trabuc, iar în spatele lui, doi bărbați. Unul era în haine civile, destul de tânăr. Ținea un pistol în mână. Leamas se gândi că e în genul celor cehești, cu dispozitiv de încărcare pe mijlocul patului. Toți se uitau la cel de pe podea. Cineva descuie ușa de-afară, și Leamas se întoarse să vadă cine este. În timp ce se răsucea, cineva strigă la el – Leamas bănuia că fusese căpitanul – să rămână nemișcat. Se întoarse încet cu fața spre cei trei bărbați.

Ținea mâinile nemișcate pe lângă corp când veni lovitura. Parcă i-ar fi zdrobit craniul. În momentul în care se prăbușea, alunecând cu o senzație plăcută în inconștiență, se întrebă dacă fusese lovit cu un revolver, tipul acela vechi, cu pârghie pe pat, care fixează piedica.

Fu trezit de cântatul lălăit al unui deținut și de paznicul care-i striga să înceteze. Deschise ochii și, întocmai ca o lumină strălucitoare, durerea explodă în capul lui. Zăcea complet nemișcat, refuzând să închidă ochii, și urmărea fragmentele colorate și ascuțite care năvăleau cu viteză prin fața ochilor săi. Încercă să priceapă ce se întâmplase cu el: picioarele îi erau reci ca gheața și își dădea seama de duhoarea acră și pătrunzătoare a uniformei de pușcărie. Cântatul încetase, și brusc Leamas jindua să reînceapă, deși știa că nu va fi așa. Încercă să ridice mâna și să-și pipăie obrazul pe care se înche-gase sângele, dar mâinile îi erau legate la spate. Probabil că și picioarele îi erau legate: nu mai circula sângele prin ele, de aceea erau reci. Cu mare greutate, privi în jur, încercând să înalțe capul câțiva centimetri. Spre surprinderea lui, își văzu

în fața propriii genunchi. Instinctiv, încercă să întindă picioarele, dar, în același moment, tot trupul îi fu cuprins de o durere așa de bruscă și de puternică, încât scoase un țipăt agonizant, întretăiat de suspine, un răcnet de autocompătămire, asemănător plânsetului din urmă al celui schingiuit. Zăcea acolo gâfâind, încercând să domine durerea, apoi pur și simplu firea lui perversă îl împinse să încerce din nou să-și îndrepte picioarele, foarte încet. Imediat durerea agonizantă reveni, dar Leamas descoperise cauza: mâinile și picioarele îi erau înlănțuite împreună la spate. Cum încerca să întindă picioarele, lanțul se strângea, împingându-i umerii în jos și capul plin de lovituri spre podeaua de piatră. Probabil că-l stâlciseră în bătaie cât fusese inconștient, tot corpul îi era țeapăn și plin de vânătăi, și-l durea tot abdomenul. Se întreba dacă îl omorâse pe paznic. Spera că da.

Deasupra lui strălucea lumina, mare, ca de spital, violentă. Nici un fel de mobilă. Doar pereți văruiți, de jur împrejur, apăsători, și ușa cenușie de oțel, un cenușiu elegant, de nuanța cărbunelui, culoarea pe care o vezi la casele cochete din Londra. În rest, nu mai era nimic. Absolut nimic. Nimic la care să te gândești, doar durerea sălbatică.

Probabil că zăcuse acolo ore întregi până să vină indivizii. Se făcea din ce în ce mai cald de la lumină, îi era sete, dar nu voia să strige. În cele din urmă, ușa s-a deschis și în prag stătea Mundt. Știa că este Mundt după ochi. Smiley îi povestise despre ei.

Mundt

Îl dezlegară și îl lăsară să încerce să stea în picioare. O clipă aproape că izbuti, după care, pe măsură ce sângele reîncepea să-i circule prin mâini și prin picioare, iar încheieturile îi erau eliberate din strânsoare și din contracția la care fuseseră supuse, se prăbuși. Îl lăsară să zacă acolo, urmărindu-l cu detașarea copiilor care privesc o insectă. Unul dintre paznici trecu pe lângă Mundt și tipă la Leamas să se ridice. Leamas se târî spre perete și puse palmele care-i zvâcneau pe cărămida albă. Aproape se ridicase pe jumătate, când paznicul îl lovi și căzu iar. Încercă din nou și, de data asta, gardianul îl lăsă să stea în picioare, sprijinit de perete. Îl văzu pe paznic mutându-și greutatea pe piciorul stâng, și știu că o să-l lovească din nou. Cu toată forța pe care o mai avea, Leamas se aruncă înainte, ținând capul în jos și îndreptat spre fața paznicului. Căzură amândoi, și Leamas era deasupra. Gardianul se ridică, iar Leamas rămase pe jos, așteptând riposta acestuia. Dar Mundt îi spuse ceva paznicului; Leamas simți cum este ridicat de umeri și de picioare, și auzi ușa celulei sale închizându-se în urmă, în timp ce era cărat pe coridor. Îi era groaznic de sete.

Îl duseră într-o încăpere mică și confortabilă, mobilată drăguț cu un birou și cu niște fotolii. Ferestrele zăbrelete erau acoperite de jaluzele. Mundt ședea la birou, iar Leamas pe un fotoliu, cu ochii pe jumătate închiși. Paznicii erau la ușă.

– Dă-mi ceva să beau, îi ceru Leamas.

– Whisky?

– Apă.

Mundt umplu o carafă de la o chiuvetă din colț, și o așeză pe masă lângă el, laolaltă cu un pahar.

– Aduceți-i ceva de mâncare, ordonă, iar unul dintre gardieni ieși din cameră, și se întoarse cu o cană cu supă și niște cârnăț țaiat felii. Leamas bău și mănca, iar tipii îl urmăriră în liniște.

– Unde este Fiedler? întrebă el în cele din urmă.

– Arestat, replică tăios Mundt.

– Pentru ce?

– Complot pentru a sabota securitatea poporului.

Leamas încuviință încet din cap.

– Așadar, tu ai câștigat. Când l-ai arestat?

– Aseară.

Leamas așteptă o clipă, încercând să se concentreze din nou asupra lui Mundt.

– Și eu? întrebă.

– Ești un martor important. Bineînțeles că și tu vei fi judecat mai târziu.

– Adică eu fac parte dintr-o afacere pusă la cale de Londra pentru a-i întinde o cursă lui Mundt, nu?

Mundt aprobă cu o mișcare a capului, aprinse o țigară și i-o întinse uneia dintre santinele ca să i-o dea lui Leamas.

– Exact, răspunse el.

Paznicul se apropie și, cu un gest de sollicitudine plină de ranchiună, îi puse țigara în gură lui Leamas.

– O operațiune destul de elaborată, observă Leamas, și adăugă proteste: băieți deștepți, chinezii ăștia!

Mundt nu zise nimic. Leamas se obișnuie cu tăcerile lui, pe măsură ce interogatoriul avansa. Mundt avea o voce destul de plăcută, lucru la care Leamas nu se așteptase, dar se întâmpla rar să vorbească. Poate că făcea parte din extraordinara încredere în sine a lui Mundt faptul că nu vorbea decât dacă voia în mod special s-o facă, că era pregătit să lase lungi tăceri să intervină, mai degrabă decât să schimbe cuvinte fără rost. Din acest punct de vedere, se deosebea de anchetatorii

profesioniști care puneau accent pe inițiativă, pe evocarea atmosferei și pe exploatarea dependenței psihologice a prizonierului de cel care-l interoga. Mundt disprețuia tehnica: era tipul acțiunii și al faptelor. Leamas prefera asta.

Înfățișarea lui Mundt se potrivea de minune cu temperamentul său. Arăta ca un atlet. Părul blond era tuns scurt. Era curat și fără strălucire. Chipul tânăr, bine ras, avea trăsături dure și o franchețe înfricoșătoare; era lipsit de umor sau de fantezie. Arăta tânăr, dar nu avea un aer tineresc; cei mai vârstă îl luau în serios. Era bine făcut. Hainele cădeau bine pe el, pentru că avea un trup armonios proporționat. Lui Leamas nu îi fu deloc greu să-și aducă aminte că Mundt este un ucigaș. Se simțeau la el o răceală, o foarte riguroasă înfumurare care îl dotau perfect pentru această afacere: asasinatul. Mundt era un tip foarte dur.

– Cealaltă acuzație pentru care vei fi judecat, dacă va fi necesar, adăugă Mundt fără grabă, este acuzația de crimă.

– Deci santinela a murit, nu? ripostă Leamas.

Un val de durere intensă îi străbătu țeasta.

Mundt confirmă printr-o mișcare din cap.

– Așa stând lucrurile, rosti el, judecarea ta pentru spionaj este oarecum doar teoretică. Propun ca judecata în cazul lui Fiedler să fie publică. Este și dorința Comitetului Executiv al Partidului.

– Și vrei mărturia mea?

– Da.

– Cu alte cuvinte, nu ai nici un fel de dovezi.

– O să avem dovezi. O să avem mărturia ta.

Nu era nici urmă de amenințare în glasul lui Mundt. Nu vorbea într-o manieră anume, nici nu făcea vreo întorsătură dramatică.

– Pe de altă parte, în cazul tău ar putea exista circumstanțe atenuante. Ai fost șantajat de Serviciul de Informații britanic; te-au acuzat că ai furat bani, după care te-au forțat să intri în joc, să pregătești, drept revanșă, o capcană împotriva mea. Tribunalul ar da dovadă de compasiune față de o astfel de justificare.

Leamas păru luat prin surprindere.

– De unde știi că m-au acuzat că am furat bani?

Dar Mundt nu răspunse.

– Fiedler e un mare prost, remarcă Mundt. Imediat după ce am citit raportul prietenului nostru, Peters, am știut de ce ai fost trimis, la fel cum am știut și că Fiedler va cădea în capcană. Fiedler mă urăște atât de mult! Încuviință din cap, ca și când ar fi vrut să întărească adevărul observațiilor sale. Oamenii tăi erau la curent cu asta, desigur. A fost o operațiune foarte inteligentă. Cine a pregătit-o, spune-mi? Smiley? El a fost?

Leamas nu răspunse.

– Știi, am vrut să văd raportul lui Fiedler despre interogatoriul pe care ți l-a luat el. I-am spus să mi-l trimită. Tot amâna, și știam că am dreptate. După care, ieri, a făcut să circule raportul în Comitetul Executiv, dar mie nu mi-a trimis nici un exemplar. Cineva de la Londra a fost foarte isteț.

Leamas nu spuse nimic.

– Când l-ai văzut ultima oară pe Smiley? întrebă Mundt în treacăt.

Leamas ezită, nesigur pe el. Îl durea capul îngrozitor.

– Când l-ai văzut ultima oară? repetă Mundt.

– Nu-mi amintesc, răspunse în cele din urmă Leamas. Practic, nu mai făcea parte din schemă. Mai dădea pe acolo din când în când.

– E foarte bun prieten cu Peter Guillam, nu?

– Da, cred că da.

– Guillam, credea tu, studia situația economică din RDG. O mică secție ciudată din Serviciul tău, nu prea erai sigur cu ce anume se ocupă.

– Da.

Privirea i se încețoșă, nu mai auzea limpede, iar capul îi zvâcnea nebunește de durere. Ochii îi ardeau și îl dureau. Îi era rău.

– Ei bine, când l-ai văzut ultima oară pe Smiley?

– Nu-mi amintesc... nu-mi amintesc.

Mundt clătină din cap.

– Ai o memorie foarte bună, când e vorba de orice mă încredinează pe mine. Toți ne amintim când am văzut *ultima dată* pe cineva. De exemplu, tu l-ai văzut după ce te-ai întors de la Berlin?

– Da, cred că da. Am dat nas în nas cu el... odată, la sediu, la Londra. Leamas închisese ochii; asuda. Nu mai pot continua, Mundt... nu pentru mult timp, Mundt. Mi-e rău.

– După ce te-a agățat Ashe, după ce a căzut în capcana întinsă pentru el, ai luat masa de prânz împreună, nu?

– Da. Prânzul împreună.

– Masa s-a terminat pe la ora patru. Unde te-ai dus după aceea?

– Cred că m-am dus în City. Nu-mi amintesc exact... pentru Dumnezeu, Mundt, murmură Leamas ținându-se cu mâna de cap, nu pot să continui. Nenorocitul ăsta de cap...

– Și după aceea, unde te-ai dus? De ce te-ai descotorosit de urmăritorii tăi, de ce erai așa de nerăbdător să scapi de ei?

Leamas nu spuse nimic: respira repede și greu, ținându-și capul îngropat în mâini.

– Răspunde doar la această întrebare, și pe urmă poți să pleci. O să ai un pat. Poți să dormi, dacă vrei. Altminteri, te întorci în celulă, înțelegi? O să fii legat din nou și hrănit pe podea, ca un animal, înțelegi? Spune-mi unde te-ai dus.

Pulsațiile puternice din cap deveniseră și mai intense, încăperea se învărtea; auzea în jurul lui voci și pași; forme spectrale îi treceau fără încetare prin fața ochilor, tăcute și vapoase; cineva striga, dar nu la el; ușa era deschisă, și era sigur că o deschisese cineva. Încăperea era plină de oameni, și toți strigau deodată, pentru ca imediat să dispară; unii dintre ei chiar pleaseră, le auzea pașii care se îndepărtau, cu un zgomot asemănător vuietului din capul lui. Ecoul muri și se așternu liniștea. Apoi, întocmai ca atingerea îndurării, cineva îi puse o cârpă rece pe frunte, iar mâini binevoitoare îl luară și îl duseră.

Se trezi pe un pat de spital, și la capul patului era Fiedler, care fuma o țigară.

Fiedler

Leamas începu să analizeze situația, încercând să înțeleagă ce se petrece cu el. Un pat cu așternuturi. O singură încăpere fără grilaje la ferestre, doar perdele și geamuri mate. Pereți verde pal, linoleum verde-închis; și Fiedler care-l studia, fumând.

O infirmieră i-a adus de mâncare: un ou, o supă slabă și fructe. Se simțea ca naiba, dar bănuia că e mai bine să mănânce. Așa că se apucă de mâncat sub privirile lui Fiedler.

– Cum te simți? îl întreabă acesta.

– Al dracu' de rău, răspunse Leamas.

– Dar mai bine?

– Cred că da. Ezită. Nemernicii ăia m-au snopit.

– Ai omorât o santinelă, știi?

– Bănuiam că așa s-a întâmplat... La ce să te aștepti, dacă pui la cale o operațiune atât de tâmpită? De ce nu ne-au arestat imediat pe amândoi? De ce au stins toate luminile? Dacă a fost ceva mult prea organizat, asta a fost.

– Mi-e teamă că noi, ca națiune, avem tendința să supraorganizăm. Pentru străini, asta trece drept eficiență.

Se lasă din nou liniștea.

– Ție ce ți s-a întâmplat? întreabă Leamas.

– E, și eu am fost frăgezit pentru interogatoriu.

– De oamenii lui Mundt?

– De oamenii lui Mundt și de Mundt. A fost o senzație foarte specială!

– E un fel de a vedea lucrurile.

– Nu, nu; nu din punct de vedere fizic. Fizic, a fost un coșmar, dar trebuie să înțelegi că Mundt a avut un interes special să scoată untul din mine. În afară de mărturisiri.

– Pentru că ai născocit povestea aia despre...

– Pentru că sunt evreu.

– O, Doamne, murmură Leamas.

– Din cauza asta am avut parte de un tratament special. Tot timpul mi-a susurat-o în urechi. A fost foarte ciudat.

– Ce spunea?

Fiedler nu răspunse. Într-un sfârșit, murmură:

– Totul e de domeniul trecutului.

– De ce? Ce s-a întâmplat?

– În ziua în care am fost arestați, am făcut o cerere către Comitetul Executiv pentru un mandat civil pentru arestarea lui Mundt ca dușman al poporului.

– Dar ești nebun – ți-am spus, ești nebun de legat, Fiedler! Niciodată el nu va...

– Mai erau și alte probe împotriva lui, în afară de mărturia ta. Probe pe care le-am strâns în ultimii trei ani, una câte una. Mărturia ta a furnizat dovezile de care aveam nevoie; asta a fost tot. De îndată ce totul a fost clar, am pregătit un raport și l-am trimis tuturor membrilor Comitetului Executiv, cu excepția lui Mundt. L-au primit în aceeași zi în care am făcut cererea pentru mandat.

– Ziua în care am fost arestați.

– Da. Știam că Mundt se va lupta. Știam că are prieteni în Comitetul Executiv sau, cel puțin, oameni care să-i cânte în strună, oameni suficient de speriați ca să alerge la el de îndată ce primeau raportul meu. Știam că, până la urmă, va pierde. Comitetului Executiv îi fusese pusă la dispoziție arma de care avea nevoie ca să-l distrugă; aveau raportul și,

în cele câteva zile cât am fost noi interogați, l-au citit și recitit până când și-au dat seama că este adevărat, iar fiecare a știut că și ceilalți sunt la curent. În cele din urmă, au reacționat. Reuniți de frica lor comună, de slăbiciunea lor comună și de faptele pe care le aflaseră, s-au întors împotriva lui și au ordonat formarea unui complet de judecată.

– Un complet de judecată?

– Unul secret, bineînțeles. Se reunește mâine. Mundt este arestat.

– Și care este cealaltă probă? Cea pe care ai obținut-o tu.

– Așteaptă și-ai să vezi, răspunse zâmbitor Fiedler. Mâine ai să vezi.

Fiedler rămase tăcut o vreme, urmărindu-l pe Leamas cum mănâncă.

– Și completul ăsta de judecată, întreabă Leamas, de cine este condus?

– Asta depinde de președinte. Nu este un Tribunal al Poporului – e important să nu uităm asta. Este mai mult în spiritul unei investigații – un comitet de anchetă, adică, împuternicit de Comitetul Executiv să facă investigații și să dea raportul despre un anumit... fapt. Raportul conține o recomandare. Într-un caz de felul ăsta, recomandarea este echivalentă cu un verdict, dar rămâne secretă, ca o parte a procedurilor Comitetului Executiv.

– Cum funcționează? Există avocați, procurori și judecători?

– Sunt trei judecători, răspunse Fiedler. Și, de fapt, există și avocați. Mâine eu însumi voi pleda împotriva lui Mundt. Karden îl va apăra.

– Cine-i Karden?

Fiedler ezită.

– Un tip foarte dur, explică el. Arată ca un doctor de țară, măruntel și binevoitor. A fost la Buchenwald.

– De ce Mundt nu se poate apăra singur?

– A fost dorința lui Mundt. Se zice că acest Karden va chema un martor.

Leamas ridică din umeri.

– Asta e treaba ta, remarcă.

Se așternu din nou tăcerea. În cele din urmă, Fiedler spuse gânditor:

– Nu m-ar fi deranjat – nu cred că m-ar fi deranjat, nu atât de mult, oricum –, dacă m-ar fi torturat din pricina mea, din ură sau din gelozie. Înțelegi? Durerea aceea care nu se mai sfârșește și îți spui tot timpul: „Și dacă o să leșin, și dacă o să reușesc să îndur durerea, natura o să aibă grijă de asta“, și durerea care se intensifică, la fel ca un violonist care urcă pe coarda mi. Te gândești că nu merge mai sus, dar merge – așa și cu durerea, crește, crește, și tot ce face natura este să te aducă de la o notă la alta, asemenea unui copil surd care este învățat să audă. Și tot timpul murmura: „evreu..., evreu...“. Aș fi putut să înțeleg, sunt sigur de asta, dacă ar fi făcut-o pentru un ideal, pentru Partid, dacă vrei, sau dacă m-ar fi urât *pe mine*. Dar n-a fost asta; el ura...

– E-n regulă, îl opri Leamas, tu știi mai bine. E un ticălos.

– Da, repetă Fiedler, e un ticălos.

Părea tulburat. „Vrea să se laude în fața cuiva“, reflectă Leamas.

– M-am gândit mult la tine, adăugă Fiedler. M-am gândit la discuția pe care am avut-o, îți amintești, despre „motor“.

– Care motor?

Fiedler zâmbi.

– Îmi pare rău, a fost o traducere brută. Voiam să spun „suflet“, forța care ne animă, spirit, impuls; sau oricum îi spun creștinii.

– Eu nu sunt creștin.

Fiedler ridică din umeri.

– Știi ce vreau să zic, zâmbi el din nou, lucrul care te stânjenește... O să mă exprim altfel. Să presupunem că

Mundt are dreptate. Mi-a cerut să mărturisesc; trebuia să mărturisesc că lucram mână-n mână cu spionii britanici care plănuiau să-l ucidă. Înțelegi raționamentul – că întreaga operațiune a fost ticluită de spionajul britanic ca să ne instige –, mă rog, pe mine, pentru a-l lichida pe cel mai bun om din Abteilung. Să întoarcem propriile arme împotriva noastră.

– A încercat și cu mine, replică Leamas cu indiferență, și adăugă: Ca și cum eu aș fi copt toată povestea asta murdară.

– Dar ceea ce vreau eu să spun este asta: să presupunem că ai fi făcut-o, să presupunem că ar fi adevărat – dau un exemplu, înțelegi, o ipoteză: ai ucide un om, un om nevinovat...

– Mundt este el însuși un ucigaș.

– Să presupunem că nu este. Să presupunem că pe mine ar fi vrut ei să mă omoare: ar face Londra chestia asta?

– Depinde... depinde de necesități...

– A, făcu Fiedler satisfăcut, depinde de necesități. Ca Stalin, de fapt. Cu accidentul rutier și cu statistica. E o mare ușurare.

– De ce?

– Trebuie să dormi puțin, îl sfătui Fiedler. Comandă ce vrei de mâncare. Îți vor aduce orice dorești. Măine o să poți vorbi. Când ajunse la ușă, se uită înapoi și spuse: Știi, suntem cu toții o apă și-un pământ, asta e partea comică.

Leamas adormi curând, mulțumit să știe că Fiedler este aliatul lui și că, în scurt timp, aveau să-l trimită la moarte pe Mundt. Aștepta cu nerăbdare lucrul ăsta de foarte multă vreme.

Ședință de partid

Liz era fericită la Leipzig. Austeritatea îi era pe plac – îi oferea mângâierea sacrificiului. Căsuța în care stătea era întunecoasă și mizeră, mâncarea era sărăcăcioasă, și cea mai mare parte trebuia să ajungă la copii. Discutau politică la fiecare masă, ea și *Frau Ebert*, secretar al organizației locale Leipzig-Hohengrün, o femeie mărunțică, palidă, al cărei soț era administratorul unei cariere de piatră din afara orașului. Era ca și când ar fi trăit într-o comunitate religioasă, se gândea Liz; o mănăstire sau un kibbutz, sau ceva de genul ăsta. Aveai senzația că lumea este mai bună pentru stomacul tău gol. Liz știa puțină germană, pe care o învățase de la mătușa ei, și a fost uimită de cât de repede a reușit să-și folosească aceste cunoștințe. A încercat mai întâi în compania copiilor, care au zâmbit și au ajutat-o. Copiii s-au purtat ciudat la început, ca și când ar fi fost cineva foarte deosebit, de mare valoare, sau o raritate; în a treia zi, unul dintre ei și-a adunat curajul și a întrebat-o dacă a adus ciocolată de la „*drüben*“ – „de acolo“. Nu se gândise niciodată la asta și s-a simțit rușinată. După asta, au părut să uite de ea.

Serile aveau loc activitățile de partid. Distribuiau literatură, vizitau membri ai organizației care nu-și îndepliniseră îndatoririle sau aveau absențe la ședințe, treceau pe la centrul organizației de cartier pentru dezbateri privind „Probleme legate de împărțirea centralizată a producției agricole“, la care

erau prezenți toți secretarii organizațiilor locale, și participau la o ședință a Consiliului Consultativ Muncitoresc de la o fabrică de mașini-unelte aflată la periferia orașului.

În fine, în ziua a patra, joi, avu loc propria lor ședință de filială. Asta urma să constituie, cel puțin pentru Liz, cea mai extraordinară experiență; avea să fie un exemplu pentru tot ceea ce ar fi putut fi organizația ei din Bayswater într-o bună zi. Aleseseră un titlu minunat pentru discuțiile din seara aceea – „Coexistența după două războaie“ –, și se aștepta o participare record. Fusesse trimisă o circulară la toate organizațiile locale, avuseseră grijă să nu aibă loc nici o altă reuniune rivală prin împrejurimi în seara aceea; în plus, nu era o zi în care să se facă cumpărături până târziu.

Veniră șapte oameni.

Șapte oameni, cărora li se adăugau Liz, secretarul de filială și tipul de la organizația districtuală. Liz afișa un aer brav, dar era teribil de supărată. Abia dacă se putea concentra asupra vorbitorului, și, atunci când încercă, văzu că acesta folosea lungi cuvinte nemțești compuse, pe care, oricum, ea nu le înțelegea. Semăna cu ședințele din Bayswater, semăna cu vecernia de la mijlocul săptămânii, de pe vremea când se ducea la biserică – același mic grup de fete docile ale gazdelor, aceeași conștiință de sine aferată, aceeași senzație a unei idei mărețe în mâinile unor oameni mărunți. Avea întotdeauna același sentiment – era groaznic, e adevărat, dar așa simțea – își dorea să nu apară nimeni, pentru că era o situație teribilă și sugera persecuție, umilință, reprezenta ceva la care puteai să reacționezi.

Dar șapte oameni nu însemnau nimic: era mai rău decât nimic, pentru că reprezentau dovada inerției maselor care nu puteau fi atrase. Ți se rupea inima.

Încăperea era mai bună decât sala de clasă din Bayswater, dar nici măcar asta nu era o consolare. În Bayswater fusesse distractiv să încerci să găsești o sală. În primele zile, se prefăcuseră

că sunt altceva, nu membri de Partid. Închiriaseră camere dosnice prin cârciumi, o sală de consiliu la Ardena Café, sau se întâlneau în secret în casa câte unuia dintre ei. Atunci li se alăturase Bill Hazel, de la liceu, și folosiseră sala lui de clasă. Chiar și așa exista un risc – directorul credea că Bill conduce un cerc dramatic, așa că, măcar teoretic, ar fi putut să fie controlați. Într-un fel sau altul, locul acela se potrivea mai bine decât această Sală a Păcii din prefabricate, cu crăpături pe la colțuri și cu tabloul lui Lenin. De ce puseseră rama aia stupidă de jur împrejurul tabloului? Mănunchiuri de tuburi de orgă răsărind de prin colțuri și stegulețe prăfuite care decorau sala. Avea ceva din aerul unei înmormântări fasciste. Uneori se gândea că Alec avea dreptate – credea în lucruri pentru că aveai nevoie s-o faci; nu era important în ce anume credea, asta nu avea valoare în sine, nici semnificație. El obișnuia să spună: „Câinele se scarpină unde îl mănâncă. Pe fiecare câine îl mănâncă în alt loc“. Nu, era greșit, Alec nu avea dreptate – să spui așa ceva era imoral. Pace și libertate și egalitate – astea erau fapte, bineînțeles că erau. Dar istoria? – toate legile acelea pe care le dovedea Partidul. Nu, Alec greșea: adevărul exista în afara oamenilor, era demonstrat în istorie, oamenii trebuie să i se închine, să fie zdrobiți de el, dacă e nevoie. Partidul era avangarda istoriei, nucleul luptei pentru Pace... a citit alineatul acela cu oarecare nesiguranță. Ar fi vrut să fi venit mai mulți oameni. Șapte erau așa de puțini. Arătau așa de necăjiți; necăjiți și flămânzi.

Sedința odată terminată, Liz o aștepta pe *Frau* Ebert să adune broșurile nevândute de pe masa greoaie de lângă ușă, să-și completeze carnetul de participant și să-și pună haina, căci în seara aceea era frig. Oratorul plecase – destul de nepoliticos, se gândea Liz – înainte de discuțiile generale. *Frau* Ebert era la ușă, cu mâna pe întrerupător, când, din întuneric, apărură un bărbat, postat exact în pragul ușii. Pentru o fracțiune de secundă, Liz crezu că este Ashe. Era înalt, blond și purta un impermeabil dintre acelea cu nasturi de piele.

– Tovarășa Ebert? întrebă el.

– Da?

– Caut o tovarășă englezoaică, Gold. Stă cu dumneavoastră?

– Eu sunt Elizabeth Gold, interveni Liz, și bărbatul intră în hol, închizând ușa în urma lui, astfel că lumina îi cădea din plin pe chip.

– Sunt Holten, de la organizația de cartier. Îi arată un act lui *Frau Ebert*, care rămăsese lângă ușa, iar ea aprobă din cap și-i aruncă o privire cam neliniștită lui Liz. Mi s-a cerut să-i transmit tovarășei Gold un mesaj din partea Comitetului Executiv, continuă bărbatul. Este legat de o schimbare în programul dumneavoastră; o invitație de a participa la o ședință specială.

– O, exclamă Liz cam proteste. I se părea fantastic că ar fi putut auzi vreodată de ea Comitetul Executiv.

– Este un gest, preciză Holten. Un gest de bunăvoință.

– Dar eu... dar *Frau Ebert*... începu Liz, complet neajutorată.

– Sunt sigur că tovarășa Ebert vă va ierta, având în vedere împrejurările.

– Desigur, replică *Frau Ebert* iute.

– Unde se va ține ședința?

– Este necesar să plecați în seara asta, răspunse Holten. Avem mult de mers. Aproape de Görlitz.

– La Görlitz... Unde-i asta?

– În est, răspunse repede *Frau Ebert*. La granița cu Polonia.

– Putem să vă ducem acasă cu mașina acum. Vă puteți lua lucrurile și, imediat după aceea, ne vom continua călătoria.

– În seara asta? Acum?

– Da! Holten nu părea să fie de părere că Liz are de ales.

Îi aștepta o mașină mare și neagră. În față era un șofer și pe capotă un steag. Arăta mai degrabă a mașină militară.

Tribunalul

Tribunalul nu era mai mare decât o sală de clasă. În cele doar cinci sau șase bănci care se aflau la un capăt al sălii stăteau paznici și temnicheri, iar ici și colo, printre ei, spectatori – membri ai Comitetului Executiv și oficialități atent selecționate. La celălalt capăt al încăperii stăteau cei trei membri ai completului de judecată, pe scaune cu spătar înalt, la o masă de stejar nelustruită. Deasupra lor atârna o stea mare, roșie, din placaj, suspendată din tavan cu trei fire de sârmă. Pereții sălii erau albi, la fel ca pereții celulei lui Leamas.

De fiecare parte a mesei, cu scaunele puțin depărtate de ea, dar îndreptate astfel încât să se afle unul în fața celuilalt, stăteau doi bărbați; unul era de vârstă mijlocie, poate șaiszeci de ani, într-un costum negru și cu o cravată gri, genul de costum care se poartă la bisericile de țară din Germania. Celălalt era Fiedler.

Leamas stătea în spate, încadrat de doi gardieni. Printre capetele spectatorilor, îl vedea pe Mundt, el însuși înconjurat de polițiști, cu părul lui blond, tuns foarte scurt, cu umerii largi acoperiți de familiara uniformă cenușie de închisoare. Lui Leamas asta îi sugeră, în mod curios, starea de spirit a tribunalului – sau influența lui Fiedler –, faptul că el era îmbrăcat cu hainele personale, în timp ce Mundt era în uniformă de închisoare.

Leamas se așezase de puțin timp la locul său, când președintele tribunalului, care stătea la mijlocul mesei, sună din clopoțel. Sunetul îl făcu să-și îndrepte atenția către el, și îl străbătu un fior când își dădu seama că președintele e o femeie. Nu putea fi învinovătit prea tare că nu observase asta înainte. Avea în jur de cincizeci de ani, ochii mici și era brunetă. Părul era tuns scurt, bărbătește, și purta o tunică închisă la culoare, practică, genul preferat de gospodinele sovietice. Se uită cu atenție prin încăpere, îi făcu semn din cap unei santinele să închidă ușa, și se adresă de îndată, fără ceremonie, curții:

– Cu toții știți de ce suntem aici. Procedurile sunt secrete, nu uitați acest lucru. Acesta este un tribunal convocat de urgență de către Comitetul Executiv. Răspundem doar în fața Comitetului Executiv. O să audiem martorii când o să considerăm că este momentul. Arată spre Fiedler cu un gest formal. Tovarășe Fiedler, te rog să începi!

Fiedler se ridică. Înclinând scurt capul către masa completului, scoase din servieta de lângă el un teanc de hârtii legate laolaltă cu un șnur negru.

A vorbit liniștit și cursiv, cu o modestie pe care Leamas nu i-o văzuse niciodată. Pentru Leamas, totul a fost un spectacol bun, foarte potrivit cu rolul unui individ care, cu regret, își spânzură șeful.

– Mai întâi, ar trebui să știți, dacă nu ați aflat deja, începui Fiedler, că, în ziua în care Comitetul Executiv a primit raportul meu despre acțiunile tovarășului Mundt, eu am fost arestat, împreună cu dezertorul Leamas. Amândoi am fost închiși și amândoi... am fost invitați, cu o duritate extremă, să mărturisim că această teribilă afacere a fost un complot fascist împotriva unui tovarăș loial.

Puteți observa, din raportul pe care vi l-am înaintat deja, cum a intrat Leamas în atenția noastră: noi înșine l-am

descoperit, l-am convins să dezerteze și, în final, l-am adus în Germania Democrată. Nimic n-ar putea demonstra mai limpede imparțialitatea lui Leamas decât acest lucru: că, din motive pe care le voi explica, încă refuză să creadă că Mundt era agent britanic. De aceea, mi se pare ridicol să credem că Leamas este o cursă care ni s-a întins: inițiativa a fost a noastră, iar mărturia lui Leamas, fragmentară, dar vitală, oferă numai dovada finală dintr-un lung lanț de indicii care acoperă perioada ultimilor trei ani.

Aveți în fața dumneavoastră protocolul scris al acestui caz. Eu nu trebuie să fac altceva decât să interpretez pentru dumneavoastră faptele pe care le cunoașteți deja.

Acuzația care i se aduce tovarășului Mundt este: agent al unei puteri imperialiste. Aș fi putut să aduc alte acuzații – că a transmis informații Serviciului Secret britanic, că și-a transformat departamentul în lacheul inconștient al unui stat burghez, că a acoperit deliberat grupări revanșarde antipartinice, și că a acceptat în schimb, drept recompensă, diferite sume în valută străină. Aceste acuzații ar deriva din prima; aceea că Hans-Dieter Mundt este agent al unei puteri imperialiste. Pe-deapsa pentru această infracțiune este moartea. În codul nostru penal nu există o infracțiune mai gravă, nici una care să expună statul nostru unor pericole mai mari, nici care să ceară mai multă vigilență din partea organelor noastre de partid.

Ajuns aici, Fiedler puse hârtiile jos.

– Tovarășul Mundt are patruzeci și doi de ani. Este directorul adjunct al Departamentului pentru Apărarea Poporului. Nu este căsătorit. A fost întotdeauna considerat un tip având calități excepționale, neobosit în a servi interesele Partidului, neîndurător în a le apăra.

O să vă spun câteva amănunte din cariera lui. A fost recrutat în Departament la vârsta de douăzeci și opt de ani și a trecut prin instruirea regulamentară. După ce și-a încheiat perioada de probă, a primit misiuni speciale în țări scandinave –

mai ales în Norvegia, în Suedia și în Finlanda –, unde a reușit să stabilească o rețea de informații care ducea lupta împotriva agitatorilor fasciști chiar în tabăra dușmană. Și-a îndeplinit cu bine această sarcină, și nu există nici un motiv să presupunem că, la vremea respectivă, era altceva decât un zelos membru al acestui Departament. Dar, tovarăși, să nu uităm aceste legături timpurii cu Scandinavia. Rețelele puse la punct de tovarășul Mundt imediat după război au constituit scuza, mulți ani mai târziu, pentru călătoriile în Finlanda și în Norvegia, unde îndatoririle sale au devenit acoperirea care-i permitea să scoată mii de dolari din bănci străine, în schimbul purtării sale de trădător. Să ne înțelegem foarte clar: tovarășul Mundt nu a fost victima celor care încearcă să nege argumentele istoriei. La început lașitate, apoi slăbiciune, pe urmă lăcomie – acestea au fost motivele lui; acumularea unei mari averi, visul său. Ca o ironie, sistemul complicat prin care era satisfăcută setea sa pentru bani a pus pe urmele lui forțele dreptății.

Fiedler se opri, aruncând spre sală o privire brusc arzătoare. Leamas urmărea totul fascinat.

– Asta să fie o lecție, strigă Fiedler, pentru ceilalți dușmani ai statului, a căror infracțiune este atât de îngrozitoare, încât sunt obligați să complateze în ore târzii din noapte!

Un murmur plin de simțul datoriei răzbătu dinspre minusculul grup de spectatori aflați în spatele sălii.

– Nu vor scăpa de vigilența poporului al cărui sânge vor să-l vândă!

Ai fi zis că Fiedler se adresează unei mari mulțimi, și nu celor câțiva oameni – o mână de paznici și de oficialități – adunați în încăperea minusculă, cu pereți albi.

Leamas își dădu seama, în acel moment, că Fiedler nu vrea să riște nimic: conduita tribunalului, procurorii și martorii, totul trebuie să fie impecabil. Fiind conștient, fără îndoială, de pericolul unei contraacuzatii ulterioare, inerente în

astfel de cazuri, Fiedler își apăra spatele: polemica avea să ajungă în arhive, iar el avea să fie un bărbat viteaz care se înhămasese să o combată.

În acel moment, Fiedler deschise dosarul care se afla în fața lui pe birou.

– La sfârșitul lui 1956, Mundt a fost trimis la Londra, ca membru al Misiunii Est-Germane a Oțelului. În plus, avea ca sarcină suplimentară luarea unor măsuri contrasubversive împotriva grupurilor de *émigrés*. În decursul activității sale, s-a expus la mari pericole – nu există nici o îndoială în legătură cu asta – și a obținut rezultate valoroase.

Atenția lui Leamas fu din nou atrasă de chipurile celor trei de la masa din mijloc. La stânga președintei, un tinerel smead. Ochii acestuia păreau pe jumătate închiși. Părul dezordonat era moale și lins, iar chipul palid, slab, era cel al unui ascet. Avea mâini subțiri, care se jucau neobosit cu colțul unui teanc de hârtii din fața lui. Leamas bănuia că este omul lui Mundt; n-ar fi putut să spună de ce. De partea cealaltă a mesei stătea un tip puțin mai în vârstă, cu început de chelie, cu o față deschisă și plăcută. Lui Leamas îi părea cam neghiob. Bănuia că, dacă soarta lui Mundt atârna în balanță, tânărul avea să-l apere și femeia să-l condamne. Se gândea că al doilea tip s-ar simți jenat de divergența de opinii și s-ar alia cu președinta.

Fiedler vorbea din nou.

– A fost recrutat la sfârșitul mandatului său la Londra. Am spus că s-a expus la mari pericole; făcând acest lucru, a intrat în conflict cu Serviciul Secret britanic, care a emis un mandat de arestare pe numele lui. Mundt, care nu avea imunitate diplomatică (Marea Britanie, membră a NATO, nu recunoaște suveranitatea noastră), s-a ascuns. Au fost supravegheate porturile, fotografia și semnalmentele lui au distribuite pe tot teritoriul Insulelor Britanice. Cu toate acestea, după numai două zile petrecute în ascunzătoare, tovarășul Mundt a luat

un taxi către aeroportul din Londra și a venit cu avionul la Berlin. „Magnific“, veți spune, și așa a și fost. Cu toate forțele poliției britanice alertate, cu șoselele, căile ferate, porturile și aeroporturile sub supraveghere constantă, tovarășul Mundt ia un avion de la aeroportul din Londra. Cu adevărat magnific! Sau poate că o să vi se pară, tovarăși, având avantajul că puteți judeca retrospectiv, că evadarea lui Mundt din Anglia a fost puțin *prea* extraordinară, puțin *prea* ușoară, că, fără complicitatea autorităților britanice, n-ar fi fost nicio-dată posibilă!

Un alt murmur, mai spontan decât primul, se ridică din spatele sălii.

– Adevărul este acesta: Mundt a fost luat prizonier de englezi; în cursul unui scurt interogatoriu de notorietate, aceștia i-au oferit alternativa clasică. Ce avea să urmeze: ani buni într-o închisoare imperialistă, sfârșitul unei cariere strălucite, sau Mundt își va face o întoarcere dramatică acasă, în țara lui, în ciuda oricăror așteptări, și își va ține promisiunea făcută? Bineînțeles că britanicii au condiționat întoarcerea lui prin furnizarea de informații, în schimbul cărora aveau să-i plătească mari sume de bani. Prins între ciocan și nicovală, Mundt a fost recrutat.

Acum, era în interesul britanicilor să promoveze cariera lui Mundt. Încă nu putem dovedi că succesul lui Mundt în lichidarea unor agenți occidentali mărunți a fost opera stăpânilor lui imperialiști, care-și trădau propriii colaboratori – cei de care se puteau dispensa –, pentru a spori prestigiul lui Mundt. Nu putem dovedi, dar este o presupunere pe care-o permit probele.

Încă din 1960 – anul în care tovarășul Mundt a devenit șeful secției de contraspionaj din Abteilung –, ne-au parvenit indicii din toată lumea privind existența unui spion sus-pus printre noi. Karl Riemeck a fost spion, cu toții știți asta; când

a fost eliminat, am crezut că răul fusese exterminat. Dar zvonurile au persistat.

Pe la sfârșitul lui 1960, un fost colaborator al nostru a abordat în Liban un englez despre care se știa că este în legătură cu serviciul lor secret. I-a propus – am aflat foarte curând după aceea – dezmembrarea completă a celor două secții din Abteilung pentru care lucrase anterior. Oferta lui a fost respinsă, după ce a fost transmisă la Londra. A fost o chestiune foarte ciudată. Nu putea să însemne decât că englezii posedau informațiile care li se ofereau, *și că acestea erau la zi*.

Începând de pe la jumătatea anului 1960, pierdeam colaboratori în străinătate într-un ritm alarmant. Deseori, erau arestați la scurt timp după trimiterea lor. Uneori dușmanul încerca să-i întoarcă împotriva noastră pe propriii noștri agenți, dar nu prea des. Ca și când nu prea puteai să le dai bătăi de cap.

Și apoi – era la începutul lui 1961, dacă nu mă înșală memoria –, norocul a dat peste noi. Am obținut, prin mijloace pe care nu le voi menționa, un rezumat al informațiilor pe care Serviciul Secret britanic le deținea despre Abteilung. Erau complete, exacte și surprinzător de actuale. Bineînțeles că i le-am arătat lui Mundt – era superiorul meu. Mi-a spus că nu era nici o surpriză pentru el: avea mai multe anchete în desfășurare și mi-a cerut să nu acționez, pentru a nu le prejudicia. Și mărturisesc că, în acel moment, mi-a trecut prin minte gândul, oricât de îndepărtat și de fantastic ar fi fost, că Mundt însuși este cel care a furnizat informațiile. Mai erau și alte indicii...

Nu trebuie să vă mai spun că ultima persoană care să fie suspectată de spionaj este șeful secției de contraspionaj. Ideea este atât de abominabilă, atât de melodramatică, încât puțini ar nutri-o, darămite să o și pună în practică! Mărturisesc că eu însumi m-am făcut vinovat de o excesivă lipsă de

tragere de inimă, înainte de a ajunge la o astfel de concluzie, aparent imposibilă. A fost o greșeală.

Dar, tovarăși, mărturia decisivă a ajuns în mâinile noastre. Propun să chemăm acum acest martor. S-a răsucit, aruncându-și privirea spre fundul sălii. Aduceți-l pe Leamas!

Gardienii care-l flancau se ridicară, iar Leamas o porni de-a lungul rândului, până la intervalul improvizat, nu mai lat de vreo șaizeci de centimetri, care se întindea până în mijlocul sălii. Unul dintre gardieni îi spuse că trebuie să stea cu fața la masă. Fiedler stătea în picioare, la aproximativ doi metri. Întâi i se adresă președinta:

– Martorul să ne spună cum se numește, ceru ea.

– Alec Leamas.

– Ce vârstă aveți?

– Cincizeci de ani.

– Sunteți căsătorit?

– Nu.

– Dar ați fost.

– Acum nu sunt căsătorit.

– Ce meserie aveți?

– Sunt ajutor de bibliotecar.

Fiedler interveni furios:

– Înainte de asta ai fost angajat de Serviciul de Informații britanic, nu-i așa? se răsti el scurt.

– Așa este. Până anul trecut.

– Tribunalul a citit raportul care conține interogatoriul tău, continuă Fiedler. Vreau să le povestești din nou despre conversația pe care ai avut-o cu Peter Guillam cândva în mai, anul trecut.

– Adică atunci când am vorbit despre Mundt?

– Da.

– Ți-am spus. Eram la Centru, la biroul din Londra – sediul nostru din Cambridge Circus. Am dat nas în nas cu

Peter pe hol. Știam că este implicat în cazul Fennan și l-am întrebat ce se întâmplase cu George Smiley. Pe urmă, am continuat să discutăm despre Dieter Frey, care a murit, și despre Mundt, care era amestecat în chestia asta. Peter credea că Maston – Maston răspundea efectiv de caz atunci – nu voise ca Mundt să fie prins.

– Cum ai interpretat acest lucru? întrebă Fiedler.

– Știam că Maston făcuse varză cazul Fennan. Am presupus că nu voia să scormonească rahatul, dacă Mundt ar fi apărut la Old Bailey¹.

– Dacă Mundt ar fi fost prins, ar fi fost pus sub acuzație conform legii? interveni președinta.

– Depinde cine îl prindea. Dacă l-ar fi prins poliția, ar fi raportat la Ministerul de Interne. După asta, nici o putere din lume nu ar fi putut împiedica punerea lui sub acuzație.

– Și ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi prins Serviciul tău? întrebă Fiedler.

– A, asta-i o cu totul altă problemă. Presupun că, fie ar fi fost interogat și pe urmă ar fi încercat să facă schimb: el pentru unu sau doi dintre oamenii noștri aflați în închisoare aici; fie i-ar fi dat un bilet.

– Ce înseamnă asta?

– S-ar fi descotorosit de el.

– L-ar fi lichidat? Acum Fiedler punea toate întrebările, iar membrii tribunalului scriau conștiincios în dosarele din fața lor.

– Nu știu ce ar fi făcut. N-am fost niciodată amestecat în jocul ăsta.

– Nu ar fi fost posibil să fi încercat să-l recruteze ca agent?

– Ba da, dar nu au reușit.

– De unde știi?

¹ Tribunal din Londra, numit după strada pe care se afla (n.tr.)

– Ei, pentru numele lui Dumnezeu, ți-am spus și ți-am repetat-o de nenumărate ori! Nu sunt un nimeni, un executant nenorocit... Am fost șeful Organizației din Berlin timp de patru ani. Dacă Mundt ar fi fost dintre oamenii noștri, aș fi știut. N-aș fi avut cum să nu aflu.

– Exact!

Fiedler părea mulțumit de acest răspuns, încrezător poate că ceilalți membri din completul de judecată nu sunt satisfăcuți. Apoi, atenția lui se îndreptă spre operațiunea Bulgărele de Zăpadă; îl plimbă pe Leamas din nou prin complexitatea măsurilor speciale de securitate care stau la baza circulației dosarului, pomenind scrisorile către banca din Copenhaga și cea din Helsinki și singurul răspuns pe care îl primise Leamas. Adresându-se tribunalului, Fiedler comentă:

– Nu am primit nici un răspuns de la Helsinki. Nu știu de ce. Dar o să recapitulez pentru dumneavoastră. Leamas a depus bani la banca din Copenhaga pe 15 iunie. Printre documentele din fața dumneavoastră se află facsimilul unei scrisori de la Banca Regală Scandinavă, adresată lui Robert Lang. Robert Lang este numele pe care l-a folosit Leamas ca să deschidă contul de la Copenhaga. Din acea scrisoare (numărul doisprezece din dosarele dumneavoastră), veți vedea că toată suma – zece mii de dolari – a fost retrasă de cosemnatarul contului o săptămână mai târziu. Îmi închipui, continuă Fiedler arătând din cap spre chipul încremenit al lui Mundt, aflat în primul rând, că acuzatul nu poate contesta că a fost la Copenhaga pe 21 iunie, angajat într-o activitate secretă din partea serviciului nostru, Abteilung. Se opri puțin, apoi continuă: Vizita lui Leamas la Helsinki – a doua vizită pe care a făcut-o ca să depună bani – a avut loc în jur de 24 septembrie. Ridicând glasul, se întoarse și se uită direct la Mundt. Pe 3 octombrie, tovarășul Mundt a făcut o călătorie clandestină în Finlanda – încă o dată, chipurile, în interesul Abteilung.

Iarăși tăcere. Fiedler se răsuci încet și se adresa încă o dată tribunalului. Cu o voce deopotrivă supusă și amenințătoare, întrebă:

– Te plângi că dovezile sunt indirecte? Îți mai amintesc un lucru. Se întoarse spre Leamas. Martor, în timpul activităților tale în Berlin te-ai asociat cu Karl Riemeck, fost secretar al Comitetului Executiv al Partidului Socialist Unit. Care a fost natura asocierii?

– A fost agentul meu, până când oamenii lui Mundt l-au împușcat.

– Exact! A fost împușcat de oamenii lui Mundt. Unul dintre mulții spioni lichidați în mod sumar de tovarășul Mundt înainte să poată fi interogați. Dar înainte să fie împușcat de oamenii lui Mundt, a fost agent al Serviciului Secret britanic?

Leamas confirmă cu o mișcare din cap.

– Te rog să descrii întâlnirea lui Riemeck cu acela căruia îi spui Control.

– Control a venit la Berlin de la Londra ca să-l vadă pe Karl. Karl era unul dintre cei mai productivi agenți pe care-i aveam, cred, iar Control voia să-l cunoască.

Fiedler interveni:

– Era și unul dintre cei mai de încredere?

– Da, o, da! Cei de la Londra îl iubeau pe Karl; nu putea face nimic rău. Când a sosit Control, am aranjat să vină Karl la mine, și am cinat toți trei în apartamentul meu. De fapt, nu-mi plăcea să vină Karl acolo, dar nu-i puteam spune asta lui Control. E greu de explicat, dar cei de la Londra sunt suspicioși, sunt așa de departe de realitate, încât eram mort de frică să nu găsească vreo scuză ca să preia ei controlul asupra lui Karl – sunt în stare de așa ceva!

– Deci, ai fixat o întâlnire pentru voi trei, interveni tăios Fiedler. Și ce s-a întâmplat?

– Control mi-a cerut dinainte să am grijă să poată rămâne un sfert de oră singur cu Karl, așa că, în cursul serii, am pretins că nu mai avem scotch. Am plecat de acasă și m-am dus la de Jong. Am băut vreo două pahare la el, am împrumutat o sticlă și m-am întors acasă.

– Cum i-ai găsit?

– Cum adică?

– Control și Riemeck încă vorbeau? Dacă da, despre ce vorbeau?

– Nu vorbeau deloc când am ajuns eu.

– Mulțumesc! Poți să te așezi.

Leamas se întoarse la locul lui în fundul sălii. Fiedler se răsuci către cei trei membri ai tribunalului și începu:

– Vreau să vorbesc mai întâi despre spionul Riemeck, care a fost împușcat, Karl Riemeck. Aveți în față o listă cu toate informațiile pe care Riemeck i le-a transmis lui Alec Leamas la Berlin, din câte-și amintește Leamas. Este un dosar formidabil, plin de acte de trădare. Dați-mi voie să rezum pentru dumneavoastră. Riemeck le-a dat stăpânilor lui un raport detaliat privind activitatea și personalitățile din Abteilung. Dacă e să-l credem pe Leamas, era capabil să descrie lucrările celor mai secrete reuniuni ale noastre. Ca secretar al Comitetului Executiv, a furnizat procesele-verbale ale celor mai confidentiale dezbateri ale acestuia.

Era ușor pentru el; el însuși aduna toate documentele fiecărei ședințe. Dar *accesul* lui Riemeck la afacerile confidentiale ale Abteilung-ului este o chestiune diferită. Cine, la sfârșitul lui 1959, l-a cooptat pe Riemeck în Comitetul pentru Apărarea Poporului, acest subcomitet vital al Comitetului Executiv care coordonează și discută problemele organelor noastre de securitate? Cine a propus ca Riemeck să aibă privilegiul de a i se permite accesul la dosarele Abteilung-ului? Cine, în fiecare stadiu din cariera lui Riemeck *începând din* 1959 (anul în care Mundt s-a întors

din Anglia, vă mai amintiți), îl făcea remarcat pentru posturi de o excepțională responsabilitate? Vă spun eu, rosti ritos Fiedler. Același om care a fost pus doar să-i apere spatele în activitățile de spionaj: Hans-Dieter Mundt! Să ne amintim cum a contactat Riemeck serviciile occidentale de informații din Berlin – cum a găsit mașina lui de Jong la un picnic și a pus un rolfilm în ea. Nu sunteți uluiți de presentimentele lui Riemeck? De unde știa unde să găsească mașina, și exact în ziua aceea? Riemeck nu avea mașină, așa că nu ar fi putut să-l urmărească pe de Jong de acasă de la el, din Berlinul de Vest. Nu era decât o singură cale prin care ar fi putut afla – prin serviciul propriei noastre poliții, care a raportat prezența lui de Jong ca pe o chestiune de rutină, imediat ce mașina a trecut de punctul de control intersectorial. Informațiile acelea i-au parvenit lui Mundt, iar Mundt i le-a transmis lui Riemeck. *Aceasta este dovada împotriva lui Hans-Dieter Mundt* – vă spun, cu siguranță Riemeck a fost creația lui, legătura între Mundt și stăpânii lui imperialiști!

Fiedler se opri puțin, apoi adăugă liniștit:

– Mundt – Riemeck – Leamas: acesta era lanțul de comandă, și este o practică recunoscută a serviciilor de informații din toată lumea, ca fiecare verigă a lanțului să nu știe, pe cât posibil, de celelalte. Astfel, este *corect* ca Leamas să susțină că nu știe nimic în detrimentul lui Mundt: nu este altceva decât dovada unei bune securități din partea stăpânilor lui din Londra.

Vi s-a mai spus cum întregul caz cunoscut sub numele de Bulgărele de Zăpadă a fost orchestrat în condiții de confidențialitate speciale, cum Leamas știa, în termeni foarte vagi, despre o secție de informații condusă de Peter Guillam, și care se presupune că se ocupa de condițiile economice din republica noastră – secție care, în mod surprinzător, era pe lista de distribuție a Bulgărelui de Zăpadă. Permiteți-mi să vă reamintesc că același Peter Guillam a fost unul dintre ofițerii

de securitate britanici implicați în investigarea activităților lui Mundt când acesta era în Anglia.

Tinerelul de la masa completului de judecată ridică creionul și, privindu-l pe Fiedler cu ochii lui duri și reci, larg deschiși, întrebă:

– Atunci de ce l-a lichidat Mundt pe Riemeck, dacă Riemeck era agentul lui?

– Nu a avut altă soluție. Riemeck era deja bănuț. Amanta sa îl trădase prin indiscrețiile ei laudăroase. Mundt a dat ordin să fie împușcat de îndată ce este zărit, apoi i-a trimis vorbă lui Riemeck să fugă, și astfel a fost eliminat pericolul trădării. Ulterior, Mundt a asasinat-o pe femeie.

Aș vrea să speculez puțin pe marginea tehnicii folosite de Mundt. După întoarcerea lui în Germania, în 1959, Serviciul de Informații britanic a aplicat tactica așteptării. Dorința lui Mundt de a coopera cu ei trebuia să fie demonstrată, așa că i-au dat instrucțiuni și apoi au așteptat, mulțumiți să plătească și să spere că totul va fi bine. La vremea respectivă, Mundt nu era funcționar superior al Serviciului nostru – nici al partidului nostru –, dar a mirosit o afacere bună, și a început să raporteze ceea ce vedea. Comunica, bineînțeles, cu stăpânii lui, fără ajutor. Trebuie să presupunem că întâlnirile aveau loc în Berlinul de Vest, că, în scurtele sale călătorii în Scândinavia și în alte părți, a fost contactat și interogat. Probabil că, la început, englezii au fost prudenți – cine nu ar fi? –, cântăreau cu deosebită grijă informațiile furnizate de el, comparându-le cu lucrurile pe care le știau deja, de teamă că ar putea face un joc dublu. Treptat însă, și-au dat seama că găsiseră o mină de aur. Mundt s-a apucat de munca lui de trădător cu aceeași eficiență sistematică pentru care este renumit. La început – și este doar presupunerea mea, dar se bazează, tovarăși, pe o îndelungată experiență în această activitate și pe mărturia lui Leamas –, în primele câteva luni, nu au îndrăznit să pună la punct nici un fel de rețea din care

să facă parte și Mundt. L-au lăsat să fie un lup singuratic, îl întrețineau, îl plăteau și-l instruiau separat de organizația lor de la Berlin. Au conceput la Londra, sub conducerea lui Peter Guillam (pentru că el a fost acela care l-a recrutat pe Mundt), o mică secție sub acoperire, ale cărei atribuții nu erau cunoscute nici măcar în cadrul Serviciului decât de un cerc select. Îl plăteau pe Mundt după un sistem special numit Bulgărele de Zăpadă, și, fără îndoială, tratau informațiile pe care acesta le furniza cu deosebită precauție. Înțelegeți deci, povestea se potrivește cu spusele lui Leamas: nu avea cunoștință despre existența lui Mundt, deși – după cum veți vedea – nu numai că l-a plătit, dar, în cele din urmă, *a primit de fapt de la Riemeck și apoi a transmis la Londra informațiile pe care le obținuse Mundt.*

Spre sfârșitul lui 1959, Mundt i-a informat pe stăpânii lui de la Londra că a găsit în cadrul Comitetului Executiv un tip care avea să fie intermediar între ei și Mundt. Acesta era Karl Riemeck.

Cum l-a găsit Mundt pe Riemeck? Cum a îndrăznit să stabilească dacă Riemeck vrea să coopereze? Nu trebuie să uitați poziția excepțională deținută de Mundt: avea acces la toate dosarele de securitate, putea pune microfoane la telefoane, putea deschide scrisori, utiliza urmăritori; putea să interogheze pe oricine fără să i se conteste dreptul, și era în posesia unui tablou foarte amănunțit al vieții lor personale. Mai presus de orice, putea să pună capăt oricărei suspiciuni într-o clipă, întorcând împotriva oamenilor chiar arma – vocea lui Fiedler tremura de furie – care fusese destinată protejării lor.

Revenind fără efort la stilul lui rațional dinainte, continuă:

– Acum înțelegeți ce a făcut Serviciul de Informații din Londra. Păstrând încă secretă identitatea lui Mundt, a pus la cale recrutarea lui Riemeck și a facilitat realizarea unor contacte indirecte între Mundt și centrul de comandă de la Berlin. Aceasta este semnificația contactului lui Riemeck cu de

Jong și cu Leamas. Așa trebuie să interpretați mărturia lui Leamas, așa trebuie măsurată trădarea lui Mundt. Se răsuci și, privindu-l pe Mundt drept în față, strigă: Iată-l pe sabotor, pe terorist! Iată-l pe cel care a vândut drepturile poporului!

Aproape am terminat. Doar un singur lucru mai trebuie spus. Mundt și-a câștigat reputația de apărător loial și iscusit al poporului, și i-a redus pe vecie la tăcere pe toți aceia care ar fi putut să-i trădeze secretul. Astfel, a ucis în numele poporului, pentru a-și proteja trădarea fascistă, și și-a propulsat propria carieră în cadrul Serviciului nostru. Nu este posibil să ne închipuim o infracțiune mai mare decât aceasta. Din acest motiv – în final –, după ce a făcut ce a putut ca să-l apere pe Karl Riemeck de suspiciunile care începuseră treptat să-l învăluie, a dat ordin să fie împușcat de îndată ce va fi zărit. Din acest motiv, a pus la cale asasinarea amantei lui Riemeck. Când va veni momentul să faceți cunoscută Comitetului Executiv judecata dumneavoastră, să nu dați înapoi, și să recunoașteți cât de cumplită este infracțiunea acestui om. Pentru Hans-Dieter Mundt, moartea este o pedeapsă blândă!

Martorul

Președinta se întoarse către bărbatul scund în costum negru, care stătea chiar față-n față cu Fiedler.

– Tovarășe Karden, vorbiți în numele tovarășului Mundt. Doriți să-i puneți întrebări martorului Leamas?

– Da, da, aș dori, într-o clipă, replică acesta, ridicându-se anevoios în picioare și aranjându-și după urechi brațele ochelarilor cu rame de aur.

Era un personaj blajin, puțin cam stângaci, cu părul alb.

– Tovarășul Mundt are unele obiecții, începu Karden – vocea lui blândă avea o intonație destul de plăcută –, el crede că Leamas minte; că tovarășul Fiedler, fie cu rea intenție, fie printr-o neșansă, a fost atras într-un complot vizând distrugerea Abteilung-ului, ceea ce ar fi dus la discreditarea organelor pentru apărarea statului nostru socialist. Nu punem la îndoială că Riemeck a fost spion britanic – există dovezi. Dar punem la îndoială faptul că Mundt a fost în cârdășie cu el, sau că a acceptat bani ca să trădeze Partidul nostru. Susținem că nu există dovezi obiective pentru această acuzație, că tovarășul Fiedler este amestecat de visuri de putere și orb la judecata rațională. Ne menținem punctul de vedere, și anume că, din momentul în care Leamas s-a întors de la Berlin la Londra, a jucat un rol; că a simulat o decădere rapidă în depravare, în băutură și în datorii, că a atacat un negustor în public și a afectat sentimentele antiamericane – toate acestea cu un singur scop: de a atrage atenția celor din Abteilung.

Credem că Serviciul de Informații britanic a țesut în mod deliberat în jurul tovarășului Mundt o întreagă rețea de dovezi indirecte – plata banilor în bănci străine, retragerea lor, care a coincis cu prezența lui Mundt în cutare sau cutare țară, mărturia întâmplătoare bazată pe zvonuri a lui Peter Guillam, întâlnirea secretă dintre Control și Riemeck, la care au fost discutate chestiuni pe care Leamas nu le-a putut auzi: toate acestea au furnizat un fals lanț de dovezi, iar tovarășul Fiedler, pe ale cărui ambiții au contat atât de precis englezii, le-a acceptat; și așa a devenit parte dintr-un complot monstruos de distrugere – de fapt, de asasinat, pentru că acum Mundt riscă să își piardă viața – a unuia dintre cei mai vigilenți apărători ai republicii noastre.

Nu este, oare, în același spirit cu palmaresul lor privind sabotajele, activitățile subversive și traficul de ființe umane, ca englezii să ticluiască acest complot disperat? Ce altă soluție le-a rămas acum, când în Berlin a fost ridicat un zid de protecție, iar fluxul de spioni occidentali este controlat? Suntem victimele complotului lor; în cel mai bun caz, tovarășul Fiedler se face vinovat de o gravă eroare; în cel mai rău, de uneltire cu spionii imperialiști, în vederea subminării statului nostru muncitoresc, și de vărsare de sânge nevinovat.

Și noi avem un martor. Aprobă ușor din cap către completul de judecată. Da. Și noi avem un martor. Chiar credeți că, în tot acest timp, tovarășul Mundt nu a știut de uneltirile febrile ale lui Fiedler? Chiar credeți acest lucru? De luni de zile și-a dat seama de nebunia din mintea lui Fiedler. Însuși tovarășul Mundt a fost cel care a autorizat abordarea lui Leamas în Anglia: credeți că și-ar fi asumat un risc atât de nebunesc, dacă ar fi fost chiar el implicat?

Și când rapoartele de la primul interogatoriu al lui Leamas, din Haga, au parvenit Comitetului Executiv, vă închipuiți că tovarășul Mundt a aruncat exemplarul său fără să-l citească? Iar atunci când, după sosirea lui Leamas în țara noastră și după ce Fiedler și-a început propriul interogatoriu,

n-au mai venit rapoarte, credeți că tovarășul Mundt a fost atât de obtuz, încât să nu știe ce urmărește Fiedler? Când au ajuns primele rapoarte de la Peters, din Haga, n-a fost nevoie decât ca Mundt să se uite la datele vizitelor lui Leamas la Copenhaga și la Helsinki, pentru a-și da seama că totul era o capcană – o capcană menită să-l discrediteze chiar pe Mundt. Datele acelea coincid, într-adevăr, cu acelea ale vizitelor lui Mundt în Danemarca și în Finlanda: au fost alese de Londra exact din acest motiv. Mundt era la curent cu acele „indicații anterioare“, la fel cum era și Fiedler – nu uitați acest lucru. Și Mundt căuta un spion în rândul celor din Abteilung...

Deci, în momentul când Leamas a ajuns în Germania Democrată, Mundt urmărea fascinat cum Leamas alimentează suspiciunile lui Fiedler cu aluzii și cu indicii indirecte – nicideată exagerate, înțelegeți, nicideată scoase în evidență, ci presărate ici și colo cu subtilitate perfidă. Și deja terenul era pregătit... tipul din Liban, miraculoasa știre de senzație la care s-a referit Fiedler, ambele părănd să confirme prezența unui spion sus-pus în interiorul Abteilung-ului...

A fost minunat realizat. Ar fi putut transforma – încă ar putea – înfrângerea pe care au suferit-o englezii, prin pierderea lui Karl Riemeck, într-o victorie remarcabilă.

Tovarășul Mundt și-a luat o măsură de prevedere, în timp ce englezii, cu ajutorul lui Fiedler, puneau la cale uciderea sa.

A determinat desfășurarea unor anchete foarte amănunțite și serioase la Londra. A studiat fiecare detaliu nesemnificativ al vieții duble pe care o ducea Leamas în Bayswater. Caută, înțelegeți, o eroare umană într-un plan de o subtilitate aproape supraomenească. Se gândea că, undeva, în lunga lui ședere în sălbăcie, Leamas ar trebui să-și calce jurământul de sărăcie, de beție, de depravare și, mai presus de toate, de singurătate. Poate ar avea nevoie de companie, o iubită poate; poate că-i va fi dor de căldura unui contact omenesc, îi va fi dor să dezvăluie o altă fațetă a sufletului său. Vedeți dumneavoastră, Mundt a avut dreptate. Leamas,

abilul, experimentatul agent, a făcut o greșeală atât de elementară, de omenească, încât... Zâmbi. Veți putea audia martorul, dar nu încă. Martorul este aici; adus de tovarășul Mundt. A fost o măsură de precauție admirabilă. Mai târziu, voi chema acel martor.

Avea un aer ușor ștrengăresc, de parcă ar fi vrut să spună că trebuie să i se permită mica glumă.

– Între timp, aș vrea, dacă-mi dați voie, să-i pun una sau două întrebări acestui acuzator șovăitor, domnul Alec Leamas.

– Spuneți-mi, începu el, sunteți un om înstărit?

– Nu fi tâmpit, ripostă Leamas tăios, știi cum am fost agățat.

– Da, într-adevăr, declară Karden, a fost o lovitură de maestru. Să înțeleg, cu alte cuvinte, că nu aveți nici un ban?

– Da.

– Aveți prieteni care v-ar împrumuta bani, sau poate v-ar da? Care v-ar plăti datoriile?

– Dacă aș avea, n-aș fi aici acum.

– Nu aveți pe nimeni? Nu vă puteți închipui că vreun binefăcător amabil, cineva, poate, de care aproape ați uitat, s-ar îngriji să vă pună din nou pe picioare... să rezolve problema creditorilor, și așa mai departe?

– Nu.

– Mulțumesc. Încă o întrebare: Îl cunoașteți pe George Smiley?

– Bineînțeles că da, a lucrat la Centru, în Cambridge Circus.

– A părăsit Serviciul de Informații britanic?

– A încheiat socotelile după cazul Fennan.

– A, cazul în care a fost implicat Mundt. L-ați mai văzut de atunci?

– O dată sau de două ori.

– V-ați întâlnit cu el după ce ați plecat de la Centru?

Leamas ezită, apoi răspunse:

– Nu.

– Nu v-a vizitat în închisoare?

– Nu. Nimeni nu m-a vizitat.

– Dar înainte de a ajunge în închisoare?

– Nu.

– După ce ați ieșit din închisoare – ziua eliberării dumneavoastră, de fapt – ați fost agățat, nu-i așa, de un tip pe nume Ashe?

– Da.

– Ați luat masa de prânz împreună în Soho. După ce v-ați despărțit, unde v-ați dus?

– Nu-mi amintesc. Probabil că m-am dus la cârciumă. N-am idee.

– Să vă ajut. Într-un târziu, v-ați dus în Fleet Street și ați luat un autobuz. De acolo se pare că ați făcut un traseu în zigzag spre Chelsea, cu autobuzul, cu metroul și cu o mașină particulară, destul de stângaci pentru un om cu experiența dumneavoastră. Asta vă amintiți? Vă pot arăta raportul dacă vreți, îl am aici.

– Probabil că ai dreptate. Și ce-i cu asta?

– George Smiley locuiește în Bywater Street, foarte aproape de King's Road, asta vreau să subliniez. Mașina în care erați a întors în Bywater Street, și agentul nostru ne-a raportat că ați coborât la numărul nouă. Din întâmplare, acolo este casa lui George Smiley.

– Astea-s prostii, afirmă Leamas. Mai degrabă, aş zice că am fost la Eight Bells; este una dintre cârciumile mele preferate.

– Cu o mașină particulară?

– Și asta-i o prostie. Presupun că am fost cu taxiul. Când am bani, îi cheltuiesc.

– Dar atunci, de ce tot ocolul acela dinainte?

– Aiurea! Tâmpenii! Probabil că urmăreau pe cine nu trebuie. Ar fi al naibii de tipic!

– Întorcându-mă la întrebarea mea inițială, nu vă puteți închipui că Smiley ar fi putut fi interesat de dumneavoastră după ce ați plecat de la Centru?

– Dumnezeule, nu.

– Nici că s-ar fi interesat de bunăstarea dumneavoastră după ce ați fost dus la închisoare, nici că ar fi putut cheltui bani pentru cei apropiați dumneavoastră, nici că ar fi vrut să vă vadă după ce v-ați întâlnit cu Ashe?

– Nu. N-am nici cea mai vagă idee ce vrei să spui, Karden, dar răspunsul este nu. Dacă l-ai fi cunoscut pe Smiley, n-ai întreba. Suntem extraordinar de diferiți.

Karden părea destul de mulțumit, zâmbea și aproba din cap pentru sine, în timp ce-și potrivea ochelarii și consulta dosarul cu gesturi elaborate.

– A, da, spuse, ca și când ar fi uitat ceva. Când ați cerut să luați pe credit la băcan, câți bani aveți?

– Nici un ban, răspunde Leamas nepăsător. De o săptămână, eram lefter. Chiar de mai mult, aș zice.

– Din ce trăiați?

– Din mărunțișuri. Fusesem bolnav; un fel de febră. Nu mâncasem mai nimic de o săptămână. Presupun că și asta mă făcuse să fiu nervos – mi-a sărit țandăra.

– Desigur, vi se mai datorau niște bani de la bibliotecă, nu?

– De unde știi asta? întreabă tăios Leamas. Ați fost...

– De ce nu v-ați dus să-i ridicați? Așa, n-ar mai fi fost nevoie să cereți să vi se dea pe credit, nu-i așa, domnule Leamas?

Leamas ridică din umeri.

– Am uitat. Probabil, pentru că biblioteca era închisă sâmbăta dimineată.

– Înțeleg. Sunteți sigur că era închisă sâmbăta dimineată?

– Nu, e doar o presupunere.

– Aha. Mulțumesc, astea au fost toate întrebările.

Leamas tocmai se așeza, când ușa se deschise și intră o femeie. Era grasă și urâtă, și purta o salopetă cenușie cu trese pe mânecă. În urma ei venea Liz.

Președinta

Intră în sala de judecată încet, privind în jur cu ochi mari, ca un copil pe jumătate trezit care intră într-o încăpere puternic luminată. Leamas uitase ce tânără este. Când îl văzu șezând între doi gardieni, se opri.

– Alec!

Gardianul de lângă ea îi puse mâna pe braț și o conduse spre locul unde stătuse înainte Leamas. Era o liniște deplină în sala de judecată.

– Cum te numești, copila mea? întrebă președinta dintr-odată.

Măinile lungi ale lui Liz atârnavă pe lângă trup, cu degetele drepte.

– Cum te numești? se repetă întrebarea, tare de data asta.

– Elizabeth Gold.

– Ești membră a Partidului Comunist din Marea Britanie?

– Da.

– Și stai la Leipzig?

– Da.

– Când ai intrat în Partid?

– În 1955. Nu, 1954 cred că era...

Fu întreruptă de un zgomot produs de agitație; scârțâitul mobilei împinse, și vocea lui Leamas, răgușită, ascuțită, neplăcută, umplând încăperea.

– Nemernicilor! Lăsați-o în pace!

Liz se întoarse înspăimântată și îl văzu în picioare, cu hainele strâmbe, văzu cum fața lui albă devine lividă, văzu cum un paznic îl lovește cu pumnul, aproape doborându-l; apoi, amândoi paznicii se năpustiră asupra lui, îl ridicară, îi duseră cu forța brațele la spate. Capul îi căzu în piept, pe urmă zvâcni într-o parte de durere.

– Dacă mai mișcă, scoateți-l de aici, ordonă președinta, clătinând din cap spre Leamas în semn de avertisment, după care adăugă: Poți să vorbești din nou mai târziu, dacă vrei. Așteaptă! Întorcându-se spre Liz, spuse tăios: Precis știi când ai intrat în partid?

Liz nu răspunse, și, după o clipă de așteptare, președinta ridică din umeri. După aceea se aplecă înainte, privind-o fix, cu mare atenție, și întrebă:

– Elizabeth, ți s-a spus vreodată în partid despre necesitatea confidențialității?

Liz încuviință din cap.

– Și ți s-a spus să nu pui niciodată, absolut niciodată întrebări altui tovarăș în legătură cu organizarea și cu dispozițiile partidului?

Liz confirmă din nou cu o mișcare din cap.

– Da, răspunse ea, bineînțeles.

– Azi o să fii foarte serios supusă unui test privind această regulă. Este mai bine pentru tine, mult mai bine, să nu știi nimic. Nimic, adăugă, subliniindu-și brusc vorbele. Asta o să fie suficient: noi, cei trei de la această masă, avem funcții foarte importante în Partid. Acționăm cu încuviințarea Comitetului Executiv, în interesele securității de partid. Trebuie să-ți punem câteva întrebări, iar răspunsurile tale sunt de cea mai mare importanță. Răspunzând sincer și fără teamă, ajuți cauza Socialismului.

– Dar, *cine*, șopti Liz, *cine este* judecat? Ce a făcut Alec?

Președinta privi peste capul lui Liz, spre Mundt, și spuse:

– Poate că nimeni nu este judecat. Asta e problema. Poate doar acuzatorii. Nu are nici o importanță *cine* este acuzat, adăugă, iar dacă tu nu știi, este o garanție a imparțialității tale.

O clipă se așternu tăcerea asupra micii încăperi; apoi, cu un glas atât de încet, încât președinta își întoarse instinctiv capul ca să-i înțeleagă cuvintele, întrebă:

– Alec este? Este Leamas?

– Îți mai spun o dată, insistă președinta, e mai bine pentru tine – mult mai bine – să nu știi. Trebuie să spui adevărul și să pleci. E cel mai înțelept lucru pe care-l poți face.

Probabil că Liz făcu vreun semn sau șopti câteva cuvinte pe care ceilalți nu le auziră, căci președinta se aplecă din nou în față, spunând foarte apăsător:

– Uite ce e, copila mea, vrei să te duci acasă? Fă ce-ți spun și o să pleci! Dar dacă nu... Se opri, îl arătă cu mâna pe Karden și adăugă misterios: Acest tovarăș vrea să-ți pună niște întrebări, nu multe. Pe urmă pleci. Spune adevărul!

Karden se ridică din nou în picioare și zâmbi, zâmbetul acela amabil de stareț bisericesc.

– Elizabeth, i se adresă el, Alec Leamas a fost iubitul tău, nu-i așa?

Ea aprobă din cap.

– V-ați întâlnit la biblioteca din Bayswater, unde lucrați.

– Da.

– Înainte de asta nu l-ai mai văzut?

Liz clătină din cap.

– Ne-am cunoscut la bibliotecă, răspunse.

– Ai avut mulți iubiți, Elizabeth?

Replica ei nu se auzi, căci Leamas strigă din nou:

– Karden, porcule!

Dar îndată ce îl auzi, Liz se întoarse și rosti destul de tare:

– Alec, nu face asta! O să te ducă de aici.

– Da, observă președinta sec, așa este.

– Spune-mi, reluă Karden blând, Alec era comunist?

– Nu.

– Știa că tu ești comunistă?

– Da. I-am spus.

– Ce a zis când i-ai spus, Elizabeth?

Nu știa dacă să mintă, asta era cel mai groaznic lucru. Întrebările veneau așa de repede, că nu avea nici o șansă să se gândească. Tot timpul ascultau, pândeau, așteptau un cuvânt, un gest, lucruri care ar fi putut să-i facă mult rău lui Alec. Nu era în stare să mintă decât dacă știa care este miza; ea va continua să bâjbâie și Alec va muri – căci nu era nici urmă de îndoială în mintea ei că Alec este în pericol.

– Ce a spus? repetă Karden întrebarea.

– A râs. Era deasupra tuturor acestor lucruri.

– Crezi că era deasupra lor?

– Desigur!

Tinerelul de la masa completului de judecată vorbea pentru a doua oară. Ochii îi erau pe jumătate închiși.

– Considerați că este judecata sănătoasă a unei ființe umane? Că el este *deasupra* cursului istoriei și a constrângerilor dialecticii?

– Nu știu. Este doar ceea ce am crezut eu. Atâta tot.

– N-are importanță, observă Karden; spune, era un om *fericit*, râdea mereu, și alte chestii de genul ăsta?

– Nu. Nu râdea prea des.

– Dar a râs când i-ai spus că ești membră de Partid. Știi de ce?

– Bănuiesc că disprețuia Partidul.

– Crezi că îl *ura*? întrebă Karden într-o doară.

– Nu știu, replică Liz patetic.

– Era genul de om cu simpatii și cu antipatii puternice?

– Nu... nu. Nu era.

– Dar a atacat un băcan. Ei, de ce a făcut asta?

Brusc, Liz nu mai avea încredere în Karden. Nu mai avea încredere în vocea mângâietoare și în chipul bun, fermecător.

- Nu știu.
- Dar te-ai gândit la asta?
- Da.
- Ei, și la ce concluzie ai ajuns?
- La nici una; răspunse Liz cu voce egală.

Karden o privi gânditor, poate puțin dezamăgit, ca și cum ea ar fi uitat ce și cum trebuie să răspundă.

– Știai, întrebă el – poate că era cea mai directă dintre întrebări –, *știai* că Leamas intenționa să-l pocnească pe băcan?

– Nu, replică Liz, poate puțin prea repede, astfel că, în scurta pauză care urmă, zâmbetul lui Karden lăsă locul unei curiozități amuzate.

– Până acum, până azi, întrebă el în cele din urmă, când l-ai văzut ultima oară pe Leamas?

– Nu l-am mai văzut după ce a intrat la închisoare, replică Liz.

– Deci, când l-ai văzut ultima dată? – vocea era amabilă, dar insistentă.

Lui Liz îi displăcea profund faptul că se afla cu spatele la completul de judecată; ar fi vrut să se întoarcă și să-l vadă pe Leamas, poate să-i zărească chipul; să citească pe el vreo îndrumare, vreun semn care să-i spună cum să răspundă. Începea să-i fie teamă pentru ea; toate întrebările astea care porneau de la acuzații și de la suspiciuni despre care ea nu știa nimic! Probabil că ei sunt conștienți că vrea să-l ajute pe Alec, că-i este teamă, dar nimeni n-o ajută – de ce nu vrea nimeni s-o ajute?

– Elizabeth, când a avut loc ultima ta întâlnire cu Leamas, până astăzi?

Oh, vocea asta, cât urăște vocea asta catifelată!

– Cu o seară înainte să se întâmple, replică ea, în seara dinainte de a avea confruntarea cu domnul Ford.

– Confruntare? N-a fost o confruntare, Elizabeth. Băcanul nu l-a pocnit și el, nu-i așa? N-a avut ocazia. Foarte urât!

Karden râse, și fu cu atât mai îngrozitor, cu cât nimeni nu îi urmă exemplul. Spune-mi, unde te-ai întâlnit cu Leamas în seara aceea?

– În apartamentul lui. Era bolnav, nu mergea la serviciu. Zăcea în pat, iar eu veneam și-i găteam.

– Și cumpărai și alimentele? Făceai cumpărături?

– Da.

– Frumos din partea ta. Probabil că te-a costat o grămadă de bani, constată Karden pe un ton prefăcut compătimator. Îți puteai permite să-l întreții?

– Nu-l întrețineam. Îi aveam de la Alec. El...

– A, o întrerupse Karden tăios, deci avea niște bani?

„O, Doamne, o, Dumnezeuule, o, Doamne, Dumnezeuule, ce-am zis“, gândi Liz.

– Nu mulți, se grăbi ea să răspundă, nu prea mulți, știu. O liră sterlină, două, nu mai mult. Nu avea mai mult de-atât. Nu-și putea plăti facturile – curentul electric și chiria –, toate au fost plătite după aceea, înțelegeți, după ce a fost arestat, de către un prieten. Un prieten a plătit, nu Alec.

– Sigur că da, repetă Karden încetișor, un prieten a plătit. A venit special și a plătit toate facturile. Un prieten vechi al lui Leamas, cineva pe care-l cunoștea dinainte de a veni în Bayswater, poate. L-ai întâlnit vreodată pe acest prieten, Elizabeth?

Liz clătină din cap.

– Înțeleg. Ce alte facturi a mai plătit acest prieten bun, știi?

– Nu... nu.

– De ce eziți?

– Am spus că nu știu, ripostă Liz furioasă.

– Dar ai ezitat, preciză Karden, mă întrebam dacă nu cumva te-ai răzgândit.

– Nu.

– Leamas a vorbit vreodată de acest prieten? Un prieten cu bani care știa unde locuiește el?

– N-a pomenit niciodată nimic de vreun prieten. Credeam că nu are prieteni.

– Aha.

În sala de judecată se lăsă o tăcere îngrozitoare, mai ales pentru Liz, deoarece, întocmai ca un copil orb printre cei care văd, era ruptă de toți cei din jurul ei; îi puteau măsura răspunsurile după vreun sistem secret, iar ea nu-și putea da seama, din liniștea aceea înspăimântătoare, ce aflaseră.

– Cât câștigi, Elizabeth?

– Șase lire sterline pe săptămână.

– Ai ceva economii?

– Puțin. Câteva lire.

– Cât costă chiria apartamentului tău?

– Cincizeci de șilingi pe săptămână.

– E destul de mult, nu crezi, Elizabeth? Ți-ai plătit chiria în ultimul timp?

Clătină din cap neajutorată.

– De ce nu? continuă Karden. Nu ai bani?

În șoaptă, replică:

– Am un contract. Cineva a cumpărat contractul și mi l-a trimis.

– Cine?

– Nu știu. Lacrimile îi curgeau pe față. Nu știu... Vă rog, nu-mi mai puneți întrebări. Nu știu cine a fost... au trimis banii acum șase săptămâni, o bancă din City... a făcut asta vreo organizație caritabilă... o mie de lire. Jur că nu știu cine... mi s-a spus că e un dar de la o organizație caritabilă. Voi știți totul – voi să-mi spuneți cine...

Cu fața îngropată în mâini, cu spatele încă la completul de judecată, plângea și umerii i se mișcau odată cu suspinele care-i scuturau trupul. Nimeni nu se mișca, și în cele din urmă lăsă mâinile în jos, dar fără să ridice capul.

– De ce nu te-ai interesat? întrebă Karden simplu. Sau ești obișnuită să primești cadouri anonime de o mie de lire?

Nu răspunse, iar Karden continuă:

– Nu te-ai interesat pentru că ai bănuț. Nu-i așa?

Ducându-și din nou mâna la față, Liz confirmă din cap.

– Ai bănuț că banii vin de la Leamas, sau de la prietenul lui Leamas, nu?

– Da, reuși ea să îngăime. După proces, am auzit pe stradă că băcanul are niște bani, mulți bani de undeva. S-a vorbit mult despre asta, și am știut că trebuie să fie prietenul lui Alec...

– Ce ciudat, observă Karden aproape pentru sine. Ce bizar! Apoi continuă: Spune-mi, Elizabeth, te-a contactat cineva după ce Leamas a fost dus la închisoare?

– Nu, minți ea.

Acum știa, era sigură că voiau să dovedească niște lucruri împotriva lui Alec, ceva în legătură cu banii sau cu prietenii lui; ceva legat de băcan.

– Ești sigură? întrebă Karden, cu sprâncenele ridicate pe deasupra ramelor de aur ale ochelarilor.

– Da.

– Dar vecinul tău, Elizabeth, obiectă Karden răbdător, spune că au venit niște bărbați – doi bărbați – destul de curând după ce Leamas a fost condamnat; sau erau doar niște iubiti de-ai tăi, Elizabeth? Amanți întâmplători, ca Leamas, care-ți dădeau bani?

– Alec *nu a fost* un iubit întâmplător, strigă, cum poți...

– Dar ți-a dat bani. Și bărbații aceia ți-au dat bani?

– Oh, Doamne, suspină, nu mă întrebați...

– Cine erau?

Ea nu răspunse, și atunci Karden strigă, deodată; era prima oară când ridica vocea:

– *Cine?*

– Nu știu. Au venit cu o mașină. Prieteni de-ai lui Alec.

– *Alți* prieteni? Ce voiau?

– Nu știu. M-au tot întrebat ce mi-a spus... mi-au zis să iau legătura cu ei dacă...

– *Cum? Cum* să iei legătura cu ei?

În cele din urmă, Liz răspunse:

– Locuia în Chelsea... numele lui era Smiley... George Smiley... trebuia să-i dau telefon.

– Și i-ai dat?

– Nu!

Karden pusese dosarul jos. Peste sala de judecată se lăsase o tăcere de moarte. Arătând spre Leamas, Karden afirmă, cu o voce cu atât mai impresionantă, cu cât era perfect stăpânită:

– Smiley voia să știe dacă Leamas nu îi spusese prea multe. Leamas făcuse singurul lucru pe care Serviciul de Informații britanic nu s-ar fi așteptat vreodată să-l facă: își găsisse o iubită și plânsese pe umărul ei. Karden râse încetișor, ca și cum ar fi fost o glumă foarte reușită: Exact cum a făcut și Karl Riemeck. Și el a făcut aceeași greșeală.

– Leamas a vorbit vreodată despre el? continuă Karden.

– Nu.

– Nu știi nimic despre trecutul lui?

– Nu. Știam că făcuse ceva la Berlin. Ceva pentru guvern.

– Deci ți-a povestit despre trecutul lui, nu? Ți-a spus că fusese căsătorit?

A urmat o tăcere lungă. Liz încuviință din cap.

– De ce nu l-ai mai văzut după ce a fost dus la închisoare? Ai fi putut să-l vizitezi.

– M-am gândit că poate nu vrea să mă duc.

– Înțeleg. I-ai scris?

– Nu. Ba da, o dată... doar ca să-i spun că o să aștept. M-am gândit că n-o să aibă nimic împotriva.

– Nu te-ai gândit că ar putea să nu vrea nici asta?

– Nu.

– Și cât a fost închis, n-ai încercat să iei legătura cu el?

– Nu.

– Avea unde să se ducă, avea un serviciu care-l aștepta – prieteni care să-l găzduiască?

– Nu știu... nu știu.

– În realitate terminaseși cu el, nu? întrebă Karden sarcastic. Îți găsiseseși un alt iubit?

– Nu! Îl așteptam... o să-l aștept întotdeauna. Se controlă: Voiam să se întoarcă.

– Atunci, de ce nu i-ai scris? De ce n-ai încercat să afli unde este?

– Nu voia el, nu înțelegeți? M-a pus să-i promit... că n-o să-l caut niciodată... niciodată să nu....

– *Așadar, se aștepta să ajungă la închisoare, nu?* întrebă Karden triumfător.

– Nu... nu știu. Cum pot să spun ce nu știu...

– Și în acea ultimă seară, insistă Karden, cu voce dură și arogantă, în seara dinainte de a-l pocni pe băcan, te-a obligat să-ți reînnoiești promisiunea... Deci, te-a obligat?

Cu o oboseală nesfârșită, ea confirmă din cap, într-un gest patetic de capitulare.

– Da.

– Și v-ați luat rămas-bun?

– Ne-am luat rămas-bun.

– După cină, desigur. Era destul de târziu. Sau ți-ai petrecut noaptea cu el?

– După cină. M-am dus acasă... nu direct acasă... întâi m-am dus să mă plimb, nu știu unde. Doar m-am plimbat.

– Ce motiv ți-a dat pentru ruperea relației?

– N-a rupt relația, replică Liz. Niciodată. A spus doar că are ceva de făcut; de încheiat socotelile cu cineva cu care trebuia să fie chit, cu orice preț, și după aceea, poate într-o

bună zi, când avea să se termine totul... avea să se întoarcă, dacă o să fiu tot acolo și...

– Și tu ai spus, insinuă Karden ironic, că o să-l aștepti mereu, fără îndoială?

– Da, răspunse Liz cu simplitate.

– A zis că o să-ți trimită bani?

– A spus... a spus că lucrurile nu stau așa de rău cum par, că cineva o să... aibă grijă de mine.

– Și de aceea nu te-ai interesat, nu-i așa, când o oarecare organizație caritabilă din City ți-a dat din întâmplare o mie de lire?

– Da! Da, așa e. Acum știți totul – știți deja totul... de ce m-ați mai adus, dacă știți?

Imperturbabil, Karden așteptă să-și potolească suspinele.

– Aceasta este, preciză el în final în fața tribunalului, mărturia apărării. Îmi pare rău că o tânără a cărei înțelegere este întunecată de sentimente și a cărei vigilență este știrbită de bani este considerată de tovarășii noștri englezi o persoană potrivită pentru munca de partid.

Privindu-l întâi pe Leamas, apoi pe Fiedler, adăugă brutal:

– Este o proastă. Cu toate acestea, din fericire a întâlnit-o Leamas. Nu este prima oară când un complot revanșard a fost dat în vileag din cauza decadentei artizanilor lui.

Cu o plecăciune scurtă, foarte corectă, către completul de judecată, Karden se așază.

În timp ce el se așeza, Leamas se ridică, și de data asta paznicii îl lăsară în pace.

Probabil că toți cei de la Londra își pierduseră complet mințile. Le spusese – asta era culmea ironiei –, le spusese să o lase în pace. Și acum era limpede că, din clipa, chiar din clipa când el plecase din Anglia – chiar și înainte de asta, de îndată ce fusese dus la închisoare –, vreun cretin se apucase să facă ordine – să plătească facturi, să rezolve problema cu băcanul, cu proprietarul apartamentului; și, mai presus de toate, cu Liz. Era o nebunie, era culmea! Ce încercau să facă –

să-l ucidă pe Fiedler, să-și ucidă agentul? Să-și saboteze propria operațiune? Să fie doar Smiley – oare mizerabila lui conștiință de doi bani îl împinsese la așa ceva? Nu era decât un lucru de făcut: să-i scoată pe Liz și pe Fiedler din povestea asta și el să facă închisoare. Probabil că, oricum, el era terminat. Dacă i-ar putea salva pielea lui Fiedler – dacă ar putea face asta –, poate că ar exista o șansă ca Liz să scape.

De unde dracu' știau atât de multe? Era sigur, era absolut sigur că nu fusese urmărit până la casa lui Smiley în după-amiaza aceea. Iar banii – cum găsiseră povestea despre faptul că el furase bani de la Centru?

Chestia aia era destinată numai pentru uzul intern... și atunci, cum? Pentru numele lui Dumnezeu, cum?

Tulburat, furios, teribil de rușinat, se îndreptă încet, țeapăn, pe intervalul dintre bănci, ca un om care se duce la eșafod.

Confesiunea

– În regulă, Karden.

Chipul îi era livid și împietrit ca o stâncă, iar capul inclinat pe spate, puțin într-o parte, în poziția cuiwa care ascultă sunete îndepărtate. Afișa o liniște cumplită, nu ca o consecință a resemnării, ci a stăpânirii de sine, astfel că întregul trup părea să-i fie prins în strânsoarea de oțel a voinței.

– În regulă, Karden, las-o să plece.

Liz se holba la el, cu chipul boțit și urât, cu ochii ei negri plini de lacrimi.

– Nu, Alec... nu, spuse.

Nu era nimeni altcineva în încăpere – doar Leamas, înalt, drept ca un soldat.

– Nu le spune, îl imploră ea, ridicând vocea, orice ar fi, nu le spune doar din cauza mea... Nu-mi mai pasă, Alec; zău că nu.

– Taci din gură, Liz, făcu Leamas încurcat. E prea târziu acum. Își întoarse privirea către președintă. Ea nu știe nimic. Absolut nimic. Scoateți-o de aici și trimiteți-o acasă. Vă spun eu restul.

Președinta le aruncă o privire rapidă bărbaților aflați în dreapta și în stânga ei. Deliberă, apoi spuse:

– Poate să părăsească sala de judecată, dar nu are voie să plece acasă până nu se termină audierea. După aceea, vom vedea.

– Nu înțelegeți că nu știe nimic? strigă Leamas. Karden are dreptate, nu vedeți? A fost o operațiune, o operațiune organizată. De unde să știe ea asta? Nu e decât o puștoaică frustrată care lucrează într-o bibliotecă tâmpită – nu vă e de nici un folos!

– Este unul dintre martori, replică scurt președinta. E posibil ca Fiedler să vrea s-o interogheze. Nu mai era „tovarășul” Fiedler.

La menționarea numelui său, Fiedler păru să se trezească din reveria în care se cufundase, iar Liz îl privi cu adevărat pentru prima oară. Ochii lui câprui și profunzi se opriră o clipă asupra ei și îi zâmbi imperceptibil, ca și când i-ar fi apreciat eleganța. Era o siluetă mărunțică, stingheră și, în mod ciudat, părea relaxat, gândi Liz.

– Nu știe nimic, interveni Fiedler. Leamas are dreptate, lăsați-o să plece.

Vocea îi era obosită.

– Îți dai seama ce spui? întrebă președinta. Îți dai seama ce înseamnă asta? *Tu* nu ai nici o întrebare pentru ea?

– A spus ce avea de spus. Măinile lui Fiedler erau împreunate pe genunchi, și le studia ca și când l-ar fi interesat mai mult decât dezbaterile tribunalului. Totul a fost făcut într-un mod deosebit de inteligent. Încuviință din cap. Lăsați-o să plece. Nu ne poate spune ce nu știe. Și, pe un ton oficial, adăugă batjocoritor: Nu am întrebări pentru martor.

Un paznic descuie ușa și strigă pe hol. În liniștea deplină din sala de judecată auziră vocea unei femei răspunzând, și apoi pașii ei greoi, care se apropiau încet. Fiedler se ridică subit în picioare și, luând-o pe Liz de braț, o îndrumă spre ușă. Când ajunse la ușă, Liz se întoarse și se uită spre Leamas, dar privirea lui era îndreptată în altă parte, ca un om care nu poate suporta vederea sângelui.

– Du-te înapoi în Anglia, îi spuse Fiedler. Du-te înapoi în Anglia.

Pe neașteptate, Liz începu să suspine nestăpânit. Gardianul, o femeie, o luă pe după umeri, mai mult ca s-o sprijine decât ca s-o îmbărbăteze, apoi o conduse afară din încăpere. Paznicul închise ușa. Sunetul plânsetului ei se stinse treptat în neant.

– Nu sunt multe de spus, începu Leamas. Karden are dreptate. A fost o afacere pusă la cale. Când l-am pierdut pe Karl Riemeck, am pierdut singurul agent onorabil din Zonă. Toți ceilalți dispăruseră deja. Nu reușeam să înțelegem – se părea că Mundt îi agăța aproape înainte să-i recrutăm noi. M-am întors la Londra și m-am întâlnit cu Control. Peter Guillam era acolo, și George Smiley. George chiar se pensionase, făcea ceva inteligent. Filologie sau ceva de genul ăsta.

În fine, au plâsmuit chestia asta. „Pui un tip să cadă singur în cursă, asta a spus Control. Trece-l prin toate testele și vezi dacă mușcă.“ După asta, am pus la punct planul – în sens invers, ca să zic așa. „Inductiv“, așa i-a zis Smiley. Dacă Mundt *ar fi* agentul nostru, cum l-am plăti, cum ar arăta dosarele, și așa mai departe. Peter și-a amintit că un arab încercase să ne vândă o schemă de organizare a Abteilung-ului cu un an sau cu doi în urmă, și-i dădusem papucii. După aceea, ne-am dat seama că am făcut o greșală. Peter a venit cu ideea să ne folosim de asta în planul nostru – ca și când l-am fi refuzat fiindcă știam deja. A fost o mișcare inteligentă.

Restul, vi-l puteți închipui. Șmecheria cu depravarea; băutul, problemele financiare, zvonurile că Leamas a jefuit casa de bani. Totul se lega. Am pus-o pe Elsie de la Contabilitate să ne ajute cu răspândirea zvonurilor, și pe încă unul sau doi. Au făcut o treabă de minune, adăugă el cu o notă de mândrie în glas. Apoi am ales o dimineată – o dimineată de sâmbătă, când e multă lume în jur –, și mi-am dat în petic. A apărut în presa locală – cred că a apărut chiar și în *Worker* –, și voi deja mușcaserăți momeala. Din acel moment, adăugă cu dispreț, v-ați săpat singuri groapa.

– Groapa ta, ripostă Mundt calm. Îl privea pe Leamas cu ochii săi șterși, spălăciți. Și poate pe a tovarășului Fiedler.

– Nu prea poți să-l învinovățești pe Fiedler, replică Leamas cu indiferență. S-a nimerit ca el să fie atunci, acolo; nu este singurul din Abteilung care ți-ar veni de hac cu dragă inimă, Mundt.

– Pe tine o să te spânzurăm oricum, făcu Mundt pe un ton liniștitor. Ai ucis un paznic. Ai încercat să mă ucizi pe mine.

Leamas zâmbi sec.

– Toate pisicile sunt la fel în întuneric, Mundt... Smiley zicea mereu că ar putea să nu meargă. Zicea că ar putea provoca o reacție pe care să nu fim în stare s-o controlăm. Îndrăzneala lui s-a dus – știi asta. N-a mai fost niciodată același după cazul Fennan – după afacerea Mundt de la Londra. Se zice că atunci s-a întâmplat ceva cu el – de aceea a părăsit Centrul din Cambridge Circus. Asta nu reușesc să înțeleg, de ce au plătit facturile, fata, și toate chestiile alea. Probabil că Smiley a sabotat operațiunea intenționat, el trebuie să fi fost. Probabil că a avut o criză de conștiință, s-o fi gândit că e o greșeală să ucizi, sau ceva de genul ăsta. Era o tâmpenie, după toate pregătirile, după toată munca, să faci varză operațiunea în felul ăla.

Dar Smiley te ura, Mundt. Cred că toți te uram, deși n-o spuneam. Am pus totul la cale ca și cum ar fi fost un fel de joc... e greu de explicat acum. Știam că suntem cu mâinile legate: dădusem greș în cazul lui Mundt și acum urma să încercăm să-l ucidem. Dar era încă tot un joc. Întorcându-se spre completul de judecată, continuă: Greșiți în legătură cu Fiedler, nu este omul nostru. De ce ar vrea Londra să-și asume un astfel de risc cu un om având funcția lui Fiedler? Cei de la Londra au contat pe el, recunosc. Știau că-l urăște pe Mundt – de ce n-ar fi făcut-o? Fiedler e evreu, nu? Știți, trebuie să știți, cu toții, care este reputația lui Mundt, ce crede despre evrei.

Vă spun ceva; nimeni n-o să o facă, așa că vă spun eu: Mundt a pus ca Fiedler să fie snopit în bătaie, și în tot acest

timp, când se petrecea asta, Mundt l-a hăituit și l-a batjocorit că este evreu. Știți cu toții ce fel de om este Mundt, și l-ați acceptat pentru că este bun în meseria lui. Dar... Ezită o clipă, apoi continuă: Dar, pentru numele lui Dumnezeu... în toată povestea asta au fost amestecați prea mulți oameni, fără să cadă capul lui Fiedler. Fiedler e curat, ascultați-mă pe mine... din punct de vedere ideologic e în regulă, așa se spune, nu?

Privi spre membrii completului de judecată. Aceștia se uitau la el impasibili, aproape curioși, cu priviri ferme și reci. Fiedler, care se întorsese la scaunul lui și asculta cu o detașare oarecum studiată, îl privi afabil pe Leamas pentru o clipă.

– Iar tu ai încurcat totul, nu-i așa, Leamas? întrebă el. O vulpe bătrână ca Leamas, implicat în operațiunea menită să-i încununeze cariera, se amorezează de... cum i-ai zis?... o puștoaică frustrată dintr-o bibliotecă pentru țicniți? Probabil că Londra era la curent; Smiley nu putea să acționeze singur. Fiedler se răsuci spre Mundt: Iată o chestiune bizară, Mundt; ei trebuie să fi știut că tu vei verifica fiecare bucățică a poveștii lui. Acesta a fost motivul pentru care Leamas a dus viața aceea. Totuși, pe urmă i-au trimis bani băcanului, au plătit chiria; și au plătit împrumutul pentru fată. Dintre toate lucrurile extraordinare pe care le-ar fi putut face... niște oameni cu experiența lor... să plătească o mie de lire sterline, unei puștoaice – *membră de Partid* – care trebuia să creadă că el este falit. Să nu-mi spui că atât de departe merge conștiința lui Smiley. Probabil că au făcut-o cei din Londra. Ce risc!

Leamas ridică din umeri.

– Smiley avea dreptate. N-am putut opri reacția. Nu ne-am așteptat niciodată să mă aduceți aici; în Olanda, da, dar nu aici. Tăcu un moment, apoi continuă: Și nu m-am gândit niciodată că o să aduceți fata. Am fost un idiot.

– Dar Mundt nu, strecură iute Fiedler. Mundt a știut ce să caute – știa chiar și că fata o să furnizeze dovada – foarte inteligent din partea lui Mundt, trebuie să recunosc. Știa chiar și

despre împrumutul acela – într-adevăr, uimitor. Adică, vreau să zic, cum *ar fi putut* să afle: ea n-a spus nimănui! O cunosc pe fata asta; o înțeleg... n-ar spune nimic, nimănui. Aruncă o privire spre Mundt. Poate că Mundt ne spune cum a aflat?

Mundt ezită, o fracțiune de secundă prea mult, își zise Leamas.

– Cotizația ei, vorbe Mundt; luna trecută și-a mărit cotizația la partid cu zece șilingi pe lună. Am auzit despre acest lucru. Și așa am încercat să stabilesc cum de și-a putut permite asta. Am reușit.

– O explicație măiastră, replică Fiedler cu răceală.

Se lăsase liniștea.

– Cred, interveni președinta, aruncându-le o privire celor doi colegi ai ei, că tribunalul este în măsură acum să-și întocmească raportul pentru Comitetul Executiv. Asta, dacă, adăugă ea, întorcându-și ochii mici și cruzi spre Fiedler, nu mai ai nimic de spus.

Fiedler clătină din cap. Ceva părea încă să-l amuze.

– În acest caz, continuă președinta, colegii mei au convenit că tovarășul Fiedler ar trebui să fie eliberat din funcții până când comitetul disciplinar al Biroului Executiv va discuta despre situația sa. Leamas este deja arestat. Vă reamintesc tuturor că acest tribunal nu are puteri executive. Procurorul poporului, în colaborare cu tovarășul Mundt, va analiza, fără îndoială, ce măsuri trebuie luate împotriva unui *agent provocator* și unui asasin.

Își aruncă privirea, pe deasupra lui Leamas, spre Mundt. Dar Mundt se uita la Fiedler cu ochiul indiferent al călăului care-și măsoară clientul pentru frânghie.

Și deodată, cu teribila claritate a unui om care a fost prea mult timp înșelat, Leamas a înțeles tot înspăimântătorul șiretlic.

Comisarul

Liz stătea la fereastră, cu spatele la femeia gardian, și fixa cu o privire goală curtea mică de afară. Presupunea că acolo își fac plimbarea prizonierii. Era în biroul cuiva; pe masă, alături de telefon, era ceva de mâncare, dar nu se putea atinge de ea. Îi era rău și se simțea teribil de obosită; o oboseală fizică. O dureau picioarele, fața îi era împietrită și aspră de la atâta plâns. Se simțea murdară și tânjea după o baie.

– De ce nu mănânci? întrebă femeia din nou. S-a terminat totul. Rosti acest lucru fără compasiune, ca și cum fata ar fi fost o proastă că nu mănâncă, când mâncarea era în fața ei.

– Nu-mi este foame.

Gardianul ridică din umeri.

– S-ar putea să ai de făcut o călătorie lungă, preciză ea, și nu te-așteaptă mare lucru la capătul ei.

– Ce vreți să spuneți?

– Muncitorii mor de foame în Anglia, declară cu satisfacție. Capitaliștii îi lasă să moară de foame.

Liz se gândi se zică ceva, dar părea inutil. În plus, voia să știe, trebuia să știe, iar femeia asta putea să-i spună.

– Unde suntem?

– Nu știi? râse gardianul. Ar trebui să-i întrebi, adăugă ea, mișcând din cap spre fereastră. Ei îți pot spune unde suntem.

– Care ei?

– Deținuții.

– Ce fel de deținuți?

– Dușmani ai statului, replică prompt. Spioni, agitatori.

– De unde știți că sunt spioni?

– Știe Partidul. Partidul știe despre oameni mai multe decât știu ei înșiși. Nu ți s-a spus asta? Gardianul o privi, clătină din cap și observă: Englezii ăștia! Bogații v-au mâncat viitorul și săracii le-au oferit hrana – asta li s-a întâmplat englezilor.

– Cine v-a spus asta?

Femeia zâmbi și nu răspunse nimic. Părea mulțumită de ea însăși.

– Și asta este o închisoare pentru spioni? insistă Liz.

– Este o închisoare pentru cei care nu recunosc realitatea socialistă; pentru cei care cred că au dreptul să greșească; pentru cei care încetinesc ritmul marșului. Trădători, conchise scurt.

– Dar ce au făcut?

– Nu putem construi socialismul, fără să scăpăm de individualism. Nu poți proiecta o construcție măreață, dacă un porc are cocina pe locul tău.

Liz o privea cu uimire.

– Cine v-a spus toate aceste lucruri?

– Sunt comisar aici, se fâli ea. Lucrez în închisoare.

– Sunteți foarte inteligentă, remarcă Liz, apropiindu-se de ea.

– Sunt muncitoare, ripostă femeia pe un ton glacial. Conceptul de intelectual ca o categorie superioară trebuie distrus. Nu există categorii, doar muncitori; nici antiteză între munca fizică și cea mentală. Nu l-ai citit pe Lenin?

– Deci, prizonierii din această închisoare sunt intelectuali?

Femeia zâmbi.

– Da, spuse, sunt reacționari care își spun progresiști: susțin individualismul împotriva statului. Știi ce a spus Hrușciiov despre contrarevoluția din Ungaria?

Liz clătină din cap. Trebuie să arate că e interesată, trebuie s-o facă pe femeie să vorbească.

– A spus că lucrul ăsta nu s-ar fi întâmplat dacă doi scriitori ar fi fost împușcați la timp.

– Acum pe cine vor împușca? întrebă Liz repede. După proces?

– Pe Leamas, replică femeia cu indiferență, și pe evreul ăla de Fiedler.

Liz crezu un moment că avea să se prăbușească, dar mâna ei găsi spătarul unui scaun și reuși să se așeze.

– Ce a făcut Leamas? șopti.

Femeia o privi cu ochii ei mici și vicleni. Era foarte grasă; avea părul rar, întins peste cap într-un coc strâns la ceafa groasă. Fața îi era aspră, pielea flască și umedă.

– A omorât un paznic, răspunse.

– De ce?

Femeia ridică din umeri.

– În ceea ce-l privește pe evreu, continuă, a acuzat un tovarăș loial.

– O să-l împuște pe Fiedler pentru asta? întrebă Liz neîncrezătoare.

– Evreii sunt toți la fel, comentă femeia. Tovarășul Mundt știe ce să facă în privința lor. Nu avem nevoie de unii ca ei aici. Dacă intră în Partid, au impresia că le aparține. Dacă nu ni se alătură, au senzația că Partidul conspiră împotriva lor. Se zice că Leamas și Fiedler au complotat împotriva lui Mundt. Nu mănânci? o întrebă iar, arătând mâncarea de pe masă.

Liz clătină din cap.

– Atunci, trebuie s-o mănânc eu, făcu ea, într-o încercare grotescă de a părea scârbită. Ți-au dat cartofi. Probabil că ai un iubit la bucătărie.

Se amuză pe seama acestei replici până când termină și ultima îmbucătură din mâncarea lui Liz. Liz se întoarse la fe-reastră.

În confuzia din mintea lui Liz, în suferința pricinuită de rușine, de durere și de spaimă, predomina amintirea îngrozitoare a lui Leamas, așa cum îl văzuse ultima oară în sala de judecată, șezând țeapăn pe scaun, cu privirea care o evita pe a ei. Îl dezamăgise, și el nu îndrăznea s-o privească înainte de a muri; nu voia s-o lase să vadă disprețul, poate chiar teama, care i se citea pe chip.

Dar cum ar fi putut proceda altfel? Dacă Leamas i-ar fi spus ce trebuie să facă – nici măcar acum nu-i era limpede –, ar fi mințit și ar fi înșelat pentru el, orice, numai să-i fi spus! Cu siguranță înțelegea asta; cu siguranță o cunoștea destul de bine ca să-și dea seama că, în cele din urmă, ar face orice ar spune el, că ar deveni una cu el, acceptând gândirea și ființa lui, voința lui, viața, ideile lui, durerea lui, dacă ar putea; că nu se ruga pentru nimic altceva decât să aibă ocazia să facă acest lucru. Dar de unde să fi știut, dacă nu i se spusese, cum să răspundă la acele întrebări voalate și perfide? Se părea că răul pe care îl provocase nu putea fi reparat. Își amintea, în starea de tulburare în care se găsea, cum, copil fiind, fusese îngrozită să afle că mii de creaturi minuscule erau distruse la fiecare pas pe care-l făcea; iar acum, chiar dacă ar fi mințit sau ar fi spus adevărul – sau chiar dacă, era convinsă, ar fi tăcut –, fusese forțată să distrugă o făptură omenească, poate două, căci mai era implicat și evreul, Fiedler, cel care fusese blând cu ea, o luase de braț și-i spusese să se ducă acasă, în Anglia. Aveau să-l împuște pe Fiedler, așa zisese femeia. De ce trebuia să fie Fiedler, de ce nu bătrânul care pusese întrebările sau bărbatul blond din primul rând, încadrat de soldați, cel care zâmbise tot timpul; de fiecare dată când se întorsese, Liz văzuse capul blond cu părul lins și îi surprinsese chipul neted și crud zâmbind ca și când totul ar fi fost o glumă grozavă. O consola faptul că Leamas și Fiedler erau de aceeași parte. Se întoarse iar spre femeie și o întrebă:

– Ce așteptăm aici?

Gardianul împinse tava într-o parte și se ridică.

– Instrucțiuni, replică. Acum hotărâsc dacă trebuie să rămâi.

– Să rămân? repetă Liz absent.

– E vorba de mărturie. E posibil ca Fiedler să fie judecat, ți-am spus: se bănuiește o conspirație între Fiedler și Leamas.

– Dar împotriva cui? Cum putea să conspire în Anglia? Cum a venit aici? Nu este membru de partid.

Femeia clătină din cap.

– E secret, replică ea. Este o problemă care privește doar Comitetul Executiv. Poate evreul l-a adus.

– Dar *dumneavoastră* știți, insistă Liz, cu o notă de linguisire în glas, sunteți comisar în această închisoare. Sigur *dumneavoastră* v-au spus.

– Poate, replică femeia cu vanitate. Este foarte secret, repetă ea.

Telefonul începu să sune. Femeia ridică receptorul și ascultă. După o clipă, privirea ei o fixă pe Liz.

– Da, tovarășe. Imediat, spuse, punând receptorul jos. Trebuie să rămâi, anunță tăios. Comitetul Executiv va lua în discuție cazul lui Fiedler. Între timp, tu rămâi aici. Așa dorește tovarășul Mundt.

– Cine este Mundt?

Femeia avea un aer viclean.

– Este dorința Comitetului Executiv, rânji ea.

– Nu vreau să rămân, strigă Liz. Vreau...

– Partidul știe mai multe despre noi decât știm noi înșine, replică femeia. Trebuie să rămâi aici. Așa dorește Partidul.

– Cine este Mundt? întrebă Liz din nou, dar nici de data asta femeia nu răspunse.

Încet, Liz o urmă pe coridoare nesfârșite, printre gratii păzite de santinele, pe lângă uși de oțel din spatele cărora nu răzbătea nici un sunet, în jos pe scări interminabile, prin curți întregi aflate mult sub pământ, până când crezu că a coborât

tocmai în măruntaiele iadului și că nimeni nu avea nici măcar să-i spună când Leamas va fi mort.

Nu avea idee cât era ceasul când auzi pași pe coridorul de dincolo de celula ei. Ar fi putut să fie cinci după-amiază – ar fi putut să fie miezul nopții. Stătuse trează, cu privirea holbată în întunericul de nepătruns, jinduind după un sunet. Nu-și închipuise niciodată că tăcerea ar putea fi atât de groaznică. La un moment dat strigase, dar nu se auzise nici un ecou, nimic. Doar amintirea propriei voci. Cu ochii minții, văzuse sunetul cum se lovește de întunericul compact, așa cum un pumn se năpustește într-o stâncă. Stând pe pat, își adunase mâinile pe lângă ea, și i se părea că întunericul le face să fie grele, ca și cum ar fi orbecăit prin apă. Știa că era o celulă mică; că în ea se află patul pe care stătea, o chiuvetă fără robinete și o masă grosolană: văzuse toate astea de cum intrase. Apoi însă se stinsese lumina, iar ea se repezise frenetic spre locul unde știa că se află patul, și lovise cu picioarele, și rămăsese acolo, tremurând de frică. Până când a auzit pași, iar ușa celulei a fost deschisă brusc.

Îl recunoscuse de îndată, deși abia reuși să-i distingă silueta în lumina albastră și palidă de pe coridor. O siluetă zveltă, ageră, chipul cu trăsături regulate și părul scurt și blond pe care lumina din spatele lui abia îl atinge.

– Sunt eu, Mundt. Vino cu mine imediat.

Glasul lui era disprețuitor și totuși stins, ca și cum n-ar fi fost dornic să-l mai audă și altcineva.

Brusc, Liz se simți îngrozită. Își aminti de gardian: „Mundt știe ce să le facă evreilor“. Stătea în picioare lângă pat, ținându-l cu privirea, neștiind ce să răspundă.

– Grăbește-te, bleago! Mundt făcu un pas înainte și o apucă de încheietura mâinii. Grăbește-te!

Se lăsă trasă pe coridor. Tulburată, îl urmărea pe Mundt cum încuie din nou ușa celulei, fără grabă. O prinse de braț

cu brutalitate și o sili să umble repede pe coridor, jumătate alergând, jumătate mergând. Auzea zgomotul îndepărtat al aparatelor de aer condiționat și, din când în când, sunetul altor pași pe coridoare ce se bifurcau din cel pe care se aflau ei.

Observă că Mundt ezita, ba chiar se dădea înapoi când ajungeau pe alte coridoare, o lua înainte, confirmând că nu vine nimeni, după care îi făcea semn să înainteze. Părea să fie convins că îl urmează de bunăvoie, că știe motivul. Aproape ca și cum ar fi tratat-o drept complice.

Apoi, pe neașteptate, se opri, băgă o cheie în broasca unei uși murdare de metal. Liz aștepta, cuprinsă de panică. Mundt împinse ușa violent în afară, și aerul plăcut și rece al unei serii de iarnă îi trecu peste față. Îi făcu din nou semn, cu aceeași grabă, iar ea îl urmă, coborând două trepte, pe o cărare pietruită care trecea printr-o grădină de legume neîngrijită.

Merseră pe cărare până la o poartă gotică lucrată cu măiestrie, care dădea într-o șosea. La poartă, era o mașină. Lângă ea, stătea Alec Leamas.

– Păstrează distanța, o avertiză Mundt în momentul în care ea începu să înainteze. Așteaptă aici.

Mundt o luă înainte singur, iar ea îi urmări pe cei doi bărbați vorbind încet între ei un timp care i se păru o veșnicie. Inima îi bătea nebunește, tot corpul îi tremura de frig și de frică. În cele din urmă, Mundt se întoarse.

– Vino cu mine, îi porunci, conducând-o spre locul unde stătea Leamas.

O clipă, cei doi bărbați se priviră.

– La revedere, făcu Mundt cu indiferență. Ești un prost, Leamas, adăugă. Fata e de doi bani, ca și Fiedler.

Și apoi, fără alt cuvânt, se răsuci, îndepărtându-se cu pas grăbit, până se pierdu în lumina crepusculară a amurgului.

Liz întinse mâna și-l atinse, iar el se întoarse pe jumătate cu spatele, dându-i mâna la o parte, și deschise portiera mașinii. Îi făcu semn din cap să intre, dar ea ezită.

– Alec, șopti, Alec, ce faci? De ce te lasă să pleci?

– Taci din gură! șuieră Leamas. Nici să nu te gândești la asta, pricepi? Urcă.

– Ce-a zis despre Fiedler? Alec, de ce ne lasă să plecăm?

– Ne lasă să plecăm pentru că ne-am făcut treaba. Urcă în mașină, repede!

Constrânsă de extraordinara lui voință, se urcă în mașină și închise portiera. Leamas se urcă lângă ea.

– Ce târg ai făcut cu el? insistă ea, și în voce începuseră să se strecoare suspiciunea și teama. Ziceau că ai încercat să complotezi împotriva lui, tu și Fiedler. Atunci, de ce te lasă să pleci?

Leamas pornise mașina și curând mergeau cu viteză pe drumul îngust. De o parte și de cealaltă, câmpuri goale; în zare, dealuri întunecate, anoste se întrețeseau cu bezna care cuprindea încet totul. Leamas se uită la ceas.

– Avem cinci ore de mers până la Berlin, o anunță el. Trebuie să fim la Köpenick până la unu fără un sfert. N-ar trebui să fie o problemă să ajungem.

O vreme, Liz nu zise nimic; stătea privind afară, pe șosea, pierdută într-un labirint de gânduri pe jumătate înfiri-pate. Era lună plină, iar chiciura atârna în văluri lunguiete peste câmpuri. Intrară pe autostradă.

– Mă aveai pe conștiință, Alec? întrebă ea în cele din urmă. De asta l-ai convins pe Mundt să mă lase să plec?

Leamas nu răspunse.

– Tu și Mundt sunteți dușmani, nu?

Leamas continua să tacă. Acum conducea repede, acul kilometrajului arăta o sută douăzeci de kilometri la oră; autostrada era plină de gropi și de hârtoape. Mergea cu farurile aprinse pe faza lungă, constată Liz, și nu se obosea să le

schimbe pe faza scurtă, pentru cei care circulau pe sensul celălalt. Conducea brutal, aplecat în față, cu umerii aproape atingând volanul.

– Ce se va întâmpla cu Fiedler? întrebă Liz deodată, și de data asta Leamas răspunse.

– O să fie împușcat.

– Atunci, pe tine de ce nu te-au împușcat? continuă Liz repede. Ai complotat cu Fiedler împotriva lui Mundt, așa au zis. Ai omorât un gardian. De ce te-a lăsat Mundt să pleci?

– Bine, bine! strigă Leamas brusc. O să-ți spun. O să-ți spun ceea ce nici tu, nici eu n-ar fi trebuit să știm niciodată, absolut niciodată. Ascultă: Mundt este omul Londrei, agentul lor; l-au cumpărat când a fost în Anglia. Suntem martori la sfârșitul mizerabil al unei operațiuni murdare, menite să-i salveze pielea lui Mundt. Să-l salveze de un evreu mărunțel și inteligent din propriul lui departament, care începuse să bănuiască adevărul. Ne-au forțat să-l ucidem, înțelegi, să-l ucidem pe evreu. Acum știi, și Dumnezeu să ne ajute pe amândoi!

Zidul

– Dacă așa stau lucrurile, Alec, care a fost rolul meu în toată povestea? întrebă Liz într-un târziu. Glasul îi era foarte calm, aproape indiferent.

– Nu pot decât să ghicesc, Liz, din ce știi și din ce mi-a spus Mundt înainte să plecăm. Fiedler îl suspecta pe Mundt; îl suspecta încă de când Mundt s-a întors din Anglia; credea că Mundt face un joc dublu. Bineînțeles că îl ura – de ce n-ar fi făcut-o? –, dar avea și dreptate: Mundt era omul Londrei. Fiedler era un individ prea puternic pentru ca Mundt să-l elimine singur, așa că Londra a hotărât să o facă în locul lui. Îi și văd punând planul la cale, sunt așa de pedanți; parcă-i văd șezând în jurul unui foc, într-unul dintre cluburile alea afurisite cu pretenții. Știau că numai eliminarea lui Fiedler nu rezolva lucrurile – era posibil să fi povestit prietenilor sau să facă publice acuzațiile: așa că trebuia eliminată *suspiciunea*. Reabilitarea publică, asta au organizat pentru Mundt.

Țâșni pe partea stângă a benzii de circulație, pentru a depăși un camion și o rulotă. În timp ce făcea manevra asta, camionul se opri brusc în fața lui, forțându-l să frâneze puternic pe șoseaua denivelată, ca să evite să se ciocnească de parapetul de pe stânga.

– Mi-au zis să pun la cale o înscenare pentru Mundt, afirmă el cu simplitate; au zis că trebuie asasinat, iar eu am fost gata. Trebuia să fie ultima mea misiune. Așa a început

delăsarea mea, nu mi-a mai păsat de mine, l-am pocnit pe băcan... știi toate astea.

– Și ai făcut dragoste? întrebă Liz încetîșor.

Leamas clătină din cap.

– Dar, nu înțelegi, asta e problema, continuă el, Mundt știa totul; cunoștea planul; a aranjat să fiu agățat, el împreună cu Fiedler. Pe urmă l-a lăsat pe Fiedler să preia controlul, pentru că știa că, în final, Fiedler avea să-și rupă singur gâtul. Sarcina mea era să-i fac să creadă ceea ce, de fapt, era adevărul: că Mundt este spion britanic! Ezită. Misiunea ta era să mă discreditezi pe mine. Fiedler a fost împușcat și Mundt salvat, izbăvit cu milostenie dintr-un complot fascist. Este vechiul principiu al dragostei, potrivit căruia cui pe cui se scoate.

– Dar de unde știau despre mine, cum știau că ne vom întâlni? strigă Liz. Dumnezeu din ceruri, Alec, pot să prevadă chiar și când oamenii se îndrăgostesc?

– Nu avea importanță, nu de asta depindea. Te-au ales pe tine pentru că erai tânără și drăguță și membră de partid, pentru că știau că vei veni în Germania dacă născocesc o invitație. Tipul ăla de la Forțele de Muncă, Pitt, el m-a trimis acolo; știau că aveam să lucrez la bibliotecă. Pitt a făcut parte din Serviciul Secret în timpul războiului, și bănuiesc că l-au mituit. Tot ce trebuia să facă era să ne pună pe mine și pe tine în legătură, chiar și pentru o zi, n-avea importanță; pe urmă, ar fi putut să-ți facă o vizită, să-ți trimită bani, să facă în așa fel încât să pară că avem o relație amoroasă, chiar dacă nu ar fi fost vorba de așa ceva, nu înțelegi? Să facă să pară că ne-am îndrăgostit, poate. Tot ce conta era ca, după ce ne aduceau unul lângă altul, să-ți trimită bani ca și când ar fi fost la solicitarea mea. După cum s-a văzut, le-am ușurat foarte mult situația...

– Da, într-adevăr, zise Liz. Apoi adăugă: Mă simt murdară, Alec, ca și când aș fi fost dusă la armăsar, la montă.

Leamas nu spuse nimic.

– Departamentul tău a avut conștiința mai ușoară? Să exploatezi... pe cineva din Partid, mai degrabă decât, pur și simplu, pe oricine? continuă Liz.

Leamas răspunse:

– Poate. Nu gândesc așa de fapt. A fost o ocazie favorabilă pentru operațiune.

– Era posibil ca eu să rămân în închisoarea aceea, nu? Asta voia Mundt, nu? Pentru el nu avea nici un rost să riște – era posibil ca eu să fi auzit prea multe, să fi bănuit prea multe. La urma urmelor, Fiedler era nevinovat, nu? Da, dar este evreu, adăugă ea surescitată. Așa că nu are prea mare importanță, nu-i așa?

– Oh, pentru numele lui Dumnezeu! exclamă Leamas.

– Mi se pare ciudat că Mundt m-a lăsat să plec, totuși – chiar dacă făcea parte din târgul cu tine, reflectă ea. Acum constitui un pericol, nu? Vreau să zic, când ne vom întoarce înapoi în Anglia: o membră de partid care știe toate astea... Nu pare logic să mă lase să plec.

– Sper, replică Leamas, să folosească evadarea noastră pentru a demonstra Comitetului Executiv că în departamentul lui mai sunt și alții ca Fiedler care trebuie vânați.

– Și alți evrei?

– Asta-i dă ocazia să-și consolideze poziția, ripostă Leamas tăios.

– Omorând și alți oameni nevinovați? Nu pare să te îngrijoreze prea mult.

– Bineînțeles că mă îngrijorează. Mă îmbolnăvesc de rușine și de mânie și... Dar eu am fost educat altfel, Liz; nu pot să văd totul în alb și în negru. Oamenii care joacă acest joc își asumă riscuri. Fiedler a pierdut și Mundt a câștigat. Londra a câștigat – asta e important. A fost o operațiune incorectă, mârșavă. Dar a dat rezultate, și asta-i singura regulă. Pe măsură ce vorbea ridica glasul, până când aproape că ajunsese să strige.

– Încerci să te convingi singur, țipă Liz. Au făcut o porcărie. Cum puteți să-l omorâți pe Fiedler? A fost bun, Alec; știu bine că așa este. Iar Mundt...

– De ce dracu' te plângi? o chestionă Leamas brutal. Partidul tău e mereu în război, nu? Sacrificând individul pentru binele maselor. Asta zice. Realitatea socialistă: să lupți zi și noapte – bătălia aia neobosită – asta se zice, nu? Cel puțin tu ai supraviețuit. Nu i-am auzit niciodată pe comuniști predicând despre caracterul sacru al ființei umane – poate am înțeles eu greșit, adăugă sarcastic. Sunt de acord, da, sunt de acord că te-ar fi putut distruge. Așa a fost scris. Mundt este un porc ordinar; i se părea că nu are nici un rost să te lase pe tine să trăiești. Promisiunea lui – presupun că a promis că face tot ce poate – nu valorează mare lucru. Așa că s-ar fi putut să mori – azi, la anul, sau peste douăzeci de ani – într-o închisoare din paradisul muncitorilor. La fel și eu. Dar parcă eu îmi amintesc că Partidul vizează distrugerea unei întregi clase. Sau am înțeles eu greșit?

Scoase un pachet de țigări din buzunarul hainei și-i întinse două, și o cutie de chibrituri. Lui Liz îi tremurau degetele când le aprinse și îi dădu una înapoi lui Leamas.

– Te-ai gândit la toate, nu? îl întrebă.

– S-a nimerit să ne potrivim, să fim la fel, insistă Leamas, și pentru asta îmi pare rău. Îmi pare rău și pentru ceilalți – ceilalți care se potrivesc. Dar nu te plânge de condiții, Liz; sunt condițiile puse de partid. Un preț mic pentru un câștig mare. Unul sacrificat pentru mulți. Nu e prea frumos, știu, să alegi cine va fi – e dureros să pui un astfel de plan în practică.

Liz asculta în întuneric și, pentru o clipă, nu mai văzu decât drumul întunecat din fața lor, simțind groaza paralizându-i gândurile.

– Dar m-au lăsat să te iubesc, spuse ea în cele din urmă. Și tu m-ai lăsat să cred în tine și să te iubesc.

– Ne-au folosit, replică Leamas nemilos. Ne-au înșelat pe amândoi, pentru că era necesar. Era singura modalitate. Fiedler era al dracului de aproape de casă, nu înțelegi? Mundt ar fi fost prins, nu poți înțelege acest lucru?

– Cum poți să întorci lumea pe dos? țipă Liz pe neașteptate. Fiedler era amabil și la locul lui, nu-și făcea decât datoria, iar tu l-ai omorât. Mundt este spion și trădător și tu îl aperi. Mundt este nazist, știi asta? Îi urăște pe evrei... tu de partea cui ești? Cum poți să...?

– Nu există decât o regulă în jocul ăsta, ripostă Leamas. Mundt este omul lor; le dă exact ce au nevoie. Asta-i destul de ușor de înțeles, nu? Leninismul – utilitatea alianțelor temporare. Ce crezi că sunt spionii: preoți, sfinți și martiri? Sunt un cortegiu jalnic de nătărăi vanitoși, și trădători, da; poponari, sadici și bețivi, indivizi care se joacă de-a hoții și vardiștii ca să-și mai lumineze viețile nenorocite. Crezi că oameni de la Londra stau precum călugării, cântărind binele și răul? L-aș fi ucis pe Mundt dacă aș fi putut, îl urăsc de moarte; dar acum, nu. Întâmplător, au nevoie de el. Au nevoie de el pentru ca masele de imbecili pe care-i admiri să poată dormi în liniște în paturile lor noaptea. Au nevoie de el pentru siguranța oamenilor obișnuiți, amărâți, ca tine și ca mine.

– Și cum rămâne cu Fiedler – față de el nu simți nimic?

– Așa e la război, ripostă Leamas. E foarte viu și neplăcut, pentru că lupta se duce la scară mică, în bătaia puștii; lupta se duce cu pierderi de vieți nevinovate uneori, recunosc. Dar nu înseamnă nimic, absolut nimic în comparație cu alte războaie – cu ultimul sau cu cel care va urma.

– O, Dumnezeuule, exclamă Liz pe un ton blând. Nu înțelegi. Nu vrei să înțelegi. Încerci să te convingi singur. Ceea ce fac ei este cu mult mai rău; să caute omenia din oameni, din mine sau din alții de care se mai folosesc, s-o transforme în armă în mâinile lor, și s-o folosească pentru a răni și pentru a ucide...

– Sfinte Dumnezeu! strigă Leamas. Cu ce altceva s-au ocupat bărbații de când e lumea? Nu cred în nimic, nu înțelegi? Nici măcar în distrugere sau în anarhie. M-am săturat, m-am săturat de crime, dar nu văd ce altceva ar putea face. Nu fac prozeliți; nu stau în amvoane sau pe podiumuri și nu ne spun să luptăm pentru pace sau pentru Dumnezeu, sau pentru orice altceva. Sunt bieții proști care încearcă să-i împiedice pe predicatori să se spulbere unul pe altul.

– Greșești, declară Liz disperată; sunt mai răi decât noi toți.

– Pentru că am făcut dragoste cu tine când credeai că sunt un vagabond? întrebă Leamas cu brutalitate.

– Din cauza disprețului lor, replică Liz; dispreț pentru iubire, dispreț pentru...

– Da, fu de acord Leamas, brusc obosit. Țasta e prețul pe care îl plătesc; să-i disprețuiască pe Dumnezeu și pe Karl Marx în aceeași propoziție. Dacă despre asta vorbești.

– Te face să fii la fel ca ei, continuă Liz; la fel cu Mundt și ca toți ceilalți... știu ce spun, doar am fost cea pasată de colo-colo, nu? De ei, de tine, pentru că nu vă pasă. Numai Fiedler nu a... Dar voi, ceilalți... toți m-ați tratat ca și când aș fi fost... un nimeni... doar monedă de schimb... Sunteți toți la fel, Alec.

– Of, Liz, făcu Leamas cu disperare, pentru numele lui Dumnezeu, crede-mă. Urâsc povestea asta, urâsc totul; am obosit. Dar lumea, omenirea a înnebunit. Noi suntem un preț nesemnificativ pe care-l plătesc... dar pretutindeni este la fel, oameni înșelați și induși în eroare, numeroase vieți risipite, oameni împușcați și în închisoare, grupuri și clase întregi de oameni sacrificați degeaba. Și tu, partidul tău – Dumnezeu știe că a fost clădit pe cadavrele oamenilor obișnuiți. Nu ai văzut niciodată oameni murind, cum am văzut eu, Liz...

În timp ce el vorbea, Liz își aminti posomorâta curte a închisorii și pe femeia gardian spunând: „Este o închisoare

pentru cei care încetinesc ritmul marșului... pentru cei care cred că au dreptul să greșească“.

Brusc, Leamas devenise încordat, privind atent afară, prin parbriz. La lumina farurilor, Liz văzu o siluetă pe șosea. În mână avea o lanternă micuță pe care o aprindea și o stingea în timp ce mașina se apropia.

– El este, mormăi Leamas; stinse farurile și opri motorul, continuând să înainteze fără zgomot. Când ajunseră lângă el, Leamas se aplecă și deschise portiera din spate.

Liz nu se întoarse să se uite la el. Încordată, privea fix înainte, pe șosea, la ploaia care cădea.

– Condu cu treizeci de kilometri la oră, porunci bărbatul. Vocea îi suna tensionată și speriată. O să-ți spun pe unde s-o iei. Când ajungem la locul respectiv, trebuie să vă dați jos și să alergați către zid. Reflectorul va fi îndreptat spre punctul pe unde trebuie să vă cățați. Rămâneți în lumina reflectorului. Când începe să se miște fasciculul, începeți să urcați. Veți avea 90 de secunde la dispoziție ca să treceți. Întâi tu, îi spuse lui Leamas, apoi te urmează fata. În partea de jos sunt scări de oțel, după aceea trebuie să vă descurcați pe cont propriu. Tu va trebui să stai pe coama zidului ca să o tragi pe fată. Înțelegeți?

– Înțelegem, răspunse Leamas. Cât timp avem la dispoziție?

– Condu cu treizeci de kilometri la oră și o să fim acolo cam în nouă minute. Reflectorul va fi îndreptat spre zid la unu și cinci fix. Nu aveți decât 90 de secunde. Nu mai mult.

– Ce se întâmplă după 90 de secunde? întrebă Leamas.

– Nu aveți decât 90 de secunde, repetă bărbatul. Altminteri, e prea periculos. Numai un singur pluton a fost informat. Ei cred că sunteți infiltrați în Berlinul de Vest. Li s-au dat instrucțiuni să nu vă facă sarcina prea ușoară. 90 de secunde vă sunt suficiente.

– Sper al dracului de tare să fie așa, spuse Leamas sec. Cât să fie ceasul?

– Mi-am potrivit ceasul după cel al sergentului care răspunde de pluton, replică bărbatul. În spatele mașinii o lumină se aprinse și se stinse scurt. Este 12.48. Trebuie să pornim la unu fără cinci. Șapte minute de așteptare.

Tăcerea deplină în care așteptau era întreruptă doar de răpăitul ploii pe capotă. Drumul pietruit se întindea în fața lor, presărat, la fiecare o sută de metri, cu stâlpi electrici, întunecați și murdari. Nu era nimeni în jur. Deasupra lor, cerul era luminat de strălucirea nefirească a reflectoarelor. Din când în când, fasciculul câte unui reflector pâlpâia pe deasupra lor, apoi dispărea. Departe, în stânga, chiar la linia orizontului, Leamas zări o lumină intermitentă, care-și schimba constant intensitatea, aidoma reflexiilor unui foc.

– Ce-i aia? întrebă, arătând în direcția luminii.

– Serviciul de informații, replică bărbatul. Un întreg eșafodaj de lumini. Afișaj electronic care trimite știri în Berlinul de Est.

– Sigur că da, mormăi Leamas. Erau foarte aproape de capătul drumului.

– Nu vă puteți întoarce, continuă bărbatul, v-a spus asta? Nu există o a doua șansă.

– Știu, răspunse Leamas.

– Dacă nu merge ceva cum trebuie – dacă vă răniți sau cădeți – nu vă întoarceți. Se trage fără avertisment în toată zona zidului. *Trebuie* să treceți dincolo.

– Știm, repetă Leamas. Mi-a spus.

– Din momentul în care coborâți din mașină, ați intrat în acea zonă.

– Știm. Și mai taci din gură, ripostă Leamas. După care adăugă: Iei mașina înapoi?

– Imediat după ce vă dați jos, duc mașina înapoi. Și pentru mine e periculos, afirmă bărbatul.

– Îmi pare rău, făcu Leamas sec.

Din nou se lăsă tăcerea; după care, Leamas întrebă:

– Ai o armă?

– Da, spuse bărbatul; dar nu pot să ți-o dau; mi-a spus să nu ți-o dau... că sigur vei întreba de armă.

Leamas râse încetișor.

– Nici nu mă-ndoiesc.

Leamas porni motorul. Cu un zgomot care părea să umple strada, mașina se puse încet în mișcare.

Parcurseseră vreo trei sute de metri, când bărbatul șopti surescitat:

– Fă la dreapta aici, apoi la stânga.

Ajunseră pe o stradă laterală îngustă. De o parte și de cealaltă erau tarabe de piață, așa că mașina abia reuși să treacă printre ele.

– Stânga aici, acum!

Virară din nou, repede, de data asta printre două clădiri înalte, ajungând în ceea ce părea să fie o fundătură. Vizavi se vedeau niște rufe întinse la uscat, și Liz se întrebă dacă o să treacă pe sub ele. Când se apropiară de ceea ce li se părea o fundătură, bărbatul spuse:

– Din nou stânga – ține cărarea.

Leamas luă curba, trecu peste trotuar, apoi intră pe o potecă largă, mărginită de un gard rupt pe stânga, și de o clădire înaltă, fără geamuri, pe dreapta. Auziră un strigăt, de undeva de deasupra lor, o voce de femeie, și Leamas murmură: „Ia mai taci“, în timp ce lua o curbă în unghi drept, cu stângăcie, ajungând aproape imediat într-un drum principal.

– Încotro? întrebă el.

– Drept înainte, traversezi – pe lângă farmacie – între farmacie și poștă – acolo! Bărbatul se aplecase așa de mult în față, încât chipul lui era aproape de ale lor.

Peste Leamas, cu vârfurile degetelor lipite de parbriz, arăta direcția.

– Treci înapoi, şuieră Leamas. Ia-ţi mâna! Cum dracu' crezi că văd, dacă-ţi tot fluturi mâna aşa?

Schimbă brutal în viteza întâi, şi conduse cu rapiditate pe drumul larg. Aruncând o privire spre stânga, fu uimit să zărească silueta masivă a Porţii Brandenburg, la vreo trei sute de metri depărtare, şi grupul sinistru de vehicule militare de lângă ea.

– Unde mergem? întrebă deodată Leamas.

– Aproape am ajuns. Mergi încet acum... stânga, stânga, virează la stânga! strigă bărbatul, iar Leamas reuşi să sucească volanul la şanc.

Trecură pe sub o arcadă îngustă, şi ajunseră într-o curte. Jumătate dintre geamuri lipseau sau erau acoperite cu scânduri; locurile goale unde ar fi trebuit să fie uşile păreau că-i privesc, oarbe, ca nişte guri căscate. La celălalt capăt al curţii era o poartă deschisă.

– Pe acolo, veni ordinul şoptit ce suna stăruitor în noapte, apoi mult dreapta. O să vezi un stâlp de iluminat în dreapta ta. Cel care urmează nu funcţionează. Când ajungi la al doilea stâlp, opreşte motorul şi înaintează până vezi un hidrant. Acela este locul.

– De ce dracu' n-ai condus tu?

– A spus că tu trebuie să conduci; a zis că aşa e mai sigur.

Trecură de poartă şi Leamas viră strâns la dreapta. Se găseau pe o stradă îngustă, era întuneric beznă.

– Stinge farurile!

Leamas stinse farurile şi conduse încet spre primul stâlp. În faţă îl zăreau pe cel de-al doilea. Nu era aprins. Opri motorul şi înaintă fără zgomot trecând de al doilea stâlp, până când, vreo douăzeci de metri mai încolo, reuşiră să distingă forma neclară a hidrantului. Leamas frână; maşina se opri.

– Unde suntem? şopti Leamas. Am traversat Lenin-Allee, nu?

– Greifswalder Strasse. Pe urmă ne-am îndreptat spre nord. Suntem la nord de Bernauerstrasse.

– Pankow?

– Foarte aproape. Uite!

Bărbatul arată spre o stradă laterală, la stânga. La capătul ei văzură o frântură din zid, cenușiu-cafeniu în lumina palidă a reflectorului. În partea de sus se găsea o împletitură din trei rânduri de sârmă ghimpată.

– Cum o să treacă fata peste sârma ghimpată?

– A fost deja tăiată în locul unde vă cățați. E o mică deschizătură. Aveți un minut să ajungeți la zid. La revedere!

Coborâră din mașină, toți trei. Leamas o prinse pe Liz de braț, și ea tresări ca și cum ar fi durut-o.

– La revedere, repetă neamțul.

Leamas șopti:

– Nu porni mașina până nu ajungem dincolo.

Liz îl privi pe neamț o clipă, în lumina palidă.

Avu o vagă impresie că vede un chip tânăr, neliniștit; chipul unui băiat care încearcă să fie curajos.

– La revedere, rosti Liz. Își desprinse brațul și îl urmă pe Leamas peste drum, spre strada îngustă care ducea la zid.

Abia ajunși pe stradă, auziră în spate mașina pornind; întoarse și o luă cu viteză în direcția din care veniseră.

– Oprește, nemernicule, mârâi Leamas, aruncând o privire înapoi, spre mașina care se retrăgea.

Liz nu îl auzi.

Ieșirea din joc

Mergeau repede, și Leamas se uita peste umăr din când în când, ca să fie sigur că Liz îl urmează. Când ajunse la capătul aleii, se opri, se adăposti în umbra unei intrări și își privi ceasul.

– Două minute, șopti.

Ea nu zise nimic. Se uita fix înainte, către zid, și către ruinele întunecate care se ridicau dincolo de el.

– Două minute, repetă Leamas.

În fața lor era o fâșie de vreo treizeci de metri. Se întindea de-a lungul zidului, în ambele direcții. Poate la aproximativ șaptezeci de metri în dreapta lor, se afla un turn de observație; fasciculul de raze mătura toată fâșia. Ploaia slabă zăbovea în aer și făcea ca lumina reflectoarelor, care scrutau lumea de dincolo, să pară gălbuie, lăptoasă. Nu se vedea nimeni; nici un sunet. O scenă goală.

Reflectorul turnului de observație începu să-și caute ezitant, de-a lungul zidului, drumul către ei; de fiecare dată când se oprea, vedeau cărămizile una lângă alta și dungile de mortar așezat neîngrijit, în grabă. În timp ce ei pândeau, fasciculul se opri chiar în fața lor. Leamas se uită la ceas.

– Ești pregătită? întrebă.

Ea aprobă din cap.

O luă de braț și porniră să traverseze fâșia. Liz voia să fugă, dar o ținea așa de strâns, că nu putea. Ajunseseră deja la jumătatea distanței spre zid; semicercul strălucitor de lumină

îi împingea înainte, cu fasciculul exact deasupra lor. Leamas era hotărât s-o țină pe Liz foarte aproape de el, ca și când i-ar fi fost teamă că Mundt nu-și va respecta promisiunea și, într-un fel sau altul, i-o va smulge de lângă el în ultima clipă.

Aproape ajunseseră la zid, când fasciculul țâșni spre nord, lăsându-i pe moment într-o beznă deplină. Fără să-i dea drumul lui Liz, Leamas o călăuzi înainte, orbește, cu mâna stângă întinsă, până când, deodată, simți atingerea aspră, dură a cărămizii. Acum distingea zidul și, uitându-se în sus, împletitura triplă de sârmă ghimpată și cârligele sinistre care o susțineau. În zid fuseseră înfipte pene metalice, precum crampoanele alpiștilor. Apucându-o pe cea mai de sus, Leamas se cățără repede, până ajunsese pe creasta zidului. Trase cu putere de ultimul rând de sârmă ghimpată, care se desprinse; fusese deja tăiată.

– Hai, șopti iute, dă-i drumul, urcă!

Se lăsă pe burtă, apoi întinse mâna și o apucă de braț, trăgând-o încet în sus, în momentul în care piciorul ei găsi prima treaptă de metal.

Brusc, întreaga lume păru să ia foc; de pretutindeni, de deasupra și dimprejur, se adunau spre ei infinite lumini, explodând asupra lor cu o precizie îngrozitoare.

Orbit, Leamas întoarse capul într-o parte, trăgând-o brutal pe Liz de braț. Liz se balansa, fără nici un sprijin; i se păru că a alunecat și strigă înnebunit, continuând s-o tragă în sus. Nu vedea nimic – doar un amestec de culori care-i dansau în fața ochilor.

Deodată se făcu auzită tânguirea isterică a sirenelor, se auziră ordine strigate violent. Călare pe zid, se lăsă în genunchi, o apucă de ambele brațe și începu s-o tragă spre el, centimetru cu centimetru, dar fu cât pe ce să cadă și el.

Apoi traseră – foc după foc, de trei sau de patru ori – și o simți cum tremură. Brațele ei subțiri alunecară din mâinile lui. Auzi o voce, strigând în engleză de pe partea vestică a zidului:

– Sari, Alec! Sari, omule!

Acum toată lumea striga, în engleză, în franceză și în germană, un amestec aiuritor; auzi vocea lui Smiley, foarte aproape:

– Fata, unde este fata?

Protejându-și ochii cu mâna, privi în jos la baza zidului și, într-un târziu, reuși s-o vadă zăcând nemișcată. O clipă ezită, pe urmă coborî foarte lent aceleași scări metalice, până ajunse lângă ea. Murise; avea capul întors într-o parte, părul negru îi acoperea obrazul, parcă pentru a o apăra de ploaie.

I se păru că soldații ezită, înainte de a trage din nou; cineva strigă un ordin și, cu toate astea, nimeni nu trase. În cele din urmă, îl împușcă, de două sau de trei ori. Rămase în picioare, privind în jur furios, ca un taur orbit în arenă. În cădere, Leamas văzu o mașină mică zdrobită între două camioane uriașe, și copiii care făceau vesel cu mâna prin geam.

Spionul care a ieșit din joc este povestea unei misiuni extrem de periculoase pentru un agent care își dorește cu disperare să-și încheie cariera în spionaj – să iasă din joc. Cu acest roman considerat un clasic al genului, le Carré a schimbat regulile jocului, câștigându-și o binemeritată faimă mondială.

- Primul roman din seria cărților lui le Carré care vor fi publicate de RAO sub o nouă prezentare
- Roman căruia i-a fost decernat pentru prima dată prestigiosul premiu Dagger of the Daggers, după ce, anterior, fusese distins cu premiile Crossed Red Herring și Gold Dagger

„Cea mai bună poveste de spionaj
pe care am citit-o vreodată.”

GRAHAM GREENE

„Superb construit, redând la perfecție o atmosferă de iad.”

DAPHNÉ DU MAURIER

rao
international
publishing
company

ISBN 978-973-103-220-7

9 789731 032207

www.rao.ro
www.raobooks.com